ידיעות אחרונות

היום 80 עמודים

YEDIOT AHARONOT

המחיר 1.60 ל"י

יום הרביעי, ד' ניסן, תשל"ה 26.3.1975 — גליון מס' 13220

העורך: ד"ר ה. רוזנבלום

דירות בכל חלקי פתח־תקוה ובחדרה
פתח־תקוה, רח' ויליפסון 12 טלפון 911781 — 904365

בראיון מיוחד ל„ידיעות אחרונות":

רבין: אני מאמין ביסוד האיתן של הידידות וההבנה בין ארצות־הברית לבין ישראל

„הרצח הפוליטי — תופעה שכיחה בעולם הערבי. אך מוקדם עדיין להעריך את משמעות רצח פייסל"; — „אני בטוח ביכולתנו לנצח במלחמה"

(בנוסח המלא של הראיון — ראה בראש המוסף לפסח).

קיסינג'ר: לא נדרשה להביס את ישראל

הבהיר בוועדת החוץ של בית־הנבחרים כי ארה"ב תעשה „מאמץ עילאי למנוע מלחמה"; יצא מגידרו להכחיש הידיעות שהוא מאשים את ישראל בכשלון השיחות: „אף אחד מהצדדים לא היה יכול לקבל את ההצעה האחרונה של הצד השני ולהישאר בשלטון"; — „אל לנו להאשים את ישראל על הדילמה שלה"; — רמזים שיעסוק בתיווך בעת דיוני ועידת ז'נבה

— מאת כתבנו בוושינגטון —

„הסיוע לא יקוצץ"

„מדיניות פרוזדורים"

(סוף בעמוד אחרון)

מלכי ונשיאי ערב מגיעים לריאד להלווית המלך פייסל שתיערך היום

סגן־הנשיא רוקפלר ייצג את פורד; — יורש־העצר הסעודי החדש: נמשיך בדרכו של פייסל

(ראה עמוד 12)

כשארשת של עצב נסוכה על פניו, ניצב אתמול שגריר סעודיה באו"ם, ג'מיל בארודי — המכונה „הליצן" — ליד תצלום של המלך פייסל, במשרד המשלחת הסעודית בניו־יורק — זמן קצר לאחר שהגיעה הידיעה על הירצחו של המלך.
(תצלום־רדיו „אי.פי.")

מפקד מחבלים נהרג באש הצבא הירדני

אמצעי בטחון לקראת החג

המצרים מפנים „תותחים עודפים" בסיני

רכבת־אוויר החלה בפינוי 10.000 פליטים ליום מעיר ווייטנאמית נצורה

פורד שלח את הרמטכ"ל האמריקני להעריך את מצבה של סייגון ולהבטיח לה תמיכה

פריז נכנעה לחוטפי שגריר צרפת בסומאלי

ב־3 ימים אזלה כל המהדורה של ספר הרצוג

6 שנות מאסר לצעיר ישראלי שהציע ללובים לפוצץ מכונית־תופת בתל־אביב

מזג האויר

ראה בעמוד 14 בתי עסק מעולים בירושלים

עכביש המנעול נגד פריצות
תל־אביב — 828960, 823196
ירושלים — 224074
חיפה — 523946

חדש! כל הלהיטים של נסים סרוסי
ראה עמוד 12

דיא בלוק
עולם של דעיונות להבנת העולם
פרטים בקרוב!

ידיעות אחרונות

מברך את קוראיו
ואת כל בית ישראל
בברכת חג שמח

צור חשוד שקיבל במירמה למעלה מ־3 מיליון דולר

— מאת כתב „ידיעות אחרונות" —

בעלי־הטור אוואנס ונובאק:

פורד נפגע אישית מעמדת ישראל במו"מ

„מרגיש שהושפל בעת צרה"

הסנטור ג'קסון מאשים:

„רמזי ארה"ב עלולים ללבות אש במזה"ת"

הפנתרים בפריז: נפנה לדעת הקהל בעולם

— מאת אהרון איתן, כתבנו בפאריס —

שופט מחוזי בת"א קבע אתמול:

נבחרי „אגד" יתפטרו כדי להקדים הבחירות

שובתי נמל הנפט יערכו סדר בלב ים

هكذا من الإصل

סופו של מלך המדבר והנפט

המלך הנערץ על 600 מיליון מוסלמים נרצח בירית ביום הולדתו של הנביא מוחמד

פייסל מלך סעודיה נורה למוות בארמונו ע"י אחיינו □ אחיו חאלד הוכרז למלך תחתיו □ המונים מוכי־יגון נהרו לרחובות ריאד כשהם זועקים ומתייפחים □ אבל כבד בארצות ערב — הלם ודאגה במערב

המלך פייסל (משמאל) בפגישתו החודש עם שר־החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר (מימין) בעת ביקורו של הלה בריאד במסגרת מסע הדילוגים האחרון שלו במזה"ת. באמצע: הנסיך פאהד, יורש העצר החדש של סעודיה. (תצלום „אי.פי.")

מאת כתבי סוכנויות הידיעות

ריאד, בירת סעודיה, לבשה אתמול אבל, אלפי אזרחים, ובראשם נכבדי הממלכה, נהרו אל ארמון המלוכה, כדי לבכות את המלך פייסל, לרגל יום הולדתו של הנביא מוחמד, כאשר הודיע מלך המוסלמים, ש־600 מיליון מאמיניה הקריצו את המלך הקשיש במסגרת החגיגות.

בין המברכים היה אחיינו של המלך, הנסיך פייסל בן מסעד בן עבד־אל־עזיז. הוא עבר בצעדים מהירים לאורך אולם כס־המלוכה רחב הידיים, התקרב אל המלך, כדי לברכו בנשיקות על הלחיים, על פי מנהג המקום.

ברם, בהגיעו אל מלכו, שלף הנסיך אקדח מתחת לגלימתו וירה שלוש פעמים במלך, מטווח קצר ביותר.

המלך פייסל, שדמותו הסירה את צילה על העולם הערבי כולו — במישור הרוחני והכספי כאחד — נרצח על־ידי אחד מבני משפחתו.

בידיעה הראשונה על תקרית הירייה בארמון, הודיע רדיו ריאד, כי המלך בן ה־69 נפצע והועבר לבית־החולים המרכזי בעיר. כעבור זמן קצר נשמע מ־על גלי האתר קולו המנוקד מדמעות של קריין, אשר בישר לעם הסעודי, כי מלכו בן בה.

תחנת השידור הודיעה לציבור, כי הרוצח טופל בנפשו ופגל לבדו.

בין המנהיגים הערביים שהודיעו על כוונתם להשתתף בלוויית המלך, היו סאדאת, נשיא מצרים, אסאד נשיא סוריה, הוסיין מלך ירדן, שליטיהן של נסיכויות הנפט במפרץ הפרסי, בורגיבה נשיא תוניסיה.

שניים „בשם כל אנשי ה־כוחות המזויינים". לתמוך במלך ולציית לפקודותיו. ״הם הוסיפו „תפילה לידוב במרומים, שיהיה היורש הטוב ביותר למוריש ה־טוב ביותר".

בבירות, הצלה אש״ף על גם את עמדתו של פייסל „על שאלת פלסטין ו־על ערביותה של ירושלים" אירדן המכלבים ההמיב „הכשיר באבטק, עד אשר יושב פלשתין לערבים".

להבנתו של האיש הגדול, אשר הסתלק מאתנו".

בקהיר, דוחות מוצגה שרי החוץ הערביים, לתקופה בלתי מוגבלת, את ה־מושב שלה, שנפתח ש־עה, בהתקבל הידיעה על מות פייסל.

המלך ששאף להביא את המאה ה־20 לממלכתו הנחשלת

פייסל נדר להתפלל בירושלים „מבלי שרגלו תדרוך על שטח כבוש בידי ישראל" — את חלומו זה כבר לא יגשים...

המלך הנרצח פייסל

— סירות „ידיעות אחרונות" —

בעיני העולם המערבי הצטייר פייסל מלך סעודיה כדמות חבויית בפני, שלא חייבה מקולם מאחורי ה„צבא־ות" שהפכה לסמל עקבות, בעליו הנפט כבעל אחד בבורה התיכון וכ־שומרם של המקומות הקדושים על עם מאה מיליון המוסלמים בעולם.

אבל 5.7 מיליון הסעודים, שבהם שלט שלטון ללא מיצרים, מאז עלה לכס המלוכה ב־1964, ועד להירצחו אתמול, ראו בו יותר מאשר מלך המדבר והנפט.

הם הכירו אותו כנסיך צעיר רוצה, שהוביל צבא במדבר, כדי לכבוש את עיר הקודש מכה עבור אביו, המלך עבד־אל־עזיז, ב־1925. הם הכירו אותו כלוחם, כאיש עסקים ממולח, ומעל לכל כמנהיג „סנדק". שסימל את שאיפותיה של ארץ, ה־נאבקת כדי לרכוש לעצמה, פשוטו כמשמעו, נתיב אל המאה ה־20 באמצעות אוצרות הנפט העצומים שלה.

פייסל לזם את הקרב הראשון שלו בגיל 13. הוא גדל בתקופה סבה נחד שב גבר לגבר, רק אם יוצא לרכב על סוס־פרא, לנעוף בחרב שהגיעה לכתפיו מבמע — ולהוליד ילדים.

כאשר הודיח פייסל את אחיו הבכור סעוד מכס המלוכה, ב־1964, הוא קיבל לידיו מדינה צנועה ומפגרת. ש־אוצרות הנפט שלה בזבזו עד או על בכונויות „קדילאק", על ארמונות ועל תענוגותיהם היקרים של שלושת אלפים נסיכים. היה עליו ללוות כספים, כדי שיוכל להמשיך בניהול הממלכה, שהיתה על סף פשיטת רגל.

אגדיה הזהוני ביותר בעולם — ה־נפט.

ערכה זו באה לפייסל בשלב מאוחר בחייו. רק ב־1973, תהה שלמון זו, הפכה סעודיה ליצואנית הנפט הראשונה, שנטלה לעצמה חלק נכבד מן ההכנסות של חברת הנפט הזרה בתחומה, „ארמקו". אשר בבעלות אמריקנית. סעודיה יזמה וניהלה את המדיה, שהביא לה, ולמדינות נפט אחרות, עשרים אחוזים בחברות ה־נפט הזרות. כעבור זמן קצר, עלה חלקה של סעודיה ל־60 אחוזים, והיא מנהלת מו"מ על קבלת שליטה מלאה על „ארמקו" — וככך יצרה תקדים עבור מדינות נפט אחרות.

בשנתיים האחרונות, האמירו מחירי הנפט ביותר מ־400 אחוזים — וזאת, בבירה רבה, על פי החלטתו של פייסל.

העידן, שבו שלטו חברות נפט ענקיות, אמריקניות ואירופיות, על הבמה הפוליטית המזרח תיכונית — חלף ללא שוב, שוב בשל החלטותיו של פייסל.

מנסיך לוחם — למלך

בעל־הרכב האמריקני שנותר ללא דלק, ועקרת הבית האירופית, שנאלצה להוריד את דרגות החום בבית בעת ההסקה בביתה, בימי חרם־הנפט ב־1973 — עשו זאת בעיקר בגלל החלטותיו של פייסל.

פייסל נולד ב־1906, כבנו השלישי של המלך סעוד, מייסד המדינה ה־סעודית החדשה. כילד, הוטלו עליו שלוש משימות: הראשונה היתה ללמוד על־פה את הקוראן כולו; השנייה היתה ללמוד רכיבה על „סוסים". כשנית החוקים המוסלמית; והמשימה השלישית היתה לנופף בחרב, בשם אביו והנביא מוחמד.

את תקופת המעבר מנסיך־לוחם למלך עשה תחילה כמשנה למלך, ו־לאחר מכן כראש־ממשלה. ולבסוף בכתר המלוכה, ב־1963.

מעמדו של פייסל בעולם הערבי היה יחיד במינו. אף כי השפעתו ה־פוליטית גדולה, ביחס יקיר עם גודל חשבון הבנק שלה, הרי שמעמדו ה־מיוחד נבע, בראש וראשונה, מהיותו מנהיגם הרוחני של שש מאות מיליון המוסלמים בעולם. מדי שנה ב־שנה, נוהרים מוסלמים לרבבותיהם למכה ומדינה — שתיים מתוך שלוש הערים הקדושות לאיסלאם, באזהר של פייסל היותה, שתי הערים הללו שוכנות בתחום ממלכתו. הוא ראה בקליה את העובדה, שהעיר הקדושה השלישית, ירושלים, נמצאת בשליטתה של ישראל.

מאז מלחמת ששת הימים, הפך פייסל לאחד השוטבים העיקריים של האחדות הערבית, ולממנן העיקרי של מאמץ המלחמה הערבי נגד ישראל.

מתוך זעם נגד הסיוע האמריקני לישראל, בימי מלחמת יום הכיפורים, הוא יזם את האמברגו על משלוחי נפט לארה"ב. הוא מימן את הוצאות המלחמה של מצרים וסוריה בסכום של 5 מיליארד דולר, בשנה האחרונה בלבד. וכל זאת כדי להגשים את חלומו: להתפלל במסגד ביתת־העלה בירושלים. לא פעם נדר גדר, להלך ברחובות ירושלים, „מבלי שרגלו תדרוך על שטח כבוש בידי ישראל".

את חלומו זה הוא כבר לא יגשים.

חדשנות ושמרנות

כיום נמנית סעודיה עם המדינות העשירות בעולם, עם רזרבות מטבע גדולות כמעט כמו כאלה של ארצות הברית, ואשר בה מצאות לפועל, בקצב מואץ, תוכניות פיתוח בשטחי התעשייה, החינוך והחברה.

אורח מן המערב בבירתו של פייסל, ריאד, תיאר פעם את המלך כי „שמרן חסר־פשרות וליברל נועז". האירון הזה, שפייסל הצליח לשמור בין חדשנות ושמרנות היה המפתח, שסייע בידו להתגבר על המנהגים הפיאודליים, שמנעו את כניסתה של סעודיה לתוך המאה ה־20 — ואת בבלי להסתבך באי־היציבות הפוליטית, שאיפיינה את המדינות הערביות השכנות.

בשלב מוקדם של מלכותו חיסל פייסל את העבדות בממלכתו והנהיג חינוך חינם. לא רק לגברים, אלא גם לנשים. וזאת על פי הפצרותיה של אשתו הרביעית. הוא הביא לסעודיה את הטלוויזיה, חרף התנגדותם של כוהני הדת, שהכריזו, כי „השטן עושה את מלאכתו בכל מקלט". כיום, ישנם בסעודיה שלוש מאות אלף מקלטי טלוויזיה.

אבל בו בזמן, הוא סירב בעקשנות להעניק לנתיניו פרלמנט — מוסד שאותו נהג לכנות „הקביים של שליט חלש" — והוא הטיל בחומרה את האיסורים על שתיית משקאות אלכוהוליים או על עישון בפומבי. חוקים, הקובעים עונשים כגון מוות בסקילה על ניאוף, וגדיעת יד על גניבה, עדיין בתוקף בסעודיה עד ה־יום הזה, אם כי הם מופעלים לעתים נדירות.

לפייסל יצא שם כ„מלך בעל שעות העבודה הארוכות ביותר בעולם". פגיעה אישית קשה נפלה עליו, כי אשר נאלץ לקצץ את יום העבודה שלו מ־18 ל־14 שעות, בגלל כיב קיבה שממנו סבל ואשר הצביע לו את סבר הפנים החמור, שאפיין אותו.

על סוס לבן

בהמהגהו של פייסל בנתה סעודיה בתי־ספר ובתי־חרושת. היא שלחה את נסיכיה למכללות אוכספורד והר־וארד והיא חיסלה את האבטלה. כ־אשר היה נשאל על־ידי ערבים שמ־רגים על אודות התמורות המפליגות באורח החיים בממלכתו, נהג פייסל להשיב: „מהפכות יכולות להוליד לא רק במרתפי קושרים, אלא גם בחדרי כס המלוכה".

אבל המהפכה של המלך פייסל לא הוגבלה למדבר, שממנו בא, רכוב על סוס לבן, בראש 45 אלף אנשי־שבטים בדואים, כדי לסלק את ה־שריף חוסיין ממכה ולכבוש עבור אביו את שושלת הסעודים. פייסל הת־פרסם, מבית ומחוץ, בשל העוצמה שהוקנה לעצמו, בשלטו על מקור ה־

המלך החדש חאלד (תצלום רדיו „אי.פי.")

פורד: ידיד קרוב

התגובות בעולם

העולם המערבי הגיב בהלם ובדאגה על רציחת פייסל מלך סעודיה.

אחד המגיבים הראשונים היה הדולאר, „ה„עצבני" בלאר־הכי מאז כישלון שליחות קיסינג'ר. הוא ירד תלולות בבורסות השונות.

נשיא ארה"ב, בראלד פורד, הספיד את פייסל ב־אמרו: „הוא היה ידיד קרוב של ארצות־הברית, ומנהיג אשר השיג הרבה לטובת בני עמו ובני האומ־ה והעולם הערבי. תבונתו ושיפוטו קומתו היקנו לו כבוד בעולם כולו".

ממשלת בריטניה וביעה את הזדעזעותה מן הרצח. אמר דובר משרד החוץ ב־לונדון: „הוד מלכותו, פייסל, היה מנהיג ערבי, מכובד למי ובינלאומי גדול, וידיד טוב של ארץ זאת".

בבירת אירן טרם פורסם דבר־הספד. אבל, ה־שאה הורה להוריד את כל הדגלים לחצי־התורן למשך שבעה ימים.

לצומת זאת הודרו מכיר האו"ם, קורט ואלדהיים, להכריז: „תבונתו וכושרו־ בתיל המדיניים יחסרו לנו מאד בשלב קריטי זה ב־היסטוריה של המזרח־התיכון".

„הרצח עודד כאן זוועה", אמר אתמול דובר הותי־קאן ברומא. „לא נותר לנו אלא לחזור על הגינוי, לו ראוי כל מעשה אלימות".

אפילו הולנד, המדינה ה־אירופית היחידה שהח־ייצבה בזמנו מול חרם ה־נפט, אותו יזם פייסל, הצ־טרפה למקוננים עליו. אמר ראש ממשלת הולנד, דוס דן אויל: „היה זה מנהיג, אשר גילה מתינות רבה ב־מצב הקשה, הקיים במזרח התיכון, וחפש פיתרון של שלום לסיכסוך".

נשיא אוסטריה, ביזבאגר לאומה, לא הלל את תבונתו של פייסל כמדינאי. אך אמר: „הוא נהרס בזכר רוני בשל תמונתה המר־סריות הנגלות".

רבות, שפורסמו אתמול על ידי מנהיגי ערב. בלטו שתיים, שבאו משני מחנות יריבים — חוסיין מלך ירדן מזה, והנהגת אש"ף מ־זה.

ברכבת־עמון, שם הוכרז על ארבעים ימי אבל, הצ־היר חוסיין, בנסקם לציון יום הולדתו של הנביא מוחמד: „שואה גדולה פקדה את האומה הערבית ואת העולם המוסלמי. באחת מ־שעותיהם הקשות ביותר, כאשר היינו זקוקים ביותר

נשיאי נשיא סודאן, פראנג'יה נשיא לבנון — ה־רשימה, תהארך, קרוב לוד־דאי.

עוד לפני שהיתגד הולך ויה מצפים, כי אורחי סעודיה יביעו את נאמנותם ל־מלך החדש. אבל כבר אתמול, הכריזו ראשי הצבא הסעודי על נאמנותם למלך האלה, במברקים מאת שר ההגנה הסעודי, הנסיך סולטאן בן עבד־אל־עזיז, הרמטכ"ל, הגנראל חמאד שמגרי.

במברקיהם, מתחייבים ה־

הימורים, נשים וסמים

הרוצח והיורשים

למשמע הידיעה על רצח המלך, ירדו לרחובות אלפי סעודים, כשהם זועקים ו־מתייפחים. הם הקיפו את הארמון, כשהם בוכים, מכים פנים בחרוגותיהם והתחפים זה את זה.

לא עבר זמן רב, ורדיו ריאד הודיע כי אחד ב־אחיו של פייסל, חאלד אבן עבד־אל־עזיז, בן ה־62, שי נתמנה ליורש העצר ב־1965, הוכרז למלך סעודיה.

אח אחר של פייסל, ה־נסיך פאהד, נתמנה ליורש העצר החדש וגם נטל ל־ידיו את רשות „מועצת ה־נפש העליונה".

מלכה החדש של סעודיה, חאלד, תואר פעם על־ידי דיפלומט ביותר כ„אדם הנוחמד ביותר במלכה" — אך איש לא ציפה, כי ימלוך. האח הצעיר יותר, הנסיך פאהד — יורש העצר, ה־הוא — קיבל מידי המלך פייסל תפקידים חשובים י־תר, והכל ציפו, כי הוא י־רש על כס המלוכה.

ברם, בערב המדינות דר־חשים כבוד לגיל, והרי חאלד הוא המבוגר מבין ארבעים בניו של המלך אבן סעוד האגדי, שנותרו ב־חיים.

חאלד עבר לא מכבר ני־תוח לב פתוח בבית חולים בארה"ב. אומרים עליו, כי

הגורם העיקרי בציד וב־מרוצי גמלים.

מלך סעודי נבחר, באור רח רשמי, על־ידי מועצה מסתורית, שחבריה ידועים כ„אלה המלכדים". המאחדים. מועצה זו מורכבת מנסיכים, כוהני דת, כבהרי בי שבטים ואישי ממשל בעלי השפעה.

בניגוד לחאלד — היודע בחוגי חצר המלוכה בריאד כ„איש השקט" — מצטיין יורש־העצר החדש, פהאד, בן ה־53, כאדם, שאינו בז־חל בהימורים ובנשים, בעת מסעותיו הרבים מחוץ ל־ממלכה. יחד עם זאת, הוא נחשב כמדינאי ישר ומוכשר.

אשר לרוצח המלך, ה־נסיך פהד, פעם יודע עליו, לפני 6 שנים, הוא למד ב־אוניברסיטת קולורדו, ב־ארה"ב, ונחשב לסטודנט „טוב למדי". ספיר כספים ביד רחבה.

בהיותו בארה"ב, הסתבך סעוד בפרשת סמים, ואף נעצר באשמה של מכירת סמים. הוא כפר באשמה, וההליכים נגדו הופסקו.

„שואה לאומה הערבית"

התגובות הערביות

רצח המלך פייסל עורר תדהמה בעולם הערבי כו־לו. החיים בבירות הער־ביות כאילו הפסיקו מלכת. המדינות הערביות ברחבי המזרח התיכון הכריזו על תקופות אבל, ורוב ראשי המדינות, עשו סידורים דחופים, כדי לטוס לריאד ולהשתתף שם בהלוויית המלך, שתיערך היום. כי

תחנות השידור הערביות הפסיקו את שידוריהן ה־רגילים והשמיעו פסוקים מן הקוראן.

יורשי פייסל ימשיכו לסייע למדינות העימות עם ישראל

מזוזות ישראלית

— מאת אראל גינאי, פרשננו המדיני —

רצח המלך פייסל, אשר בוצע דווקא כאשר הבריחה ארה"ב על כוונתה לשקול מחדש את מדיניותה במזרח־התיכון, מגיד פעם נוספת על חוסר־היציבות של העולם הערבי. הוא מבחיש גם שהאמריקנים זקוקים לישראל כלוידיה יציבה ומוכשרת בחוזק עולם זה.

יציבות בערב־הסעודית, וב־טוות רזתק יותר אף להפר־בות. הצלולות לשבות את האורדיינסציה הפוליטית של מפעלי־הנפט הגדולה בעד־לם.

אף אם כל זה לא יהר־גש; ואף אם יצליחו 3000 הנסיכים הסעודיים להגיע למימשל יציב (למרות ה־סיכסוכים הבצתיים ביניהם לבין עצמם) ברור שיורשי של פייסל לא ירים את השר־פעתו המוסרית ואת יוקר־תו. והרי דווקא בהשפעה זו ראו האמריקנים גורם ה־עשוי לשגע את הילדה העולם הערבי בהשגה־הסו־פעה הסובייטית.

פייסל היה אנטי־יהודי

בהצלאת מחירי הנפט; למ־רות קנאותו הדתית והאנ־טי־יהודית; ולמרות חלקו המכריע במימון מלחמת יום הכיפורים. הם מבכים את פייסל מפני שהם ראו בו גורם ממתן ומאחד בעולם הערבי ומפני שהם חוש־שים שבמותו יהיה עולם זה מעורער אף יותר משהיה בעבר.

יותר מזה, הרצח בסער דיה חייב להראות למב־היגי ארצות־הברית ולמלך ממנהיגי המערב, המאש־מים את ישראל בכישלון שיחות־קיסינג'ר, מדוע לא יכלה ישראל לפנות של־חים תמורת הבטחות מערו־פלות, העשויות להתנדף יחד עם מבטיחיהן.

יורשו של פייסל, המלך חאלד, ידוע בעיקר כחובב צלהב של ציד בעזרת בזים ומירוצי־גמלים. אבל, הב־ביון אלה אינם מורים בציות, קיים החשש לחוסר־

האמריקנים מקוננים על מותו של המלך פייסל כעל אובדן ידיד גדול. וזאת, למרות חלקו בחרם הנפט, אשר חנק את המשק האמ־ריקני לאחר מלחמת יום ה־כיפורים; למרות תמיכתו

קיצוני — אך גם אנטי־קו־מוניסט קיצוני. האבסי קר־בונים שלו שירה כהלכה את האינטרסים האמריק־ניים. כך, למשל, עצמתו הן כניתקו את סאדאת מ־חוג ההשפעה הסובייטי; כספו הוא שאיפשר לסב־רים לחפש נסק בערבי ול־חסל את הלוחה הכוחלשה בבירת־המרכבת.

בנסותה לבלום את הח־דירה הסובייטית למפרץ ה־פרסי סמכה לאחרונה אר־צות־הברית על שתי מדי־נות: אירן וסעודיה. מ־שום כך היא עיבורה עם ה־סעודים תובנית־ענק של חימוש ואימון צבאם של פייסל.

כן האבינו האמריקנים, כי רצונו של פייסל לפתח את ארצו בהדרגה, היר־בה. תוך שמירה קנאית על חוקי האיסלאם, ואיפא ל־הוצאת חלק גדול מן הפט־רודולארים שלו במערב דווקא זבכך יסייע לבאחוד ההשלומים של המערב.

אין להגיע, כי כל זה ישתנה באורח קיצוני ב־צעיד הקרוב. אם כי הש־פעתו של סעודיה בעולם הערבי עלולה להצטמצם.

אשר לישראל. הנסיך כבר לימד אותנו, כי דבר לא ישתנה וכי במשך זמן מה, לפחות, יוסיף המלך החדש לסייע למדינות הער־מת עם ישראל. כפי ש־עשה זאת פייסל.

אבל, בעתיד רחוק יותר עלול לחול ריכוך בעדיד־יות האנטי־יהודית הקנאית של ערב־הסעודית. אין כל בטחון שהמלך חאלד ויר־רש הכתר החדש, „האיש החזק" של המשטר, הנסיך פאהד, ילכו בעקבות פיי־סל ויהפכו את „הפרטי־ולים של זיקנו בירדן לקוראן כש־גר עבים שלהם.

וכמובן כאין ביטחון ש־גם הם יתעתקו כל־בך לו־בוא ולהתפלל בירושלים „המשוחררת מן היהודים".

דגלים שחורים וסיסמאות אבל בערים בגדה

— מאת תופיק חורי, כתב „ידיעות אחרונות" —

„ההעצה המוסלמית העליונה, סודיקה בצער וכאב על מותו של אחד מגדולי המנהיגים בעולם הערבי ובעולם המוסלמי, פייסל, שהיה בין אדריכלי ההזמת אוקטובר, את בוכים ישרים את משאלת ליבו להתפלל במסגד „אל־אקצא" בירושלים" — כך הגיבה המועצה המוסלמית העליונה בירושלים על רצח מלך סעודיה.

ממבשר של ראש העיר חברון, השייך ג'עברי הייתה מהודה יותר: „כרעם נפלה עלינו הידיעה על מו־תו של פייסל — האיש מס־פר אחד בעולם הערבי ו־המוסלמי. הלקו בביטוס מעמדו של ארצות ערב ב־זירה המזרחית־תיכונית ו־הבינלאומית יצריך לנד. מותו היא אבידה גדולה מאד לאומה הערבית בימים אלה".

בשכם ובשאר ערי הג־

שומרון היו ביטויי האבל מוצנעים יותר. על בתים רבים הונפו דגלים שחורים, ועל הקירות צוירו סיסמאות־אבל.

והאבל על מותו של פייסל אפף את כל ההמונים ביהודה ושומרון, הן הקיבר ניים, התומכים באש"ף, ו־הן המתונים, היאורד את פייסל כמנהיג אמיתי. ש־היטיב לשרת את האינטרסים הערביים. העתובת ה־ערבית היוצאת במזרח ירושלים, מיוחדה הבוקר

את כאמוריה הראשים ל־הספדים היוצאים כן הלב. כן בתפרסמות עשרות מודעות אבל, בהן מתואר פייסל כגיבור, ש־מצא את מותו בנסיבות טרגיות. אפיוד בפתק „אל־אנבאר". המופיע במערב ירושלים, מופיעות מודעות מסוג זה. המפרסמים הם בעיקר ראשי חברי עיריות, ראשי וחברי לשכות המסחר, ואישי ציבור, שמילאו בעבר תפקידים מדיניים.

אמש פירסמו ראשי ה־ערים ואנשי הדת בערים הגדולות ביהודה ושומרון קריאה, לאוכלוסיה לבוא לשכבי ההתפילה ש־יערכו במסגדים, בעת טכס הקבורה בריאד.

בתנות הבטחון ביהודה ו־שומרון יתגבור את מבהור הם בערי האיזור.

ישראל הייתה מוכנה לנהל מו"מ גם עם סוריה ועם ירדן

— גילה אתמול ראש־הממשלה, יצחק רבין, בדיון על השעיית השיחות במרכז מפלגת העבודה ● „לוא הושג ההסכם אני מניח שהיתה מוטחת ביקורת רבה בממשלה" ● „אנו מוכנים לחפש דרכים חדשות"

— מאת יוסף בר, כתב „ידיעות אחרונות" —

במסגרת הוויתורים המפליגים, להם הסכימה ישראל בשיחות האחרונות עם מצרים, באמצעות ד"ר קיסינג'ר, הביעה ממשלת ישראל נכונות לכך שהצבא המצרי יתקדם את אזור התייך הגיוכה", המוחזק כיום על ידי כוחות האו"ם, לאחר שהכוחות בהיו יסוגו אל העבר המזרחי של מעברי הג'ידי והמיתלה — זאת גילה אתמול ראש־הממשלה יצחק רבין, שהופיע יחד עם צוות השרים שניהל את המו"מ עם הד"ר קיסינג'ר, בפני חברי מרכז מפלגת העבודה, בבית ארלוזורוב בתל־אביב, במסגרת דיון מיוחד על השעיית השיחות.

רבין אמר כי תמורת הנצבה זו תבעה הממשלה התחייבות מצרים לתקופה ארוכה של שקט. „קיקורית", אמר. „התקופה המושכת יותר על רגיעה ועל היחר־צה מבלחמה, התורם, אולי, אף היא לרגיעה באיזור ו־ליצירת פתחים ואפשרויות חדשות להתקדם לשלום".

„לא התנינו שההסכם זה ימנע את כינוסה של ועי־דת ז'נבה", הוסיף רבין, „היינו בבינים, במקביל, ל־

השגת הסכם זה, להיכנס למו"מ שלום עם סוריה, ואילו ירדן היתה רוצה אי־מוגלת, מבחינת בינמוה בין הערבים, להגיע להסכם שלום עימנו, היינו מוכנים להכנס אף לביניים על הס־כם־שלום עם ירדן".

רבין גילה, כי תוך כדי המו"מ נשאלה הממשלה באם תהיה מוכנה לפתוח במו"מ לשלום עם סוריה — אם, וכאשר, תגיע להסדר ביניים עם בנדרים.

„תשובתנו היתה חיו־בית, ויש לי יסוד להניח שתשובה זו היתה ידועה גם למצרים וגם לסוריה, עוד לפני שהמו"מ עלה על בירטון", אמר ראש המ־שלה.

נכונות מירבית

„לדעתו, גילתה הממשלה, מבכסימום של נכונות לוו־תורים. „אני מניח שאילו התקבל ההסכם לפי הנאמ־ם, היינו, מוטחת ביקורת רבה בממשלה. היינו צרי־כים לעמוד בביקורת, והלבך ש־אכל לומר כי ההסכם הושג, בהצטמצוע הגעבר ל־קצה הגבול בסיכון מדמוה, האמינותה של ישראל. בסי־כון עמדות צבאיות ובני כנות לוותר על מקורותי הנפט, המספקים כיום את מרבית צרכיה של המדי־נה".

לפרום השעיית השיחות, הבהיר רבין, כי ישראל ההיה נכונה להמשך, „איני יודע אם ניתן לעשות זאת. מוקדם להעריך אם ניתן להמשיך במקום שהמשא ו־מתן הופסק. אם תמצא מצ־רים שאין היא רואה את עצמה מסוגלת להמשיך ב־ההקדם לשו"ם, אנו מוכ־נים לחפש דרכים חדשות כדי להתקדם לשלום.

ראש הממשלה התייחס גם להירצחו של פייסל, מלך סעודיה. „המזרח התי־כון צופן בחובו אפתעות רבות. כולל האפתעה של היום — רצח מנהיג מדי־נה ערבית. שיקול כזה ב־עמר במגיני בעת שהשבנו על מו"מ עם כל אחת מה־מדינות הערביות".

שלום — הדלק

רבין מתח ביקורת קשה על הפגנת נשות „המבער הראשון": „כאשר ראיתי אותן בטלוויזיה שאלתי את עצמי „היכן אנו והיום ד־לאן הגענו בעיניים מושגים (סוף בעמוד לפני האחרון)

ד"ר ה. רוזנבלום

הזמנה לגנב

ההיסטוריה האנגלית מלאה וגדושה שקר. ברם, כל זה הוא כאין וכאפס לעומת השקר המלא את העולם עתה...

נבציע פה רק על שתי סיבות בלבד, הנ־כאובות כאקיאות השקר ה„מודרני":

באותו בגבם שרי החוץ הערביים באסט הברית הבריתות הממבי שטמ בואי לישנא: „הטמעתו לישראל, כתבתם לה באוכלוסות קי־סינג'ר, לא היתה אלא מלבדת לישראל ממר־כבת בכל הסכסוך בין כל הבורה שהיא מבדנבר. הד והיה הביר בשמש, ובה שבח על כך ווישינגטון: „הדבר שהכביר את סליהוה קיסר־גר היו — הביקורים המוגמים כל הישראלים ירון כמן, לוכרו כל הבית הלבן!

כך בדיוק היה גם לאחר מלחמת יום הכיפורים בשבעת הזמנה בשאלה, פיתק שפתה בזרה הזה, אבל אז שר הבלהבה על בצי־רים: „הכבלנו את הישראלים ע"י המכה ש־הכינו אותם במפתיע". הוא סיפר כיצד רימנו. ברם, כל זה לא בנע ברהיה לממשך ש־את המלחמה פתחו הישראלים, אשר ה־הנרד כל הערבים ראשונים, מעשה ש־הרוסים הורים עליה על עצם יכונם אותה...

ב.

ואילו, הבוללטביקים — ניחא, כי אלה סתי־ים. שאין בכפים בהם לימכול.

אבל, פירד — כי אתה?

הרי בלבותינו רואים אותו לא רק כאיש ישר דרך אלא אף כאחד מחסידי העולם כולו, ולאו דווקא להיום, מה קרה, איפוא, לך?

מה קרה לעולם כולו?

ג.

אומרים פרשנים ברמים בצבעי: „והיה הודעה הבריטית לפירוקה שנעשתה עתה ב־בור־ההיכון ע"י ניתוק השיחות הקיסינג'ר" ... ואולם, כיצד נפתח את המדינה הזאת בפני הגנב ה־קומוניסטי אם לא ה„סמיד־טרנספורט" האמ־ריקאי?

הן רוסיה לא היתה בכיוה להתפשר על בדינת ישראל חוץ ההתבודדות עם אמ־ריקה — זה ברור לכל מי שבכיר את דרך הכוח־ביקים בפוליטיקה.

בבלהבת סיני (1956) לא הייתה רוסיה — יכולה כל רגיעותה — אצבע להוודעת מה־ בכיסי הבירה, והלוס 5—4 ימים כשהם היא ההליכה בהתהפכה ב„גימריים" מלווים ברחה. כדוע? מכיוון שנראה היה לה שבאמרי צה"ל נרכבה אמריקה, ולצאת ישירות נג־דה לא היה לה חשבון ותשק. ברם, רק הנשיא איזנהואר נגדנו — ובעד שיגבר הבי אולטימאטום גם רוסיה. בהאליהה שצגה היה הרבינה.

וכהה תורת ההיסטוריה על עצמה: רק בב־גסה לחינוך אתנו וושינגטון — והד־ההלו מבברי הרוסית להסבון דרך הפריצה האנטי־ישראלית האחר.

ולמדנו, שלא כחדל ישראלי כאן, אלא בחדל אמריקני כאן.

ד.

בופיע בפני צרבי הנדה בכנבה להחיר את קבריהם אתנה.

לאותה לדוסיה, כי — „יוקי" ישראל, הד־עיקר — „יוקי" ארצות הברית של אמריקה, ההדרך להחרית הרסים פתוחה!

ואנה, מעלה, לא נהיה נפתעים בהיותו אם יתברר שהרצח פייסאל פותח את הדירתם המובגרת לכאן...

ה.

יתכן שכל זה הוא תוצאה הבטינה האמריקאית הבירית אל האוצונדרים, התהיך בכישוף התוכנות להצגלו הפרצבי גם אנו. אבל באותו לא יכולה להיות ספק: שאה סיבה ה־הדבה האמה לסוביינים לגזול את קירותם בם עלינו לא צריך להפש בהם שעשינו אנו אלא במה שעשו ועושים מנהיגיה של ארה"ב.

ו.

זאת רואים כבר אפילו לא יהודים, כאלה שטרם איבדו את כושר ראייהם לגמרי.

האסטרטג הבריטי הדרע ל. המספקה הכריז אתמול, כי „נוכח זוגות בבוגותה של ארה"ב להישאר בעמדותיה ולעמוד בהתחייבויותיה כלפי בעלי בריתה המעליסיים, סביר להניח ש־הסובייטים ישיגו את כל מטרותיהם בפוליטיקה בלי לירות אפילו יריה אחת.

ואמרו חברי המשלחת הפרלמנטארית מלונדון, לפני צאתם מאראנק מאר"ץ, כי להרחיק את ישראל מהמעברים בלי הסורה, כשאיפתו של הנרי קיסינג'ר, הנה היא.

מזה, איפוא, הסבם שבכבס הבית הלבן עליינו?

ושאלה עוד יותר מאלפה: מה הסבם שב־ההלבסויות מפיס, ר"ק, „מוקר" ואליאב, עמא לא עשינו לסיפוק יצרי מאראת ד"ד?...

ז.

והרי בה שואשינגטון מתכוננת לצבות ב־אזור הזה לגנו גרוע אפילו מכה לזהו עשונה והשיגה בוייטנאם, בקמבודיה ובפורטוגל. כי בדרום־מערב אסיה היה לה עסק עם עמים חלשים, שלהצלתם היה צורך בהפקרון דם אמריקאי — דבר שלא הגדיר היה קל לאמריקה, ואשר לפורטוגל, ההוזה, כתוצעה לימען התקרבות לרוסיה צצה מבצבצי ההכרה הפור־מוגלית עצמה — דבר שהבביר על האמריקאים לסמס אירון נאות לה.

לעומת זה עומדה ואשינגטון באוזרנו מול פני ארץ כארצנו, שהקומוניזם אינו לרוחה כלל והמהוא לכך היא — הקומץ הדל של הקומוניסטים בשיעור של 2% בלבד, היושבים צלובים ובבודדים בכנסת באין הארץ ה־זאת נזקקת להילים אמריקאיים, כך על הפקיר ארץ כזאת לרוסים, הרי ביהוקה הגובר בקפדנות היכולן האמריקאי, הוא אולי הדורך יותר במינו בקורות כלל הדיפלומטיה הגלובלית.

ח.

ואולם, למרות הכל ואף על פי כן — אנחנו נפצה.

שכן יש הבדל מהותי בין יחד ידידי ארה"ב — ובינינו: כי שנה שבבשלון ויייטנאם, וקמבודיה ופורטוגל וכד בירותה רק שינוי משטר המדיני בלבד — הכשלון שלנו, אם יבוא, פירושו יהיה קבנו הפיסי. וכוחות הנפש שבנו ה־בלבנו עשויים לגבור את המצבאות הגדולות.

ונתוכל לחזור למקרא שורותינו אלו: את כל מלוא הפוטנציאל הלהימותי שלנו יגנים בשעת הדחק גם את כרבין: אינסליגנצ, ו„יוהר", ומגפש בכל מאודו פשרה, ושוב בלים הריצה ובמסוה, ואחר על התוקבולאים של „שלום בלי הריף — ברם, אם ניגע למשבר, יקרה לו מה שקרה פעם לבן גוריון, המנות שדחה כל דיבור על „מיליטאריזם". אך זאת רק כדי ליהפך לעת צורך, לאבי הצבאות הישראלית ב־עצמו...

ט.

ובבר החלו כל בכרותי רוסיה למשמת את בכיניהם:

ציהי רק"ח בקונגרס הקומוניסטי ברומא „באו כמאשבה גלויה נגד ישראל. ש„היא היא הבריחה את העולם לבהלבה".

והבטאון הקומוניסטי „איזוזאר" מדביק אות קרב למנהו של אחד מגיבורי ישראל ה־גדולים, שנלחם ונפל במלחמה נגד קלגסי רפאה.

והתיבזין הערבי־קומוניסטי „זאה" כותב שיד הריה לחיילי הצבא הבצרי להצד את הצלת הארץ והדיפו את ישראל בהפיה...

הכתרי הערבים בירושלים מבצעים אל והבי הבלון „סאבור" מבידם.

והאחרון אחרון „חביב": הבנסת הכמאני ב־ונסיליה האמריקאית בירושלים. ד. נבשוק.

ימ"ש באוקראינה דחה עירעורו של הרופא היהודי ד"ר שטרן

סירב להפחית מעונש המאסר של 8 שנים

— מאת כתב „יו.פי." במוסקבה —

ביה־המשפט העליון של אוקראינה דחה אתמול את ערעורו של הרופא היהודי מיכאל שטרן, וסירב להפחית את המאסר בת 8 שנים, שנפסקה לו ב־31 בדצמבר.

ה. הרופא ד"ר שטרן, בן קבלת שוחד ובהונאת על־ידי בכידת תרומה ים מופקעים.

המשפט בעיר ויניצה, ש־אינה, קיבל אתמול את צ. בהעדרו של שטרן, ל־יון שנבחר שנה חצי.

על פי החוק הסובייטי, רשאי עתה מיכאל שטרן לפנות אל ה־ערכאה המשפטית הגבוהה ביותר במדינה — בית המשפט העליון של אוקראינה.

בזמנו, מצגו פעילים יהודיים, כי הסלטונות פועלו בהליכים נגד שטרן, ובימוי את האשמות נגדו.

משום שבני ביתו ביקשו אשרות יציאה לישראל, אחד הבנים, אד מכם, בן ה־30, עלה בינתיים ארצה, ודרשה עתה בסבור הור־צאות במדינת המערב. בנסיון לגייס תמיכה לשיחרור אביו.

מאז מבצרו של שטרן, הכור־שו השלטונות הסובייטים, כי היו להם מביעים אנטישמיים כלשהם. הם הצביעו על העובדה, כי דייר שטרן עצמו לא הגיש מעולם בקשה לעלות לישראל.

עיצוב בינלאומי במחיר עממי!

מבצע חג הפסח עד 26.3.75!

הזדמנות נדירה לרכוש ריהוט מושלם במחירי הנחה מדהימים!!!

לרגל החג מציע אליהו גלילי, להכנס לאולם התצוגה המפואר של 500 מ"ר, לראות, להנות ולקנות. נצלו ההזדמנות במשך מבצע חג־הפסח בלבד!

סלון מלא	פינת אוכל	מיטה זוגית
דגם „אריזונה",	דגם „פיקדילי"	דגם „קליפורניה"
ספה כפולה — 4 מושבים + ספה דרמתשבית (מיני) + כורסא, עשוי מקטיפה סינטטית תוצרת חוץ. בנבחר צבעים מרהיבים. במחיר ללא תקדים:	שולחן 70 x 150 ס"מ, ניתן להגדלה עד 80 ס"מ + 6 כסאות עשויים סקאי דמוי עור. במחיר הפתעה:	140x190 ס"מ + 2 שידות + טואלט מחובר למיטה.
4,900 ל"י בלבד!	1,490 ל"י בלבד!	רק 1,950 ל"י

כמו כן הנחות עצומות ומיוחדות, עם אפשרות לתשלומים נוחים, גם על המבחר המגוון שבאולם!!!

40 דגמי סלון, פינות אוכל מיוחדות, חדרי שינה אכסקלוסיביים, חדרי ילדים ומטבחים, ברמה גבוהה ובטיב מעולה!

מעצבת פנים תבקר בביתך חינם!

רהיטי א. גלילי

תצוגה: רחוב סירקין 13 גבעתיים

ע"י כבר זוח. אוטובוסים: 67,63,61,60,57,52,45 טל. 735125

לרגל מבצע חג הפסח — פתוח כל היום מ־9.00 בבוקר עד 7.00 בערב, רצוף.

هكذا من الأصل

הושלמו ההכנות לחג ברחבי הארץ - תנועה גדולה של קונים ונוסעים

„אל-על" הפעילה בשלושה ימים 50 טיסות; בתי-ההארחה בקיבוצים מלאים; האזרחים נתבקשו להקדים את נסיעותיהם ברכבת, כדי להותיר מקום לחיילים; סדרים המוניים ייערכו בבסיסי צה"ל

— מאת כתבת „ידיעות אחרונות" —

שעה 17.00. באותה שעה תפסק גם התנועה העירונית. לחיפה יצא האוטובוס האחרון בשעה 14.30; ולגליל בשעה 14.00.

● מתל-אביב יצא האוטובוס האחרון לירושלים ו־לחיפה בשעה 17.00. לאילת יצא האוטובוס האחרון ב־שעה 15.00; ולנתניה ב־17.00.

● בחיפה הסתיים התנועה בשעה 17.00 (לתל-אביב).

האוטובוס האחרון מחיפה לירושלים יצא בשעה 14.00; מחיפה לקרית שמונה — בשעה 16.15; ול־עמק הירדן — בשעה 15.50. התנועה העירונית של „אגד" בחיפה תיפסק בשעה 17.30.

במוצאי החג תחודש ה־תנועה בירושלים ב־18.45. התנועה הבינעירונית תח־חיל בשעה 18.30.

קואופרטיב „דן" יפסיק את התנועה היום בשעה 17.00 ויחדשה במוצאי ה־חג בשעה 17.00.

בימי החג יתוגבר קו 28 של „דן" לגני התערוכה; ויופעל קו מיוחד מתחנת 35 בתחנה המרכזית — לפארק הלאומי ברמת גן. כן יתוג־בר קו 67 לפארק, ויתוגברו הקוים לבני-ברק. כדי ל־עבות על דרישות הציבור הדתי, הרכבת לנסוע בחול־המועד.

הרכבות האחרונות

הנהלת הרכבת הפעילה בערב החג את כל הקרו־נות שברשותה. מועדי יצי־את הרכבות האחרונות ה־יום הם:

● תל-אביב — חיפה 15.42.
● תל-אביב — ירושלים 14.00.
● תל-אביב — באר-שבע — דימונה 12.52.
● ירושלים — תל-אביב 14.14.
● ירושלים — חיפה 12.12.
● חיפה — תל-אביב 15.00.

במוצאי החג תחודש תנו־עת הרכבות שעה אחת מאוחר מהרגיל. יופעלו רכ־בות מתל-אביב לחיפה ו־מחיפה לתל-אביב בלבד. ה־תנועה בשני הכיוונים תת־חיל בשעה 20.00.

טיסות שיא

תנועת שיא לקראת חג הפסח היתה אתמול בנמל־התעופה בן-גוריון. „אל על" מפעילה בשלו־שת הימים שלפני החג 50 טיסות, מהן 11 במסוף ביבגו, מטוסים ובטוסי ה־חברות הזרות מגיעים מל־אים עד אפס מקום. בסך הכל צפויים עד תחילת ה־חג 20 אלף תיירים.

„סדרים" בצה"ל

כתבנו הצבאי מוסר: בצה"ל נשלמו ההכנות לקראת ליל-הסדר הערב. במיבצע גדול של הרבנות הצבאית הראשית והרבנים בכל המטבחים; וחיילי צה"ל בשרות סדיר, קבע ומילו־אים, יסבו הערב לסדרים בחגות, מכוחי המחרבן הגד שאשר־אשית.

שר-הבטחון הרמטכ"ל ישתתפו בסדרים יחידתיים, כמו גם קצינים בכירים אחרים. השנה לא יתקיים סדר מרכזי בצה"ל.

לאחר הדיון על הרצח בריאד

שר החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר, נופף בידו לעבר המצלמה, שעה שיצא אתמול מהבית הלבן, שם נועד עם הנשיא פורד, מיד לאחר שנתקבלה הידיעה על הירצחו של פייסל מלך סעודיה. (תצלום-רדיו „אי.פי.")

איש ה„פנתרים" תובע לדין את „מעריב"

קובלנה פלילית נגד שלום הנגבה, עורך „מעריב" הגיש השבוע...

„יש לי ביעות על מצב...

שוב לא מתחלק הפרס הגדול ב„לוטו"

איש לא זכה בפרס הר־אשון, בהגרלת ה„לוטו", שהתקיימה אתמול.

הפרס השני מתחלק ל־3.5 מנות פרס. כשכל מנה היא בסך 18,719 ל"י.

הפרס השלישי מתחלק ל־114.5 מנות פרס. כשכל מנה היא בסך 1,144 ל"י.

הפרס הרביעי הוא 40.10 ל"י. והפרס החמישי — 7.20 ל"י.

המספרים שעלו בגור־ל: 7, 12, 15, 22, 28, 33. והמספר הנוסף — 6.

הפרס הראשון בהגרלה הבאה — 500 אלף ל"י, ו־כל יתר הפרסים מוגדלים.

ולדה תאושפז ביום ו' ב„הדסה" - לטיפול בכתפה

בלת מ„כתף קפואה" — תשהה בביה"ח ימים ספורים

— מאת גיל סדן, כתב „ידיעות אחרונות" —

שלוש שנים לבריון שהתפרע ב„בר-אוריין"

בנימין חיים, בן 20, מנתניה, נדון אתמול לשלוש שנות מאסר, לאחר שהורשע בהתנהגות פרועה ...

בורסה: ביקוש לצמודים

שר פרס: כוחנו הבטחוני - אחת מתקופות השיא שלו

„מצב קמבודיה עמד לנגד עינינו בעת המשא-ומתן"

קיסינג'ר: צפוי מאמץ דש להסדר במזה"ת

באל: אני מרוצה

„...לן היה כבול"

דיין: „פייסל שאף להשמידנו"

„פייסל לא היה איש־שלום. לצערי, לא מן המחנה הישראלי" — אמר אתמול שגריר ישר־אל בוושינגטון, שמחה דיניץ, בראיון טלוויזיה ...

אושר תקציב הביטוח הלאומי

מועצת המוסד לביטוח ל־אומי בראשות שר-העבו־דה, משה ברעם, אישרה אתמול את תקציב המוסד לשנת הכספים הבאה. ...

אושר תקציב לרשות השידור

ועדת הכספים של הכנסת אישרה אתמול תקציב של 37 מיליון לירות לרשות השידור ...

קרא מחר ב-
ידיעות אחרונות
המוסף לשבת

עולם חדש, נפחד

מלחמת יום-כיפור, הפעלת נשק הנפט ומשבר האנרגיה מסמלים תחילתו של עידן חדש: נכסי החומר והרוח של העולם המערבי, המתועש, נגנבים על-ידי צרכני-הנפט; העולם הרעב מאבד את תסיכוי לצאת לעתיד טוב יותר; מרכז הכובד הכלכלי בעולם עובר לידי שליטי סעודיה והסיכויות המיפרץ הפרסי. האם תמשיך ארה"ב להנהיג את העולם החופשי? האם תרצה לאורך ימים להמשיך ולמלא את תפקיד „השוטר של העולם"?
מאת עמנואל ברקדמא

● ● ●

הצדקה עקרונית לטרור
מאת ח"כ משה כרמל

דרכו המופלאה של ר' לייבל'ה וויספיש, איש נטורי־קרתא, אל עצמו, אל אלוהיו ואל המלחמה בציונות, בעזרתו של פרידריך ניטשה
מאת אהרון בכר

בין קיסינג'ר לניכסון
פרק נוסף מתוך הספר „לפני המפולה"
מאת ויליאם ספייר

● ● ●

השפעת החרם הערבי בארה"ב
מאת דב גנחובסקי

● ● ●

צרותיהם של מבקשי רשיונות-נהיגה
מאת אריה אבנרי

פשוט שירינגר
מאת מנחם מיכלסון

ק.ג.ב. — תמנון חובק עולם

● ● ●

מסע קולנועי אל ארץ השפלה
שבתו הסרט ההולנדי בישראל
מאת יהודה סתיו

● ● ●

משמרות בספרות העברית ✱
אתה לא סחורה
קשר עין מאת אדם ברוך

השתתף בחידון הסמלים של „ידיעות אחרונות"

חג חרות שמח לכל בית ישראל.

מפעל הפיס

כינוס שנתי
של אג' יוצאי קאליש והס־ביבה יתקיים ביום א', ג' דחוה"מ 30.3.75 בשעה 8 בערב, באולם בנירברית, רח' קפלן 10, ת"א; האולם פתוח מ־6.30.

מבצע פסח
1350.— ל"י
חדר שינה
מיטה, מזרון ושואלט
שי — מראה
„טרדיבטרי"
בת-ים שד' העצמאות 79

אל תזרוק כסף!
קנה
בשיווק ישיר
מחיר סיטונאי
ל"י
תנור אפיה 1999
מכ' כביסה 3100
טלויזיה 3090 "24
שואב אבק הולנדי 1630
מערכות סטריאו
מוצרי חשמל ביתיים

שילה
שיווק ישיר לצרכן הפיקה
המאספים 4, ת"א
אבן גבירול פ' קרליבך

יעל (לבית אהרן) **סחרוב**
אהרן אחיעז

נשואים

הרצליה פיתוח, 25.3.75.

לצימט משה ולרעייתו **אסתר**
ברכות לבביות להולדת הנין
סער

שלמה בן בסן וסעד עזרא
בשם המזכירות העובד הדתי בת-ים

הודעה לעובדי הטוטו
הנהלת הטוטו (גשר בע"מ)
מודיעה לעובדיה
שבמוצאי-שבת
29.3.75
לא תיערך בדיקה של טפסי הטוטו.

נמשך חיסול מלאי גדול
של אביזרי רכב
„בבזר אביזרים"
בת-ים שד' העצמאות 12

	במקום ל"י	רק ל"י
כסוי מושבים (קדמיים ואחוריים)	120	79
וקס משחה תוצרת חוץ	17	7
תא חפצים תוצרת חוץ „פיקו"	60	25
כסוי הגה	15	6
שטיח גומי שחור	12	6
ראי פנורמה	18	9
ידית לגיר ספורט „גלקסי"	25	10
ראי דלת, וכנף	39	22
מתקן נעילה להגה	30	15
סוף אגזוסט ניקל	27	15
משענת גב נגד הזעה (סוג ב')	80	30
ראי דלת אמריקאי (צד ימין)	75	18
כסא נוח מתפרק (פקניק וים)	120	60

ועוד מבחר של כ־700 אביזרי רכב שונים במחירים מוזלים
פתוח מ־8.00 עד 19.00

תקליטים במחירים משגעים
הגיעו משלוחים חדשים:
קלסיים ופופ
במחירים לא נורמליים
כגון:
במקום 34.90 —
14.90 ל"י
תקליטוני ילדים:
3.00 ל"י
הגיעו משלוחים חדשים תוצרת חוץ
אלחוט
אבן גבירול 21 ת"א

הגיע
משלוח חדש
של פנלים P.V.C.
• פנלים קריסטל
• פנלים מבריקים
• פינות לקיר מבריקות ומט
הילפריד בע"מ
רח' רננן 3 (דרך יפו) ת"א, ע"י בית רמבנו
טל. 55606

ישר מהיבואן!
במחיר מוזל ללא תקדים!
מכונות כביסה ותנורי אפיה
שהגיעו זה עתה מחו"ל
עם שריטות קלות.
אחריות מלאה.
המכירה מ־9.00 עד 15.00, ביום ששי עד 12.00, בת"א, רח' הצפירה 19 (גישה מרחוב המסגר מאחורי ביה"ס שבח).
פירא חברה למסחר בע"מ

איסכור
שרותי פלדות בע"מ
מציעה למעוניינים
כדוריות פלדה לכתישת מחצבים
FORGED STEEL BALLS AND CYLPEBS
קשיות לספציפיקציות בינלאומיות
(Brinel Hardness)
בפרטים נא לפנות למשרד.
המשרד: רחוב רוזנבאום 4, ת"א
טל. 03-282171-2

ניקיון נחוץ בבית ובחוץ
משרד הבריאות
ישראל נקיה

„לי-לה"
אופנת לבני נשים
בת-ים, רחוב יגאל קורצ'ק 2, טלפון 862384
שולחת
ברכת חג שמח
לכל הלקוחות, הידידים, החברים והקרובים.

הדגם: שולחן בר
אחד ממבחר השולחנות של
רהיטי פיקס

ב"ה פסח התשל"ה
„משיעבוד לגאולה"
תערוכת ציורים בנושאים יהודיים
פרי עבודתו של הצייר
נתן פיינגולד
עולה מבריה"מ
תוצג בחול המועד פסח תשל"ה
בקרית ארבע — חברון
י"ח ניסן, ג' דחוה"מ — כ' ניסן, ה' דחוה"מ
30.3.1975 — 1.4.1975
בשעות 10 בבוקר עד 4 אחרהצהרים.
מנהלת קרית ארבע

חרסינה קרמיקה אמבטיות וכלים סניטריים
בהנחות גדולות
עקב הפסקת היבוא נוצרו אצלנו שאריות של אריחי חרסינה וקרמיקה דקורטיביים תוצרת חוץ וכן כלים סניטריים צבעוניים בודדים.
מכירה מיוחדת של הנ"ל **בהנחות גדולות החלה** במחסננו בתוך נמל תל-אביב, רחוב יורדי הסירה, בשעות 8.00—14.00.
המכירה של המוצרים הרגילים נמשכת באולמי התצוגה.
בתל-בנימין 85
8—3, 15—18
כל יום
בימי ב', ו' 8—13
שמר בע"מ

עד **1300.-** ל"י
לכל רוכשי טלויזיה „זניט"
סלון להיט מכריז על מבצע מיוחד שבו תוכל לקבל עד 1300.— ל"י בעד המקלט הישן שלך בקנותך טלויזיה „זניט" חדשה.
פרטים:
סלון להיט
רחוב אבן-גבירול 39
תל-אביב, טל. 257217/8

משרד המשפטים
מכרז מספר 11/74/75
שרותי נקיון במשרד הראשי
מתבקשות הצעות לביצוע שרותי נקיון במשרד הראשי, רח' צאלה אידין מס' 29, ירושלים.
העבודות יבוצעו בשעות אחה"צ.
את ההצעות יש לשלוח בשתי מעטפות סגורות, למשרד המשפטים, רח' צלאח אידין 29, ירושלים. על המעטפה הפנימית יש לציין מכרז מספר 11/74/75 „שרותי נקיון".
פרטים נוספים, הנחיות מפרט טכני ותנאי עבודה, אפשר לקבל אצל מר מרדכי דאל, מנהל המשק, המשרד הראשי, רח' צלאח אידין 29, ירושלים.
על המציע לצרף להצעה ערבות בנקאית בגובה של 10% ממחיר ההצעה הכוללת.
היום האחרון להגשת ההצעות, יום ראשון, י"א ניסן, תשל"ה (10.4.75), שעה 12.00.
אין משרד המשפטים מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
חיים מוסן לוי
מנהל יחידת המשק

מוסך שוורץ
שרות מוסמך למכוניות
אלפא סוד וקונטסות
רח' תושיה 20 פינת רבניצקי 10 ת"א
טלפון 38499

מתמטיקה
למבחני בגרות
במתכונת החדשה + פתרונות
שלח 10 ל"י
לת.ד. 8683 חיפה

הקץ לוילון במקלחות
✱ הצעקה האחרונה באירופה עתה גם בישראל
✱ מקלחונים בשלל צבעים
טלפנו הגיע!
729566
730074
דקו—נוי

גגונים
להשכרה ולמכירה
+
נסים
אביזרים לרכב
מקווה-ישראל 1
ת"א, טל. 614460

לפיקניק!
עם **קרחום**
כרית הפלא לקירור וחימום

בית הארחה
תל-אביב, רחוב דיזנגוף 64
מקודם ברודי—ברמן
תחת הנהלתו של ב. ברמן
כשר תחת השגחת הרבנות ת"א-יפו
מודיעה
שהמסעדה פתוחה
בחול-המועד פסח תשל"ה
לארוחות צהרים
ומאחלת ללקוחותיו ולכל בית ישראל
חג שמח

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
שראל משה כהנא
בנו של הרב הגאון
ר' שלמה דוד כהנא זצ"ל
ההלוויה תיערך היום, בקשר לשעת ההלוויה נא להתקשר בטלפון 231510, תל-אביב.
המשפחה המתאבלת

هكذا من الإعلام،

הוצאו שני צווים־על־תנאי בעניין כיסוי חובות המיפלגות

בית־המשפט הגבוה לצדק נענה לשתי עתירות — של עו"ד רסלר ושל עו"ד שמואל תמיר בשם „המרכז החופשי", והורה על שר־האוצר והמפלגות בישראל לנמק תוך 30 יום מדוע לא יימנעו לבקש את אישור ועדת הכספים של הכנסת למתן הלוואות למפלגות; שני העותרים מרכזים נתונים על מצבן הכספי של המפלגות לקראת המאבק המשפטי המכריע

— מאת גבי ברון, כתבנו בירושלים —

המתנגדים למתן הלוואות בערבות המדינה לכיסוי חובות המיפלגות זכו אתמול לניצחון בסיבוב הראשון של מאבקם: בית־המשפט הגבוה לצדק הוציא שני צווים־על־תנאי נגד שר־האוצר, המורים לו לנמק, תוך 30 יום, מדוע לא יימנע מלבקש את אישור ועדת־הכספים של הכנסת למתן ההלוואות למפלגות.

העתירה האחת הוגשה לבית המשפט הגבוה לצדק על־ידי עורך־הדין יהודה רסלר מתל־אביב, והיא כוונה במקורה נגד שר־האוצר, ממשלת ישראל וועדת הכספים של הכנסת. העתירה השניה הוגשה על־ידי „המרכז החופשי" הגוף מסיעת המרכז, חיים ליפשיץ, באמצעות עורך־הדין ח"כ שמואל תמיר. עתירה זו מכוונת אף היא נגד שר־האוצר, אך המשיב העיקרי עליה הוא נגיד בנק ישראל.

בפני בית־המשפט העליון, בהרכב השופטים צבי ברנזון, יצחק קיסטר והאלפרד ויתקון, הצלו העותרים. בזה אחר זה, את טענותיהם. עורך־הדין יהודה רסלר טען, בין היתר, כי אסור למיפלגות בהתאם לחוק־מימון מיפלגות. לקבל כל תרומה מתאגיד בארץ. אין ספק שהבאנקים בישראל הם תאגידים, ואין צל צילו של ספק כי מתן ההלוואה בתנאים אופטימליים, כפי שמדובר בהצעה למתן הלוואות הינו בגדר תרומה ומתת חינם מתאגידים.

עבירה חריגה

עו"ד רסלר טען, בפני בית־המשפט, כי מגישי ההצעה למתן ההלוואות הצהירו מעל בימת הכנסת שהמדובר בהובות בסכומים גדולים, אשר המיפלגות התחייבו בהם בעבר, ובתקופה שקדמה ליום כינונה של כנסת זו. הוא הוסיף כי הענקת כספים על ידי המבצלה בניגוד לחוק־מימון המפלגות הינה עבירה על החוק, חריגה מסמכות גם יחד.

את פנייתו הנפיה של שר האוצר לוועדת־הכספים למטרת אישור הערבות הממשלתית להלוואות הללו מגדיר עורך הדין רסלר „בלתי סבירה עד כדי לעוות כל אורח"... בתקופה שבה מקצצים בתקציביהם של משרדי ממשלה בתקציב של מיפלגה, בה מקצצים בתקציב של מיפעלי חינוך לבתי־ספר — כבקש שר־האוצר להעניק עשרות מיליוני לירות מקופת המדינה המתדלדלת לכיסוי הוצאות של מיפלגות, אשר פיזרו כספים ללא כל פיקוח לדין, גם בתקופה שבה לא היה כלל דיון בנושא זה.

„יש מיפלגות, אשר אין להן כל חובות", טען רסלר. „מדוע דווקא מיפלגה שהצליחה לפעול ביעילות ובהתאם לחוק, לא תקבל תמיכה ממשלתית?"

עורך־הדין שמואל תמיר, אשר הרצה אף הוא את נימוקי עתירתו הציג כמה נקודות נוספות. אחת מהן: מתן ההלוואה למיפלגות לכיסוי חובותיהן יצטרך להתבצע באמצעות הבנקים.

„יש נכסים"

בהתייחסו למיפלגות, הרכז התמיד כי מיפלגות שיש להן נכסים, יכולות לשלם את כל חובותיהן בחוקה של באות אלפי לירות...

...

רק שר־האוצר

...

ספורט

6 ימי מעצר למשה קרוב החשוד באיום על כדורגלנים

יעקב אפשטיין שוחרר אתמול בערבות

— מאת משה הכן —

בית־משפט השלום בתל־אביב עצר אתמול למשה ימים את משה („מוסה") קרוב, החשוד בכך שאיים על שחקני קבוצת מכבי תל־אביב, במטרה שלא ינצחו במשחקם עם בני־יהודה.

בית־המשפט המחוזי בתל־אביב נענה לעירעורו של יעקב אפשטיין על מעצרו ושיחרר אותו בערבות בסך 10,000 ל"י. שופט בית־המשפט המחוזי, דב לוין, קבע כי „אין בידי המשטרה, בשלב זה, תמר ראיה כלשהו, המצביע לכיוון איהודים של המאיימים. ואין שום דבר הנותן יסוד לחקירה נוספת בדבר להלקו של יעקב אפשטיין במעשי איומים אלה".

בבקשה למעצרו של „מוסה" קרוב טענה המשטרה, כי החשוד פנה לכמה שחקנים, בתמורה, לגרום לכם „שלא יהיו במקוק נגד בני־יהודה, שנערך ב־15 במרץ.

...

ויסוקר יפרוש מהנבחרת אם לא ישוחרר מעבודתו

— מאת פנחס זהבי —

יצחק ויסוקר, שוער הנבחרת הלאומית בכדורגל, עתיד לפרוש מהנבחרת הלאומית, אם יכשלו נסיונות ההתאחדות לשחרר אותו ממקום עבודתו למשך הזמנים ההכנה לטורניר הקדם־אולימפי.

...

מחר: בכפר־סבא — מכבי נתניה

...

האלופה נגד סגניתה — בחצי גמר גביע הכדורסל

תיגרה בסיום המשחק הפועל ר"ג — הפועל ת"א

— מאת רפאל נאה —

ארבע מבין 5 הראשונות בליגה הלאומית בכדורסל העפילו אמש לשלב חצי הגמר בגביע המדינה, במסגרתו יתמודדו ב־9 באפריל — האלופה מכבי תל־אביב עם סגניתה הפועל רמת־גן; ומכבי רמת־גן עם הפועל גבת/יגור.

בגביע המדינה בכדורסל

● בגבעתיים: הפועל ר"ג — הפועל ת"א 74:82.
● ברמת־גן: מכבי ר"ג — הפועל חיפה 67:74.
● בגבת: גבת/יגור — מכבי חיפה 45:81.
● בנתניה: מכבי ת"א — הפועל נהריה 66:100.

שלמה בלום
בשלב הבא — נגד מכבי ת"א

...

תקווה להפתיע

...

הטוטו שלך

...

לידס ואיפסוויץ' יתמודדו ברבע־עית

לוטון ניצחה — טוטנהם למקום ה־21

...

גליקשטיין ושר בגמר הנוער בטניס

...

המעופפים נכנעו לבלגים — בצרפת

...

יהושע בן־ציון שוחרר בערבות חצי מיליון עד לשמיעת עירעורו

השופט העליון יצחק כהן החליט על השיחרור בעקבות דו"ח רפואי על מצב בריאותו החמור של המנכ"ל לשעבר של בנק א"י—בריטניה

— מאת גבי ברון, כתב „ידיעות אחרונות" —

שופט בית־המשפט העליון, יצחק כהן, הורה אתמול לשחרר בערבות של חצי מיליון לירות עד לשמיעת עירעורו, את יהושע בן־ציון, מי שהיה מנכ"ל בנק ארץ־ישראל—בריטניה הנידון ל־12 שנות מאסר בעניין גניבת 47 מיליון דולר מכספי הבנק.

...

ירידה של 7 אחוז בפשיעה בתל־אביב

— מאת שבתי פורמבי, כתב „ידיעות אחרונות" —

...

הוקם מועדון לסופר הדתי

...

תיירת מגרמניה מתה מפצעי תאונה

...

חניך מלחים תובע 3 מיליון ל"י פיצויים

נפגע בתאונת עבודה באניה ו„איבד צורה וצלם אנוש"

...

זכור בפיס

בהגרלה הרגילה של מפעל הפיס מס' 13/75 שהתקיימה ביום 25.3.75 זכו ה־כרטיסים הבאים:

בסך 500,000.— ל"י זכה המספר: 530760
בסך 100,000.— ל"י זכה המספר: 063990
בסך 50,000.— ל"י זכה המספר: 408108
בסך 10,000.— ל"י זכו ה־מספרים: 304182 345418
בסך 5,000.— ל"י זכו ה־מספרים הבאים: 072513 228445 260391 330564 384825 391921 406012 420249 560999 593618
בסך 1,000.— ל"י זכו הכר־טיסים שמספריהם מסתיי־מים ב־: 22326 28135 39424 58344 60374 65958 70892 71337 75275
בסך 500.— ל"י זכו הכרטי־סים שמספריהם מסתיימים ב־: 07134 36691 44288 55679 57380 74684 76831 91938 92578 95253
בסך 200.— ל"י זכו הכר־טיסים שמספריהם מסתיי־מים ב־: 1424 4899 9048
בסך 100.— ל"י זכו הכר־טיסים שמספריהם מסתיי־מים: 0114 0351 0475 0898 1052 1067 1222 1320 1618 1887 2216 2532 2584 2592 3175 3493 4499 4714 5060 5186 5691 6031 6386 6438 6630 7055 7102 7292 7714 7940 8012 8150 8247 8951 9253 9622 9631 9693 9834 9852
בסך 8.— ל"י זכו כל הכר־טיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה: 5.
בסך 30.— ל"י יזכה כל כרטיס זוגי שמספרו מס־תיים ב־436 147.
בסך 12.— ל"י יזכה כל כר־טיס זוגי שמספרו מסתיים ב־74 99.
בסך 6.— ל"י יזכה כל כר־טיס זוגי שמספרו מסתיים ב־: 00 07 20 23 31 32 33 40 41 44 49 53 66 67 69 73 75 85 86 97.

ישראל היתה מוכנה לנהל מו"מ

(סוף מעמוד 2)

...

תשובה שלילית

...

„יש לנו מה"

...

בעיות האוטונומיה

...

„אחזור לישראל לחוג את בר־המצווה של בני יוסף"

— מבטיח קרול פלמן, מפצועי „סבוי", אשר שכל אחד מבניו בהתקפת המחבלים

...

נסתיימה השביתה ב„בית לווינשטיין"

יינקטו צעדים להבטחת שלומם של עובדי בית־החולים

...

נערך טקס סיום קורס קציני תותחנים

...

ב"ה

לרפאל הלפרין יישר כוחך

על הופעתך המרשימה בפני תלמידינו. אישיותך ודבריך השפיעו עליהם עמוקות, עתה לקראת צאתם לשרות בצה"ל.

אשריך שזכית לחבוש את ספסלי בית המדרש וזכית לסיים את הש"ס

ראש הישיבה
הרב משה סלומון
ישיבת „תורה ומלאכה"
כפר אברהם

משטרת ישראל
מטה מרחב המרכז
משתתפים בצערו של
רב־פקד אליעזר גריבר
במות עליו אחותו
שרה (סוניה) גינזבורג ז"ל

שר המשפטים
היועץ המשפטי לממשלה
המנהל הכללי והעובדים
משתתפים בצערו של
מר אליהו אוהל
על פטירת אביו
רבבי ז"ל

לאורי שמש
אנו אתך באבלך במות
אביך ז"ל
בית „ידיעות אחרונות"

לחבר פרידמן נחום ומשפחתו
השתתפותנו במות
אחותך ז"ל
שלא תוסיפו לדאבה עוד
המהפך אגודה שתופית להובלה בע"מ ירושלים
ההנהלה והעובדים וסניף אשקלון

לחבר עמון יהודה ומשפחתו
אתכם באבלכם הכבד
במות
האם ז"ל
שלא תוסיפו לדאבה עוד
המהפך אגודה שיתופית להובלה בע"מ ירושלים
ההנהלה והעובדים וסניף אשקלון

במלאת חמש שנים לנפילת בננו ואחינו היקר

סמל
ציון חדד
הי"ד
חמש שנים עברו ומכאבים אנו לא שוכחים אותך.
נעלה לקברו
ונתייחד עם זכרו
ביום שישי י"ז בניסן תשל"ה (28.3.75) בשעה 11.00 לפנה"צ, בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.
ביום שבת, י"ח בניסן (29.3.75) בשעה 13.00 תתקיים אזכרה בבית הוריו, רח' הגבורים 23 בת־ים.
המשפחה

לילדינו אבדה
כלבה
לבנה קטנה
בשם שלגיה,
ליד הפיורד באילת.
המוצא הישר מתבקש להחזירה
ויבוא על שכרו!
טלפון: 03-436367

הלכה לאבוד בסביון
כלבה טרירית
בת שנה 30/15 ס"מ
עונה לשם דידי
צבע אפור חום, הכלבה זקוקה לטיפול מיוחד.
המוצא יקבל פרס רב ערך.
נא להתקשר
756847, 716589

מועדון הסרט הקצר
במועדון 77
תוכנית...
אחרי ליל הסדר
למחרת — ביום חג...

נגנבה
מכונית וקסהול
1963
צבע לימון (גג לבן)
מס' 805—209
מכבר המדינה ת"א
המוצא מתבקש לפנות בטל' 266533 או לתחנת המשטרה הקרובה
— ויבוא על שכרו —

מרחב תכנון מקומי — ירושלים
הודעה בדבר הפקדת שינוי לתכנית מפורטו
...
ר. לוי
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ירושלים

ק
גם בחורף אל תבזבז מים

לחברה גדולה דרוש בשכירות
מבנה לתעשיה
בשטח של כ־750 מ"ר
כולל חיבור חשמל, מים וטלפ
באזור נס־ציונה, רחובות, עקרון
בפרטים לפנות: טל. 764518, החל מיום

טוטו
ספורט טוטו
השבוע
מינימום הפרס הראשון
250.000 ל"י
* * *
מינימום כלל הפרסים
450.000 ל"י
עשה לך מנהג קבוע — מלא טוטו בכל שבוע!
המועצה להסדר ההימורים בספורט

ראשוני סלובודקה בחברון

כל כך „שרוף" היה הרב ר' משה מרדכי אפשטיין, ראש ישיבת סלובודקה, בלהט אהבתו לארץ ישראל שהניח לתלמודה, ועלה לחונן עפרה של הארץ, בהבטות חדרה. ומשנתבקש על ידי ה„סבא מסלובודקה" הרב ר' נתן צבי פינקל, לסייע בגיוס האמצעים הכספיים מיושבי הגולה באמריקה, הסכים, והצטרף עימו למסע הגדול.

מאת חיים פיקרש

חבורות חבורות אלו בני ישיבת סלובודקה ויסדו ה„סניף" בחברון

אפשר שהיתה השפעתו של הרב אפשטיין גדולה אצל ה„סבא", מכל מקום, בתום המסע באמריקה, שוב לא הניחו השנים לרעיון יסודה של ישיבה נוספת, ובארץ ישראל, דווקא, ובשחזרו לסלובודקה השיבו את אשר על ליבם בפני התלמידים, לא היה גבול לשמחתם של בני הישיבה. אלה, כסתבר, נאבקו, פשוטו כמשמעו, להימנות עם ראשוני התלמידים העולים לארץ הקודש.

אך מה לעשות וגזירת המלכות יצאה, ואסרה עליית יהודים, ובהשתדלותו של הרב ר' מאיר ברלין ז"ל, הקציבו רק 80 סרטפיקאטים? נפלה, איפוא, ההכרעה ותיקי בכירי תלמידי ישיבת סלובודקה, החלו לעלות לא"י, חבורות חבורות, והקימו את סניפה של הישיבה בחברון.

היום, לפני חמישים שנה היה הדבר. היום לפני יובל שנים, שלמה, למעשה, מסכת עליתם של חבורות תלמידי הישיבה, שהוללו מיפנה בארץ ישראל, בהקימם ישיבה מחוץ לחומות ירושלים, ועוררו באורחותיהם, בלבושם ובחיבתם לארץ את רוגזם של בני הישוב הישן.

אך מסכת החלום היפה של כינון ישיבה גדולה כמו נקטעה בידי האכזרית של הגורל, משבמבצע הטבח הנורא, בחודש אב תרפ"ט, בידי פורעי חברון, בו 24 מבכירי התלמידים מצאו את מותם.

וכך, על שרידי תלמידי הישיבה, שרבים מהם, בתואם לצו ה„סבא מסלובודקה", פנו לכהן כרבנים במושבות ישראל, מעיב עדיין נוראותיו של אותו שבת, והכרונות אותה „שבת שחורה" עקובת מדם, לא הועמו. עם זאת, לא היתה יומה, לציון היובל, ופרק היסטורי רב חשיבות זה, כמו נגוז.

פנינו אל הרב יקותיאל עזריאלי, רבה של זכרון יעקב, שנמנה על תלמידי הישיבה, ומיסדיה וביקשנו לדובבו לגבי קורות אותם ימים, של הערכות התלמידים לעליה מסלובודקה. לרגע, שקע הרב בהרהורים, ואחר, כמו נסחף ב„ים הגעגועים", והשיח בפנינו קורותיה של אותה תקופה.

— — — סלובודקה, פרוור של העיר קובנה, בירת ליטא. מלאת תורה היתה ומהפזורה כולה נמשכו מאות בחורים לקנות בישיבתה דעת־תורה. אך כל העת חשו, הן ראשי הישיבה והן תלמידיה, כמי שיושבים ישיבת ארעי בגולה. וכל מאווייהם היו — ארץ ישראל. לכן, משנתבשרו, כאמור, ביום מן הימים, על דבר הסכם שהושג בין ה„סבא מסלובודקה", הרב ר' נתן צבי פינקל ז"ל, ראש הישיבה, הגאון ר' משה מרדכי אפשטיין, זצ"ל והרב מאיר ברלין ז"ל, להשגת רשיונות העליה, הרקיעה השמחה. שרו התלמידים משירי ארץ ישראל, ונכספו בגעגועים אליה. פסק, איפוא, ה„סבא" כי בכירי ותיקי הישיבה יעלו, ובפרקי זמן קצובים, עלו האברכים, חבורות־חבורות לארץ ישראל.

„אני נמניתי על קבוצה קטנה בת חמישה תלמידי ישיבה, מספר לנו הרב עזריאלי, ועליה נמנו עוד — הרב אריה רבין, דיין בתל־אביב ורבה של שכונת מונטיפיורי, הרב דב זכובסקי, משגיח בישיבה והרב יחזקאל פרצוביץ, לאחר ימי החנוכה שנת תרפ"ה. צוידה חבורה זו ברשיונות מתאימים, שכללו את אישורה של „הריפובליקה הליטאית" כי בחורים אלה הינם תלמידיה של ישיבת כנסת ישראל בסלובודקה־קובנה, ובטרם צאתם אל מסע העליה הקשה, קוימה, שוב ושוב, מסיבת פרידה נירגשת לא רק מבני המשפחות כי אם מתלמידי הישיבה הגדולה ומכל מוקירי יישוב ארץ־ישראל. „סעו לשלום לארץ ישראל" — מלמלו תלמידי הישיבה שנותרו בסלובודקה, ולא במעט נאמרה ברכתם זו, בנימת ה...קינאה.

שהייה זמנית של החבורה בברלין, והכנות למסע האניה המפרך. קשה היתה ההפלגה, מספר הרב. טולטלנו משך ימים ארוכים על גביה של אניה קטנה, חלו במחלות הים. אך כל הסבל הזה כדאי היה, ובלבד שתמומש משאלת הלב, להיות בארץ ישראל. בעד לערפילי הבוקר, נתגלה לנוסעי האניה, חופה של ארץ ישראל. עוד בטרם עלה השחר ניצבה חבורה זו על הסיפון, „התפללנו אזי בדביקות רבה ולתפילה זו היתה כבר משמעות אחרת"... עמדו על הסיפון משך שעות. לא גרעו עין, שדוק של דמע כיסה אותה, ונעצו מבט בחופה של ארץ הקודש. בנמלה של יפו ירדו; סבלים ערביים נטלו חפציהם [...]בירו אותם ל„מחנה החיסוי", המיפגש ראשוני זה, הפריע [...]צב רוחם המרומם. לאחר מכן, מצאו מהכן באכסניה [...] שלום, ועשו היכרות עם ראשוני תל־אביב הקטנה, לא [...]יכו אותם ל„בל ידברו אידיש" שכן ברחובות נוה צדק [...] התנהל באותם הימים המאבק של שוחרי השפה העברית, [...] כל הדוברים שפה זרה...

[...] בני החבורה התרונן בקירבם, כשעשו דרכם לירושלים, [...] לחברון.

[...] נקבעה אכסנת הישיבה בבנין קטן שבנה הרב ר' יוסף [...] של עיר האבות, ובהשפעת גדולי המוסר, מבית [...]לובודקא. התעלו הבחורים במעלות לימוד־התורה והמוסר. [...] היו עורכים את התפילות במערת המכפלה.

[...] הראשונה של הבחורים במערת המכפלה היתה, כהגדרתו [...]ריאלי „נירגשת ועצומה גם יחד", שכן לא נתאפשרה לה[...] לבקר ליד קברי האבות, כי אם להשקיף מרחוק.

[...] של הישיבה, בחברון, הביאה להצטרפותם של יהודים [...] שמנה כבר אז כ־500 נפש. בכלל, ישיבת „כנסת־ישראל" [...] השפעה ניכרת, בכיוון החלוצי־התורני, ותלמידיה הירבו [...] החלוצים של אותם הימים. ימי חול המועד וימים [...] לטיולים בארץ, להיכרות עם שבילי הארץ ונופיה, [...] ושקידתם בלימודים, היתה לשם דבר, פעלו [...] לקירוב הלבבות, בין המחנות השונים בישוב. בין תומכי [...] גם מ. אוסישקין, שנאות, בשלבים יותר מאוחרים אף [...] „סרטפיקטים" שנועדו לחלוצים, עבור תלמידי הישיבה!

[...] התבססה הישיבה, כן תכפו געגועיו של ה„סבא מסלובודקה" [...] במחיצתם של תלמידיו, „המפיכים חיי קודש בארץ [...] ביום מן הימים, למרות חולשת הגוף, עלה לארץ ישראל, [...] ברכה ובהתלהבות על ידי התלמידים, שנשאו אותו על [...] במקומו של ה„סבא" חזר המשפיע הרוחני [...] גרודנסקי מחברון לסלובודקה, להמשיך את ההדרכה [...] מאות התלמידים שנותרו שם.

[...] התעצמה. כ־80 הבחורים שהניחו יסודותיה בחברון, הת[...] הישיבה בהגיעה כבר לכ־200 תלמיד, בתוכם גם בחורים רבים [...] ארצות הברית, לאחר ששמעו כדבריהם על הישיבה המוצ[...] חיי תורה בעיר האבות, בחברון.

[...] זאת לא קבלו התלמידים כי „צר להם המקום". סיפחו [...] „ימי האידרות" בבתי היהודים בחברון, וחלמו בסתר ליבם [...] של ישיבה גדולה, בתוכה קונים דעת תורה, מאות רבות [...] ואברכים. אך החלום — כאמור — נגוז. בשיאה של [...] לישיבה, החל המופתי הירושלמי להסית את ערביי ירושלים [...] לפגוע ביהודים: בין המוסתים — כנופית פורעים מקר[...] חמושים בפגיונות, פנו לישיבה, ופגעו, ביום השישי, [...] קרבנות — ה„מתמיד" ר' שמואל רוזנהולץ הי"ד, שהקדים, כהרגלו, ובא לבית הישיבה, ללמוד תורה, בטרם החלה תפילת קבלת השבת, [illegible]

[illegible]

הסבא מסלובודקה מקבל תלמידי הישיבה בחברון

התלמידים בישיבת „חברון" בחברון

בעל ההגדות

מאת בתיה כרמי

למעלה מ־600 הגדות של פסח, מצויות באוספו הפרטי של ר' נתן שטיינר. אוסף שערכו האמנותי, ספרותי, פולקלוריסטי ותעודי כאחד מלבד ספור יציאת מצרים מהוות ההגדות עצמן פרקי היסטוריה של עמנו לתקופותיו השונות. סטיה מן המקובל בפסוק כלשהו תוס־פות או השמטות עשויות להיות בבואת נאמנות למצב היהדות במקום ובתקופה. כך מצאנו את הפסוק: „הא לחמא עניא... השתא עבדי... לשנה הבאה בני־חורין בארעא דישראל" בהגדה שהודפסה בוילנא עם פרוש „ורע־בר" ופרוש של המגיד מדובנא משנת 1855, תקופה בה ניתנה ליהודי רוסיה זכות אזרחית. פירוש הפסוק תואם את דרישות הצנזורה. אם כמקובל נאמר בהגדות לשנה הבאה בני־חורין", הרי שהנוסח בהגדה וילנאית זו קובע כי לשנה הבאה יהיו היהודים בני־חורין כפי שאנחנו כאן עכשיו — ברוסיה.

כך גם הושמט בה הפסוק „שפוך חמתך על הגויים"... התצאה זו היתה חד־פעמית לאותה שנה בלבד.

ההגדה העתיקה ביותר באוספו של ר' נתן שטיינר, היא משנת 1505, שגילה מקביל לימי מלאכת הדפוס בעולם. ההגדה הודפסה בקושטאנטי־נא עם פירוש של דון יצחק אברב־נאל אבל ללא תמונות. ההגדה ה־ראשונה בעולם שנכתבה בשנת 1482 אינה מצויה באוסף. „גילוי הגדות עתיקות תלוי במזל, אין לזה שיטה מיוחדת" אומר ר' נתן שטיינר, „אבל אני נתון בחיפושים מתמידים. לפני 30 ואפילו לפני 20 שנה — תקופה בה הגעתי לארץ מוינה והתיישבתי בת"א, ניתן היה לרכוש הגדות ביתר קלות. היום כמעט ואין בנמצא הג־דות שאינן נכללות באוסף שלי. ה־דרישה להגדות גדלה, במיוחד לגבי ההגדות העתיקות שהן יקרות המצי־אות. תחילה רכשתי מאנשים שבאו מחו"ל ומה שלא יכולתי לרכוש, הש־תדלתי לקבל ואפילו לצרף תצלו־מים".

לאור ביותר בבית היהודי, היא מה־ספרים היחידים בתחום ספרי קודש, של חל עליו האיסור וקשטו בציו־רים. תודות לכך נשתמרו הגדות צ־תיקות רבות בכתבי־יד מקושטות ב־שלל צבעים ואלו נחשבות בצדק ל־יצירות בעלות ערך אמנותי־יהודי רב.

הצייר היהודי שהצליח להתגבר כאן, לראשונה, על האיסור שבדיבור הא', הפך אותה לספר היהודי ה־מצוייר הראשון ולכעין „במה אמנו־תית" ראשונה לצייר, לצעמר, לסופר ולגרפיקאי בכל הדורות. הגדה מענ־יינת מבחינה זו היא „הגדת הצפורים" בה צויירו כל הדמויות עם ראשי צפרים כך שאין להן דמות מסויימת.

ההוספות ל„הגדות"

הנוסח ב„הגדות המסורתיות" נש־מר בקפדנות במשך כל הדורות, אולם גם הן לא נמלטו מסטיות „אר־לם לא מה שחסר הוא המעניין אלא דוקא מה שנוסף", מדגיש ר' נתן שטיינר. רוב ההגדות הן לשימוש, פשוטות וללא ציורים עם או בלי פירושים. ההגדות המצויירות עבור ילדים ואפילו עבור הקטנים שבהם שעדיין אינם קוראים, הן מהתקופות המאוחרות יותר. בין ההגדות העתי־קות אין הגדות המיועדות לילדים. כשמתבקש ר' נתן שטיינר להצביע על הגדה מסויימת באוסף שיש בה עניין רב, מסתבר, שלפחות בכמאה הגדות מתוך האוסף הוא מוצא ענין רב. הגדות עתיקות שנכתבו במקורן בכתב־יד על קלף מצולמות כיום מחדש. כך הודפסה מחדש גם הגדה מקודית של כתב־יד על קלף משנת 1400 הנקראת „הגדת קויפמן".

ההגדה העתיקה ביותר, היא „הגדת סאראייבו", שאת תקופתה מעריכים החוקרים, בשנים 1350—1400 ונמ־צאה בסאראייבו בשנת 1894. זוהי ה־מצויינת באורנמנטיקה עשירה ה־אופיינית לאמנות הגותית וכן בכתב־היד ובעיטוריו.

באמצעותה של הגדה אחרת, שנכ־תבה במקורה אף היא, בכתב־יד, על קלף במחצית הראשונה של ה־מאה ה־14 ומופיעה בה הכתובת: „הסופר ישראל ברמאיר מהייצל בערקפי". אשר כתב עוד הגדות אלא שאין אנו יודעים היכן הן.

לכל הגדה, היסטוריה משלה, ה־קשורה באנשים שכתבוה, בהדפס־תה, או ברכישתה:

„הגדת סאראייבו". עברה במקפחה מדור לדור, עד שבאלף ילד מילדי המשפחה למכבה, למרתפת, לאחר שהגיע עד כדי לזום, במכבה הבל־כלי החזוק של המשפחה.

הגדות רבות שהופיעו לאחר המ־צאת הדפוס נוטות להבלטת האפקטים הניגודיים של השחור והלבן במקום האפקטים הצבעוניים של המיניאטו־רות מימי הביניים. עניין רב מהווה הגדה הנחשבת כבר „מודרנית" מ־לפני 30 שנה בלבד, המלווה באיוריו של ארתור שיק, צייר מיניאטורה ש־[illegible]

סיפורן הגדות

כיום מצויות ברשותו הגדות ש־ניתן לסווגן לקטלגן. אך לא רק כ־מות ההגדות היא המושכת את העין אף נוסחן השונה דשוסי ההגדה לדורו־תיהם ולמקומותיהם, תרגומי ההגדה ללשונותיהם — כך יש באוספו הג־דות ב־24 שפות שונות מהודו, אפ־ריקאנס, יוון, כורדיסטאן, פורטוגל, פרס, דניה, הונגריה, גרמניה, לד־מניה ובשפות: אידיש ולאדינו. מ־עניינים הפירושים להגדות שלצתים מלווה אליהן פירוש אחד, לעתים שני פירושים ויותר, אך יש הגדות בהן מופיעים גם עשרה, עשרים, שלושים, שמונים ואף מאה ואפילו מאתיים שלושים ושמונה פירושים.

מעניינות הגדות שהודפסו עבור חיילים יהודים בצבאות שונים בעו־לם בינהן מצאנו הגדות הנושאות את תמונותיהם של הקיסר פראנץ יוסף מלך אוסטריה והמלך וילהלם מגרמניה.

הגדות אחרות הן אלו שפורסמו בימי השואה ולאחריה, הגדות של האנוסים, של עדות שונות — הקר־אים, שומרונים, בהן מופיע רק ה־טקסט של תפילות לזבח קרבן הפסח של הר־גריזים והגדות מתקופתנו, הכוללות: הגדות של צה"ל, הגדות שהוקדשו לחג העצמאות וכן הגדות שאינן קשורות בטקסט המסורתי — כגון: הגדות של קבוצים, הגדות ל־סדר שלישי, הגדות הימתוליות ותמר־נים הימתולים לחג הפסח. לבבואה נאמנה לסבנון התקופה והסביבה בה נכתבו ועוטרו ההגדות למעילות אמ־נים יהודים ציירים וסופרים בעולם לא יהודי, יש ענין מיוחד לציורי האמנים היהודים בהגדות המהוות פרקים בתולדות אמנות כתבי־היד המצויירים והספר העברי.

למעשה, ההגדה שהיא ספר מפו־[illegible]

[illegible]

„וכל המרבה לספר"

[illegible]

על יהדות העולם להמשיך

(סוף מעמוד 5)

[illegible]

נצח ישראל לא

[illegible]

ה„יש" והחסר במסמך היהודי של הוותיקן

(מאמר ראשון)

הכנת מיסמך הוותיקן ביחס ליהדות וליהודים נמשכה קרוב לעשר שנים. הנוסח הסופי של המיסמך, שפורסם לפני כמה חודשים עורר תגובות רבות ושונות בארץ ובתפוצות. התגובות מתייחסות לצד התיאולוגי שבמיסמך ובעיקר לצד המדיני שבו. היינו — יחס הוותיקן לישראל. בפרט כשמדובר, על התקרבות הוותיקן לעולם הערבי היתה השפעה על העריכה הסופית של המיסמך.

מאת ד"ר י. נפתלי

[illegible]

■ אבחנה ברורה בין יהדות וישראל

[illegible]

■ הדאגה לארץ האורזים והפניה לישראל

[illegible]

■ השמאל הקאתולי בדרך השמאל החדש

[illegible]

שיחה עם הרב מרדכי קירשבלום, יו"ר עמית של מחלקת העליה והקליטה

על יהדות העולם להמשיך בתביעה: „שלח את עמי"

[illegible]

הציונים, היכן הם?

[illegible]

נמשיך לתבוע: „שלח את עמי"

[illegible]

הקהילה חייבת לשאת בעול

[illegible]

ההתבוללות וצרותיה

[illegible]

גם הנשואים והיורדים ישובו

[illegible]

הקליטה — אמנות שלא נתגלתה עדיין

[illegible]

למשפחות מעורבות יש סידור

[illegible]

קשים חבלי ההסתגלות

[illegible]

הנוער, מה הוא עליו?

[illegible]

משבר הערכים בחברה הישראלית

[illegible]

אמונה ואידיאלים

[illegible]

מתוך דאגה לכלל ישראל

יומן ניו־יורק

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

[illegible]

גישה חדשה

[illegible]

חזית ארוכה

[illegible]

תמיהה וקושיא

[illegible]

רבה הערבוביה

[illegible]

ההתקפה הטוטלית

[illegible]

עם הפנים לגאולה העתידה

מאת הרב איסר יהודה אונטרמן

כולנו עושים מאמצים לקבל את פני החג הק־ דוש הזה, המשמש יסוד איתן ועקרוני לעם ישראל. כדאים הם המאמצים שאנו משקיעים בהכ־ נות המרובות לפסח, כי זה חג המרענן את נפש היהודי ומחזק את רוחו, וגם מגביר את אמונתו בגאולה העתידה.

בערב הפסח, כשהכל מוכן לחג, מחובתנו להת־ בונן בערכו הנשגב, ללמוד כראוי את הלקח לדורות שאנו מקבלים ממנו בנוגע לגאולה העתידה, כאמור: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז').

במשנה במס' פסחים, המשמשת נקודת־הכובד של הסדר בליל הפסח, ונאמרת על ידינו באמצע ההגדה נאמר: „רבן גמליאל היה אומר: „כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח מצה ומרור". פירשו הקדמונים כוונתו של התנא ר"ג, כי אם יהודי לא יכול, מאיזה סיבה שהיא, לומר את ההגדה כולה, מספיק בשעת הדחק לומר רק את שלשת הדברים הללו של ר"ג, שהם מהווים התמצית של המצוה „לספר ביציאת מצרים". וזהו מה שרבן גמליאל היה אומר בכל שנה, לזכור את הלקח שישנו בשלשת הענינים הללו, לקיומה של המצוה לספר ביציאת מצרים, כי אם לא נתכוון בשלשת הנקודות הללו, אם גם אמר את ההגדה כולה לא יוצא ידי חובתו. גם בזמננו נחוץ לשנן את המשנה הזאת ולפרשה, כדי לחזק את העקרונות שהספור ביציאת מצרים בא ללמדנו.

✡

נתבונן נא בדברי התנא רבן גמליאל, כדי לברר מה שאפשר ללמוד מהם לאור המאורעות של ימינו אלה.

פ ס ח. כתוב בתורה כי מרע"ה נשלח מאת הקב"ה לבשר לבני ישראל, כי החליט להוציא אותם ממצרים. „ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים". מרע"ה הלך בשליחותו של הקב"ה וכשפרעה סרב הביא הקב"ה עליו ועל עמו מכות גדולות ונאמנות. הקב"ה קבע את גאולת ישראל ליום ט"ו בניסן, ואז בהגיע חצות לילה יבצע את הדבר. והנה בחצי הלילה נשמעה פתאום [illegible] לקבלת התורה בסיני, שהכריזו כולם: „נעשה ונש־ מע". הרי שהמאורע של פסח הוא שורש אמונתנו, שהניח את היסוד לקבלת התורה! ומאז אין אנו נוגעים בשרשים, לא להוסיף ולא לגרוע, וכשאנו דנים על הבעיא להחזיר את האומה למקורה הראי־ שון, מוכרחים לשמור בקפדנות על שלמות השרשים כולם.

מ ר ו ר. אכן היה אז עוד דבר גדול שחזק את האחדות בקרב בני ישראל, להרגיש עצמם כבני מש־ פחה אחת. וזהו הסבל המשותף שלהם, תחת שלטון אכזרי של המצרים אשר מצצו את שארית כוחם בעבודת פרך למעלה מכחותיהם, ואשר גזרו על היל־ דים שיזרקו אותם היאורה, וגם שחטו ילדיהם לע־ שות אמבטי לפרעה להתרפא מצרעתו; אלא שב־ חסדי ה' נתקיים בהם „וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוץ". כל זה הי' גורם כביר לחבר אותם יחד כמו משפחה אחת, לסבל ועינוי וגם להרווחה ולג־ אולה. לשם כך אנו אוכלים מרור בפסח, כדי לזכור את הצרות שלנו בימים ההם.

✡

מ צ ה. הגורם השלישי היא האמונה התקיפה בגאולה העתידה המחברת את כולם, כי דברי אל־ קים חיים עתידים להתקיים, כמ"ש „וישמעו כי פקד ה' את עמו וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו". גורם זה עקרוני ביותר ודורש מאמצים להשרישו עמוק בלבנו, כי גואל ישראל ומושיעו ימלא הבטחתו בשלמות.

אכילת המצה מסמלת את סדר הגאולה של אבותינו ממצרים ויש בה סימן והוראה לעתיד. מכינים אותה בתפזון שלא תחמוץ, וכך אכלוהו אבותינו כאשר „גורשו ממצרים וגם צידה לא עשו להם", נצטוינו מהקב"ה לאכול מצה בערב של ט"ו וגם להזהר מחמץ במשך כל שבעת ימי החג, וזה מסמל גם את המהירות של הגאולה הראשונה, ורמז יש בזה שגם בגאולה העתידה צריכים להזדרז, בלי שהות והתמהמהות. יש בנידון זה לקח גדול לדור־ רנו. זה יותר מחצי יובל שנים שזכינו לעצמאות באה"ק, אבל עדיין יש צורך להזכיר כי עלינו להזדרז בעבודת הישוב, ולא להחמיץ שום פעולה כדי לקרב את הגאולה. ב"ה שזכינו להתקדמות גדולה, אבל עדיין דרושה זהירות־יתר עכשיו, להביא את אחינו בנ"י ממקומות שונים, להשתקע בארץ לעבודה ולי־ שמרה. עלינו להחיש ולהגדיל את הרחבת הישוב ואת הבניה של הארץ בהתאמצות מיוחדת. וכשאנו שומעים קול שונאינו ומנדינו המתאמצים לעצור בעד הרחבת הישוב, עלינו החובה להזדרז ביתר שאת ובקריאה גדולה לכל אחינו שבחו"ל, לבוא לבנות ולהרחיב את נחלתינו וחלילה להתרשל. מלאים אנו תקוה ובטחון, כי הקב"ה ירצה את פעלנו ויברך את מעשי ידינו ויחיש עזרתו מקודש וישלח את משיח צדקנו, ונזכה לחזות בקבוץ הג־ לויות ובנין נאמן וקיים באה"ק.

هكذا من الأصل

מפעליו התורניים של רבי מנחם מנדל כשר

(בהגיעו לגבורות)

מאת מ. אונגרפלד

חוקר הספרות התלמודית והרבנית הרב מנחם מנדל כשר, עלה בתרפ"ה מווארשה לארץ וייסד בשליחותו של האדמו"ר אברהם מרדכי אלטר מגור, זצ"ל את ישיבת „שפת אמת" בירושלים, אף הקדיש מזמנו לענייני ציבור, אולם רוב כוחו וזמנו וכשרונו השקיע עשרות שנים במפעלו הספרותי הגדול, שעיקרו ספרי כינוס רבי היקף ובעלי אופי אנציקלופדי, ברובם כתב בעצמו, וחלקם יצאו בעריכתו.

הוא ייסד את המכון „תורה שלמה", שבו עובדים תלמידי חכמים על ריכוז אוסף וכינוס החומר. ה־עשייה הספרותית המדעית, מקיפה ששה מפעלים ראשיים אלה: „תורה שלמה", חיבור כולל את פירושי התורה שנאמרו ונמסרו מדור לדור מזמן קבלת התורה עד סוף זמן ה־אמוראים והסבוראים ותחילת זמן הגאונים, משך אלפיים שנה בערך. כל מה שנאמר בתרגומים, בהלכה, באגדה, ובדרשות שעל פי ל"ב המי־דות, באסמכתות, במסורות וברמזים, נסדר לכל פסוק, תיבה ואות שבתורה בלשונם. לאמור: אנציקלופדיה תל־מודית מדרשית, שבה נלקט כל ה־חומר בתורה שבעל פה מדפוסים ו־מכתבי יד על כל פסוק שבתורה, עם הערות ביאורים ומילואים. האיש אשר ילמד את התורה שבכתב, ימצא לפניו ערוך ומסודר את כל הנאמר ונשנה ונדרש, ויוכל לתפוס בבת אחת את כל מקור התורה שבכתב עם כל הפירושים והביאורים שנאמרו עליו בתורה שבעל פה בכל היקפם.

עבודה ענקית של מפעל כביר מחייבת חבורה שלמה של חכמים ו־סופרים מומחים, כל אחד במקצוע מיוחד, אשר ימסרו את עצמם בכל נפשם שנים רבות להקים בניין עצום כזה. וכשניגש הרב כשר אל ה־מלאכה הזאת מצא לפניו חמשה סוגי ספרים: א) ספרי חז"ל העתיקים שנסדרו על ידי חז"ל עצמם כגון: המשנה, התוספתא, ירושלמי ובבלי וכו'; ב) ספרי חז"ל שנסדרו מזורות [...]

תימן, הגדות אנגליה, צרפת, מא־ראיבו, אמסטרדם, שונצין, אבר־באאל, פראג, סידור קורפי, ר' שב־תי סופר, 34 כתבי יד כגניזות מצרים, 43 שבקמבריג', 7 שבאוקספורד, ר' צרפו פירושי רבנו חננאל, רבי נתן בעל הערוך, ר' קלונימוס איש רומי, רש"י, ר' טוביה בן אליעזר, רש־ב"ם, ר' מנחם בר' שלמה, ר' שמ־חה ויטרי, ר' אלעזר מגרמיזא, ה־רמב"ן, ר' קיקטיליה, ר' מנחם ה־מאירי, ר' משה דיליאון, בעלי ה־תוספות, בעל הטורים, ריטב"א, ר' עובדיה מברטנורא, ר' משה אלשיך, דון יצחק אברבנאל, יעב"ץ, הגר"א וכו'.

נוסחאות ההגדה

במבוא מקיף בן יותר ממאתיים עמודים דן המחבר על נוסחאות ה־הגדה ומסורתה. בניגוד לאלה ש־אמרו שנוסח ההגדה יצא מידי אנשי כנסת הגדולה, סבור ר"מ אבודרהם, שנוסח ההגדה שלפנינו נעשתה אחרי אביי ורבא. ר' מאיר איש שלום מ־שער, שהאגדה היתה כתובה על ספר בפני עצמו בימי האמוראים. סדר ההגדה כפי שנתקבל ברוב תפוצות ישראל, הוא נוסח ר' עמרם גאון הנידפס בסידורו, רק במחזור ויטרי, מובא נוסח ההגדה בשלמותו והוא מתאים לנוסח ר' עמרם, שנתקבל [...]

השונים של ההגדה כפי שהם כתו־בים בסדרי רב עמרם, רב סעדיה ר' הרמב"ם ובקטעי הגניזה, בפרקים מ־יוחדים מובאים הנוסחאות של דיני הסיבה, ביעור חמץ, סידור הקערה, ארבע כוסות, הא לחמא, מה נשתנה, אמירת ההגדה ומקור חלוקה השו־נים, מצה, מרור, חרוסת, טעם אר־בע כוסות והמה טעמים לאכילת אפיקומן. לפי רב ושמואל פירוש אפיקומן: אפיקו מנייכו: הוציאו כ־ליכם. מכאן, ונלך ונאכל במקום אחר. או: הוציאו והביאו מיני מתי־קה. המנהג לומר פסוקי „שפוך חמתך" אחרי כוס שלישית נתקבל בכל התפוצות הגולה אף שלא נזכר, לא אצל ר' סעדיה גאון ולא אצל רמב"ם.

לפי הביבליוגרפיה השתמש ב־ספרו ב־46 כתבי יד ו־114 דפוסים ולתוך ילקוט הפירושים נכנסו בי־אורים של ארבעים ותשעה מפרשים ראשונים ואחרונים, מרחיבה את ה־דעת ומעמיקה את הידע ה„הגדה ה־שלמה" של פסח, עם חילופי נוס־חאות והערות וציונים וילקוט פי־רושים. כשם שהושקעה כאן בקיאות ותושיה רבה בפירוש המקיף וה־מושלם, כן מאירים את העינים חי־לופי הנוסחאות ופותחים מרחבי ה־בונה ההערות והציונים.

שרי האלף

כן אסף כשר בספרו „שרי האלף" רשימת הספרים שבדפוס ומתבריהם שחיו בתקופה בת אלף שנים מזמן חתימת התלמוד: שנת ד"א ר"ס עד שנת ה"א ר"ס, תקופת השולחן ערוך, בתוספת רשימת כל ספרי התנאים והאמוראים והמיוחסים להם.

מפעל הראוי לציון הוא הסידרה של מפרשים קדמונים על מסכת אבות שהופיעה עד עתה בששה ספרים. כן ראויה לשבח ההוצאה החדשה של כל כתבי המהר"ל מפראג (תשי"ח — תשי"ל).

הוא גילה בשנת 1956 אוסף של „ישיבת ר' יצחק אלחנן" בניו־יורק את מכון „צפנת פענח" שעד היום הוציא במסגרת זו עשרה כרכים ול־הבהרת שיטתו המיוחדת של הרב רוזין כתב את הספר „מפענח צפ־נות".

מלבד כל אלה כתב הרב כשר ספרים ומאמרים רבים על נושאים שונים ומגוונים. כך למשל מחקרו המעמיק: הרמב"ם והמכילתא ד־רשב"י (תשי"ג) שבו בירורים מאירי עיניים במקורותיו של הרמב"ם, גם למקצוע השבתות הלוח העברי — בקשר לשאלות פליטי המלחמה ה־יהודית ביאפן, היפנה את תשומת לבו. בקיאות רבה השקיע בספרו „קול התור" — התקופה הגדולה, והוא אוסף אנציקלופדי, של כל ה־מצוי בספרותנו על דרכי הגאולה ו־כתבי יד מאת הרב יוסף רוזין בעל „צפנת פענח" ולשם הכשרת החומר לדפוס והדפסתו הקים-בשותפות עם סימניה. כן עמל בכמה מאמרים ל־השוות מושגים והמציאות של המדע המודרני, עם עולם הרעיוני של רבי־נו ז"ל. כן תרם בוויכוח החכמים הידוע בעניין ראשיתו של ספר ה־זוהר, בפירסום מאמרו הגדול, שבו הוכיח את קדמות ספר הזוהר. אף קבע עיתים לבירורים הלכתיים של שאלות החיים המודרניים, ולכך הק־דיש את הקובץ השנתי שלו „נועם", שהופיע בשמונה כרכים, והוא נמשך אחרי מחקרי טבע והפתיע בסידרת מחקריו בענייני העידן ה־אטומי או במאמרו „חמי טבריה על פי מקורות הספרות העברית העתי־קה".

בסיכום רב יכול הרב כשר להשק־יף עתה, עם הגיעו לגיל הגבורות, על מפעלו התורני־מדעי והספרותי הכביר שזכה לבצע עד היום, ועוד כוחו עמו ביצירה ומפתיע אותנו ב־כל פעם בחידוש. יבורך בבריאות גופא וביצירה פוריה מתוך השראה.

---

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

[...]

מחיר כל כרך 46.– ל"י

האנציקלופדיה התלמודית, בית-וגן, ירושלים

הלכות פסח של הרשב"ט

מאת ד"ר יהושע הורוביץ

(800 שנה לפטירתו)

ר' שמואל בר' נטרונאי — הרשב"ט — אחד מבעלי התוספות חתנו של ר' אליעזר בר' נתן. הראב"ן — חי באשכנז במאה הי"ב, נולד בין השנים 1100—1100 ונפטר בערך לפני שנת 1175. לאחר נישואיו דן לפני חותנו במגנצא בהלכה וקבל תורה ממנו; וכך אומר הראב"ן: „חתני ר' שמואל שיחיה היה דן לפני והיה סובר לומר" (ס' הראב"ן סי' י"ו). ושם סי' ר"ס: „והיה רבי שמואל חתני יושב לפני והתחיל דן לפני בהלכה".

מסביב לפסק דין מסויים שעליו הודיע הרשב"ט חברו ר' אליעזר בר' שמשון לראב"ן התפתח ויכוח חריף בין הראב"ן והרשב"ט מלווה ביטויים חריפים.

בין חותן לחתנו

בס' הראב"ן סי' מז' מזכיר ה־ראב"ן שאלה שנשלחה אליו מקו־לוניא מאת קרובו ר' אליעזר בר' שמשון. אחרי סכמו את פרטי דין התורה מטעים הראב"ן שר' אליעזר בר' שמשון וחתנו „זרתה ידים עם המהדיבין". הראב"ן מתקיף אותם בכתבו להם: „סחור סחור לכרמא לא תקרב, סביב לדין הלכתם ול־עיקר לא קירבתם". הרשב"ט השיב לראב"ן: „ודאי לכרמך לא ידענו כי אינני בצווק ו..סוקל ועלה כולו קמשונים כי כשהייתי בקולוניא דקדקנו בפירושך אני ורבי אליעזר קרובך". על דברים אלה השיב לו הראב"ן באגרת שניה: „אין יתרון לבעל דברים והדבר שפתיים למח־סורים כי שמעתי אומרים עלו ב־כרמי סירים. ולא נגדר בגדרים ר' באו בו נכרים מקובלים כרמים... היש בינה לימים צעירים להגיע ל־ארבעים עוברים... ואם קשרתיך כתרים וקראתיך מנגח בוכרים כי ראיתיך עקר הדים... אצלך ראש המדברים כי צללת באדירים ו־עלית צורדים וכדרי". (ספר ה־ראב"ן ל"ו ב'). — הראב"ן מכנה את חתנו „האיל המתנגח ימה ו־צפונה" ומטעים שהוא עומד ומת־ריס לנגדו (שם סי' כ"ו). במקומות שונים של ס' הראב"ן (סי' כ"ג, מ"ב, ב', ב"ג, ס"ט, ע"ו) נזכרו קו־שיות הרשב"ט וגם נזכרה חליפת שו"ת שלו עם הראב"ן.

ר' יואל — אבי ראבי"ה — שהיה חתנו השני של הראב"ן וגיסו של הרשב"ט מכנה את ר' שמואל ב־תואר „מורי" (ראבי"ה סי' קצ"ב); ושם סי' שפ"א: „ומכאן הוכיח מורי שב"ט", וקבל תורה מפיו. — הרש־ב"ט היה דודו של הראבי"ה (ראבי"ה סי' תתרס"ט). על הקצור שב"ט שהוא ר' שמואל בן נטרונאי מעיד במפורש הראבי"ה סי' תת־רע"ה: ורב שמואל בר נטרונאי ה־מצויין שב"ט, וגם בהגהות הל' אי־שות פרק ט"ו: „והוא היא ה' תשובה מתוך חידושים של רבינו שב"ט".

הרשב"ט התגורר בערים בונא (ר' יצחק אור זרוע מכנהו: ר' שמואל בר' נטרונאי מבון — או"ז ח"ב הל' עירובין סי' קי"ם, שם סי' קס"ב רצ"ו). קולוניא, מגנצא. — בכל המקומות שנזכרו הוראות, פסקים ופירושים שלו עדיין אין ראיה ש־חבר באמת תוספות או פסקים ל־אותן המסכתות. הראבי"ה — ר' אליעזר בר' יואל הלוי — מביא הרבה מתורתו של הרשב"ט (סי' שמ"ב, תס"ו, תי"א: פסקות דעירובין מרבינו שב"ט; סי' תקצ"ו: ו־שוב מצאתי שרבינו שב"ט פסק ב־תוספת עירובין). בסי' תתרע"ב: תוספות או פסקים של רשב"ט. — בשני מקומות מזכיר ה־ראבי"ה: יסוד רבינו שב"ט (סי' תרצ"ט וסי' תתכ"א). בסי' קמ"ט (הוצ' אפטוביצר ח"א עמ' 146) מסתמך הראבי"ה בענין הברא טובא מיגורר גריד הפורתא משביע (פס־חים קי"ו ב') על הרשב"ט בציינו: „ושוב לאחר כמה ימים מצאתי נמי סער לזה בדברי רבינו שב"ט".

דיני פסח של הרשב"ט

בשני מקומות בס' הראבי"ה נז־כרים פסקי הרשב"ט בהלכות פסח. הראבי"ה במס' פסחים סי' תי"ם (הוצ' אפטוביצר ח"ב עמ' 33) מביא מתוך הפסקות של „רבינו" („הראב"ן") שאם תערובת איסור נפ־לה בששים דהיתר ולא הכיר בה להעלותה עד שנפלה אחרת הרי זה תערובת אסורה אם אין בהיתר כדי לבטל שתיהן, אבל אם הכיר בה וידע שיש בה היתר לבטלה אפילו נפלה אחרת אין צריך ביטול כנגד שתיהן. בפסק זה מסתמך הראב"ן על המשנה תרומות פ"ה מ"ח: סאה תרומה שנפלה במאה חולין ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה ורבי שמעון מתיר; דין זה נמצא בתוספתא תרומה ה"ג, ר' בתוספתא שם מסיים: אמר רבי אלעזר ברבי שמעון במה דברים אמורים בזמן שלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל אם ידע בה ואח"כ נפלה הרי זו מותרת. עד כאן לשון הראב"ן שמביא הראבי"ה, ואחרי זה מוסיף הוא: „והכי נמי קסבר רבינו יב"א (ר' יצחק בר' אשר הלוי מ־בעלי התוספות הראשונים באשכנז) והרב רבינו שב"ט דפלוגתא דרבנן ורבי שמעון בשלא ידע אבל ידע לדברי הכל מותרת וכן ראיתי ש־הורה הרב מורי אבי (ר' יואל)". יש לציין שסברה זו נמצאת גם אצל הרמב"ם פירוש המשנה תרו־מות פ"ה מ"ח ותרומות פי"ג הי"ד. הראבי"ה מביא בהמשך פסקו דינים מקבילים מענין יין נסך, תערובת דם במים, תערובת ערלה בתרומה ומכל זה יוצא שראשון ראשון בטל ולגבי מקרים אלה מפרשים הריב"א, רשב"ט ור' יואל שמדובר שידע בינתיים אבל אם לא ידע „הרי כאילו נפל בבת אחת ואין כאן כדי לבטל (כמו שציין בגמרא) ור' שמעון סבר קמייתא בטילה במאה והא תיבטל במאה". הראבי"ה מביא עוד ב־נוסף לזה את סברת הרשב"ט שאם ידע בה או מותר „כגון שלבסוף שכח דאי לא שכח כיוון שלא סילק האיסור הוה ליה מזיד ואין מבטלין איסור לכתחילה" (ביצה ד' ב'). מפסקו זה של הראבי"ה למדים אנו על סברת הרשב"ט בנוגע לדין התע־רובת.

שיטתו בפסיקה

שיטת הראב"ן, רשב"ט וריב"א מזכיר גם המרדכי ב"ק פ"ט סי' קי"ט בסכמו את הקושיא הנובעת מהמקומות הנ"ל והביאו את תירו־צם של ראב"ן, רשב"ט וריב"א: „דהיכא דנודע בינתיים ושוב איתר־סף אמרינן קמא קמא בטיל ואי לא נודע בינתיים אמרינן מצא מין את מינו וניעור". (וראה ר"א אפטו־ביצר, הוספות ותיקונים לס' ראב־בי"ה עמ' 65 המסכם מקורות נוס־פים לשיטת הרשב"ט. וראה ראבי"ה סי' תתקי"ו. את סיכום סברותו והד־גשת חילוקו של הרשב"ט „היכא דידע בינתיים ושכח והוסיף אמרינן ראשון ראשון בטל ואי לא ידע בינתיים אמרינן מצא מין את מינו וניעור".

פסק נוסף של הרשב"ט בדיני פסח נמצא בראבי"ה מס' פסחים סי' תסי"ד. בדין של הגעלת כלים מביא הראבי"ה (הוצ' אפטוביצר ח"ב עמ' 87—88) שכתוב בתשובות (מחזור ויטרי עמ' 255, סדור רש"י 174 ועוד) בשם רש"י שלאחר הג־עלת כלים מיד בעודם הכלים רותח אין עליהם צריך להדיחם במים קרים פן יחזור ויבלעו האסורים ש־עליהם והן רותחין. בהמשך פסקו זה — שנמצא בחלקו בהגהות מיימוניות סוף הל' חמץ — מציין הראבי"ה: „ועוד ראיתי כתוב בשם רבינו זקני שצריך להכניס הכלי בפעם אחת כשמגעילין אותו ולא להוציאן עד יפלוט ויבלע באותו ה־מקום שכבר הוגעל ופלט" (ראה גם ס' הרוקח סי' רי"ס). בהגהות הנ"ל הלשון הוא זה: הלא כרשב"ם ש־הורה במס' המוי ראב"ן להגעיל שיהי כל הכלי מכוסה. הר"א אפ־טוביצר מצדד (שם ח"ב 88 אות 2) שלפנינו הגירסא צ"ל: וראיתי כתוב בתוספות רבינו שב"ט — ויצא לנו מזה שעוד הבאה מסוימת בקשר להל' פסח בשם רשב"ט לפנינו.

כל שטיבולו במשקה

בקשר לדברי רבי אלעזר בשם רב אושעיא (פסחים קט"ו א'): כל שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים אומר רב פפא: שמע מינה האי חסא צריך לשקעיה בחרוסת מ־שום קפא. כלומר: כל ירק שטובל־לין במשקה צריך נטילת ידים מ־שום משקה כי חכמים גזרו על הידים שניות וכל הפוסל את ה־תרומה מטמא משקים להיות תחילה ולכן אמר רב פפא שחסא — חזרת יש לטבול בחרוסת כדי להוציא את הארס שבחזרת. התוספות שם ד"ה כל שטיבולו במשקה — מביאים את הסברה שאין לברך על אותה נטילה ומטעימים: „וכיש אנן ש־אין אנו נזהרין מלטמאות עצמנו ומלאכול אוכלין טמאין ואין אנו צריכים לאותה נטילה והמברך הרי זה מברך ברכה לבטלה ובכל סד־רים כתוב שצריך על הנטילה ל־ברך ואין נראה". המרדכי במס' פסחים בדיני ליל הסדר — אחרי הביאו את פירוש הרשב"ם לדברי רב אושעיא הנ"ל מזכיר את סברת הרשב"ט שנטילה זו אין צריכה בר־כה כי נטילה זו היא רק בגלל ה־חשש של נגיעה אפשרית במשקה. הרשב"ט מציין עוד שבזמן הזה אין אנו אוכלין חולין בטהרה והנטילה אינה אלא לקיים מנהג הראשונים שהיו אוכלין חוליהן בטהרה. וגם סדר פסחים האין, זו משום ברכת המוציא כי רב חסדא דרש (פסחים קט"ו ב') הנוטל ידיו בטיבול ראש־ון, צריך ליטול בטיבול שני — ומפרש הרשב"ט: אם נטל ידיו בטיבול ראשון — ואמירת ההגדה נחשבת בהיסח הדעת — ומגיע ל־טיבול שני, אפשר לומר: „אם נתכוין בנטילה ראשונה לגמור בה כל סעודתו בלא היסח הדעת אין צריך לחזור וליטול שנית"; בסוף פסקו זה — שמובא במרדכי — מזכיר הרשב"ט את דעתו של רב עמרם גאון שאין מברכין על ה־נטילות שנוטלין בלילי פסחים רק על אותה שנוטלין לפני המוציא ולאותה דעה מסכים הרשב"ט למ־רות שרבותיו היו חולקים על פסק זה ומצריכין ברכה על נטילה ראשונה ועל טיבול ראשון.

יתכן שלפנינו פסק של הרשב"ט וסברתו מזוהית עם סברת הר"ם הנ"ל שנטילה זו אין צריכה ברכה (וראה הגדה שלמה הוצ' כשר 97 וסכום המקורות בנוגע לנטילה ראשונה וטיבול ראשון).

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

ת"ד 4040, ירושלים

חיים שירמן
שירים חדשים מן הגניזה* 40.— ל'

דן פגיס
שירי לוי אבן אלתבאן* 17.— ל'

עזרא פליישר
פיוטי שלמה הבבלי 38.50 ל'

עזרא פליישר
פזמוני האנונימוס* 35.— ל'

שמואל הוגו ברגמן ונתן רוטנשטרייך
גבעת המורה לשלמה מימון* 14.50 ל'

יהודה אריה וידה
ספר משיב דברים נכוחים לר' יעקב בן ששת* 21.50 ל'

יהודה אריה וידה
ספר תיקון הדעות ליצחק אלבלג 21.50 ל'

חנא שמרוק ושמואל ורסס
יוסף פרל: מעשיות ואיגרות מצדיקים אמיתיים ומאנשי שלומנו* 21.50 ל'

טיפוסי מנהיגות בתקופת המקרא — יום עיון לרגל מלאת שמונים וחמש שנים לדוד בן־גוריון 12.— ל'

דניאל קארפי
פנקס ועד ק"ק פאדוואה, של"ח—שס"ג 44.— ל'

חיים ביינארט
מסמכי האינקוויזיציה הספרדית בסיאודאד ריאל (בלועזית) 65.— ל'

מנחם שטרן
היהודים והיהדות בספרות היוונית והרומית (בלועזית) 65.— ל'

קולט סיראט ומלאכי בית-אריה
אוצר כתבי־יד עבריים מימי־הביניים בציוני תאריך עד שנת ה'ש
חלק ראשון: כתבי-יד בספריות ישראל וצרפת בתבנית גדולה

דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, כרכים א—ד*
דברי האקדמיה יצאו לאור גם בחוברות בודדות; נושאי ההרצאות מופיעים ברשימת הפרסומים של האקדמיה.

לאחרונה יצאה לאור החוברת:
ש' סמבורסקי, קפלר בעיניו של הגל 2.—

* ההפצה בידי הוצאת ראובן מס, ירושלים.

את פרסומי האקדמיה אפשר להשיג בחנות הספרים י' רובינזון ברח' בנימין 31, ת"א; ב„פינת הספר", אחד העם 12, חיפה; ב„מרתף האות", בית העם, באר־שבע, ובאמצעות חנויות הס־פרים המוכרות בארץ.

---

500 שנה לעלילת־דם בטרנטו

מאת ישראל ארליך

[...]

הלכות פסח של הרשב"ט

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

10 ספרים חדשים

[...]

ספרים וספרים

אנשי רוח בוועידתם

מאת ש. שרא

ועידתה של אגודת הסופרים העברים, שתיפתח בחול־המועד פסח, ...ן כמקובל בבעיות אירגוניות ומקצועיות, כגון בינה לבין האגודות ...סופרים בארץ ובינה לבין איגוד סופרים חדש, שכבר הגנסה בחבלי ...נבות. היא תעסוק במפעליה הספרותיים תוך בדיקת כיוונם ואיכותם. ...סופרים נותיקים ודאי ישאו דברי זעם כלפי חוץ ודברי תוכחה כלפי פנים. ...יון מן הסתם יהיה רצוף פולמוס שבו גם נימות אישיות. כמו ...למדים מן הנסיון, יבוצרו מוסדות העניינים יתנהלו כתמול־שלשום.

...באמר הנשנה פעמים רבות, שהסופר העברי כינס עצמו אל בדוק ...ד־יהדות, נעשה מקבוצן, וקולו כמעט שאינו נשמע גם כשהוא משמיעו ...בים. אין זה לדברים. בשנים האחרונות נתרבו מחברי שירים ...האמרים ששולחים עטם בעתונות, בכתיבת מאמרים ורשימות בענייני ...ום, משום בעלי כושר הבעה והתמצאות בבעיות שעל הפרק. הגדול ...ביהם היה נתן אלתרמן, שהלך לעולמו לפני חמש שנים, בתחושתו ...העיונו המבקיעים לשורשי דברים ובמבטנו שכולו חזוב, בהיר וקרן ...ומיו. גם היום בולטים מתי־מספר מביניהם בביטויים ובקיצבם ...יוחדים, כדין סופרים בעלי מרץ משלהם. הם פעילים כעתונאים.

אך אי־אפשר לומר, שהאומנים כרויות היום לדברי סופר כלאישיות ...מקובלת על הציבור, רבת השפעה והשראה. ראשית, סופרים מובהקים ...תמיד הם מיעוטים, מיספרם פחות לאחר מות האריות שבהבורה, צבנץ ...אלתרמן, שלונסקי ואחרים, והנכון ה"צעירים" אינם מתבלטים כמעט ...סופרים־אישים, שכשרון מאפי ממוחגים אצלם. במידה שמגלים רוח־ ...רישה למה שנראה להם, הריהי גולשת לתקיפה שלוחת־רסן על היהדות ...צורתיה מזה ולהשתעבדות לשמאלנים מזה.

עד שרגלו יהודים־בחזים מבין סופרים בעלי חותם של אישיות, ...פעם לפעם כותבים אף אומרים דברים מעבר לשיגרה, גם מעבר ...דברי ספרות, אלא, משום שבו זיק של "והיה בלבי כאש בוערת עצור ...בעצמותי". דבריהם מגיעים לפירסום, אולי גם לתגובה, אך בתוך כלל ...הם הוא כאל דרשה של איש־רוח שאין לה שייכות ממשית למציאות. ...

מן הגנזים

כיצד הבעל־שם עלה ברגל אל כיטוב

מאת יעקב פרידמן

אפק־ליל. שותקים הרים אופק־צר.
כמקעים צוקים חותמים בעלות הבוקרת.
המראה המערפל של מפל יד־אלוה
אור־ערבים מצטרף בציורי התפארת.
השתיקות מפענחות בלא־קול את כתבו של הנגה.
הן עצרו לשונן בדממה הרקה המשלת.
וכלן מתרפקות אל דמות דיוקנה הנעלמת
של שבת המלכה המעלפת בתכלת.

ואת כל ההרים העזורים מגשים בדמי־אלם —
מגהרף הבעל־שם לשמוע לשתיקה מסביב.
וכלו מצטמצם כמו אגל־הטל על־גב פרח:
הוי השקיעה, אלי, איך הטל מתפלל מעריב.

— אך אפילו זה אגל־הטל רב־מרי מן הרעש.
בא עשר ברגיו, שמחעיד הדממה כי עד־נעה,
רצוני שאהיה בבת־בבת רק לרגע,
שאיננו מצה להיות זמר.

הנה כך מתפלל הבעל־שם בלא־אמר
והשכבה תפלתו עוד יותר דמומה ודקיקה
מני אור־הערבים שעל העלה מתלונן והוא
בוהל צרבה צעירה מוריקה.

ב

אך לפתע־פתאם היום־טוב של הרקס
שמחתו של צמו הוא מפקיע;
ודומה לסערה מתפרצה מתפרקת,
מתנפלת על יער מרגיע.
הדממה כמו קרן־שופר מבהקת
כמו להם מקריז ומריע;
והעת ותרונה מעצמה מסלקת
והצער אין־דמות הוא מופיע:
היום הוא אתמול והיום ומחר,
ומראה שאיננו מראה עוד נסתר.

ג

תהלה הנה טוב לו בגלגל הקריצה הגובעת
אחר־כך הוא מרגיש:
גם קריצה עוד נושאת את העל של החמר.
ואפילו הנגון המתנגן בגביעת המבוע
אך גם־הוא עוד איננו הנשמה הערטילה של החמר.
ואפילו צמאת האדם לאין־סוף
עוד מראה בעני בתוכה היא טועגת.
דומה אל הקשת של הוד שבהוד
בהיקה האדיר של צבעת...
מצטמצם הבעל־שם עוד יותר את גופו,
הפרוד האחרון של בשר ושל עצם.
ופתאום הוא שומע בעמק היער
מתבי הקטיפה מתיפחים בקול־עצב:
מי־שהו מפסע בלילה מבעד ליער הרומם
ונודף ממנו ריח של דם ובשר הרשע.
בעצם מעלפת הדמות. ואולם
כמו אור כוכבים מזהרת עוד הפצע.
עולם־קטן משל דוי ומכאוב וקריצה מתורית
ממזג בתוך דמות יחידה...

ד

הדמות מתפרצת בקמטי עור חרוץ
על פרצוף מבהל ומריע.
והאיש הצרוע מעורז

מנהם בטמטם סתנים במבוע:
— הוי, ישראל, בעל־גאוה שכמותך,
מפני־מה זה ברחת מגשם־הגוף
והשארת לבד את בכיו של איוב
בתוך בית־היסורים של בשר ומכאוב?
התחשב כי גופי הוא קטן מאין־סוף?
ואיוב מתלש בתנתו מבשרו,
וכמו מולות במעגלי הרקיע
להסים פצעיו באדם של פורפיר
בערים בשרו המצריע.
— ראה, סח איוב, כוכביה בשמי־מעלה
בכבל־לילה הקליקה יד־גצת ואורה.
אך שום־יד לא מגעת לרקיעים של עורי,
משום־יד פצעיו של איוב עוד לא זרח.
היודע מתחת לכמה כתנות־צער
בשרו של איוב את בכיו הוא משמיע?
ואתה התרחקת אל חגו של היער,
אל עמקו המרקים של הרנים להגיע?
וכי אין יסורי בשרי עמקים
מני־כל דמוות האין־סוף?
באמנה אגיד לך: בצלמו ודמותו
ברא הביכול את איוב.
ואולם הבורא בעצמו אין לו כתר
כבתרי הנבזי למכאוב.

ה

השחר מאדים על הרים שבין קוסוב וכיטוב.
יערות מפקחים עיניהם יהלמים בזהב המניע.
— מחל לי, מלחש הבעל־שם, באותי השתוקקה במגיע
להגיע להיות לשתף לנגון האין־סוף...
ועכשו הבעל־שם משלח ידו
ופושט מעליו לבושו הראשון, הוא מדו
של השקט בסוד התפארת.
אחר־כך הוא מסיר מעליו הגלימה האמרת,
הקרידות המריחה העולה מטבע
והרמז הזך משל בהט כוכבי הטבע
בעמקי הנהר הטאוה.
ודומה לבן־מלך הקם ועוזב את הפלטר של אביו —
הוא יורד ומטפס במורד של הוד החיצה,
ומתוך הערפל מתרומם כבגוד ומרתוף
השוק היהודי דקיק כיטוב ונגלה לו מאד.
והבעל־שם־טוב מרחיב אישוניו
ברחמים של אהבה:
— בקר טוב, יהודים, הוא אומר,
מחלו לו לשראליק הבעל־גאוה.
ועכשו הבעל־שם להקדש מפסע
ועיניו משתוממות מפליאה:
זקנים שזקנם שותת דם
על־גבי הרצפה כמופים בבכיה,
מתירים וחוזרים ואוסרים פצעיהם,
ואתם דמותם ואור מראיהם.
המראה של איש־עוץ ודמותו של איוב
שנגלה לו ביער הלילי של כיטוב...
עולם־קטן של דוי ומכאוב ואור הנעדר,
שמזג בפרצוף־הפנים האחד המשתף.

מיידיש: שמשון מלצר

אבקת הרוכל

מאת אברהם ביק

ערכי מוסר בעולם משתנה

מאת מאיר אוריין

ערכי מוסר בעולם נטול מטרה

הישגים ומבוכה

היחיד והחברה במוסר

ערכים אוטונומיים וערכים מתוך צוו

(סוף בעמוד 13)

חינוך למצוות

מאת הרב מרדכי פוגמן

אמות-מידה של עקרונות

מאת הרב מרדכי פירון

ראייה וחשבון

הבן שואל

מאת ד"ר שלמה דוד גולדפרב

חסד וגבורו

"השליחות וההרשאה במשפט העברי" לד"ר נחום רקובר

למודי היסטוריה

אליהו הנביא

(בעקבות האגדה)

מאת י. ג. אדלר

אבא, הבה ואשאל אותך / ארבע קושיות נוספות ברשותך /

✡

א) בליל הסדר, בחג הפסח / מיהו האורח העומד בפתח / לראות אם הכל בסדר / והוא כולו שופע אורה וסבר.

✡

ב) מיהו האורח שמראהו / בעיני דמיוני הפורח / כמראה רופא מופלא מגלעד / ותהמו על לבו נקרא גד / האם הוא משבט גד / או שמא ממזל גד / לפי מה שבאר לנו המורה / את הכתוב בחומש שלנו / כי בא, גד / כי בא המזל הפורח.

✡

מיהו האורח / שאינו פוסח / בליל הסדר בחג הפסח / אף על בית יהודי אחד / החל מטירתו של דוד / מלך ישראל בירושלים / הוא המלך האומר תהלים יום יום / ועד הבקתה של רועה צאן / שליד האפר בקצה הכפר / הגדה שליד הספר / בין קצוי ארץ ובין קצה השמים.

✡

ד) ומיהו האורח המופלא הרואה ואינו נראה כנראה / ומה דמות לו אדמה — וישוה / ענה אבא ואמר / יפה דרשת בני היקר / אשרי יולדתך! ואשר לארבע הקושיות / יש רק תשובה אחת והיא / אליהו הנביא-התשבי — הגלעדי / הוא האורח המיוחד שאינו פוסח / אף על בית יהודי אחד / הוא הנביא המתהלך כאח ורע רוזים / עם מלאכי אלהים מכל הסוגים / הוא הנביא המתהלך כאח וידיד / עם משיח בן דוד / ויראה זה הפלא ופלא / כי לבו לא יגבה / ודעתו עליו לא תזוח / שכן למעשה הוא אח / ורע לכל אדם דך, מך / ולכל דכא ושפל רוח / ואשר למוצאו המדויק / אומר בפרוש רד"ק / אחד מגדולי המפרשים / שדבר זה לא ידוע לנו / ואנחנו מה כי נדע.

✡

אולם ילדי "החדר" יודעים אל נכון / למשל, שאליהו הנביא מתבודד בחדרי תהלים / עם רב נחמן אומר תהלים / אחד מלמד ו' צדיקים / שבזכותם העולם קיים / ולומדים סתרי תורה רזין דרזין / והם גם יודעים שבכל עת צרה לישראל / לבו של אליהו הנביא דוה / והוא לא יחשה ולא ישקוט / עד שאכלה את הקץ / אמן סלה.

יומו של אבא

מאת נחום אריאלי

פרק ראשון / השכמה

[illegible]

פרק שני / השתיקה

[illegible]

פרק שלישי / דרך תפילתו

[illegible]

פרק רביעי / שרשים אור תפילת סוד

[illegible]

פרק ששי / עד משהו

[illegible]

פרק שביעי / המעבר

[illegible]

פרק שמיני / הישיבה

[illegible]

פרק תשיעי / המעגלים

באותם הימים באו שנים־שנים או שלשה תלמידים מן הישיבות הגדולות שבליטא אל „מרכז־הרב״. [illegible]

פרק עשירי / המשגיח

[illegible]

פרק אחד עשר / ביחידות

עוד עטוף בעטרה חלוחות של תלמוד תורה באולם הישיבה, פנה אבי לבית הרב קוק, ובא ללמוד עם הרב ביחידות את השיעור היומי הקבוע שלהם בש״ס תלמוד בבלי. [illegible]

פרק שנים עשר / מנוחה

[illegible]

ירושלים

מאת מאיר בוסאק

קִמְרִין סוֹף מַעַל.
כִּפָּה מוּל כִּפָּה.
מוּל הַכֶּסֶף — זָהָב
צְפִיפוּת סִמְטָאוֹת אֲפוּרוֹת.
צְלָבִים בְּשָׁחֹר וּבְרִיקוּם
וְאֵימַת צִלְצוּל פַּעֲמוֹנִים.
מִי יְפַעְנֵחַ מַבָּטָם,
עַרְפִלָּם, בִּרְקָם, דִּמְמָתָם
שֶׁל הַהוֹלְכִים וְשָׁבִים?
מְעָרָה צוֹמַחַת שְׁכוּנָה —
דּוּמִיָּה בְּצָחוֹר.
כְּסָלָם לִנְצָחִים הַכֹּתֶל,
קִירוֹת חוֹמִים לַיָּד.
חֲמִירוֹת וּמְעָרוֹת, מְנָהָרוֹת,
פְּמוֹטוֹת וְנֵרוֹת וְנֵרוֹת —
הַכּוֹהֲבִים מַבְקִיעֵי הַמַּחְשָׁךְ.
בָּרָחוֹק, עַל גִּבְעוֹת הֶהָרִים,
עַל עֹז עָמוּם וְסָגֹל
עֵצִים בִּשְׁתִיקָה.
אֵי־שָׁם, לְמֶרְחָב שֶׁל טְרָשִׁים
חוּלוֹת מִתְפַּתְּלוֹת נְתִיבוֹת,
וּבְעִיטַת מְנָהָרוֹת וּמְעָרוֹת
כַּכּוֹכָבִים — הַנֵּרוֹת.
אֶת הָרֹאשׁ לַכֹּתֶל לִלְחֹץ,
לְשַׁלֵּל, לְשַׁלֵּל.

פרק שלשה עשר / מפעל תלמידו

[illegible]

פרק ארבעה עשר / שיחת חולין

[illegible]

פרק חמשה עשר / גילוי אליהו

[illegible]

לקט לפסח

[illegible]

ליקט שלמה יהלומי

שמור את חודש האביב

מאת הרב כ. פ. כורש

...של האומה, המתגלמת באביב הטבע המתחדש, ודווקא הטבע הארצי ישראלי הטבוע כל יהודי ב„ישותו וברוחו".

„שמור את חודש האביב" זה הצו המתמיד של דברי ימי עם עולם „נצח ישראל לא ישקר", ואולי הכוונה במלה „שמור" היא כמובן: הצפייה והיכוי בבחינת „ואביו שמר את הדבר", כלומר: ניאחז בתקוות הזיכוי והציפיה לחודש האביב — לאביבה של האומה, נתגבר על כל הקשיים ועל כל המשברים, וימי הפסח המגיעים עדינו, כששמים לנו לסמל לתקוה גדולה זו, ועדינותה ורצנותה של אומתנו על אדמתה, הנה היא בכמציאות חיינו למרות הכל, עד שנזכה לאביב הנצחי של האומה, לגאולתנו השלמה בקרוב בימינו, שמור את חודש האביב!

ג.

כימי העץ ימי עמי, האם יש לנו ציור יותר יפה וקולע מבהותו, אפיו ותכונתו של עמנו? הבה נסתכל רגע מבט עין הודרת על הטבע, הגוף והמראה, תנועת האוויר והתהוויות היקום, אשר בארץ הזאת. ר בכאן השקיף גם על התהליך חיינו. יש ובאיזה שעה ביום, העמוד בפני רעש גדול, המום רעמים חוקים התלווים בגשמים זמים שוטפים בבהלה ובשצף קצף, המורידים ישבים שקטים בבתי מגורים רעועים, וכאילו נדמה לך, שמבול מים יורד עלינו מן השמים שטוף השטף. אולם כעבור זמן כה השכים שהתקדרו מהבהרים, הגשם חלף הולך לו, המים יורדים במורדי כורדים, וגוחים כזוהרים דרך לא דרך של שבילים, אפיקים וגיאיות, ושוב החיים חוזרים למסלולם, והיה כלא היה, ואווירה נעימה מלטפת, ארצישראלית שוב אופפת אותך כליל, האדמה נושם ברוהבה את בשמה וזיוה, את ריח האביב הרענן.

ויש אשר רגליך ניצבות בבירתנו החביבה ירושלים היפיפיה, ולפתע פתאום השמים מתכסים בעבים וכבישה שלג מכסה את רחובותיה וסימטאותיה, במעלה ההרים תראה הבנה מיוחדת בפינה מחד — שלג מסביב, ומאידך — מבצבצות ועולות כלניות אדומות ורקפות סגולות... זהשכים שוב מהבהרים ההולכים, וקרני השמש מחדירות על פני ההרים המכוסים שלג ההולך ונמס, ושוב נראה אביב מתגלה בחוצות הבירה והיא נהשפת בהוד יפיה ובהדרה המיוחד... וכך הולך הסובב המחזה הזה, דרך בגלגולי ההתפתחות של ירושלים עיר הקודש אשר נשתרשה בעמנו מדור דור. וזה סוד בצחירתה עד היום הזה.

ואולי לזה התכוונו הכמינו ז"ל באמרם: (בבא בתרא, קנ"ח ע"ב) „אוירא דארץ ישראל מחכים", כה אווירה של ארץ ישראל ובעקבותיה, אנו יכולים לתהות על קנקנו של עם ישראל. וזה מחכים לנו את עתידה המזהיר. כמו שאווירה ואקלימה נתונים לשינויים, לתהפוכות, לסערות הרוח ושכפי עת כחד — ולהרגעה למנוחה ולאוויר צח ומצוחצח — באידך, כך נתון עם ישראל להתפרכות חיים שונות. ו„איזהו חכם הרואה את הנולד" מתוך הנולד והמהווה של תהפוכות החיים, נשימת האוויר בחיי עמנו לכל גלגוליהם, הרפתקאותיהם ומנוחותיהם ביחד, לוהד עם ישראל החכם הנבון הזה, איך לכלכל היין, עד כי יבא שילה...!

ד.

ענים קודרים נראים, ומתרשמים על שמי חיינו בזמן האחרון, ערפילים כהים מכסים את שמנו בבהרי היום, המדינה מתאבקת על קיומה הכלכלי המשקי, מתחבטת על בעיותיה הבטחוניות המדיניות, ומהכבטת על יציבותה, ביסוסה ואיתנותה, משב רוח מחר ובסינה נושב מתוך בירות העולם, אשר לאומות העולם, בעיניהם ולעינינו היתה זאת „כי הארפי של חבלי הרוצה, התקבל בפאר וכבוד בקהלית העמים בניו־יורק. וממצרים וסוריה נשמעים הדי איומי קולות של צחצוח הרבות, איומי מלחמה, ותוקפנות גסה. וכן סיבובי הסתננויות בגבולות והקריות, כיבול השמצה וההשמדה הניתך עלינו על ידי מעצמה גדולה בעולם המציניקה חיצם כלי משחית, שריונים וטנקים וסוסי קרב למכביר, קול ענות היהודים הנמקים בענים ובמצוקתם בארץ הדמכה רוסיה, הסובייטית אשר מקפיאה ומאיסה את עליית היהודים לארץ ישראל ולהיצמד אל חיק אמותם, קול זועקת עמנו היהודים השרידים שנשארו בארצות ערב, הנתונים לטרף, למשיסה ולשבי תרפת ושגריר מצרים בארצות הברית הברית שצריכים להשמיד לא לבד את היהודים שבמדינתנו, אלא כל היהודים בעולם, עד כדי כך!

אם יש לנו בתחום ב

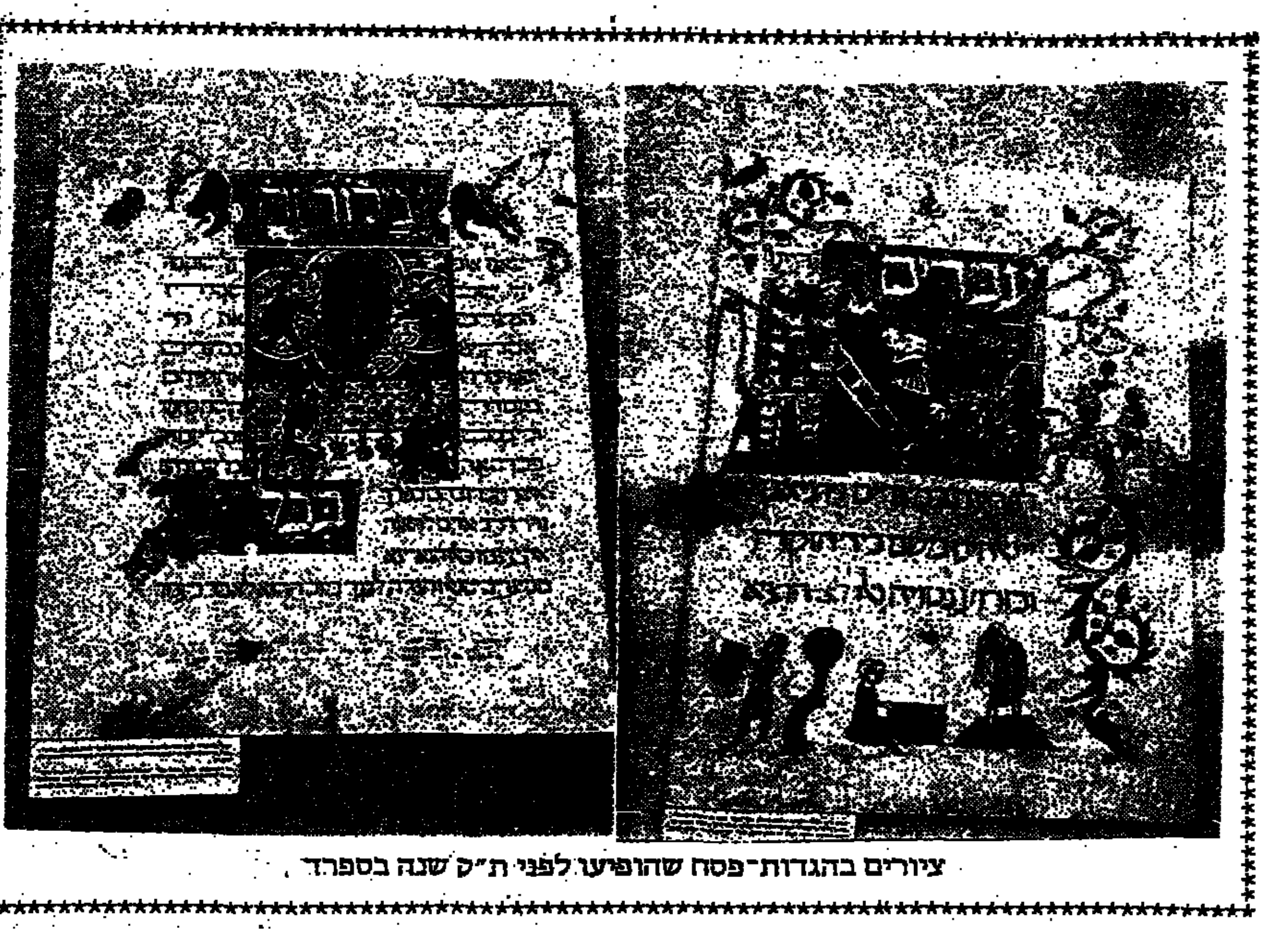

ציורים בהגדות־פסח שהופיעו לפני ת"ק שנה בספרד

אמונה ומבחניה

מאת הרב מנחם יהודה הלוי אושפיזאי

על היהוד הישראלי האמיץ המילה ההשגחה העליונה קהבם הלהישה על אזרי הישראל. אנו במצוקה של ההתמודדות וגלויה בכיבושנו הבלעדית על הארץ. עמי ישמעאל נלחמים להוציא את הארץ מרשות עם ישראל ואת ישראל מארצו.

סיפור חסידי לפסח

מצה שרויה

מאת אביעזר בורשטין

מעבדות לחירות ומאפילה לאור גדול

מאת הרב אליעזר ולדמן

הקהילה היהודית באמריקה

(סוף מעמוד 11)

הנידח והנשכח בחוקרי ארץ־ישראל

(חמישים שנה לפטירתו של ד"ר יצחק גולדהאר בעל „אדמת קודש")

מאת ב. קרסל

הקהילה היהודית באמריקה ומרכיביה החברתיים והרוחניים

מאת י. עמוס

12 מפלגות וארגוני סעד

53 אחוזים קשורים לבית כנסת

רוב החינוך הוא דתי

אחוזות ירידה

100 אלף סטודנטים

מאוחדים בעניני ישראל

יהודי רוסיה

בדרכי נוד

מאת ד"ר ראובן עפרון

זריקת אבנים על יהודים

מאת עקיבא בן־עזרא

בימי הביניים היה מנהג רווח באירופה הנוצרית לזרוק אבנים על בתי ישראל ועל היהודים במשך השבוע של פסחא. בצרפת עודדו הכמרים את קהלם לסקול את היהודים. ובשנת 1160 בוטל המנהג הזה על־ידי פדיון כסף, סכום קבוע ותרומה שנתית לקישוט בתי תפילתם.

ובאיטליה הדרומית, במקום שההשפעה הביזנטית היתה גדולה „הסיבו" עם היהודים וצוו עליהם לסגור את דלתותיהם וחלונותיהם ב„יום השישי הטוב" (יום השישי שלפני פסחא, שלפי מסורת הנוצרים הוא מת בו). גם בסיציליה היו נוהגים כך, ושם „התקדמו" ואסרו על האספסוף לסקול באבנים את היהודים או באופנים אחרים.

ובספרד הנוצרית לא הדירו מלסקול באבנים את היהודים ב„יום השישי הטוב" ובחג הפסחא.

הדברים הגיעו לידי כך שבשנת 1120 הוציא האפיפיור צו האוסר על נוצרים באבנים להפריע את היהודים בימי חגיהם על־ידי מקלות ואבנים. כפי הנראה זאת היתה „הלכה ואין מורין כך", כי הצו הזה הלך ונשנה מדי פעם בפעם עד המאה הי"ח. ולמרות הצווים האלה — המנהג של זריקת אבנים על היהודים לא בוטל. הזכר למנהג הזה נשאר בברצלונה, אפילו לאחר גרוש היהודים מספרד. שם היו הילדים הולכים בפסחא ברחובות ופטישי עץ בידיהם ומכים על המדרכות והקירות. וכך היו „הורגים" את היהודים הנסתרים באותם הבתים.

ובתור תוצאה מן המצב המרעש הזה היו היהודים באירופה הקתולית, בעונת הפסחא, כמסתגרים בבתיהם. ההסתגרות הזאת היא ידועה בשם „יום ההסגר". והתפילה מיוחדת נתחברה ל„יום ההסגר" המתחילה „בהיכל שגיהה כגבה מלך פנימה"[1].

כאמור בענין וכאלף פירסם פרופ' ססיל רות על הימים האמורים לעיל, הוא צרף תפילה, כעין יוצר ל„נשמת", מתוך כתב־יד עתיק המשקף את חיי היהודים בימים הנוראים ההם[2]. ובזה אני נותן את התפילה שהיא יקרת מציאות ובלתי ידועה לקהל הרחב. בקדתי אותה והכלתי סימני פיסוק והערות פה ושם.

נשמת לפסח ויום תפל[3])

נשמת שכוני אהלים, שבוזי ראש פתנים — העיר רננים.
יום אמרו גויים שאננים — עת להשליך אבנים.
נשמת לחוץ, מוחץ ביד, צר שמשו הפר.
יום מהתובא מעורב עם אלהי נכר[4]). ויסקול באבנים ועפר בעפר.
נשמת משוסים[5]) בחבלי גלות אדום וישמעאל — העיר רנינים.
יום ותעודד להסליך, כל צר מתגאל, האבנים על שמות בני ישראל.
נשמת השם נפשו לבוא לבית מקדשו — תסוב אמרים.
יום ירחק תוק יענה אתב ברוחשו; כל הוצא מדלתי ביתו דמו בראשו.
נשמת חוקים בראי מוצק[6]). פועל זה הפיטו — העיר רננים.
יום אויבים שמו ארבם בקרבם והטמינו, ביום השישי הכינו.
(נשכח פעלי רשעך בכל מאויב הפאריתך,
פתלי ישועות אל חי וקים אומרים; ואילו פינו מלא (שירה) כים).

1) עיין סדר לשלש רגלים כמנהג קארפינטראץ, ע"י אברהם מונטיל, אמשטרדם, 1759, עמ' 63.
2) „רבעואיו קואטידלי ריזודי" (ביח) כרך ל"ה, מס. 5, עמ' 361—370. 1945. ושם המחבר הוא שלמה, היוצא עפ"י ה„אקי רוסטיקון.
3) יום באין בו שמש. עפ"י יחז' כ"ב, כ"ח.
4) אין בכ"י. הבר"ל הוסיף מדילה.
5) בכ"י משוכים, שאין לה כל משמעות. וססיל רות תיקן וכתב „משוסים".
6) עפ"י איוב ל"ז, י"ח.
7) כסיל רות סובר שהרוח הזה לא שייך לפיוט הבזן. כפי הנראה הוא „גורדי" מפיוט אחר.

هكذا من الأصل

ראשוני סלובודקה בחברון

כל כך „שרוף" היה הרב ר' משה מרדכי אפשטין, ראש ישיבת סלובודקה, בלהט אהבתו לארץ ישראל שהניח לתלמודו, ועלה לחונן עפרה של הארץ, בביצות חדרה. ומשנתבקש על ידי ה„סבא מסלובודקה", הרב ר' נתן צבי פינקל, לסייע בגיוס האמצעים הכספיים מיושבי הפזורה באמריקה, הסכים, והצטרף עימו למסע הגדול.

חבורות חבורות אלו בני ישיבת סלובודקה ויסדו ה„סניף" בחברון

מאת חיים פיקרש

אפשר שהיתה השפעתו של הרב אפשטין גדולה אצל ה„סבא", מכל מקום, בתום המסע באמריקה, שוב לא הניחו השנים לרעיון יסודה של ישיבה נוספת, בארץ ישראל, דווקא, ומשחזרו לסלובודקה הסיחו את אומר על ליבם בפני התלמידים, לא היה גבול לשמחתם של בני הישיבה. אלה, מסתבר, נאבקו, פשוטו כמשמעו, להימנות עם ראשוני התלמידים העולים לארץ הקודש.

אך מה לעשות וגזירת המלכות יצאה, ואסרה עליית יהודים, ובהשתדלותו של הרב ר' מאיר ברלין ז"ל, הקציבו רק 80 סרטפי־קאטים? נפלה, איפוא, ההכרעה ותיקי תלמידי ישיבת סלובו־דקה, ההלו לעלות לא"י, חבורות חבורות, ולהקים את סניפה של הישיבה בחברון.

היום, לפני חמישים שנה היה הדבר. היום לפני יובל שנים, שלמה, למעשה, מסכת עליתם של חבורות תלמידי הישיבה, שהצליחו מיפנה בארץ ישראל, בהקימם ישיבה מחוץ לחומות ירושלים, ועורר באורחותיהם, בלבושם ובהיבתם לארץ את רוגזם של בני היישוב הישן.

אך מסכת החלום היפה של כינון ישיבה גדולה כמו נקטעה בידי האכזרית של הגורל, משבוצע הטבח הנורא, בחודש אב תרפ"ט, בידי פורעי חברון, בו 24 מבכירי התלמידים מצאו את מותם.

וכך, על שרידי תלמידי הישיבה, שרבים מהם, בהתאם לצו ה„סבא מסלובודקה", פנו לכהן כרבנים במושבות ישראל, מעיב עדיין נור־אותו של אותו סבח, וחכרזות אותה „שבת שחורה" עקובה מדם, לא הועמו. עם זאת, לא היתה יומה, לציון היובל, ופרק היסטורי רב חשיבות זה, כמו נגוז.

פנינו אל הרב יקותיאל עזריאלי, רבה של זכרון יעקב, שנמנה על הלמידי הישיבה, וביקשנו לדובבו לגבי קורות אותם ימים, של היערכות התלמידים לעלייה מסלובודקה. לרגע, שקע הרב בהרהורים, ואחר, כמו נטוף ב„ים הגעגועים", והשיח בפנינו קורותיה של אותה תקופה.

— — — סלובודקה, פרוור של העיר קובנה, בירת ליטא. מלאת תורה היתה ומהפורה כולה נמשכו מאות בחורים לקנות בישיבתה דעת־תורה. אך כל העת השו, הן ראשי הישיבה והן הלמידיה, כבני שיושבים ישיבת ארעי בגולה, וכל מאווים היו — ארץ ישראל. לכן, משנתבשרו, כאמור, ביום מן הימים, על דבר הסכם שהושג בין ה„סבא מסלובודקה", הרב ר' נתן צבי פינקל ז"ל, ראש הישיבה, הגאון ר' משה מרדכי אפשטיין, ז"ל והרב מאיר ברלין ז"ל, להשגת רשיונות העליה, הרקיעה מבש השמחה. שרו התלמידים משירי ארץ ישראל, ונכספו בגעגועים אליה. פסק, איפוא, ה„סבא" כי בכירי ותיקי הישיבה יעלו, ובפרקי זמן קצובים, עלו האברכים, חבורות־חבורות לארץ ישראל.

„אני נמניתי על קבוצה קטנה בת חמישה תלמידי ישיבה, מספר לנו הרב עזריאלי, ועליה נמנו עוד — הרב אריה רביץ, דיין בתל־אביב ורבה של שכונת מונטיפיורי, הרב דב זכובסקי, משגיח בישיבה הרב יחזקאל סרצקין. לאחר ימי החנוכה שנת תרפ"ה, צוידה חבורה זו ברשיונות התאימים, שכללו את אישורה של „הרפובליקה הליטאית" כי בחורים אלה הינם תלמידיה של ישיבת כנסת ישראל בסלובודקה־קובנה, ובסרם, צאתם אל מסע העליה הקשה, קוימה, שוב ושוב, מסיבה פרידה נירגשת לא רק מבני המשפחות כי אם מתלמידי הישיבה הגדולה ומכל מוקירי יישוב ארץ־ישראל. „סעו לשלום לארץ ישראל" — מלמלו תלמידי הישיבה שנותרו בסלובודקה, ולא במעט נאמרה ברכתם זו, בנימת ה„קינאה".

שהייה זמנית של החבורה בברלין, והכנות למסע האניה הממרך. קשה היתה ההפלגה, מספר הרב. טולטלנו משך ימים ארוכים על גביה של אניה קטנה, חלו במחלות הים. אך כל הסבל הזה כדאי היה, ובלבד שהמכשש השאלה הלב, להיות בארץ ישראל. בעד לערפילי הבוקר, נתגלה לנוסעי האניה, חופה של ארץ ישראל. עוד בטרם עלה השחר ניצבה חבורה זו על הסיפון. „התפללנו אזי בדביקות רבה ולתפילה זו היתה כבר משמעות אחרת"... עמדו על הסיפון משך שעות. לא גרעו עין, שזוק של דמע כיסה אותה, ונעצר מבט בחופה של ארץ הקודש. בנמלה של יפו ירדו. סבלים ערבים נטלו חפציהם

הדלים, והעבירו אותם ל„מחנה ההסגר", ומיפגש ראשוני זה, הפריע במקצת למצב רוחם הנרומם. לאחר מכן, כבאו משכן באכסניה קטנה בנוה שלום, ועשו היכרות עם ראשוני תל־אביב הקטנה. לא לפני שהודרכו אותם ל„בל ידברו אידיש" שכן ברחובות נוה צדק ותל־אביב, התנהל באותם הימים המאבק של שוחרי השפה העברית, שהכריזו, כזכור, כל הדוברים שפה זרה...

ליבם של בני החבורה התרונן בקירבם, כשעשו דרכם לירושלים, ומשנה — לחברון.

בחברון נקבעה אכסנת הישיבה בבנין קטן שבנה הרב ר' יוסף סלונים, במבואותיה של עיר האבות, ובהשמעת גדולי המוסר, כבית המדרש הסלבודקאי. התעלו הבחורים במעלות לימוד־התורה והמוסר. מפעם לפעם היו עורכים את התפילה במערת המכפלה.

הפגישה הראשונה של הבחורים במערת המכפלה היתה, כהגדרתו של הרב עזריאלי „נירגשת ועצומה גם יחד", שכן לא נתאפשרה לה המשאלה, לבקר ליד קברי האבות, כי אם להשקיף מרחוק.

התפתחותה של הישיבה, בחברון, הביאה להצטרפותם של יהודים רבים לישוב, שמנה כבר אז כ־500 נפש. בכלל, ישיבה „כנסת־ישראל" השפיעה, השפעה ניכרת, בביתה החלוצי־התורני, ותלמידיה הירבו להתיידד עם החלוצים של אותם הימים. ימי חול המועד וימים אחרים נועדו לטיולים בארץ, להיכרות עם שבילי הארץ ונופיה, התלמידים, שהרציתום ושקידתם בלימודם, היתה לשם דבר, פעלו רבות גם לקירוב הלבבות, בין המגמות השונים בישוב. בין תומכי הישיבה נמנה גם מ. אוסישקין, שנאות, בשקלים יותר מאחורים אף להפריש „סרטפיקטים" שנועדו לחלוצים, עבור תלמידי הישיבה!

ככל שהתבססה הישיבה, כן הכפו געגועיו של ה„סבא מסלובוד־קה", לשהות במחיצתם של תלמידיו, „המפיצים דיי קודש בארץ הקודש", וביום מן הימים, למרות חולשת הגוף, עלה לארץ ישראל, ותקבל, בברכה ובהתלהבות על ידי התלמידים, שנשאו אותו על כפים, ועל כסא מורם, במקומו של ה„סבא" חזר המשפיע הרוחני הרב אברהם גרודנסקי מחברון לסלובודקה, להמשיך את ההדרכה הרוחנית והכוונת מאות התלמידים שנותרו שם.

הישיבה התעצמה. מ־80 הבחורים שהניחו יסודותיה בחברון, הת־גדלה הישיבה בהגיעה כבר לכ־200 תלמיד. בתוכם גם בחורים רבים שהגיעו מארצות הברית, לאחר ששמעו כבריהם על הישיבה המוצ־לחת, הכחושה חיי תורה בעיר האבות, בחברון.

למרות זאת לא קבלו התלמידים כי „צר להם המקום". סיפור את נהוג „ימי האירוח" בבתי היהודים בחברון, הולמו בסתר ליבם על בניינה של ישיבה גדולה, בתוכה קונים דעת תורה, באווה רבות של בחורים ואברכים. אך החלום — כאמור — נגוז. בשיאה של הצלחה לישיבה, החל המפתי הירושלמי להסית את ערביי ירושלים והרי חברון, לפגוע ביהודים. בין המוסתים — כנופיות פורעים מקר־מיה, שאנשיה, חמושים בפגיונות, פנו לישיבה, ופגעו ביום השישי, בראשון הקרבנות — ה„מתמיד" ר' שמואל רוזנהלץ הי"ד, שהקדים

הסבא מסלובודקה מקבל תלמידי הישיבה בחברון

★

התלמידים בישיבת „חברון" בחברון

בעל ההגדות

מאת בתיה כרמי

„כל המרבה לספר"

ההוספות ל„הגדות"

סיפורן הגדות

על יהדו העולם להמשיך

(סוף מעמוד 5)

ה„יש" והחסר במסמך היהודי של הותיקן

מאת ד"ר י. נפתלי

(מאמר ראשון)

הכנת מיסמך הוותיקן ביחסו ליה־דות וליהודים נמשכה קרוב לעשר שנים. הנוסח הסופי של המיסמך, ש־פורסם לפני כמה חודשים עורר תגובות רבות ושונות בארץ ובתפוצות. התגובות מתיחסות לצד התיאולוגי שבמיסמך ובעיקר לצד המדיני שבו. היינו — יחס הוותיקן לישראל. בפרט כשמתברר, ש־להתקרבות הוותיקן לעולם הערבי היתה השפעה על העריכה הסופית של המיסמך.

הקרדינאל רונקאלי, הידוע בשם יוהנן העשרים ושלושה, הוא שיזם את הכינוס של קרדינאלים וארכיהגמונים הידוע בשם „ותיקן שניים", ש־תפקידו היה למצוא דרך של הבנה בין הנצרות לבין שאר הדתות המונותאיסטיות. הוא נבחר כאפיפיור של אין ברירה. במאבק שבין שמרנים ומתקדמים. נבחר הקרדינאל הזקן רונקאלי כמוצא של פשרה. לא חשבו בו, שיכניס שינויים יסודיים בכנסיה הקאתולית אף אם הוא ירצה בכך, כי הוא זקן ובמשך הזמן אפשר יהיה למצוא את המועמד המתאים לכס האפיפיור. גם הקרדינאל מונטיני, הידוע בשם פאולוס הששי, שנבחר כאפיפיור אחרי מותו של יוהנן, אף שידוע היה כשמרן, הצליח לקבל רוב, מפני שהוא נחשב, כדיפלומט מקצועי (היה נונציוס אפוסטולי ב־הרבה ארצות) הבינו שיתחשב גם בדעת המת־קדמים.

אולם, האפיפיור הזקן יוהנן העשרים ושלושה הפתיע את העולם בתוכניותיו הנרחבות הן ביחסי הכנסיה הרומית לגבי דתות אחרות והן בעמדתה כלפי השלום. האנציקליקה שלו „שלום עלי אד־מות" גרמה לשינוי עקרוני יסודי בעמדת הכנסיה הרומית הקאתולית בעולם לרוסיה הסובייטית. עד אז הטילו האפיפיורים חרם על רוסיה הסוב־ייטית, אבל לא על רוסיה כארץ. בא האפיפיור יוהנן וקבע, כי תנועות היסטוריות יכולות להת־פתח במסגרת היסטורית, ניתן לחיות בשלום גם עם רוסיה הקומוניסטית ויש להתהד לקראת כך.

מאז עדים אנו להידוק הקשרים בין הוותיקן לבין רוסיה וארצות הגוש המזרחי. זכור הביקור של חתנו של חרושצ'וב אצל יוהנן העשרים ו־שלושה, שהוגדר בזמנו כנצחון מדיני של ה־כנסיה, בעקבותיו באו לאפיפיור נכבדים אחרים מארצות הגוש המזרחי. בדרך זו ממשיך ללכת גם האפיפיור השמרני פאולוס הששי.

מאידך, סרח יוהנן העשרים ושלושה למצוא דרך של הבנה עם דתות אחרות. ההיסטוריון היהודי־צרפתי הנכון ז"ל איזאק ספר לכותב הטורים, כי פעם בקבלת פנים למשלחת יהודית אמר להם האפיפיור יוחנן: אני יוסף אחיכם. הוסיף עוד: האפיפיור אמר לי בשנת 1960: „ה־יהודים וכאים יותר מאשר להקוות ויפעל, ש־הכנסיה תבטל את האשמה של „רצח האל", ש־הוטלה במשך שנים על היהודים".

ראוי לפרש כאן את רקע הדברים. כאשר ה־יהודים דרשו אחרי מלחמת העולם השניה להטיל על העם הגרמני את האחריות של פשעי הנאצים, פרסם ההיסטוריון הרשמי של הכנסיה הרומית הצרפתי דניאל רופס מאמר בו הוא טען, אם כך הדבר צריך יהיה להטיל על כל העם היהודי את האחריות של אותם היהודים, שהצליבו את ישו. ז"ל איזאק יצא אז במאמר חריף נגד דניאל רופס והדי"ע, שהוא כנתק את הקלרים אתו בעד גישתו זו. דברי האפיפיור לז"ל איזאק על ביטול אשמת „רצח האל" בעל היהודים, נתפרשו כ־עידוד מלא וגלוי במאבקו של ז"ל איזאק נגד דניאל רופס.

בשנת 1962, כינס האפיפיור יוחנן כינוס אקו־מני, הידוע בשם „ותיקן שניים".

בכינוס זה הטיל האפיפיור על הקרדינאל או־גוסטין ביא, ממוצא גרמני, ראש המזכירות ל־דתות אחרות בותיקן להכין מיסמך בנושא זה. היו כאלה, שהביטו בעין רעה, שדווקא קרדינאל ממוצא גרמני יטפל בעניני ההתקרבות הנצרות ל־יהדות. אולם, האפיפיור טען, שיש לו אמון מלא בקרדינאל הזה.

הוועדה בראשותו של הקרדינאל ביא המשיכה בעבודתה אחרי מותו של האפיפיור יוהנן. לפני כעשר שנים (28.10.1965), פורסם על יסוד דיוני „ותיקן שניים" בסעיף 4 של הצהרה „נוסטרא אטאטה" מצע על יחסי הכנסיה הרומית ושאר הדתות והיהדות בפרט, תוך שאיפה לקיים דו־שיח בין היהדות והנצרות על יסוד הבנה הדדית וסובלנות.

מיסמך זה הידוע בשם „המיסמך היהודי", נתקבל אחרי דחיות רבות בישיבת הנצילה של הוועידה האקומנית ואת אחרי התערבות הקרדי־נאלים בארצות מוסלמיות ואחד עשר שגרירים ערביים בותיקן. נאמר בו, כי הצם של „הברית החדשה" קשור לעמו של אברהם. מוזכר גם: אין הכנסיה הנוצרית יכולה לשכוח, שהיא קבלה את „גילוי" „הברית הישנה" מידי העם אשר עמו כרת האלקים בחסדו את הברית העתיקה. בהמשך נאמר: „אל ישיף איש מעל הדוכן לבריים העלולים להביא שנאה או בוז נגד היהודים בלב הנוצרים. לעולם אל יוצג העם היהודי כעם מקולל או „רוצה האל". כל בני האדם ובמיוחד הנוצרים חייבים להימנע מכל אפליה או הטרדה בגלל גזע, צבע ועור, אמונה או דרכי חיים אחרים. הקא־תולים חייבים להתנהג בצורה נאה בין העמים ולחיות בשלום עם כל בני האדם, כדי שיהיו בני האב בשמים". החליט אז למחוק מהתפילות של הקאתולים „ביום ששי הקדוש" את „פרפידי יהאיס" (היהודי הנוכל).

הקרדינאל אוגוסטין ביא הגדיר אז את המיסמך הזה, כצעד מכריע שאין הורה כמנו, שצעדה הכנסיה הרומית מתוך נאמנות לאמת של כתבי הקודש שאין להאשים את העם היהודי בצליבתו של ישו. יצוין: המיסמך־ הזה הנקרא „המיסמך היהודי", לא פורסם מעולם כמיסמך מיוחד, אלא כלול בהצהרה על הדתות הלא נוצריות.

התגובות מהעולם היהודי למיסמך זה לא אחרו לבוא. בו בזמן, שעמדת הרבנים הראשיים ב־ישראל היתה מסויגת, נתקבל המיסמך בשביעות רצון ביהדות ארצות הברית, במיוחד אצל הרי־פורמים. הקונגרס היהודי העולמי רצה אז לשלוח משקיף לועידה האקומנית ברומא כמו ששש דתות אחרות, אבל הגאון הרב י. ד. סולובייצ'יק יצא בהתנגדות חריפה להשתתפות משלחת יהודית בועידה זו.

■ אבחנה ברורה בין יהדות וישראל

פרסומו של המיסמך היהודי עורר הכבו הערכה מוטעית בנוגע ליחסי הותיקן וישראל. פוליטיקאים ערבים הקימו רעש, שהמיסמך זה הוא „נצחון פוליטי יהודי" בותיקן. מאידך, היו גם יהודים שחשבו, ודיעה זו רווחה וכן מסרים גם במשרד החוץ שלנו בירושלים, שהמיסמך הוא פתיחת פתח להכרת הותיקן במדינת ישראל. טעות זו נבעה מן הסברה, שהותיקן מושפע מהעולם היהודי ביחסיו עם ישראל. אולם, שוגים אלה הסבורים כך. כי בעיני הותיקן אין היחסים עם ישראל, אלא חלק מחזית רחבה יותר של יחסי הכנסיה הקאתולית עם היהודים בעולם, כי הותיקן מבחין מזמן בין מדינת ישראל לבין יהדות העולם.

אולם, לא כן לגבי האיסלאם. לא נאמר אז, שלהתקרבות הכנסיה לאיסלאם אין כל השפעה לעמדת הותיקן לגבי הארצות המושלמיות. להיפך, ידוע שלארצות ערב יש נציגויות רש־מיות רבות בותיקן, מה שאין כן עם ישראל. למרות ההשתדלויות הרבות מצדנו טרם החליט הותיקן להכיר במדינת ישראל. אם כן, יהדות העולם לחוד ומדינת ישראל לחוד בעיני הותיקן וההצהרות השונות של האפיפיור על ישראל וירושלים מעידות על כך.

נזכיר בקיצור את עמדת הקאתולים לציונות, לישראל ולירושלים במשך השנים והצורך בהדגשה מיוחדת, שהמיסמך היהודי לא הכניס שינויים במובן זה.

כידוע, התנגדה הכנסיה הרומית לציונות מראשית הופעתה שהקאתולים ראו בתקומת מדינת ישראל נצחון ירושלים על רומי. היא גם חששה מהתפשטות הסוציאליזם במזרח התיכון, כי החלוצים הראשונים היו שמאליים וקיים היה החשש, שזם יגרמו לחדירת הסוציאליזם בין הערבים ויפגע במפעל הנוצרי בארצות ערב.

כאשר הרצל נתקבל על ידי האפיפיור פיוס העשירי (25.1.1904) וביקש תמיכתו בתנועה הציונית, אמר לו האפיפיור בצורה הגלויה ביותר: לא נוכל לתמוך בתנועה הזאת אבל, אין בידינו הכוח למנוע מן היהודים לעלות לארץ ישראל, אבל אין בדעתנו לעודד את עליתם. לא אוכל לדבר אחרת, כי אתם היהודים לא הכרתם בישו, לכן איננו מכירים בכם. אם תבואו לארץ ותצליחו לשקם שם את עמכם, נקים שם כנסיות רבות, יהיו שם כמרים כדי להמיר את דתם של היהודים.

בעת מתן הצהרת בלפור, ניסה נחום סוקולוב להשיג את תמיכת הותיקן. הוא נתקבל אומנם באדיבות על ידי האפיפיור בנדיקטוס החמשה עשר משנתקבל הרצל על ידי פיוס העשירי. אבל לא הצליח לקבל ממנו הבטחה לתמיכה בעניין הציוני. להיפך, קאתולים בארצות רבות ניסו להשפיע על ממשלותיהם לא לתת הסכמתן להצהרת בלפור.

הסופר היהודי־צרפתי אנדרה ספיר, שהופיע יחד עם ויצמן, סוקולוב ואוסישקין בפני ועידת השלום בפאריס אחרי מלחמת העולם הראשונה מספר בזכרונותיו: כאשר צרפת נתנה הסכמתה להצהרת בלפור וכתוצאה מכך ויתרה על צפון ארץ ישראל אשר לפי הסכמי סייקס־פיקו היה צריך להשאר תחת שלטון צרפתי, נקטו באותו זמן הקאתולים בעמדה עוינת לציונות. הקרדינאל בודריאר בפאריס והאב לאגראנג', מנהל בית הספר לתנ"ך ולארכיאולוגיה בירושלים הביעו התנגדותם הגלויה לתחיה הלאומית של היהודים בארץ אבות. הדבר נעשה אז בעידודו של הותיקן.

אחרי אישור המנדט הבריטי על ארץ ישראל בסאן רימו הקשיחה הכנסיה הרומית את עמדתה כלפי הציונות. דמשק ובירות היו בין שתי מלחמות העולם מרכזים לתעמולה אנטי בריטית. הם נוצלו על ידי הכמורה הקאתולית גם לתעמולה נגד הבית הלאומי היהודי בארץ ישראל.

עמדת הותיקן כלפי מדינת ישראל לא נשתנתה, כי היא המשך לעמדתה המתנגדת לציונות. בפרט כאשר משלחות בארצות מושלמיות באו לרומי לבקש את האפיפיור להשפיע על ארצות קאתוליות להצביע באו"ם נגד הקמת מדינת ישראל. מצרים היתה הראשונה לשלוח שליח מיוחד לרומי, כדי לקיים יחסים דיפלומאטיים עם הותיקן. ברומי משוכנעים, שניתן למצוא ביתר קלות אצל הערבים מאשר אצל היהודים. כה עתה, שהאוירה המדינית מכשירה את הקרקע לכך.

אשר לירושלים, הלוא ידוע כשהחליט האו"ם לחלק את ארץ ישראל לשתי מדינות החליט גם, שהעיר ירושלים תיקבע כגוף נפרד, שתהיה נתונה למשטר בינלאומי מיוחד, שינוהל על ידי האו"ם ויגן גם על המקומות הקדושים (ועדת פיל הציעה בזמנה מנדט בריטי לירושלים, בית לחם ונצרת). אחת המגמות המיוחדות של רשות המינהל המיוחד בירושלים היתה — להגן ולשמור על האינטרסים המיוחדים והדתיים המרוכזים בעיר של שלוש הדתות המונותיאיסטיות בעולם: הנצרות, היהדות והאיסלאם. לתכלית זו תשקוד שסדר ושלום ובפרט שלום דתי ישכנו בירושלים.

הסוכנות היהודית הסכימה להצעה זו אחרי שהביעה מחאתה נגדה, כי הביטאום של העיר היווה חלק בלתי נפרד מתוכנית החלוקה של ארץ ישראל. יחד עם זאת הובהר בפירוש, כי המשטר הבינלאומי על ירושלים יתקיים עשר שנים בלבד ואחרי תקופה זו צריכה היתה מועצת הנאמנות לחזור ולדון על גורלה של העיר והתושבים יהיו חופשים להביע רצונם ביחס לעתידה. מאחר ובירושלים היו אז כמאה אלף יהודים וכשים וחמשה אלף לא יהודים, שרק כמחציתם ערבים, קיוותה הסוכנות היהודית שתחזור ירושלים להיות בשלטון יהודי במדינת ישראל.

כאשר הערבים דחו את תוכנית בינאום ירושלים שתק הותיקן בעת הדיון על העיר באו"ם. כאשר נפלה העיר בימי מלחמת השחרור בידי הערבים — שתק הותיקן. רק כאשר חל שינוי לטובת היהודים, אחרי כיבוש הנגב ולאטרון — הפר הותיקן שתיקתו ויצא בגלוי נגד הכללת ירושלים במדינת ישראל. בהצהרה גלויה נאמר: רצוי לתת לירושלים ולמקומות הקדושים משטר בינלאומי, שישמור על העיר הקדושה והמקומות הקדושים. אולם, משנפלה ירושלים בידי ירדן שוב שתק הותיקן.

אחרי מלחמת ששת הימים כשירושלים עברה לידי היהודים, השמיע שוב הותיקן דרישת בינאום ירושלים. במשך הזמן נשתתק הענין, בכל זאת בהזדמנויות שונות נזכר הותיקן בתוכנית הבינאום. היה זה לפני שנתיים כשדובר על תוכנית בינוי של העיר ובזמן האחרון הזכיר האפיפיור הצורך לבנאם את המקומות הקדושים.

■ הדאגה לארץ הארזים והפניה לישראל

המיסמך היהודי של הותיקן לא הביא שינוי בעמדתו כלפי ישראל, אם כי היו כאלה, שראו בו פתח להתקרבות לישראל. אבל מודאג הוא במיוחד מהמצב בארץ הארזים ומחפש דרך להשפיע על ישראל, שלא תפגע פגיעות קשות בלבנון העלולות לסכן את קיומה לפי יחס הכוחות של היום. המושלמים ישתלטו בה ואז יסבלו שם קשות הנוצרים והמארוניטים.

התברר, כי ביקורו של שר החוץ לשעבר מר אבא אבן בותיקן קשור היה בעניני לבנון. ביקורו זה שהוגדר כביקור פרטי, נחשב בכל זאת כמאורע היסטורי רב חשיבות, כי הוא נתקבל בכל הכבוד כיאות לנציג של מדינה ריבונית. פרטים רבים מהפגישה אינם ידועים לנו, שר החוץ לשעבר לא גילה הרבה על שיחתו עם האפיפיור. אולם מידיעות שנתקבלו מרומי אנו למדים, שדובר בפגישה זו בעיקר על לבנון. אישור לכך מוצאים אנו בדברי מר אבן, שאמר: „אמריקה יודעת, שאנו דורשים כיבוד עצמאות לבנון ואין לנו שום רצון להתערב בעניניה הפנימיים. מה שחשוב לנו הוא, שקרית שמונה לא תופגז". דבריו אלה של מר אבן הם הודאה על כך שדובר עם האפיפיור.

האפיפיור רואה עצמו אחראי לגורלם של הנוצרים במזרח התיכון אחרי שהותיקן דרש בתוקף אחרי מלחמת העולם הראשונה לבטל את הזכויות של הצרפתים על הנוצרים במזרח התיכון, בפרט בלבנון אשר איזון הכוחות הקיים בין העדות השונות עלול להיהרס על ידי תגובה חריפה מצד ישראל למעשה המחבלים מלבנון. עד כמה שהמצב הוא רציני שם, תעיד העובדא, שראש הפלנגה בלבנון, פייר ג'ימאייל, מצייד את הנוער הנוצרי בנשק להיות מוכן לעת מצוא. הנוצרים לסוגיהם השונים, המארוניטים בפרט, לא שכחו את הטבח, שערכו בהם בעבר, בפרט באין היום צבא צרפתי להגן עליהם.

מכאן, המאמצים הרבים של האפיפיור לטובת לבנון בהביעו, שישראל המעוניינת ביחסים טובים אתו לא תמרה את פיו כשיפנה אליה בענין לבנון.

למרות בקשת האפיפיור מאתנו לא לפגוע בלבנון בכל זאת לא חל שינוי בעמדתו לגבי ישראל, למרות המאמצים של חוגים ואישים רבים. כל המאמצים לא הועילו ובאותם הימים, שפורסם המיסמך הראשון של הותיקן, הועלתה נציגות הותיקן בקאהיר לדרגת שגרירות — השגרירות הראשונה של הותיקן בארץ ערבית. מחוגי הותיקן נמסר אז, שפעולה זו הואצה את הקו של האפיפיור יוחנן, שמטה בלתך של התקרבות בנצרות־איסלאם. אבל ומשדים הסבירו את הצורך המדיני שבדבר — הותיקן פתח שגרירות בקאהיר, כי היא נחשבת לעיר הבירה של עמי העולם השלישי.

בהקשר לכך, פירסם העתון הערבי היוצא בפאריס בשפה הצרפתית „ז'ן אפריק" מאמר מערכת ובו נאמר: „הצהרת הותיקן על יחס הקאתולים לדתות אחרות הסרת אשמת צליבת ישו מעל היהודים עלולה היתה לקלקל את היחסים בין הכנסיה הרומית לבין הערבים כי ישראל היתה מנצלת זאת לטובתה. הובהרו של הותיקן בבהרת הצליחו לבטא זאת.

■ השמאל הקאתולי בדרכי השמאל החדש

האבחנה בין יהדות למדינת ישראל אינה נחלת הקאתולים השמרנים, אלא גם של השמאל הקאתולי, ההולך במובן זה בדרכי השמאל החדש. לפני כחמש שנים הזהיר בגלוי הקרדינאל אלשאנג'ר משטראסבורג את נאמני הכנסיה להימנע מלהילחם בציונות. במיסמך שפירסם אמר „אין הם יכולים להשתתף במלחמה שתביא לידי ביטול ציון". הכוונה היתה נגד תמיכה במחבלים הפלשתינאים.

לא רק הערבים יצאו בחריפות נגד העמדה הזאת, שאין להבחין בין ציונות, שהיא גישה מדינית בעיקרה — לבין יהדות, שהיא גישה דתית בלבד, אלא גם השבועון הנוצרי השמאלי „עדות נוצרית" יצא במאמר חריף נגד זה. השבועון הזה זכור לטוב אצל היהודים כי בזמן השתוללות הנאצים קוראיו עשו רבות למען הצלת יהודים בעת הכיבוש הנאצי בצרפת. בכל זאת בתגובה לדברי הקרדינאל אלשאנג'ר פרסם מאמר מערכת ובו נאמר: „הצהרה זו היא התכחשות למעשי הערבים־נוצרים בשטחים הכבושים, ליהודים ולישראלים שאינם ציונים, לכל המון הערבים המושלמים, לנוצרים ...

יותר על כן, ביוזמת השבועון „עדות נוצרית" התקיימה בבירות ועידה נוצרית בינלאומית בשנת 1970, השתתפו בה כשלוש מאות צירים משלושים ושניים ארצות: קאתולים, פרוטסטנטים ואורתודוכסים, במטרה להפגין את ידידותם ללוחמים הפלשתינאים, שנלחמים בעד שיחרור ארצם. נושא הועידה היה „דרישות האבחנה הנוצרית בפני הבעיה הפלשתינאית". כמובן הרוב של מארגני ומשתתפי הועידה היו קאתולים.

בועידה זו נתקבלה החלטה חריפה נגד הכיבוש הישראלי ... יחד עם זאת נקראו הכנסיות הנוצריות לא לפגוע ביהודים וביהדות, כי יש להבחין בין יהדות לבין ציונות הנתמכת על ידי האימפריאליזם האמריקאני. ...

עם הפנים לגאולה העתידה

מאת הרב איסר יהודה אונטרמן

כולנו עושים מאמצים לקבל את פני החג הי מקודש הזה, המשמש יסוד איתן ועקרוני לעם ישראל. כדאים הם המאמצים שאנו משקיעים בהכנות המרובות לפסח, כי זה חג המרענן את נפש היהודי ומחזק את רוחו, וגם מגביר את אמונתו בגאולה העתידה.

בערב הפסח, כשהכל מוכן לחג, מחובתנו להתבונן בערכו הנשגב, ללמוד כראוי את הלקח לדורות שאנו מקבלים ממנו בנוגע לגאולה העתידה, כאמור: „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז').

במשנה במס' פסחים, המשמשת נקודת־הכובד של הסדר בליל הפסח, ונאמרת על ידינו באמצע ההגדה נאמר: „רבן גמליאל היה אומר: „כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח מצה ומרור". פירשו הקדמונים כוונתו של התנא ר"ג, כי אם יהודי לא יכול, מאיזה סיבה שהיא, לומר את ההגדה כולה, מספיק בשעת הדחק לומר רק את שלשת הדברים הללו של ר"ג, שהם מהווים התמצית של המצוה „לספר ביציאת מצרים". וזהו מה שרבן גמליאל היה אומר בכל שנה, לזכור את הלקח שישנו בשלשת הענינים הללו, לקיומה של המצוה לספר ביציאת מצרים, כי אם לא נתכוון בשלשת הנקודות הללו, אם גם אמר את ההגדה כולה לא יצא ידי חובתו. גם בזמננו נחוץ לשנן את המשנה הזאת ולפרשה, כדי לחזק את העקרונות שהספור ביציאת מצרים בא ללמדנו.

✡

נתבונן נא בדברי התנא רבן גמליאל, כדי לברר מה שאפשר ללמוד מהם לאור המאורעות של ימינו אלה.

פ ס ח. כתוב בתורה כי מרע"ה נשלח מאת הקב"ה לבשר לבני ישראל, כי החליט להוציא אותם ממצרים. „ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים". מרע"ה הלך בשליחותו של הקב"ה וכשפרעה סרב הביא הקב"ה עליו ועל עמו מכות גדולות ונאמנות. הקב"ה קבע את גאולת ישראל ליום ט"ו בניסן, ואז בהגיע חצות לילה יבצע את הדבר. והנה בחצי הלילה נשמעה פתאום יללה המונית וצעקה גדולה בכל מצרים. פרעה בעצמו פנה למשה ולאהרן בדרישה: „קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל", וחתם דבריו בבקשה „וברכתם גם אותי". נתברר למצרים כי בשעה שהם כולם בוכים על המתים, יושבים העברים במנוחה וחוגגים את יציאתם לחפשי, ולכן חזקה דרישתם על העברים למהר לעזוב את הארץ „כי אמרו כולנו מתים". כל זה נעשה ע"י קיום המצוה של עשיית הפסח, שהתכוננו בנפשם לקראת המאורע הכביר של הגאולה. המחזה הזה חרת עמוק בלבם את שרשי האמונה בצור ישראל וגואלו, שהוציא גוי מקרב גוי באותות ובמופתים, ועלינו לעבדו כל הימים בלב שלם. ומאז ועד עולם משמשת גאולתנו ממצרים כשורש האמונה, כי „עינינו ראו ולא זר" את הנסים והנפלאות וזה הכין את לבם לקבלת התורה בסיני, שהכריזו כולם: „נעשה ונשמע". הרי שהמאורע של פסח הוא שורש אמונתנו, שהניח את היסוד לקבלת התורה! ומאז אין אנו פוגעים בשרשים, לא להוסיף ולא לגרוע, וכשאנו דנים על הבעיא להחזיר את האומה למקורה הראשון, מוכרחים לשמור בקפדנות על שלמות השרשים כולם.

מ ר ו ר. אכן היה אז עוד דבר גדול שחזק את האחדות בקרב בני ישראל, להרגיש עצמם כבני משפחה אחת. וזהו הסבל המשותף שלהם, תחת שלטון אכזרי של המצרים אשר מצצו את שארית כוחם בעבודת פרך למעלה מכחותיהם, ואשר גזרו על הילדים שיזרקו אותם היאורה, וגם שחטו ילדיהם לעשות אמבטי לפרעה להתרפא מצרעתו; אלא שבחסדי ה' נתקיים בהם „וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוץ". כל זה הי' גורם כביר לחבר אותם יחד כמו משפחה אחת, לסבל ועינוי וגם להרווחה ולגאולה. לשם כך אנו אוכלים מרור בפסח, כדי לזכור את הצרות שלנו בימים ההם.

✡

מ צ ה. הגורם השלישי היא האמונה התקיפה בגאולה העתידה המחברת את כולם, כי דברי אלקים חיים עתידים להתקיים, כמ"ש „וישמעו כי פקד ה' את עמו וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו". גורם זה עקרוני ביותר ודורש מאמצים להשרישו עמוק בלבנו, כי גואל ישראל ומושיעו ימלא הבטחתו בשלמות.

אכילת המצה מסמלת את סדר הגאולה של אבותינו ממצרים ויש בה סימן והוראה לעתיד. מכינים אותה בחפזון שלא תחמוץ, וכך אכלוהו אבותינו כאשר „גורשו ממצרים וגם צידה לא עשו להם". נצטוינו מהקב"ה לאכול מצה בערב של ט"ו וגם להזהר מחמץ במשך כל שבעת ימי החג, וזה מסמל גם את המהירות של הגאולה הראשונה, ורמז יש בזה שגם בגאולה העתידה צריכים להזדרז, בלי שהות והתמהמהות. יש בנידון זה לקח גדול לדורנו. זה יותר מחצי יובל שנים שזכינו לעצמאות באה"ק, אבל עדיין יש צורך להזכיר כי עלינו להזדרז בעבודת הישוב, ולא להחמיץ שום פעולה כדי לקרב את הגאולה. ב"ה שזכינו להתקדמות גדולה, אבל עדיין דרושה זהירות־יותר עכשיו, להביא את אחינו בנ"י ממקומות שונים, להשתקע בארץ לעבודה ולשמרה. עלינו להחיש ולהגדיל את הרחבת הישוב ואת הבניה של הארץ בהתאמצות מיוחדת. וכשאנו שומעים קול שונאינו ומנדינו המתאמצים לעצור בעד הרחבת הישוב, עלינו החובה להזדרז ביותר שאת ובקריאה גדולה לכל אחינו שבחו"ל, לבוא לבנות ולהרחיב את נחלתינו וחלילה להתרשל. מלאים אנו תקוה ובטחון, כי הקב"ה ירצה את פעלנו ויברך את מעשי ידינו ויחיש עזרתו מקודש וישלח את משיח צדקנו, ונזכה לחזות בקבוץ הגלויות ובנין נאמן וקיים באה"ק.

שיחה עם הרב מרדכי קירשבלום, יו"ר עמית של מחלקת העליה והקליטה

על יהדות העולם להמשיך בתביעה: „שלח את עמי"

מאת ש. שחריה

ההתבוללות וצרותיה

הקהילה חייבת לשאת בעול

הציונות, היכן הם?

נמשיך לתבוע „שלח את עמי"

הנוער, מה יהא עליו?

גם הנשרים היהודים ישובו

הקליטה — אמונה שלא נתגלתה עדיין

למשפחות מעורבות יש סידור

קשים חבלי הסתגלות

שבר הערכים בחברה הישראלית

יומן ניו־יורק

מתוך דאגה לכלל ישראל

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

גישה חדשה

חזית ארוכה

תמיהה וקושיא

רבה הערבוביה

ההתקפה הטוטלית

מפעליו התורניים של רבי מנחם מנדל כשר

(בהגיעו לגבורות)

מאת מ. אונגרפלד

חוקר הספרות התלמודית והרבנית הרב מנחם מנדל כשר, עלה בתרפ"ה מוארשה לארץ וייסד בשליחותו של האדמו"ר אברהם מרדכי אלתר מגור, זצ"ל את ישיבת „שפת אמת" בירושלים. אף הקדיש מזמנו לענייני ציבור, אולם רוב כוחו וזמנו וכשרונו השקיע עשרות שנים במפעל הספרותי הגדול, שעיקרו ספרי כינוס רבי היקף ובעלי אופי אנציקלופדי, ברובם כתב בעצמו, וחלקם יצאו בעריכתו.

הוא ייסד את המכון „תורה שלמה", שבו עובדים תלמידי חכמים על ליקוט אוסף וכינוס החומר. הי־עשייה הספרותית והמדעית, מקיפה ששה מפעלים ראשיים אלה: „תורה שלמה", חיבור כולל את פירושי התורה שנאמרו ונמסרו מדור לדור מזמן קבלת התורה עד סוף זמן הי־אמוראים והסבוראים ותחילת זמן הגאונים, משך אלפיים שנה בערך. כל מה שנאמר בתרגומים, בהלכה,

תימן, הגדות אנגליה, צרפת, סא־ראייבו, אמסטרדם, שונצין, אבר־בנאל, פראג, סידור קורפו, ר' שב־תי סופר, 34 כתבי יד מגניזת מצרים, 43 שבקמבריג', 7 שבאוקספורד, ר' צרפו פירושי רבנו חננאל, רבי נתן בעל הערוך, ר' קלונימוס איש רומי, רשי, ר' טוביה בן אליעזר, רש־בים, ר' מנחם בר' שלמה, ר' שמ־חה ויטרי, ר' אליעזר מגרמיזא, הי־רמב"ן, ר' קיקטיליה, ר' מנחם הי־

השונים של ההגדה כמו שהם כתו־בים בסדרי רב עמרם, רב סעדיה וי־הרמב"ם ובקטעי הגניזה, בפרקים מי־יוחדים מובאים והנוסחאות של דיני הסיבה, ביעור חמץ, סידור הקערה, ארבע כוסות, הא לחמא, מה נשתנה, אמירת ההגדה ומקור חלקיה השו־נים, מצה, מרור, חרוסת, טעם ארי־בע כוסות וכמה טעמים לאכילת אפיקומן. לפי רב ושמואל פירוש אפיקומן: אפיקו מנייכו: הוציאו כי־ליכם. מכאן, ונלך ונאכל במקום אחר. או: הוציאו והביאו מיני מתי־קה. המנהג לומר פסוקי „שפוך חמתך" אחרי כוס שלישית נתקבל בכל התפוצות הגולה אף שלא נזכר, לא אצל ר' סעדיה גאון ולא אצל רמב"ם.

לפי הביבליוגרפיה השתמש ב־ספרו ב־46 כתבי יד ו־114 דפוסים ולתוך ילקוט הפירושים נכנסו בי־אורים של ארבעים ותשעה מפרשים ראשונים ואחרונים, מרחיבה את הי־דעת ומעמיקה את הידע ה„הגדה הי־שלמה" של פסח, עם חילופי נוס־חאות והערות והציונים וילקוט פי־רושים. כשם שהושקעה כאן בקיאות ותושיה רבה בפירוש המקיף והי־מושלם,

כל כתבי המהר"ל מפראג (תשי"ח — תשי"ל).

הוא גילה בשנת 1956 אוסף של „ישיבת ר' יצחק אלחנן „בניו־יורק את מכון „צפנת פענח" שעד היום הוציא במסגרת זו עשרה כרכים ולי־הבהרת שיטתו המיוחדת של הרב רוזין כתב את הספר „מפענח צפו־נות".

מלבד כל אלה כתב הרב כשר ספרים ומאמרים רבים על נושאים שונים ומגוונים. כך לבשל מוקרי המעמיק: הרמב"ם והמכילתא די־רשב"י (תש"ג) שבו בירורים מאיר עיניים במקורותיו של הרמב"ם, גם למקצוע חשבונות הלוח העברי — בקשר לשאלות פליטי המלחמה הי־יהודית ביאפן, היפנה את תשומת לבו. בקיאות רבה השקיע בספרו „קול התור" — התקופה הגדולה, והוא אוסף אנציקלופדי, של כל הי־מצוי בספרותנו על דרכי הגאולה וי־כתבי יד מאת הרב יוסף רוזין בעל „צפנת פענח" ולשם הכשרת החומר לדפוס והדפסתו הקים בשותפות עם סימניה. בן עמל בכמה מאמרים לי־השוות מושגים והפיסות של המדע המודרני, עם עולם הרעיוני של הכי־

גמרה שלימה

נוסחאות ההגדה

שרי האלף

> 14 כרכי
>
> # האנציקלופדיה התלמודית
>
> מחיר כל כרך ‎-.46 ל"י
>
> האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים
>
> חיים גיטלר, רחוב ביל"ו 4, תל־אביב.

הלכות פסח של הרשב"ט

מאת ד"ר יהושע הורוביץ

(800 שנה לפטירתו)

בין חותן לחתנו

דיני פסח של הרשב"ם

כל שטיבלו במשקה

שיטתו בפסיקה

> האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
>
> ת"ד 4040, ירושלים
>
> חיים שירמן — שירים חדשים מן הגניזה* 40.— ל"י
>
> דן פגיס — שירי לוי אבן אלתבאן* 17.— ל"י
>
> עזרא פליישר — פיוטי שלמה הבבלי 38.50 ל"י
>
> עזרא פליישר — פיוטי ... 35.— ל"י
>
> * ההפצה בידי הוצאת ראובן מס, ירושלים.
>
> את פרסומי האקדמיה אפשר להשיג בחנות הספרים ״הדפוס״ בבנין 33, ת"א; ב„פינת הספר", אחד העם 22, חיפה; ב„פרוזדור האוניברסיטה", בית העם, בבאר־שבע, ובאמצעות חנויות הספרים המובחרות בארץ.

500 שנה לעלילת־דם בטרנטו

~~~ מאת ישראל ארליך ~~~

חמש מאות שנה עברו מאותו יום, ט"ז בחודש ניסן, א' של פסח לשנת ה'רל"ה / 23 במרץ 1475, כאשר פרצה עלילת־דם קשה על הקהילה היהודית הזעירה בעיירה טרנטו העתיקה, השוכנת בדרום טירול, ואשר אותם ימים שייכת היתה לקיסרות האוסטרית. חמש מאות שנה אינן תקופה קצרה גם בדברי ימי העם היהודי, והדברים אף עלולים מתחום הנשייה מעט לפעם; חמש מאות שנה גם אינן תקופה קצרה לכנסיה הקאתולית, לחבריל, ואף היא העלתה את הדבר לפני שנים מספר.

זוועה בין בתי הנוצרים ... הידיעה אמרה, כי הילד ... שנתיים שמעון, בנו של ... הנוצרי אנדריאה — נעלם ... שעות ארוכות חיפשו ... ידידיו את שמעון הילד ... בנו... אז פנו המחפשים ... שוף של טרנטו, המונסי... מני הינדרבאך, ששימש ... העיר. הינדרבאך האזין ... בדבריו של המסיף ... שהסיף בשנאה בכנסיה ... קודם־לכן. הינדרבאך פסק ... זה יוכל להיעשות רק ... שונאי הדת הנוצרית..."

> מוסד הרב קוק
>
> ת. ד. 642 ירושלים
>
> # 10 ספרים חדשים
>
> **ספרי**
> עם פירוש תולדות אדם מאת הגאון רבי משה זאב אבוה פרוש, אשכנזי בעל „מרכבת המשנה" על המכילתא, והגהות מתוך כתב יד הגאון רבי עקיבא איגר. במדבר — דברים. 2 כרכים.
> המחיר: 120.— ל"י
>
> **בעלי תוספות על התורה**
> יו"ל על פי כתבי־יד אוקספורד בצירוף מבוא והערות ע"י פרופ' שרגא אברמסון.
> המחיר: 15.— ל"י
>
> **חידושי הריטב"א על הש"ס**
> לרבינו יום טוב בן אברהם אלאשבילי. מסכת עירובין. יו"ל ע"פ כתבי יד ודפוסים ראשונים בצירוף מבוא, ציוני מקורות, מקבילות הערות וביאור מאת הרב משה גולדשטיין.
> המחיר: 34.— ל"י
>
> **ממשנתם של חכמי פראג**
> חידושים וביאורים מאת הגאונים רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ...
> המחיר: 20.— ל"י
>
> **תורות בעל התולדות**
> דרשות רבי יעקב יוסף מפולנאה לפי נושאי יסוד. מבואות, ביאורי מבוא, ציוני מקורות והערות על ידי ד"ר צבי נאל.
> המחיר: 18.— ל"י
>
> **רבי יעקב עמדין**
> האיש ומשנתו. מאת אברהם בק.
> המחיר: 21.— ל"י
>
> **הסנהדרין**
> הסנהדרין בירושלים ובית הדין הגדול שבלשכת הגזית מאת פרופ' אברהם ביכלר, מתורגם מגרמנית ע"י ...
> המחיר: 26.— ל"י
>
> **מחקרים בתלמוד**
> מאת פרופ' אברהם וייס.
> המחיר: 22.— ל"י
>
> **בין אדם לחברו**
> ...
> המחיר: 18.— ל"י
>
> **כתבי הרב יהודה אלקלעי**
> ...
> המחיר: 56.— ל"י
>
> מחלקי המפיצה: תל־אביב, רחוב אלנבי 87, טל' 295036
~~~

هكذا من الأصل

ס י פ ו ר י

סופרים וספרים

אנשי רוח בוועידתם

מאת ש. קורא

ועידתה של אגודת הסופרים העבריים, שהיתה במוצאי־המחר פסח, רון במקובל בבעיות ארגוניות ומקצועיות. בגון ענין לבין המאחדות וספרים בארץ ובינה לבין איגוד סופרים חדש, שכבר העוגה בחבלי בגות. היא הפסק במפלגיה הסופרותיים תוך בדיקת כיוונים ואיכותם. פרים והוקים ודאי ישאו דברי זעם כלפי מין דברי תוכחה כלפי פנים. מן מן הסתם יהיה רצוף פולמוס שבו גם נקימות אישיות, כפי למוים מן הנסיון, ייבחרו מוסדות העיניים יוגהלו כהמול־שלשום.

נאמר ונשנה, פעמים רבות, שהסופר העברי כונס עצמו או בורח ר־רוחות, נעשה מקצוען, וקולו כמעט שאינו נשמע גם בשקוא משמיעו כים. אין זה לדבריה: בשנים האחרונות נתרבו מספרי שירים שירים שעולתים עם בתצואות, בכתיבת מאמרים ורשימות בעניינו הם, מהם בעלי כושר הבעה והתמצאות בבעיות שעל הפרק. הגדול ניהם היה נתן אלתרמן, שהלך לעולמו לפני חמש שנים. בחתשעו הגיעו המבקשים לשורשי דברים והמבנים שכולו המזב, בהיר וקורן זמה. גם היום בולטים, במר־מסטר מבינינם, בביטוים ובקביעת יחודים, כדין סופרים בעלי בנוף משלהם. הם פעילים כעתונאים.

אך אי־אפשר לומר, שהאנשים כרויות היום לדברי סופר כלאישיות שובלת על הציבור, רבת השפעה והשראה. ראשית, סופרים מובהקים צביד הם מעטים, מיספרם פחת לאחר מות הוריות שבחבורה, שנגון לחומן, שלונסקי וצמח, ומבוין ה,,צעירים" אינם מתבלטים כמעט ודים־אישים, שכשרון ואומנ מגולים אצלם, במידה שמגלים רוח־ימה למה שנראה להם, הריהו גולשת להקיפה שלהתגרדון על היהדות צוהויה מזה ולהשתעבדות לשעתעלנים מזה.

סדי שרדו יוחדים־בודדים מבין סופרים בעלי חותם של אישיות, שפעם לפעם כותבים או אומרים דברים מעבר לשיגרה, גם מעבר ברי ספרות, אלא, משהד שבו ויק של ,,חויה בלבי כאש בוערת עצור צמותי". דבריהם מגיעים לפירסום, אולי גם להגובה. אך בדרך־כלל זה הוא כאל דרשה של איש־הרוח שאין לה שייכות ממשית למציאות. לרוב, דבריהם מובלטים יותר ויותם חוקים יותר. בארץ תופס איש־הציבור, הפוליטיקאי, מקום שון בכלי־התקשורת. בוקר, צהרים וערב מצטטים לא רק דברי ראשי ממשלה, אלא גם דבריהם של שרים בכירים ולא־בכירים, לעתים רחוקות. גם מדבריהם של חברי מפלגות ועסקנים. בשטחים צבורים שמעפים גם מדעים, שמביעים דעתם על בעיות בעניינים יניים; הבריתיים וכלכליים לשגשוגם. אך לעתים רחוקות ביותר משת־ם סופרים כאנשי־רוח, שיעריכו ויודגנו חיים לפי גבותם והאייתם.

לפני שנות דור הבולטים מבין ראשי הציבור היו לא רק עסקנים לוחמים אלא בשיעור ניכר גם אנשי־רוח, אידיאולוגים בעלי־עט כתב, ומחברי ספרים בנושאים מגוונים. שיכבה זו מנתה את מקומה עסקנים ומנהיגים פוליטיים משעים, מהם בעלי השכלה מקצועית זהם, ומהם שאינם מגלים כושר ועיין רב בנושא הרוח. בהיותם ונידים בהתבטאותם אין להם גם צורך לייגע את מוחם בניסוח ביהם ובהיבולם באמרי־שפר. הכל מונח לפני מן המוכן. בשעת־צורך יש להם גם כותבי מאמרים ומחברי ספרים. אלו מבינינים גם ויחסים בקצת ביטול ל,,בטלנים", שמוקצים לשרת אותם ולא לייעצם הדריכם.

הדברים הגיעו לידי כך, שעסקני ציבור לכל סוגיהם מצוטטים לרוב במרורים לענייני הרבה, המכילים בין השאר שיחות־חולין שבעתות אנשים נודעים. באילו כוחם לא רק בעיסוקים פוליטיים, במחוגיים לכליים, שהם מקצועותיהם, אלא גם בתחום שבו נדרש שאר־רוח. ן שהדברים באים ישר מאמתיהם ובין באמצעות דוברים ומוכירים, ברה היא, שבעלי עמדה בחיים המעשיים כאילו ראשונים במעלה רוח.

הטיתה המוריני במחוני הרצוף בשטח המדיני, כשרעש הציבור זבה מרוכות בסיכסוך בינינו לבין הערבים, מבליט בקו ראשון אישים לוליטים הנבאים, שעומדים בראש המערכה. בכלל קשיים כלכליים ומניים לעתים קרובות קולותיהם של שר־האוצר ומתוריו. אנשים יצריים שבמשקיבים קודמים לאחרים.

אך אין המצב מצדיק דוחקות של אנשי־רוח בעלי רמה לעירי־כים, שהרי דווקא בעת צרה מבקשים־זורים בעומדים שהמלצו בממונות ורך דברי־חיים. יש טעם ביסודים למגען איראה ואמונה הם. מורשת רוש השם מגאילה מרחוק וגשמה יכולת עמידה במצבים המורים ותר. אין כמדינת ישראל הזקוקה למעבה בעלת רמה וחזונה מוסרית ותה כדי להלץ ממשגים ולהגביר קיומה בתקוה. בולה הימים אמר: החינוך והעובתה דברים משומים וישרים: ,,החינוך לערבים הוא הקמתנו ולפיכך יועמד בבמקום העשייה של מערכת החינוך. אנו שם ויר במודעה רתחגיו־הרבותית ליסודות ויחודו ההיסטוריות אבגי־סוד לכל קיומנו ואישיה הלאומי. בין אמירה לעשייה ישנו מרחק ומצוני בידי אנשי־רוח מבהקים, שמסבים וכחו כמה ומגמות ב־רוך, בתרבות ובחברה.

הרכאון שפוקר וולקים מן השכולסייה, מקורן בעירעור אמונות והנהגה, לאחר המהלכים שבעם למלחמת יום־הכיפורים, בסיאוב ענייני כלכלה ומספים, ובהיותקות מן המסורת היהודית שבה, אמונה ה' ובתורה, בישראל עם ובארץ־ישראל גולות, בה משמעות יחודה ויהודהו והם מקור של עוצמה רוחנית. המשלוסיות הציבה ביותר יעוקה והאורתהיה היא זו של שומרי תורה ומצוות.

בין הסופרים בארץ המבודר לבעלי יכולת, מהם המשתפים בחש עות לערכים יהודיים, ומהם הכשועים לאנשי־שורה מוחגם ומרבים ללל אותם גם תוך כדי ניגוד אוריים. אף לארמעסים מהם שקועים עולמם הסגור ואין דעתם נתונה לבעיות־החיים של היחיד הכלל. לם סופרים הגרי־דעות, המשורשים בתרבות היהודית, להוזיות, היוצרים מבקשים יסודי רוח ונפש, אמת וצדק, לפי חכמת ליבם, קולם הראוי שיישמע ולא רק בוועידת הסופרים. קולם של בני הדיין וישובים פוליטיים ומקשרים שנגים, אלא לנגד עיניהם הערכה כנה טיב ובקורת לשלילה גם כשהיא מכוונת כלפי בעלי עמדה בציבור שלטון.

אנשי־רוח אמיתיים בגורל ועתם ובעת אמיתם אין עוד להשפעתם גרם ובזרות באים. תוכחתם היתה ברמה של ,,שמעו והוי נשמכם", ואור הציורי, כל הגוף מלוכלך בעבירות, האוזן שומעת וכל הגוף בבל חיים, ודאי, תקיפים שהאמים נוכחות לשמעם גם רוחפים ביחים, אך כבר קבעו קדמונים, לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא ביחו זה את זה. והקלקלה הגיעה לידי כך, שלא היו ראויים לומר די־תוכחה ומילא אתם המסוגלים לקבל תוכחה. באותנו אנשים גבות, ,,ה' במשפט יבוא עם זקני עמו ושריו", פסוק בישעיהו המבואר חכמים: ,,אם שרים חטאו, זקנים מה חטאו? אלא על זקנים שלא וו בשרים", המכוון לזקנים שקנו חכמה, אנשי רוח משותרים, מקום תוכחה שוטפים חנופה, ואינם מוחים בבוני בית בלא צדק ליות בלא משפט.

בחיים מעוותים קורה, שבלתי ראויים מתעסקים באודות התוכחה מוסר, גם כשאפשר לומר להם טול קורה מבין עיניכם. ובמקום ים מדייקים לגופם עוסקים בכללות ובלשון הרע. כאשר האמת ירות משתמשים במושגים חיובים לצורך בריונות עם־ופה, תוך כדי מדת פנים חסודות, ליד עזול, משוא־פנים ושוחד גלוים והעברות, מעשיהם כמעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס.

כל העמלים עם הציבור באמונה, בכל שטחי חיים, הם בחינת מוכי בים. כאלה באמת יהודי־סגולה, ללא מירכאות, ובכונים ליתן ואינם ושים שכר כבעלי מעמד מיוחס. בזכותם קיימים יסודי החברה אושיים עמודי צדק ומשפט.

היוחדים מבין הסופרים, יוצרים בכשרון רב הגותם ממעמקים, איותם בהירה והתבטאותם מליאה, דבריהם המייסרים גם המפייסים ות, המוקיעים רע, מגשמים אור בחיינו, עשויים להשיג במקצת זאן והשכל ולהזק במקצת סיאוב וצביעות. דברי־חכמה ישרים, וסאים כראוי טעם שהם משמעים ומשמעם מתפשט וישומם ניכר. הרי בא־יש ז יהודי, שמבקש להעלות את חיינו יש משורש זרעו של אברהם: ,,למען יצוה את ביתו לעשות צדקה ומשפט".

מן הגנזים

(בעל ,,זהם סופר" שמפרסם המחבר בקובץ זה בראשונה. התשובות הן מכתב־יד של הרב יעקב ברוך פרינקיל, תלמידו של בעל חתים וכן מכתב־יד של ר' יונה ב"ר שמעון רוזנפלד, מתלמידיו של החתים: רבת צביו היא, תשובת החתם־סופר (בירור משה הקצ"ב) בדבר סימני אנדרוגים, להבדין, בין מהבב וכשר, שנעלמה מספרי שו"ת של החתים, לפרות זה שהוא בעצמו מסתמך על התשובה במקום אחר. בך אנו קוראים במשורש בפרוטות המכון הירושלמי להוצאת סגורי הוהרים משגת תשי"ל: ,,אותה התשובה לא באה לידינו". אולם המחבר של ,,בנינים" גילה את התשובה והחנה ביתר עם דברי השואל, ויש לה חשיבות מירוחת אף בימינו.

העורך המחבר, יהודה ליב מבאלד, יושב אוהל זמן רב. במאת מחלה קשה, בסבל רב התאושש והיה בכוח והצליח להוציא לאור את מהקדין המלולים ב,,בנימי" בי־בן יעי ברוע לי שיוכל להמשיך בעבודתו לי והוציא לאור שאר מחקריו ובכיבים קובץ ,,גנזים" ד'.

א. ס.

כיצד הבעל־שם עלה ברגל אל כיטוב

מאת יעקב פרידמן

עולם־קטן משל דוד ומכאוב וקריאה מקריה
ממגג בתוך דמות יהודה.

ד

הדמות מתקבצות בקמטי עור הדיון
על פרצוף מבהל ופרוע
והאיש הפרוע מעון

ואחת דמותם ואחד מראם.
המראה של איש־עוץ ודמותו של איוב
שנגלה לו בעשר הלילי של מיטוב...

עולם־קטן של דוד ומכאוב והאור הנערה
שמגוג בפרצוף־הפנים האחד המשותף.

מיידיש: שמשון מלצר

אבקת הרוכל

מאת אברהם ביק

ריב ניסן שליה—משליה: אדרבא מאות להסתלקות מר' יוסף קארו. מורנו ורבנו יוסף קארו יצ"ו, אשר מימיו אנו שותים מקנקנו הכהו, מה נוסיף בשבחו לכבוד (שירת הרמ"א, סימן מח).

כיכה קדירה בתכלת והיה צפת מרודרת על שיפועו של סלע ואברוהיה פרושות, כמתכוננת לרקוע שחקים. תלויה היתה העיר ד' עומדת כסולם אשר ראשו בשמים. סולם יעקב הנביאים, סולם התנאים; רבי שמעון בר יוחאי ודב המנונא סבא. אמרו בעלי הדו: צפת היא ספר הזוהר הנשקף מול ראש מסגה ובני משפחתו סביב לו: ספרי תורה וספרא דצניעותא, אידרא רבא ואידרא זוטא, מדרש הנעלם ורעיא מהימנא. בצפת קיבלו ספרים אלו צורותיהן בידי ר' משה קורדובירו ,,אור היקר" והמשלם על ידי איש הדין דרבין רבי יצחק לוריא, האריז"ל הקדוש, אספקלריה המאירה.

ענו האמרו בעלי גולה: כנוגת סביב לכתר וכסלית של תכלת פרושה על צפת דמות־דיוקנו של אבי ההלכה השקלה הגלולה, המבודרת והודאית, רבי יוסף קארו, מחבר ה,,בית יוסף" ו,,השולחן ערוך", שנתן את החוק בבהירה שבצפת ונתקבל בכל תפוצות ישראל עד אפסי עולם.

באחד מימי ניסן שביה:

הקיץ קיץ צפה בגון התכלת של למראה ים גינוסר. בתוך האוויר טהור כבבל פי תינוק. השמש, בבקבי ההלכות של הבית־דין, נוקבת ועורות, כמין קרניים בולטות. רגע זה, בחצר מגביהים הנושאת את שירתם הצפורים מצפצפות וזולגות מעץ אל עץ.

אחד הדיינים, ר' משה מטרני, שנשען בירחבות על גב כסאו, זוקף מצח ומיטב ראשו לחבר בית־דין, ר' משה אלשיך, שאין בינו לבינו אלא שיתוף השם בלבד.

ר' משה אלשיך אצבעות ימינו באגבגו, ששלח קודם פעם בפעם מבטים רבי־הבעה לאב הבית־דין, מסלק ידו מאגבגו, פורש גליון־קלף וקורא:

,,ילמדנו רבנו הגדול מורינו הרבינו יוסף קארו יצ"ו, אשר מימיו אנו שותים מקנקנו הכהו, ומה אוסיף לשבחו לכבודו... ולבא בדברים אשר מדרתי. ילמדנו רבנו: ראובן חלה ונטה למות, וקודם פטירתו ציווה לתת סך לעניי ארץ ישראל וסך כה לאחיו ובת אח, והיה לכל ישראל שלום... רעתה היורשים מערערים באומרם, כי הצוואה איננה עשויה כהוגן, לפי שכתב בצוואה שנתנם במתנות בריא, ולא במתנת שכיב מרע. ולא ניכר שום קניין בצוואה. ילמדנו רבינו, זכו העניים או לאו?

אב הבית־דין, שמשתומם המשטה עתה בשארלה, מעיין שהמזרח־ בבעיניה, סדר משנה מרוכת דוקנית — האין המשנה מתגלית לו ומדברת מתוך גרונו זהו הלילה?

הוא מניח בספר ה,,בית יוסף" ציצית מקולה שמשמשת בה לסמן הספרים, פונה בפנים מאירות לחבריו הדיינים: בעניין שאלה זו דעתי נוטה, הוא אומר, ובהודות עיניו נוקבים מחוסים דקים של קמטים, המיטבי, איך אדם גדול כמו רבי משה, ראש גלות ישראל בגולה, לא יוכל להעל בעניין שנוגע לעניי ארץ ישראל. אולם כדי להעמיד הלכה על בוריה הוראה על שורשה, יש לעיין בדבר עוד הרבה. ועתה, הוא קם מתוך היכב של התגלגלות חברי היושי, הסלוני לי, עלי לילך!

ראש הולה נוקף תרש במשקוף, ובעבור רגע חולפות בחלון שתי דמויות — דמות רבי יוסף קארו ואצלו ר' משה מטרני, סופר הבית־דין הרגיל ללוותו כמידת תלמיד לרב.

החמה הולכת ומשתפלת ואורה הולך אוכלת. כבר כינסו הרועים את צאנם האמוזה את חינוקותיהם. בבית הכנסת של המקובלים כבר הגומלו תפילת מעריב והעולם ירד אל הלילה כתינוק עייף לתוך השינה. בבית ר' יוסף הדלר נרות. מן הקירות הלבן, שמתו בו היום את קיצות הקודר, עולה צינה. בחדר, ארגמ־ארגמן, המשמשים גם למושב ואין בהם סמיכה, המגדל גבוה, העשוי עץ־אלון. על השולחן גווילים תפורים, ולידם קולמוס שבור, שכתבו בו דברים קדושים, שמזהירים על שמירתו ואין משליכים אותו לארץ לפי שיורד עליו. העולם יותר משהחיטי ביתו מעידים ובעבודתו, ספריו וכתובין מעידים. על השולחן פרושות זו על גבי זו יריעות כתובות, קטנות וגדולות. וזה אצל זה מונחים ספרים.

ר' יוסף קארו מתיר באולר נוצת־אווז, מגנה על ציפורנו את הקולמוס החדש ואת הדיו ומתחיל לכתוב ביריעה שאינה מסורגלת שלפניו כתב ניכר ומפורש, שירוץ כל הקורא בו, ומביח בין שיטה לשיטה כמלוא שיטה ובין תיבה לתיבה כמלוא אות ובין אות לאות כמלוא שיער. בשעה שהוא מייחד בלילות בתוך־תורתו, פניו הלכות ומאירות.

ר' יוסף פותח ספר ובתוך הדומיה מנסר קול של ירועת הקלף ורחשו של הקולמוס. לאותה איגרת מקראקא עליו להשיב בעצמו ולא במסירת קולמוס. הוא כותב, כותב ועור ומעיין בה:

,,באוני להשיב מפני הכבוד לרמ"י ר' אהובי המצוין מאוד מאוד הגולה... נשיא אלקים בתוכנו, ששמענו בשב הבציעים לבלות עד בשוב ה' שיבת ציון יראו עיניו ר' ציונו... לפיכך אין בטענת היורשים ממש. שמאחר שבזה אין ספק שצוה לתת לעניים שבארץ ישראל. ולפי האמת נראה לי: אפילו הויה מתנת בריא ממש אף על גב דלית בה קנין, הרי היא קיימת משום דצדקה היא. ונמצא דבבדין דידן זכו עניי ארץ ישראל במה שצוה לתת להם. ואם היה הנר בו לא היה ממש בחזרתו. וכל מי שהנכסים הנזכרים בידו חייב לשלחם לעניי ארץ ישראל. נדרשתי לאשר שאלתני. באהבה יוסף קארו".

על השולחן קופצת פתע שלהבת הנר. נפסקת והנרות לכקומה. הציין ר' משה סופה של הולת ושולחת לפניה שיעור שהייה, שאמרו חכמים: לעולם אל ייכנס אדם פתאום לבית חברו. ולימנה כל אדם דרך ארץ מן המקום שעמד על פתחו של גן עדן וקרא לו לאדם: אייכה?
ר' יוסף מגביה את פניו. בעינו אור מוחלא.
— ר' משה? הכנס ושב אחובי! — והוא שולח מבט קורן לשעמך על המפתן.

ר' משה יושב ומחשה רגע. כביכן ותשרי, שלילותיה וחיפושו שנים, כך קשבים שניהם. כמעט בבי גיל אחד, שונים לבאורה, הוכים איש לרעהו.

ר' יוסף מכניס לרגע את זקנו הלבן הארוך בתוך ומפסיק בין פסוק לפסוק כדי לתת שהות לקיין להקשיב, ולא לעצמו — לקבוע צורה הבבין לדבריו:

— אתה גדול הוא ר' משה מקראקא נרי"ו. הוא רפסק הסדיר כל הלכה רווחת בישראל הכל מבגג כשר, שאומים בו בתפוצות גולת אשכנז...

רבים גילגולים בגולה, ואפילו כשאנו מגיעים לכלל יישוב נוחים אנו במורה, באדם זה ההורש שעורים בנפה ואין אחת מהם דבוקה בחברתה.

הנר צע עתה מצומצמת של אור סביב הראש בית־דין הדיינו. ר' יוסף קם ללוות את הדיין. אור הנר נוצץ ומזהיר על זקנו המשוך ועותף על חזהו.

דומיה בצפת. רק הנוצה חורקת על הקלף והרב יושב מודבק למגילים ולספרים.
ריב ניסן ב' שליה:

לילה. הירח שוהה מרחו על העיר, על הרהרים, מתכסה. רק לפני שעה קלה היו נראים כל הי"ב מולות הקבועים ברקיע. השני: שור, שלישי, תאומים; סרטן, אריה, בתולה, מאזניים, עקרב, קשת, גדי, דלי, דגים והיה הראשון טלה? עכשיו רבם סמונים ומכוסים והעולם מול ניסן סלה — איננו.

על יד מיטה ר' יוסף, הנוטל חולה על ערשו, יושב ר' משה מטרני, מעלה על הקלמוס דיו וכותב שוב מפיו מלה במלה. והנה הוא מסלק בבהת את הקלף מלפניו בעוד הכתיבה למה.

— תש כוחך, רבי ומורי.
— כן, קולו של ר' יוסף עמום קצת.
— עליך לנוח, מורי ורבי! פעמים שביטולה של תורה הוא יסודה.
— לא תמיד. ואני, אם אפרוש מן התורה אהיה כפורש מן החיים.
— ברשותו אליך עכשיו רבי, הכבוהה יפה לבריאו.

ואחרי שעה קלה הוא יוצא בקידה הראויה מתלמיד לרב.

הנר הערוך למידת כל הלילה מאיר את פני ההוזות של ר' יוסף, הקודח מחמתו. הוא מתגבר ונוטל ספר בידו. כמדומה, קולו מרגע מן הכאב. ,,והאורי זו תורה, שנאמר: כי נר מצוה ותורה אור". ואולם קשה עליו עכשיו הקריאה. מולותו נפלה ממאור עיני וראשו סובב עליו. הוא שוכב חרש ואינו נוגה מלבו בדרך החולים שמאריכים בגניחותם.

הוא כופל עיניו לעצום אותן וכאילו נחלץ מסביבתו והוא כבנים למקום לא נודע, לתכלה אין־סוף. מבין מרחקים התכולים צפיר אחר גבוה ספה ממנו, ודומה כאילו יורד וכבירו, אף שלא ראהו אותו פנים אל פנים מימיו. הניין זה רבי משה בן רבי ישראל, הרוכה שומע קולו:

— אשריך, רבי יוסף! בהספיך קנית לך עולמות. עכשיו שסיימת חייך, לא יארכו הימים ותסרך דוחק כל רגלי העוסקים!

שוב הוא עוצם את עיניו והנה עד צפיר לפניו. בגדיו הדוכים ומבין פליטו וציציותיו רדודות לסונות אש. ציציותיו תבלת וארגמן. כי הוא? האם לא ראה אותו לפני שלשים שנה כאן בצפת? האין הוא ר' שלמה, מולכו הקדוש, שולח המימה שעלה על המוקד: ,,שלמה בחירי: אשריך שזכית לאיזורוקד — — —"

בתוך הבהיר קימעה. בתוך התכלת הכהה זוהים עתה שמי האילנות לביפת שהתרות. שרידי המולות מזהירים כמו במעמצת השמים, ודומה הרוח הקלה מקרבת את כיבים, הקיע הסמוך לארץ מתחיל להכסיף, הנה נראית בן אדמומית הסמה, ,,יתגבר כארי לעבודת הבורא שיהיה הוא מעורר השחר" — בחבר ר' יוסף בסעיף הראשון של חיבורו. אולם אין הוא מתגבר כארי. חולשה גדולה יורדת עליו. אור הבוקר הצעיר נח על פניו וכשמואל הרמתי לפני שאול עולה גם זקן זה, לא ברגליו אלא בראשו כלפי מעלה, מעלה.

ערכי מוסר בעולם משתנה

מאת מאיר אוריין

חינוך למצוות

מאת הרב מרדכי פוגלמן

אמות-מידה של עקרונות

מאת הרב מרדכי פירון

ראייה וחשבון

מאת הרב מאיר הכהן קפלן

הבן שואל

מאת ד"ר שלמה דוד גולדפארב

חסד וגבורו

אליהו הנביא

[בעקבות האגדה]

מאת י. ג. אדלר

אבא, הבה ואשאל אותך / ארבע קושיות נוספות ברשותך /

✡

א) בליל הסדר, בחג הפסח / מיהו האורח העומד בפתח / לראות אם הכל בסדר / והוא כולו שופע אורה וסבר.

✡

ב) מיהו האורח שמראהו / בעיני דמיוני הפורח / כמראה רופא מופלא מגלעד / ותחתמו על לבו נקרא גד / האם הוא משבט גד / או שבא ממזל גד / לפי מה שבאר לנו המורה / את הכתוב בחומש שלנו / כי בא גד / כי בא המזל הפורה.

✡

מיהו האורח / שאינו פוסח / בליל הסדר בחג הפסח / אף על בית יהודי אחד / הגזל מטירתו של דוד / מלך ישראל בירושלים / הוא המלך האומר תהלים יום יום / ועד הבקתה של רועה צאן / שליד האפר בקצה הכפר / הנודד שליד הספר / בין קצוי ארץ ובין קצה השמים.

✡

ד) ומיהו האורח המופלא הרואה ואינו נראה כנראה / ומה דמות לו ארמה — וישוה / ענה אבא ואמר / יפה דרשת בני היקר / אשרי יולדתך! ואשר לארבע הקושיות / יש רק תשובה אחת והיא / אליהו הנביא-התשבי — הגלעדי / והוא האורח המיוחד שאינו פוסח / אף על בית יהודי אחד / הוא הנביא המתהלך כאח ורע רוזים / עם מלאכי אלהים מכל הסוגים / הוא הנביא המתהלך כאח וידיד / עם משיח בן דוד / ויראה זה הפלא ופלא / כי לבו לא יגבה / ודעתו עליו לא תזוח / שכן למעשה הוא אח / ורע לכל אדם דך, מר / ולכל דכא ושפל רוח / ואשר למוצאו המדויק / אומר בפרוש רד"ק / אחד מגדולי המפרשים / שדבר זה לא ידוע לנו / ואנחנו מה כי נרע.

✡

ואולם ילדי „החדר" יודעים אל נכון / למשל, שאליהו הנביא מתבודד בחדרי חדרים / עם רב נחמן אומר תהלים / אחד מלמד ו' צדיקים / שבזכותם העולם קיים / ולומדים סתרי תורה רזין דרזין / והם גם יודעים שבכל עת צרה לישראל / לבו של אליהו הנביא דוה / והוא לא יחשה ולא ישקוט / עד שאכלה את הקוץ / אמן סלה.

„השליחות וההרשאה במשפט העברי"

לד"ר נחום רקובר

(מנימוקי ועדת השופטים)

לפרס עיריית חולון לספרות תורנית

רואי מצוות

למודי היסטוריה

יצא לאור

יומו של אבא

מאת נחום אריאלי

פרק ראשון / השכמה

פרק שני / השתיקה

פרק שלישי / דרך תפילתי

פרק רביעי / שורשים או תפילת סבי

פרק חמישי / תפילת רבו

פרק ששי / עד משהו

פרק שביעי / המעבר

פרק שמיני / הישיבה

פרק תשיעי / המעגלים

פרק עשירי / המשגיח

פרק אחד עשר / ביהדות

פרק שנים עשר / מנוחה

פרק שלשה עשר / ממפעל התלמיד

פרק ארבעה עשר / שיחות חולין

הפסקה של ערבית ושל תפילה ושל פת ושל שיחה נאה עם בני הבית. גדולים נעשו קטנים על שולחנו

פרק חמשה עשר / גילוי אליהו

ירושלים

מאת מאיר בוסאק

קָאִין סוֹף מַעַל.
כִּפָּה מוּל כִּפָּה.
מוּל הַכֶּסֶף — זָהָב.
צְפִיפוּת סִמְטָאוֹת אֲפוּרוֹת.
צְלָבִים בְּשָׁחוֹר וּצְרִיחִים
וְאֵימַת צִלְצוּל פַּעֲמוֹנִים.
מִי יְפַעֲנַח מִבְּטָם.
עַרְפִלָּם, בְּכִיָּם, דְּמָמָתָם
שֶׁל הַהוֹלְכִים וְשָׁבִים?
מַאֲפֵרָה צוֹמַחַת שְׁכוּנָה —
דּוֹמִיָּה בְּצָחוֹר.
כְּסֻלָּם לַנְּצָחִים הַכְּחֻלִּים,
קִירוֹת תּוֹמִים לָרוּחַ,
חֲפִירוֹת וּמְעָרוֹת, מִנְהָרוֹת,
פְּמוֹטוֹת וְנֵרוֹת תָּרוֹת —
וּבְהוּבִים מְבַקְּעֵי הַמַּחְשָׁךְ.
בֶּרַחֲק, עַל גִּבְעוֹת הָרִים,
עַל פְּנֵי עָמוּם וָצֵל
עֵצִים בִּשְׁתִיקָה.
אֲרֻשָּׁה לַמֶּרְחָב שֶׁל טְרָשִׁים
וְהוֹלוֹת מִתְפַּתְּלוֹת נְתִיבוֹת.
וּבְעִיפַת מִנְהָרָה וּמְעָרוֹת
כּוֹכָבִים — הַנֵּרוֹת.
אֶת הָרֹאשׁ לַכֹּתֶל לָלוּחַ.
לְפַלֵּל, לְפַלֵּל.

לקט לפסח

הבכורים מתענים בערב פסח

(שו"ע, או"ח, סימן ת"ע)

מנהג ישראל תורה היא, שהבכורים מסיימים בערב פסח מסכת, תלוי"ה בך יום־טוב הוא להם, והסהרים מתענית. ולמה גם מי שלא למד, הנצטרף לסיומה של מסכת, פטור גם הוא מלצום? דבר זה מרומז באותיות טו"ים. והאותיות: סמ"ך, יו"ד, ו"ו, מ"ם — חלקו הגלוי: ס"י־ו"ם, בגימטריה כחלקו הנסתר; ס' — ששים; מ"ם — ששים; י' — עשרה; ו"ד — עשרה; וכן ו"ו ומ"ם. ללמדך שגם מי שלמד את המסכת כולה, הוא גלויה לפניה, וגם מי שלא למדה ונסתרת ממנו — יום־טוב הוא להם. (התר"א)

חכם מה הוא אומר... אף אתה אמור לו כהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

כמו שאין מפטירין אחר הפסח במזון, שלא לבטל טעם מצה ופסח — כמו־כן צריך אתה להעביר לו טעם שאלתו: מה העדות והחוקים והמשפטים, שטעמו ישאר בפיו לעולם.

(תרי"ם — ש.ש.ק. ח"א תקי"ן)

ואף אתה הקהה את שניו.

מה ראנו לפגוע דווקא בשיניו? „רשע" בגימטריה 570; הסר את „שיניו", שהן בגימטריה 366 — יוותר „צדיק" שהוא בגי' מטריא 204.

(מספר שיחות הבשם, לזכרו של הרב בנימין כהן שאולי, ז"ל)

והיא שעמדה לאבותינו ולנו... שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם.

„מצילנו מידם — לא רק שהקב"ה מצילנו, לפני שאנו נתונים בידם, אלא גם, כשכבר אנו בידם, הקב"ה מצילנו מידם, והיא שעמדה לנו ובזה צריכים אנו לחזק את תקותנו, שאפילו כשכבר אנו בידם, היו — מב"ן יצילנו.

(אש קודש — דברים שנאמרו ונכתבו ע"י האדמו"ר הקדוש, ר' קלונימוס־קלמן מפיאסצינא, הי"ד, בגיטו ורשה תש"א)

ויהי שם לגוי גדול, מלמד שהיו ישראל מצויינים שם.

ידוע שהיו מצויינים בזה, שלא שינו את שמם ולשונם ומלבושם. ובמדרש אחר נאמר, שהיו גדורים מהעריות. ואולי זה נכלל בשלא שינו את מלבושם, על־פי האמור בזהר (וישב), ששינוי מלבוש הוא התחלת פריצת הערוה, לפי הכתוב (בראשית ל"ט): „ויתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ויעזב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה"; הסמות בבגד אצל טומאת לילית — יצא על־ידי זה לגמרי התורה. והנה שלושה אלה הם ראשי־תיבות: ש"ל־ג, שמם, לשונם, גדורים, כי שינוי בגד הוא בערוה, כפירוש רש"י, בפרשת קדושים תהיו; ועל־זה כתוב (ישעי' א'): אם יהיו חטאיכם כשנים, כש"ל־ג ילבינו, כי שלשה אלה הגינו על ישראל במצרים — אף־על־פי שהיו רעים בשאר דברים — והיהם מצויינים בשלשה אלה ב„ויהי שם לגוי גדול", ראשי־תיבות: ש"ל־ג. (דרשות חת"ם סופר־לפסח)

אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב. במהרה במהרה בימינו בקרוב.

אמרו חז"ל (גיטין פ"ח): מהרה דמרי עלמא התגי"ב שנה. והנה יומו של הקב"ה אלף שנה, ואנו מבקשים „במהרה" שלו הוא פחות מיום אחד. ומכאן שמהרה שלנו הוא פחות מיום, וזה שאנו מבקשים: במהרה בימינו: שבמהרה ה', יהיה לפי חשבון מהרה של ימינו, שהוא פחות מיום אחד. והנה מכאנו שלגודל רחמי ה', כשהוא גוזר עונש על ישראל במהרה — הוא מהפכו למהרה שלו. כביכול, כבן שבועי על אדם הראשון: כי ביום אכלך ממנו מות תמות — וכשחטא הפך הקללה ליום שלו, והוא שאמר הכתוב: „יום אידא אני אליך אבוהי" (תהלים נ"ו) — היינו כשאירא מגזירה „יעה שתגזור עלי, אבטח כאותה התשך הדבר ליום הנוגע אליך, יהיים אלף שנה. וכן יש לפרש: „ברוך ה' יום יום יעמס לנו ישע הודיעך" — אנו מברך את ה' על יום שלו ועל יום אשר יעמס לנו: כלומר: שהשיית עושה הכל לטובתנו, אם נגזר עונש, הם השלום, אזי שאמר הכתוב והאריך אפו לפי יום שלו, ובין כך וכך ישוב האדם אל ה'; ואם גוזר עלינו ישועה, יחוש להחישנו ביום שלנו — —

(ריצ"א מזידיטוב, מובא בהגדה של פסח בעריכת הרב נתן אורטנר)

מצה שמורה

פעם אחת בא אורח עני לר' דוד מללוב, ולא היה לו אוכל בשבילו. לקח ר' דוד את הסיר השמורה שהכין לו לעצמו, בישל מהם ייתנא והאכיל לאורח. וכך אמר: העיקר הוא לשמור מחמץ. וכתוב (שמות י"ב—י"ז): ושמרתם את המצות, ודרשו חז"ל (מכילתא): את המצוות — מצוה שבאה לידך אל תחמיצנה. והריני מקיים עתה מצוה שמורה זאת — לא להחמיץ מצוה — והקב"ה יזמין לי היטה אחרת למצה שמורה. (ש.ש.ק. ח"ב, תכ"ד)

ליקט שלמה זהלומי

هكذا من الأصل

שמור את חודש האביב

מאת הרב כ. פ. כורש

א.

חליפות ותמורות, הרפתקאות ואירועים, ירידות ועליות, מקרים טהורים ובלתי טהורים, חתגלו וסתגלים, נחשפו והשפים על פני מרחב ההיסטוריה שלנו, יש וערפילים סמיכים וענגים כבדים מהאריכים על פני אופק שמינו המעיבים והמעיבים את אוויר נשימתנו, ויש אשר נגלה העקץ האוד חריש בוקע בכוחו ואלומות זוהר זרחות על פני השמש, ושוב אנו שואבים את האווירה הצלולה של חופש, חרות, ואור יקרות מאיר ומחמם את חיינו.

ציורים בהגדות-פסח שהופיעו לפני ת"ק שנה בספרד

מעבדות לחירות ומאפילה לאור גדול

מאת הרב אליעזר ולדמן

אמונה ומבחניה

מאת הרב מנחם יהודה הלוי אורשפיזאי

סיפור חסידי לפסח

מצה שרויה

מאת אביעזר בורשטין

הקהילה היהודית באמריקה

אדישות לענייני חינוך

ששים שבועונים יהודיים

מבחן האמונה

אמונה שבכתיבה

אמונה שבעל פה

אמונה שבעדות

מקורו של האמונה

אמונה מגבית

אמונה שבמעשה

הנידח והנשכח בחוקרי ארץ-ישראל

(חמישים שנה לפטירתו של ר' יצחק גולדהאר בעל „אדמת קודש")

מאת נ. קרסל

את דרכה של חקירת ארץ־ישראל בארצנו העברית אנו מכירים בדרך כלל, אם בקווים כלליים ואם בפרטיות. העידן החדש פותח ביהוסף שווארץ ב„תבואות הארץ" ולאחר מכן באו אברהם משה לונץ ואסכולתו תמה במשכת הרציפות עד ימינו אלה.

הקהילה היהודית באמריקה ומרכיביה החברתיים והרוחניים

מאת י. עמוס

היל מאסלאו, המבנה והפעילות של הקהילה היהודית באמריקה בהוצאת הקונגרס היהודי האמריקאי והסקציה האמריקאית של הקונגרס היהודי העולמי, ניו־יורק, 1974 (אנגלית).

היל מאסלאו, פרופיסור למדעי המדינה ולסוציולוגיה בארצות הברית, כיהן במשך עשרות שנים כמנהלו של הקונגרס היהודי האמריקאני ומשמש גם היום כיועצו הראשי. שנים רבות חקר את החיים המאורגנים של יהדות אמריקה, ומחקרו בא להשלים את החסר ולתת תמונה מרוכזת ומקיפה של המציאות היהודית בגולה החשובה ביותר בדורנו.

רוב החינוך הוא דתי

מעריכים, שכחצי מיליון ילדים יהודים קיבלו חינוך יהודי בשנת 1972 בבתי ספר־ערב ובבתי ספר של יום א'. קיימים כשלוש מאות ועשרים בתי ספר יומיים, שרובם הגדול נמצאים בהשפעת האורתודוקסים. כשבעים וחמשה אלף ילדים מקבלים את חינוכם בבתי הספר האלה.

12 מפלגות וארגוני סעד

הארגונים הציוניים כוללים (לפי סדר מספר החברים) את הדסה, תנועת העבודה הציונית, הציונים הכלליים, המזרחי, אמריקאנים בעד ישראל פרוגרסיבית, סטודנטים, ובסך הכל — כמאה ושלושים אלף חברים מאורגנים.

בין מוסדות ההשכלה היהודיים נמנים: האקדמיה האמריקאנית למדעים יהודיים, החברה ההיסטורית היהודית באמריקה, המועצה למחקרים יהודיים סוציאליים, קונגרס לתרבות

(סוף בעמוד 12)

בדרכי נוד

מאת ד"ר ראובן פפרון

100 אלף סטודנטים

אותות ירידה

53 אחוזים קשורים לבית כנסת

זריקת אבנים על יהודים

מאת עקיבא בן־עזרא

בימי הביניים היה מנהג רווח באירופה הנוצרית לזרוק אבנים על בתי ישראל ועל היהודים במשך השבוע של פסחא. בצרפת עודדו הכמרים את קהלם לסקול את היהודים. ובשנת 1160 בוטל המנהג הזה על־ידי פדיון כסף, סכום קבוע ותרומה שנתית לקישוט בתי תפילתם.

ובאיטליה הדרומית, במקום שההשפעה הביזנטית היתה גדולה „הסיבוי" עם היהודים הצטיינה לסגור את דלתותיהם והלונותיהם ב„יום השישי הטובי" (יום השישי שלפני פסחא, שלפי מסורת הנוצרים הוא כת בו). גם בסיציליה היו נוהגים כך. ושם „התקדמו" ואסרו על האספסוף לסקול באבנים את היהודים או באופנים אחרים.

ובספרד הנוצרית לא הדירו מלסקול באבנים את היהודים ב„יום השישי הטובי" ובחג הפסחא.

הדברים הגיעו לידי כך שבשנת 1120 הוציא האפיפיור צו האוסר על נוצרים באבנים להפריע את היהודים בימי חגיהם על־ידי מקלות ואבנים. כפי הנראה זאת היתה „הלכה ואין מורין כך", כי הצו הזה הלך ונשנה מדי פעם בפעם עד המאה הי"ח. ולמרות הצווים האלה — המנהג של זריקה אבנים על היהודים לא בוטל. זכר למנהג הזה נשאר בברצלונה, אפילו לאחר גרוש היהודים מספרד. שם היו הילדים הולכים בפסחא ברחובות ופשיטי עץ בידיהם ומכים על המדרכות והקירות, וכך היו „הורגים" את היהודים הנסתרים באותם הבתים.

ובתוך תוצאה מן המצב המפרע הזה היו היהודים באירופה הקתולית, בעונת הפסחא, מסתגרים בבתיהם. ההסתגרות הזאת היא ידועה בשם „יום ההסגר". והפילה מיוחדת נתחברה ל„יום ההסגר" הבתחילה „בהיכל סגורה כבת מלך פנימה"[1].

מאמר בעניין ובאלף פירסם פרופ' ססיל רות על הימים האמורים לעיל, והוא צרף תפילה, כפיו יוצר ל„נשמת", מתוך כתב־יד שהעתיק המסכף את חיי היהודים בימים הנוראים ההם [2]. ובזה אני נותן את התפילה שהיא יקרה מציאות ובלתי ידועה לקהל הרחב. ניקדתי אותה והשלמתי סימני פיסוק והערות פה ושם.

נשמת לפסח ויום תפל [1]

נשמת שכנוי אהלים, שבוע ראש פתנים — תעיר רננים.
יום אמרו גוים שאננים — עת להשליך אבנים.
נשמת לחוץ, מחוץ ביד צר שמשו תפר.
יום מתחבא מפחד עם אלהי נכר [3], ויסקול באבנים ועפר בעפר.
נשמת משוסים [4] בחבלי גלות אדום וישמעאל — תעיר רננים.
יום יהעודד להפליך, כל צר מתגאל, האבנים על כמות בני ישראל.
נשמת השם נפשו לבוא לבית מקדשו — הסובב אמרים.
יום ירחק חוק יענה אויב בריחשו: כל הרוצא מדלתי ביתו דמו בראשו.
נשמת תוקים בראי מוצק [5], פועל ה' תמינו — העיר רננים.
יום אהבים למו ארבם בקרבם הטמינו, ביום השש והכינו.
(בנשמת פועלי רצונך בכל מאוים תפארתך,
פועלי ישועות אל חי וקיים אומרים: ואילו פינו מלא (שירה) כים).

---

1) עיין סדר לשלש רגלים כמנהג קארפינטראץ, ע"י אברהם מונטיל, אמשטרדם, 1759, עמ' 63.
2) „רהוואה קוואטירלי ריוויו" (סיה) כרך ל"ה, מס. 5, עמ' 361—370. 1945. ושם המחבר הוא שלמה, הידוע עפ"י ה„אקרוסטיכון".
3) יום קאין בו מכש. עפ"י יחז' כ"ב, כ"ח.
4) אין בכ"י. הבזל הוסיף מדילה.
5) בכ"י בשוכים, שאין לה כל משמעות, וססיל רות תיקן וכתב משוסים.

מאוחדים בעניני ישראל ויהודי רוסיה

בכל הבעיות הבינלאומיות חלוקים יהודי אמריקה, פרט לישראל ולי־הודי רוסיה. בשנים האחרונות איחדה את המגבית המאוחדת לישראל עם המגבית לצרכים המקומיים האחרים, שבחלקה הגדול מכוונת לפעולות ה„ג'וינט". בין מנהיגי המגבית מצויים מיליונרים יהודים, ובשנת 1973 תרמו ארבע משפחות

כשלוש מאות וחמשים ארגונים יהודיים פועלים ברחבי ארצות הברית, ואין ארגון־גג יהודי מרכזי. קיימים, אמנם, ארגוני־גג קטנים יותר לסוגים שונים של איגודים. כך למשל התאגדו ארגוני הסעד למועצה ארצית, וגם שלושת הזרמים הדתיים חוברו לארגון כולל של בתי כנסת, בתנאי מפורש, שכל החלטות הארגון יתקבלו פה אחד... מקובל, שארגון הנשיאים, המייצג למעשה כשלושים ארגונים יהודיים, משמש כציבות מוסמכת של יהדות ארה"ב. הארגון קם ביוזמתו של ד"ר נחום גולדמן, והוא פועל בענינים הנוגעים לישראל וליהודי ברית המועצות.

בדיבויה המסים של השלטונות האמריקאנים כעודדת מתן תרומות לצרכי צדקה ותרבות, והיהודים משתמשים בה כדי להרים את תרומותיהם הרבות והגדולות, בדיבוה ללא־יהודים.

האקדמיה הישראלית למדעים
ת ד 4040, ירושלים

חיים שירמן
שירים חדשים מן הגניזה * —.40 ל״י

דן פגיס
שירי לוי אבן אלתבאן * —.17 ל״י

עזרא פליישר
פיוטי שלמה הבבלי [illegible] ל״י

עזרא פליישר
פזמוני האנונימוס * —.35 ל״י

שמואל הוגו ברגמן ונתן רוטנשטרייך
גבעת המורה לשלמה מימון * 14.50 ל״י

יהודה אריה וידה
ספר משיב דברים נכוחים
לר׳ יעקב בן ששת * 21.50 ל״י

יהודה אריה וידה
ספר תיקון הדעות ליצחק אלבלג 21.50 ל״י

חנא שמרוק ושמואל ורסס
יוסף פרל: מעשיות ואיגרות מצדיקים
אמיתיים ומאנשי שלומנו * 21.50 ל״י

טיפוסי מנהיגות בתקופת המקרא —
יום עיון לרגל מלאת שמונים וחמש
שנים לדוד בן־גוריון —.12 ל״י

דניאל קארפי
פנקס ועד ק״ק פאדוואה,
של״ח—שס״ג —.44 ל״י

חיים ביינארט
מסמכי האינקוויזיציה הספרדית
בסיאודאד ריאל (בלועזית) —.65 ל״י

מנחם שטרן
יהודים ויהדות בספרות
היוונית והרומית (בלועזית) —.65 ל״י

קולט סיראט ומלאכי בית־אריה
אוצר כתבי־יד עבריים מימי־הביניים
בציוני תאריך עד שנת ה׳ש

חלק ראשון: כתבי־יד בספריות
ישראל וצרפת בתבנית גדולה

דברי האקדמיה הלאומית הישראלית
למדעים, כרכים א—ד *

דברי האקדמיה יצאו לאור גם בחוברות בודדות: נושאי ההרצאות מופיעים ברשימת הפרסומים של האקדמיה.

לאחרונה יצאה לאור החוברת:
ש. סמבורסקי
קפלר בעיניו של הגל —.2 ל״י

* ההפצה בידי הוצאת ראובן מס, ירושלים.

את פרסומי האקדמיה אפשר להשיג בחנות הספרים י. רובינזון, נחלת בנימין 31 ת״א; ב„פינת הספר", אחד העם 12, חיפה; ב„מרתף האות", בית היאס, באר־שבע ובאמצעות חנויות הספרים האחרות בארץ. רשימת הפרסומים של האקדמיה תישלח לכל דורש.

מכירה מיוחדת סוג ב׳
תחתונים וגופיות מכותנה, מפרץ׳ ואקרילן לנשים, גברים וילדים.
דועקס — דרך ז׳בוטינסקי 7, בני־ברק,
שעות: 3.00—8.30 אחרי־הצהרים.

הוקדם מועד תשלום קיצבאות

לקראת חג הפסח, יוקדמו מועדי תשלום קיצבאות חודש מרץ כדלקמן:

- ★ קיצבאות זיקנה ושאירים — תשולמנה ב־24 למרץ (במקום ב־28 למרץ).
- ★ קיצבאות נכות כללית תשולמנה ב־24 למרץ (במקום ב־28 למרץ)

המוסד לביטוח לאומי

הודרז ושלח עוד היום את פתרונותיך לחידון הסמלים החדש של

ידיעות אחרונות

המכון הישראלי לטפול בבעיות שיער

שיטה חדשה לטיפול בשיער בעזרת מכונה חדישה

יעוץ מקצועי לצמיחת שיער • טפול ויעוץ מקצועי בכל בעיות שיער

גם בחורף אל תבזבז מים

האגף לחינוך התישבותי

הרשמה לבית הספר התיכון עין־כרם

חטיבת ביניים על רובעית וכלל ארצית

לחטיבה מתקבלים תלמידים מסיימי ו׳. הלימודים מתקיימים במסגרת של יום לימודים ארוך.

בית־הספר התיכון החקלאי
מתקבלים תלמידים לכתות ט׳ ויוד׳ בבית הספר 2 נתיבים ארבע שנתיים.

א. בנתיב החקלאי
- מסלול עיוני לבגרות
- מסלול לתעודת גמר ממשלתית

ב. בנתיב הטכנולוגי
- מגמת מכניקה
- מגמה למטפלות מחנכות

ליד בית הספר קיימת פנימיה חינוכית.
על המועמדים להביא:
- ✡ תעודות של שתי השנים האחרונות ללימודים
- ✡ שתי תמונות
- ✡ תעודת זהות של ההורים
- ✡ דמי בחינה בסך: —.10 ל״י

ההרשמה במשרד בית הספר: בימים א׳—ה׳ בשעות 8.30—14.00; מספרי הטלפון 415787, 416016, 417295. המען למכתבים: ד.נ. הרי יהודה 90872.

התחבורה מירושלים בקו 6/2 לבית הספר החקלאי היוצא מרח׳ יפו (ליד קולנוע חן) בשעות 10.15—12.00.

חוק התכנון והבניה תשכ״ה—1965

מרחב תכנון מקומי, מטה־יהודה

הודעה בדבר הפקדת תכנית מיתאר מקומית

במסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ״ה—1965 כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה...

משטרת ישראל

המטה הארצי / אגף המנהלה

מכירה פומבית

פלד - וידה
בע״מ
תל־אביב, דרך לוד 88, טלפון 35173

ייצור מוצרי בטון לבניה

כגון:
- טבעות בטון
- צינורות ביוב
- מכסאות ביוב
- מכסאות כביש ב.ב. סופר לחץ

ללקוחותינו
ברכת חג שמח

[illegible]

ומינהל — רמת גן

בפיקוח והכרת משרד החינוך והתרבות

התחילה ההרשמה לכיתות ט׳ י׳ י״א

מסלולים — מקצועי תיכון, מקצועי רגיל, מקצועי מעשי

מגמות —

חשבונאות: תיכון / בנקאות / ביטוח

מינהל: מזכירות — קצרנות

מינהל תיירות

- **מחשבים** NATIONAL, I. B. M.

כתות ט׳ פטורות משכר הלימוד

כתות י׳—י״ב שכר לימוד: מדורג

בתיכון לחשבונאות ומינהל —

- בחינות בגרות פנימיות
- בחינות גמר מקצועיות
- סיווג מקצועי מוכר

רמת־גן, רח׳ שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83
ע״י כיכר בליה טלפון 731459

בגרות + מקצוע

האוניברסיטה העברית בירושלים

שנת היובל תרפ״ה — תשל״ה

בחינות כניסה

למועמדים לשנת הלימודים תשל״ו

בית הספר לפיסיותרפיה של קופ״ח
בשיתוף עם מכון וינגייט

מודיע:

החלה ההרשמה לבית־הספר לפיסיותרפיה

ראשונים במיטה

„כיתן" היא המובילה בענף כלי המיטה בארץ
בכמות, באיכות, במיגוון, בדיגום ובצבעים.
רק „כיתן" מייצרת כלי מיטה „אל־גהץ" מטרוירה+כותנה.
„כיתן" מייצאת כלי מיטה לבתי הכל־בו ובתי האופנה הגדולים שבארצות אירופה

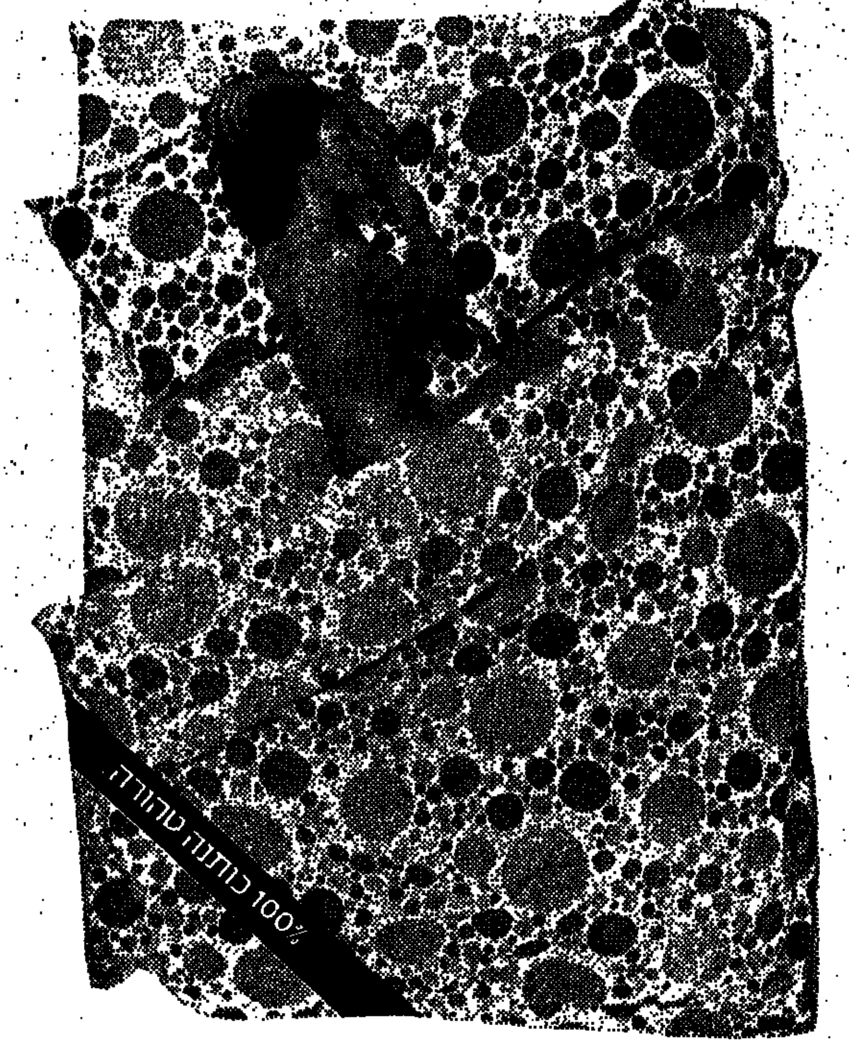

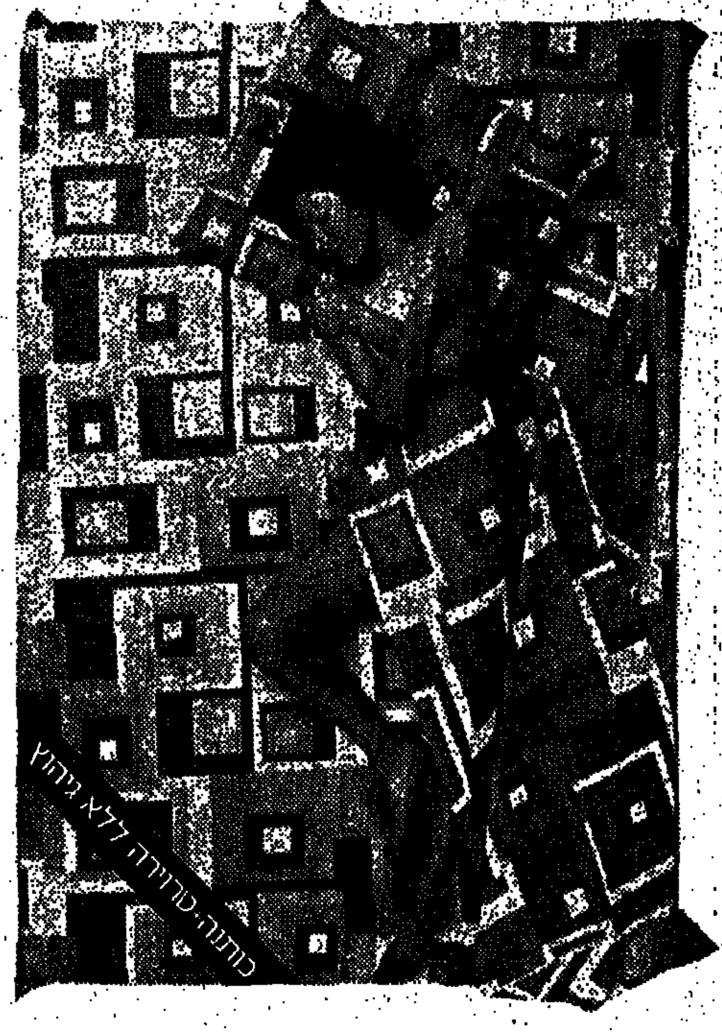

בקשו בבתי הכל־בו
או בחנות שבקרבתכם,
לראות את המבחר ההדור
של סדינים, ציפות וציפיות
למיטות כפולות או יחידות.
משעש באצבעותיכם ותיווכחו
כי אין מתחרים ל„כיתן"

האמון ניתן למוצרי „כיתן"

כיתן

26.3.75

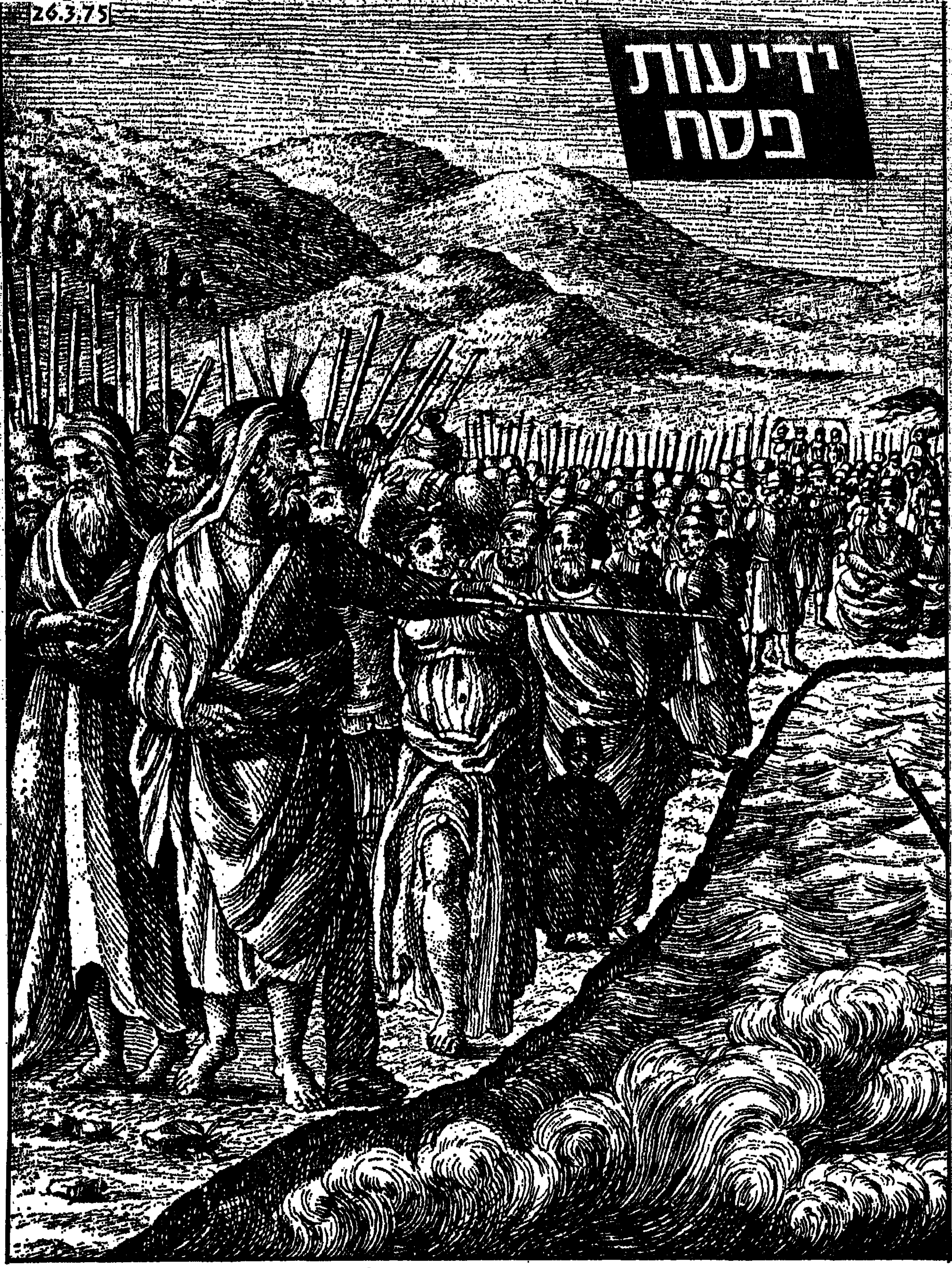

„כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים, וישב ה' עליהם את מי הים" — ציור מתוך הגדת אמסטרדאם

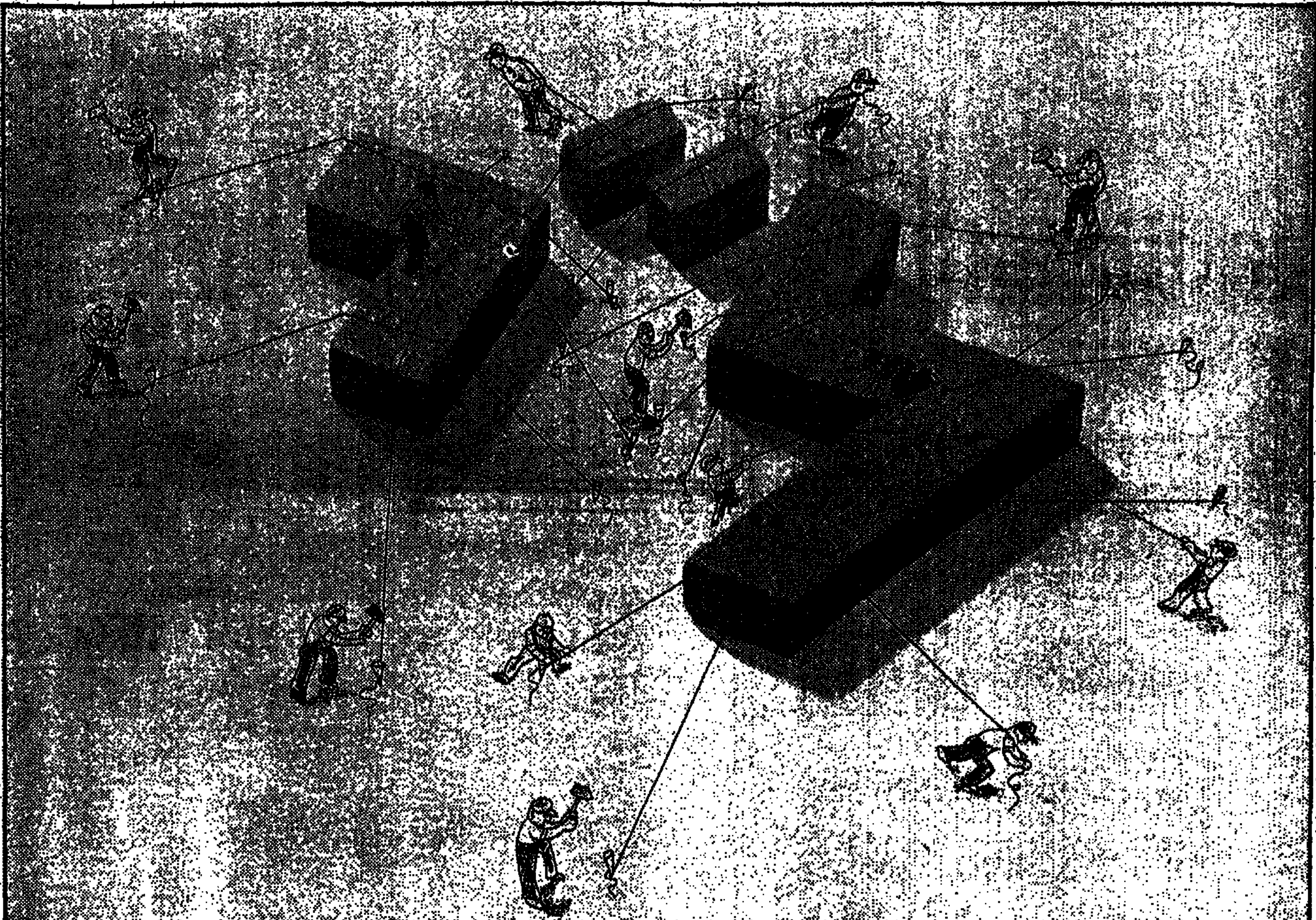

הצמד את הלירה שלך ויהיה לך יתרון!

דיבורים על עליית מחירים לא יביאו לך כל תועלת. בידך האפשרות לשמור על הלירה שלך ועל ערכה, תסוך באחת מתוכניות החסכון המאושרות "יתרון" אשר בכולן כספך מוצמד למדד יוקר המחיה ובכך שומר על ערכו ועל כוח הקניה שלו. תוכניות חסכון "יתרון" של דיסקונט נותנות לך מיגוון רב של אפשרויות לחסכון בתשלומים חודשיים החל ב-25 ל"י לחודש או בהפקדות חד-פעמיות עד לסכום של 25,000 ל"י. אחת מתוכניות אלה בודאי תתאים לצרכיך. בנוסף להצמדה למדד תהנה בתוכניות "יתרון" מהכנסה גבוהה פטורה ממס הכנסה, מענק, ביטוח חיים וזכות מוקנית לקבלת הלוואה בתנאים נוחים ומהאפשרות למשוך את כספך בכל עת תוך מתן הודעה מוקדמת של שלושים יום. הצמד את הלירה שלך לאחת מתוכניות "יתרון" ויהיו לך באמת יתרונות של ממש.

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

בנק ברקלים דיסקונט בע"מ

هكذا من الاعلان

هكذا من الأصل

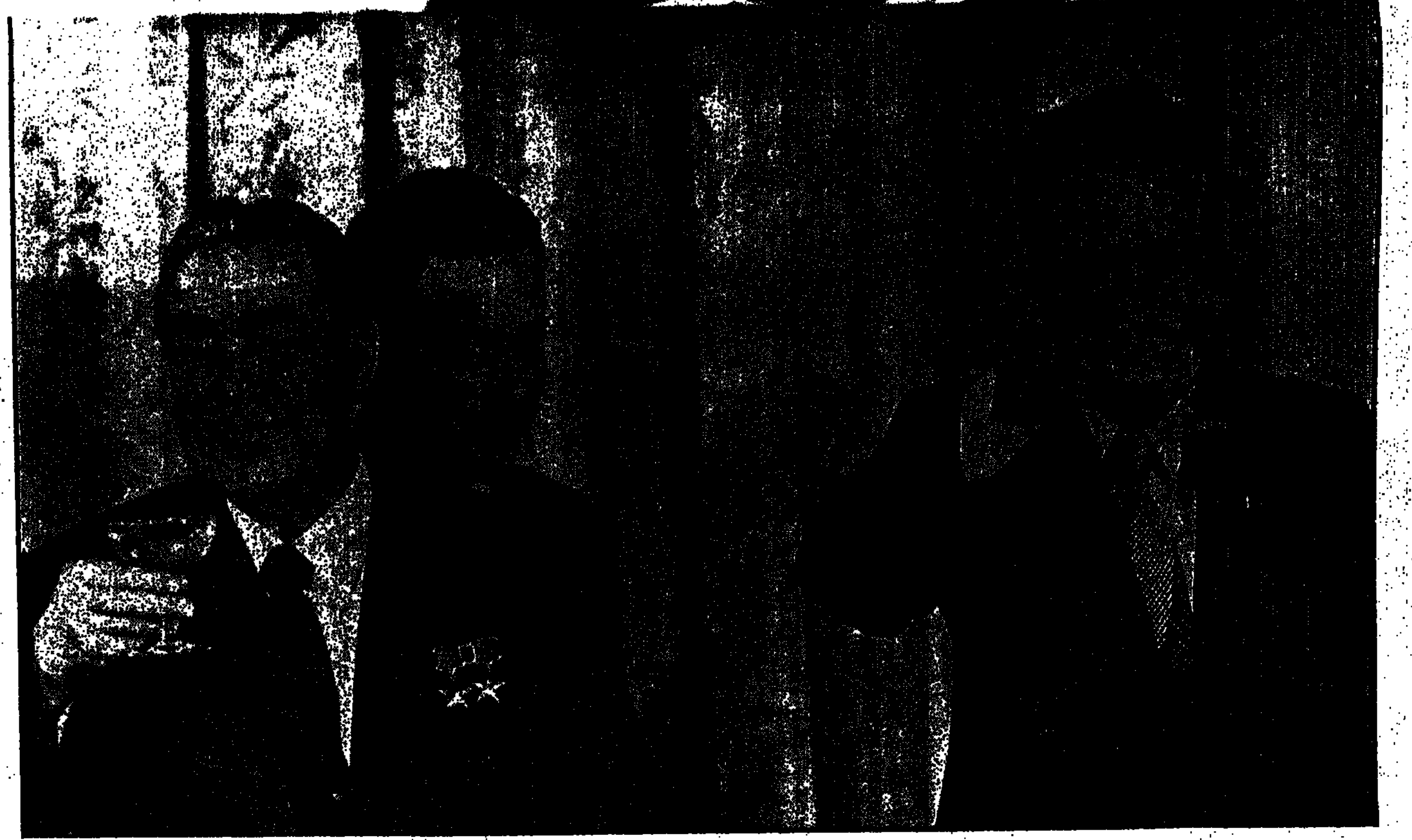

הרמת כוסיות בקרמלין
חרבת אלכוהול ומעט תרבות

טיר: „דומה, שהם רוצים בפגישה בדרג גבוה מאוד — אולי אף פגישת־פיסגה".

ניכסון החליט, כי קיסינג'ר הוא האיש, עליו יוטל לטוס בחשאי לפקינג, כדי להכין את מסעו של נשיא ארה"ב. בכך נפלה ההכרעה בין קיסינג'ר ורוג'רס. ביוני אותה שנה כבר יכול הנשיא לברך את עצמו על בחירתו. שכן, קיסינג'ר גילם על הצד היותר טוב את כל הניתן לעשות בחשאי, בדיונים עם אנשים המרכזים בידיהם עוצמה רבה, הפועלים בדחיפות מאחורי הקלעים, הרחק מעיניהם הבוחנות ומשאלותיהם מעוררות־המכשולים של העתונאים.

השלטון והנערות

יתרונו של ניכסון על פני נשיאים דמוקראטיים היה ברקעו השמרני והאנטי־קומוניסטי המובהק, שאיפשר לו לבצע דברים, אשר נשיא מן המפלגה הדמוקרטית היה מהסס לבצעם, מחשש שתודבק לו תווית של פייסן או תבוסתן. קיסינג'ר הגיע בהדרגה למסקנה, כי יתרון זה של הנשיא, בצירוף תכונותיו שלו־עצמו, מאפשרים לא רק פתרון מניח את הדעת של בעיית וייטנאם, אלא גם את קידום ענייני העולם לקראת פתרונות, שיבטיחו את מאזן־הכוחות ההכרחי לימי דור, לפחות. המכשול הפנימי העיקרי בדרך זו היה — ה„סטייט דפארטמנט" (מחלקת־המדינה) עם גישתו הביורוקרטית והקטנונית.

יום אחד ביקשתי להקניט את קיסינג'ר והעירותי באוזניו, שמחלקת־המדינה עושה מלאכה טובה במזרח התיכון, כגון השגת הפסקת־האש המצרית־ישראלית באוגוסט 1970 — ללא עזרת קיסינג'ר.

קיסינג'ר התרתח והתפרץ: „הפסקת־האש הארורה ההיא! היא קירבה אותנו למלחמת עולם שלישית יותר מכל מאורע אחר מאז משבר־הטילים בקובה!"

„אני אתפטר! אם זה יימשך כך, אתפטר!", קרא קיסינג'ר. הוא גילה פעמים רבות חוש־הומור מפותח, אולם כאשר דיבר על ה„סטייט דפארטמנט", מעולם לא התלוצץ. ביקשתי, בכל־זאת, להפיס את דעתו וניסיתי לשוות לשיחה אופי קליל יותר: „אם תפרוש, הנרי", אמרתי לו, „לעולם לא תקבל עוד קריאות־טלפון מנשים יפות. הרי סוד־משיכתך הוא קירבתך אל מוקד־השלטון".

ככל שחמתו בערה, קיסינג'ר היה תמיד נכון להגיב על הערה מעניינת או בלתי־צפויה. „אתה צודק, ספיר, זה יהיה קורבן נורא", אמר.

ניתוחו של משקיף

להפתעתם הנעימה של אנשי סביבתו, לאחר תחילת שירותו בצוותו של ניכסון, יצא לקיסינג'ר עד מהרה שם של רודף־שמלות. תחילה נפגש עמו פעמים מספר גרושה יפת־תואר מושינגטון, ברבתה הואר והוא דאגה לכך, שהידיעות על פגישות אלו תודלפנה לעולם כולו. מאוחר־יותר, צולם קיסינג'ר בקבלת־פנים כלשהי בחברתה של גלוריה סטיינם — וגם צילום זה נתן יסוד לסיפורים שונים. הנשיא התלוצץ ברוח חיובית על חיי־האהבה של יועצו ועל־כן הירשה לעצמו קיסינג'ר ברבות הימים להתיר במקצת את רסן לשונו, היודעת להיות ארסית. מקץ שלוש שנים, כאשר גלוריה סטיינם העידה על עצמה בתוקף, כי „איננה ומעולם לא היתה ידידתו של הנרי קיסינג'ר", הגיב הנרי בשינוי־נוסח קל של ההצהרה הפוליטית המקובלת בארה"ב (משהו כגון „התנועה הטילה עלי את השליחות"): „אך היא לא אמרה, שאילו נבחרה, היתה מסרבת לשרת"... לדעת נשים בעלות־טעם, קיסינג'ר הוא שותף מושך, אף אם ביישן במקצת. מכל מקום, הוא זכה במסירותה של אשה ראויה־להערצה, ננסי מאגינס — רעייתו היום — שחרף הרכילות, היתה ננסי תמיד הראשונה — ועל פי רוב היחידה — בחיי ד"ר קיסינג'ר. אם ניתן לשפוט גבר על־פי הנשים שהוא בוחר בהן, קיסינג'ר עמד היטב במיבחן.

בקרב המימשל, שמעולם לא הצטיין בזוהר מיוחד, היה פרופסור רודף־נשים תופעה מרנינה. המוניטין שלו כרודף־שמלות סייע לקיסינג'ר — בטרם עלה לדרגת כוכב־עליון — לשוות לעצמו דימוי פחות אימתני. הדימוי רוכך גם על־ידי התעניינותו הנלהבת במשחק הראגבי (הכדורגל האמריקני). כיוון שראגבי הוא שילוב של עוצמה ואיסטראטגיה, טבעי הוא, שקיסינג'ר ייטיב להבין את סבכי המשחק.

באחד המשחקים, בהפסקה, ניתח באוזני את המצב וניבא, כיצד יתנהל המשחק לאחר חידושו ומדוע תיכשל אחת הקבוצות. נבואתו נתממשה במלואה. שאלתיו אז כיצד היה הוא מנהל את המשחק? קיסינג'ר היתווה את האיסטראטגיה הנראית בעיניו. רצה המקרה והקבוצה אימצה לעצמה בהמשך המשחק את השיטה, עליה המליץ הנרי — אך גם על־פי שיטה זו נחלה כשלון. קיסינג'ר לא התבלבל: „זה רק מוכיח את אשר אני אומר תמיד: אל תקשיב למומחים המשקיפים על הנעשה מן הצד"...

על רגשי־נחיתות

לשוב רוג'רס. ענייני המזרח התיכון שימשו סלע־מחלוקת תמידי בין שר החוץ ובין יועצו של הנשיא לענייני בטחון לאומי. כאשר ניכסון הכין בפברואר 1971 את נאומו השנתי „על מצב האומה", ביקש ממני להתייעץ עם ג'וזף סיסקו על הקטע הנוגע למזרח התיכון, ובמיוחד להקדיש בנאום פיסקה להפסקת־האש שהושגה באוגוסט הקודם.

„אני יודע, מה דעתו של הנרי על עניין זה",

וויליאם רוג'רס
בשביל מי הוא עובד?

העיר הנשיא. „הוא חושב, שהדבר לא יפעל כהלכה. הוא חושב, שאנו מתכוונים ,למכור' את הישראלים — ונדמה באמת, הוא מגלה גם קצת קינאה כלפי הסטייט דפארטמנט".

הערותי דרך־אגב, שהפסקת־אש כלשהי בין מחנה־קיסינג'ר ומחנה־רוג'רס בבית הלבן יכלה להיות לתועלת. ניכסון הגיב:

„כל זה אינו קורה ביוזמת רוג'רס או קיסינג'ר. שניהם ,גדולים' מדי בשביל זה. הבינוניים — הם שמלבים את היצרים". כמעט ועמדתי לספר לנשיא את ששמעתי פעם את רוג'רס הער גז אומר להנרי: „אני עובד בשביל הנשיא. אינני עובד בשבילך".

בהזדמנות אחרת העיר ניכסון באוזניי: „אני מצטער על המחלוקת בין הנרי וביל (רוג'רס). זה עניין עמוק מאוד. הנרי חושב, שביל אינו מעמיק־חשוב ואילו ביל סבור, שהנרי רודף־שלטון בצורה מטורפת".

אמרתי, שזוהי רק מחצית האמת. האמת כולה היא, ששניהם אגוצנטריים. ניכסון השיב בחיוך: „ובמובן מסויים שניהם צודקים. האגו הוא דבר, שיש לכולנו. או שאתה מתגבר מזה,

בחינות בגרות

המשך מעמוד הקודם

ב. שלוחת חיפה והצפון (מחוז 2)

1) הבחינות במקצועות: ספרות לעולים חדשים, דיקדוק לעולים חדשים, תנ"ך לעולים חדשים, שפות זרות שניות, כל הבחינות המקוצרות (חוץ מידיעת העם והמדינה), שפות זרות ראשונות (חוץ מאנגלית) בתכניות לפי תכנית מורחבת, ספרות עברית לפי תכנית מורחבת, פיסיקה לפי תכנית מורחבת, כימיה, ביולוגיה, תלמוד יעבר — תיערכנה לכל הניבחנים בבית חינוך תיכון, רח' צה"ל 41 חיפה. תחבורה למקום באוטובוס בקוים — 3, 2.

2) הבחינות בידיעת העם והמדינה תתקיימנה לכל הניבחנים בבי"ס התיכון עירוני א', רח' תל־אביב 27, חיפה. התחבורה למקום באוטובוס בקוים: 40, 41, 42.

3) בכל יתר המקצועות יתחלקו הניבחנים לחמישה מרכזי בחינות, לפי האות הראשונה של שם המשפחה, כפי שהיא מופיעה בהודעת הרישום לבחינה:

נבחנים ששם משפחתם מתחיל באות:	ייבחנו בבי"ס	כתובת ביה"ס	התחבורה למקום הבחינה באוטובוס:
א־ב	בי"ס תיכון „כל ישראל חברים"	רח' הרצל 75, חיפה	כל האוטובוסים להדר
ג־ד־ה־ו־ז־ח־ט־י	בית חינוך תיכון	רח' צה"ל 41, חיפה	אוטובוסים 3, 2
כ־ל	בי"ס מקצועי „שלוה"	רח' יצחק שדה 26, חיפה	[illegible]
מ־נ־ס־ע־פ	בי"ס תיכון עירוני א'	רח' תל־אביב 27, חיפה	אוטובוסים 40, 41, 42
צ־ק־ר־ש־ת	בי"ס תיכון עירוני ד'	רח' דרך נוה שאנן 95, חיפה	אוטובוס 18, 19

ג. שלוחת ירושלים (מחוז 3)

כל הבחינות לכל הניבחנים תתקיימנה בביה"ס התיכון ע"ש רנה קסין, רח' יעקב גפר, רמת אשכול. התחבורה למקום בקוים 4, 9.

ד. שלוחת הדרום (מחוז 4)

1) באר־שבע — כל הבחינות לכל הניבחנים תתקיימנה בביה"ס התיכון מקיף א', רח' השלום, באר־שבע. תחבורה למקום באוטובוס בקו 5 מהתחנה המרכזית.

2) אילת — בביה"ס התיכון המקיף ע"ש גולדווטר, אילת.

3. חומר־עזר מותר בשימוש בבחינות

מקצוע הבחינה	חומר עזר מותר בשימוש
אנגלית שפה זרה א'	מילון אנגלי—אנגלי מאת הורנבי
גיאוגרפיה / גיאוגרפיה של א"י מוקדמות	1. מפה של א"י 1/250,000 2. מפה גיאולוגית של א"י 1/250,000 3. אטלס כללי
מתמטיקה מורחבת ומצומצמת	סרגל חישוב, לוח לוגריתמים, כלי שרטוט. לשאלון הבחינה יצורפו דפי נוסחאות מתמטיות
כימיה	סרגל חישוב, לוח לוגריתמים, לוח המערכת המחזורית
פיסיקה מצומצמת	סרגל חישוב, לוח לוגריתמים וכלי שרטוט
פיסיקה מורחבת	סרגל חישוב, לוח לוגריתמים וכלי שרטוט. לשאלון הבחינה יצורפו דפי נוסחאות וקבועים פיסיקליים
צרפתית שפה זרה א'	בחלק א' של הבחינה בלבד מילון צרפתי—צרפתי
תנ"ך תכנית א' ותכנית ב'	בחלק א' של הבחינה בלבד ספר תנ"ך בלי פירושים

פרט לחומר העזר הנ"ל אין להביא לבחינה ואין להשתמש בכל חומר נוסף. כמו־כן, כל הספרים וחומר העזר הנ"ל חייבים להיות נקיים מרשימות.

4. בחינות בע"פ

הבחינות בע"פ תתקיימנה בשלוחות המחלקה לבחינות בין התאריכים: כ"ג באייר תשל"ה, 4.5.75 — ד' בסיון תשל"ה, 14.5.75.

הניבחנים בע"פ יקבלו הודעות אישיות על המועד המדויק של הבחינה בע"פ ועל המקום בו ייבחנו. ניבחן אשר נרשם לבחינות ולא יקבל הודעה זו עד ארבעה ימים לפני תאריך הבחינה מתבקש לפנות לשלוחה המתאימה.

אנו מאחלים לכל הניבחנים הצלחה בבחינות!

גזור ושמור! מסור הודעה זאת לחבריך הניבחנים!

משרד החינוך והתרבות
מערכת החינוך הטכנולוגי — החינוך הימי

החלה ההרשמה לשנה"ל תשל"ו
לבתי־הספר הימיים ולמגמות הימיות:

מס' סד'	שם בית־הספר	המען ומס' טלפון	המגמה	המסלול
1	כ"ג יורדי הסירה בי"ס לקציני ים	ת"ד 66, עכו 04—910106	קציני סיפון / קציני מכונה ימיים	כתה י"ב / בגרות
2	ביה"ס הימי "מבואות־ים"	מכמורת דואר מכמורת 053—96085—6	קציני סיפון / קציני מכונה ימיים / שייט וקציני דייג / מכונאות ימית וקציני דייג / מכונאים/סיפון	כתה י"ב בגרות / כתה י"ב תעודת גמר / כתה י"א התמחות בים עם שנה נוספת תעודת גמר
3	ביה"ס הימי "אורט" ע"ש י. רוגוזין	ת"ד 81, אשדוד 055—21255—6	קציני רדיו / קציני חשמל	כתה י"ב / תעודת גמר
4	כפר הנוער הציוני "ניצנים"	ד"נ אבטח 051—2180, 3168	קציני סיפון / מכונאים/סיפון	כתה י"ב בגרות ותעודת גמר / כתה י"א התמחות בים עם שנה נוספת
5	תיכון על־יסודי מקיף מגמה ימית	נשר 04—233909	מכונאים/סיפון	כתה י"א התמחות בים עם שנה נוספת
6	"אורט" יד ליבוביץ נתניה	אזור התעשיה החדש נתניה 053—23922	מכונאות ימית / אלקטרוניקה וקשר ימי	כתה י"ב תעודת גמר
7	תיכון על־יסודי מקיף	אילת 059—3929	מכונאות ימית	כתה י"ב בגרות ותעודת גמר
8	בית־ספר דתי תורה ומלאכה	כפר צבי סיטרין ד"נ חוף הכרמל 04—942028	מכונאות / מכשור ובקרה ימית	כתה י"ב תעודת גמר

תנאי הקבלה:
1) גמר כיתה ח' או ט';
2) מצב בריאות וכושר ראייה תקינים;
3) כל התלמידים זכאים ליהנות משכר־לימוד מדורג.

פרטים נוספים אפשר לקבל על־ידי פנייה, בכתב או בע"פ, להנהלת בית־הספר.

מנהלי בתי־הספר היסודיים וחטיבות־הביניים, המורים היועצים ומחנכי כיתות ח' מתבקשים לעודד הרשמת תלמידים, לבתי־הספר הימיים ולמגמות הימיות הנ"ל.

למד בביתך בהתכתבות

המכונים הבריטיים – המוסד הותיק והמנוסה בארץ להתכתבות

THE BRITISH INSTITUTES

המכונים הבריטיים
115 קורסים
125,000 בוגרים
37 שנות נסיון

אנגלית ושפות אחרות
הנהלת חשבונות ומדעי המסחר
אלקטרוניקה — בניית מכשיר רדיו וטלויזיה
טכנאות
בגרות ומכינות
אמנות שימושית
קורסים אחרים

לחיילים משוחררים עפ"י החוק — לימודים חינם.

היום האחרון להרשמה בהתאם לחוק
חיילים משוחררים
הוא יום א' 30.3.75

ספרא

בית ספר תיכון ספרא, תל־אביב
בפיקוח משרד החנוך והתרבות
(נוסד בשנת 1927)
החלה הרשמה לשנת הלמודים תשל"ו — לכתות ט'
בית הספר הוא בעל אופי עיוני ומכוון את תלמידיו לבחינות בגרות
המגמות: הומניסטית — חברתית
שעורי עזר: באנגלית ובמתמטיקה וכן חוגים שונים
טפול אינדיבידואלי בכל תלמיד
שכר למוד מדורג
מתקבלים תלמידים לכתות י', י"א, י"ב
הכתובת: דובנוב 32, ת"א, טל. 263916. אוטובוסים: 61, 62, 25, 19, 18, 12, 11, 92.

גמנסיה ריאלית

תל־אביב, רחוב ברנר 17, טלפון 285592
מודיעה על פתיחת ההרשמה לשנת הלמודים הבאה לכתות ז', י', י"א, י"ב
הכנה לבחינות בגרות
עם אפשרות שילוב לימוד מקצוע
במגמות: אלקטרוניקה, גרפיקה, שרטוט
פרטים והרשמה כל יום, בשעות 10.00—1.00 בצהרים, תל־אביב, רח' ברנר 17, טלפון 285592.

חידון הסמלים החדש
הפרס הראשון
מכונית סובארו

هكذا من الاصل

ויליאם ספייר, ששימש מחבר־נאומים בכיר בצוותו של ריצ'ארד ניכסון בתקופת נשיאותו, הכיר מקרוב את כל הנעשה מאחורי הקלעים, את ראשיתם ואת מימושם של רעיונות גדולים, את שאר־הרוח — אך גם את התככים הקטנוניים ואת היריבויות האישיות בין אנשים, שלא תמיד היו קטנים. בספרו, „לפני הנפילה", שיצא לאור לפני זמן קצר, מתאר ספייר — המשמש עתה כמחבר מאמרי־מערכת ב„ניו־יורק טיימס" — בעט עתונאי שנון את עושי־ההיסטוריה ברגעי המתח וההתפרקות כאחת. קטעים רבים בספרו מצליחים לשוות מימד אנושי למנהיגים, המוכרים בדרך־כלל רק מבימת־הנואמים. ניכסון, קיסינג'ר, ארליכמן, רוג'רס ואחרים בסביבתו של הנשיא מתגלים ברגעיהם הגדולים וגם בעת חולשתם. בהיותו יהודי, חושף ספייר, אולי לעתים בלי משים, גם אספקטים יהודיים בקרב החוג הפנימי של ריצ'ארד ניכסון

ניכסון וקיסינג'ר
פגישה חשאית במעלית

לפני הנפילה

1

מאת ויליאם ספייר

ד"ר הנרי קיסינג'ר לא נמנה עם ותיקי־צוותו של ניכסון. הוא היה בעבר יועצו של נלסון רוקפלר (היום — סגן הנשיא) ורק לאחר שניכסון נבחר למועמד הרפובליקנים לנשיאות בבחירות ב־1968, צורף קיסינג'ר אל הצוות.

הפגישה הראשונה בין אנשי־ניכסון הוותיקים ובין ד"ר קיסינג'ר נשאה אופי מסויים של מלודראמה קומית. זה קרה בעת הוועידה הרפובליקנית במיאמי־ביץ', בקיץ 1968. יועצו של ניכסון לענייני בטחון לאומי, ריצ'ארד אלן, ביקש לתאם את מצעי המועמדים הרפובליקנים לגבי מלחמת־וייטנאם ואירגן, לצורך זה, פגישה עם קיסינג'ר, ששימש באותו תפקיד אצל המועמד היריב, נלסון רוקפלר.

הכל היו מעוניינים להסתיר את הפגישה מעיני העתונאים, כדי לא לתת פתחון־פה לשמועות בדבר קואליציה בין ניכסון ורוקפלר. לרוע־המזל, כאשר ריצ'ארד אלן המתין לקיסינג'ר בטרקלין המלון, הוא הבחין, כי בעל־הטור רוברט נובאק מתבונן בו. נובאק ידע, כי אלן הוא יועצו של ניכסון, אך באותו ומן טרם הכיר את קיסינג'ר על־פי המראה. כאשר יצא קיסינג'ר מן המעלית, נחפז אלן לחבקו כאילו היה מכר ותיק, ולהרחיקו במהירות מעיניו של נובאק. מחוץ לבית־המלון החלו שני היועצים להחליף את הצעות־המצע — כאשר הופתעו על־ידי פרשן הטלוויזיה דניאל שור — שהכיר, אומנם, את קיסינג'ר — אך לא את אלן. אלן לא איבד את עשתונותיו, הציג עצמו כתלמידו הוותיק של פרופסור קיסינג'ר, תוך שהאחרון תומך ב„שקר לבן" זה. כך נשמרה בסוד הפגישה כולה...

ויליאם רוג'רס היה איש־ניכסון ותיק בהרבה מקיסינג'ר. ניכסון ורוג'רס היו שותפים למשרד עורכי־דין בתקופה שניכסון שקל פרישה סופית מן החיים המדיניים. לאחר בחירתו כנשיא, מינה ניכסון את רוג'רס כשר החוץ ואת קיסינג'ר — כיועצו לענייני בטחון לאומי. היריבות — לעתים עניינית, לפרקים קטנונית — בין קיסינג'ר ורוג'רס עוברת כחוט־השני בכל תקופת־כהונתו של ריצ'ארד ניכסון, עד להחלפתו של רוג'רס בקיסינג'ר בתפקידו כשר החוץ, ואולי אף יותר מאוחר.

היריבות עם רוג'רס העסיקה מאוד את מחשבתו של ד"ר קיסינג'ר ולא תמיד העריך באופטימיות את סיכוייו לנצח בה ולהישאר בצמרת. ערב אחד, לאחר יום מפרך, בו ניסחתי נאום חשוב של הנשיא, טיילתי בחברת קיסינג'ר בגן המלון „קיי ביסקיין" — הוא „הבית הלבן הדרומי" של ניכסון — ודיברנו על הנושא הנצחי: רוג'רס — והסיכוי של קיסינג'ר להישאר בצוות המעצב את המדיניות ובמידה מסויימת אף את מהלך ההיסטוריה. „זה דומה לערבים ולישראלים", אמר קיסינג'ר בנימה פסימית באותה שיחה ב־1970. „אני אזכה בקרבות והוא ינצח במלחמה. הוא צריך לגבור עלי רק פעם אחת בלבד".

הטוב והרע

הנרי קיסינג'ר צידד בזמנו בתוקף בהתערבות אמריקנית בקאמבודיה; רוג'רס התנגד לה. לבעלי־טורים למיניהם הודלפו ידיעות על חילוקי־הדעות בין „שני יועציו העיקריים של הנשיא" וכמה פרשנים כתבו, כי ידו של רוג'רס, שרצה במו"מ סביר עם הצפון־וייטנאמים, היתה על התחתונה. הגדרת עמדתו כ„סבירה" החמיאה, כמובן, לרוג'רס ואילו קיסינג'ר כעס עד להשחית.

„זה בסדר גמור, שבזירה יהיה אחד רע ואחד טוב", נהם קיסינג'ר. „הצמד אייזנהאור־דאלס, למשל. זה היה חלק מאיסטראטגיה. אבל הטוב חייב להיות הנשיא — ולא רוג'רס. זו אינה איסטראטגיה, וכך אי־אפשר לנהל מדיניות. אם זה יימשך, יהיה עלי לעזוב". זו לא היתה הפעם היחידה, שיועצו של הנשיא לענייני בטחון לאומי שקל אפשרות של התפטרות.

בך נוצח רוג'רס

למחלוקת בין קיסינג'ר ורוג'רס היו היבטים אישיים — אך, מעיקרה, לא היתה אישית. קיסינג'ר חשב, שרוג'רס הוא אישיות כובשת, נאמן ללא סייג — אך בלתי־מיומן בתפקידו. דומה, כי ההכרעה הסופית בין השניים נפלה ב־1971, בעת ההכנות לפגישת־הפסגה בין ניכסון ומנהיגי סין העממית.

לראשונה, בפברואר 1971, ביטא ניכסון בפעם הראשונה בנאום רשמי את התואר המלא של סין — הרפובליקה העממית של סין — במקום הכינוי שהיה מקובל עד אז: סין האדומה. באפריל אותה שנה [illegible]

© כל הזכויות שמורות להוצאת „דבלדיי", הזכויות בישראל ל„ידיעות אחרונות".

למד בביתך — בגרות ומוקדמות

אם אתה שואף להצליח בבחינות הבגרות והמוקדמות וללמוד בכתב בצורה רצינית ותחת פיקוח בהתאם לתכנית הלימוד של משרד החינוך, אנו נסייע בידך להגשים את שאיפתך באפשרותך להיבחן במועדים הנוחים לך.
לרשות תלמידים עומדים יועצים לעזרה אישית בסניפי המכללה העברית להשתלמות בכתב.

לחיילים משוחררים ע"פ החוק לימודים חינם

המכללה העברית להשתלמות בכתב

תל־אביב, שד' רוטשילד 93, טל. 624162; ירושלים, החבצלת 22, טל. 224769; חיפה, נורדאו 30, טל. 667040; שעות הקבלה 8.00 — 20.00 ללא הפסקה.
היום האחרון להרשמה בהתאם לחוק חיילים משוחררים הוא יום א', 30 במרס

תיכון רון

הכנה לבחינות בגרות ומוקדמות — החלה ההרשמה

	ללימודי ערב	ללימודי בוקר
מועד:	אוקטובר 1975, ינואר 1976, יולי 1976	שנת תשל"ו לכיתות י', י"א, י"ב (בכל המגמות)

חייל משוחרר — נצל זכויותיך עד ל־31.3.75
פרטים והרשמה: רחוב סמולנסקין 7 תל־אביב, טלפון 229960

מגישים לקוראים הצעירים את הספרים המבוקשים ביותר
תופיע סדרת הספרים לילדים של גלילה רון־פדר: **שני בני ערובה**
המחיר 13 ל"י

ביותר הנפוץ הלוח הכפול הלוח

למד שרטוט ועיצוב
טול על עצמך משימה חשובה ומעניינת! למד להפיק את מלוא התועלת מן העפרון
לרשותך מגוון של קורסים:
* שרטוט מכונות
* שרטוט בנין
* יסודות לעצוב פנים
* נושאים נבחרים בגרפיקה

המכון להשתלמות מקצועית משולבת

טכניקום חיל אלומיניום
הידעת? כי זכויותיך ללמוד חינם עפ"י החוק עומדות לפוג בסוף החודש? אם רצונך לנצל את זכותך להכשרה מקצועית בפקוח משרד העבודה ללא תשלום שכר לימוד
• אלקטרוניקה+טלויזיה • חשמלאים מוסמכים • שרטוט בנין ומכונות • עיצוב פנים־שרטוט • הנהלת חשבונות
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

מורשת — בית־ספר תיכון דתי למינהל, לפקידות ולחשבונאות
בפקוח משרד החנוך והתרבות
החרשמה לשנת הלימודים תשל"ו לכיתות ט', י', י"א, י"ב — נערכת כל יום בין השעות 8.30—12.30 לפנה"צ ובימים א', ג', ה' — גם בשעות 5.00—7.00 אחה"צ

כל מה שרצית לדעת על:
1. קבלת תואר אקדמי מוכר B.A, B.Sc. בביתך, בזמנך הפנוי ★ חינם לחיילים משוחררים המועד האחרון לניצול זכותך 28.3.75
2. השתלמות אקדמית נוספת לבעלי תואר אקדמי ★ חינם לחיילים משוחררים המועד האחרון לניצול זכותך 28.3.75
3. תעודת בגרות ללא בחינה במתמטיקה 4 מקצועות בלבד ★ בביתך, בזמנך הפנוי

WOLSEY HALL-OXFORD
רחוב בר־כוכבא 28, תל־אביב

כפר יוליאנה — המרכז להכשרה ימית בנצנים, ד.נ. אבטח
החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו לביה"ס הימי
בפיקוח משרד החינוך והתרבות — האגף לחינוך טכנולוגי, המחלקה לחינוך ימי
א. מסלול ספנון 4 שנתי עם תעודת גמר או בגרות
ב. מסלול מכונאות ימית 3 ו־4 שנתי עם תעודת גמר
התלמידים נמצאים בכפר בתנאי פנימיה מלאים.
מתקבלים בוגרי כתות ח' ו־ט' לביה"ס התיכון חינם.
ההרשמה תימשך עד 8.5.75 במשרדי כפר הנוער הציוני נצנים בימים ב', ד', ו' רק לפני הצהרים.
על הנרשמים להביא:
א. תעודת זהות או תלוש רשום
ב. שתי תמונות
ג. 15.— ל"י דמי הרשמה
ד. גליון הציונים של ביה"ס בו למדו בשליש ב'.
פרטים אפשר לקבל במשרדי כפר הנוער הציוני נצנים, ד.נ. אבטח, בשעות המשרד, טל. 2180—051, 3168—051.
הנהלת הכפר

כפר הנוער הציוני נצנים — בית ספר תיכון חקלאי, ד.נ. אבטח
החלה ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו לביה"ס התיכון החקלאי
בפיקוח משרד החינוך והתרבות — האגף לחינוך התיישבותי
א. מסלול עיוני 4 שנתי עם תעודת בגרות
ב. מסלול מקצועי 4 שנתי עם תעודת גמר ממשלתית
התלמידים נמצאים בכפר בתנאי פנימיה מלאים.
מתקבלים תלמידים בוגרי כתות ח' לביה"ס תשע שנתי ובוגרי כתות ח' לביה"ס התיכון החקלאי.
ההרשמה תימשך עד 8.5.75 במשרדי כפר הנוער הציוני נצנים בימים ב', ד' רק לפני הצהרים.
על הנרשמים להביא:
א. תעודת זהות או תלוש רשום
ב. שתי תמונות
ג. 15.— ל"י דמי הרשמה
ד. גליון הציונים של ביה"ס בו למדו בשליש ב'.
פרטים אפשר לקבל במשרדי כפר הנוער הציוני נצנים, ד.נ. אבטח, בשעות המשרד, טל. 2180—051, 3168—051.
הנהלת הכפר

هكذا من الاصل

סגנון וחסכון בעידן החדש של „וורדו אינטרנשיונל"

לרגל פתיחת ה„עידן החדש"
ב„וורדו אינטרנשיונל"
ועם הרחבת אולמי התצוגה
המרהיבים שלנו —
אנו מציעים לך
במסגרת מבצע „כדאי":

מבצע
„כדאי"
וורדו אינטרנשיונל
VERDOU INTERNATIONAL

א. שי חינם! מערכת של 3 שולחנות הגשה, או סרוויס ממואר לקפה (18 חלקים) מתוצרת אנגליה — על כל קניה מעל 3,500 ל"י.

ב. מבחר עצום של סגנונות בינלאומיים במחירי חסכון מפתיעים.

1. בלינה — BELINA, סט מזנונים, מורכב מ-4 קורפוסים, עם מזיוור — 6,250 ל"י בלבד!
2. פולר — POLAR, שולחן אוכל פונ... עם רגל אחת + הגדלה + 4 כסאות במבחר צבעים — 2,730 ל"י בלבד!
3. עילי — OHIL, סט ישיבה מודולרי בעיצוב חיצוני אירופי ביתית חמימה. המחיר לכורסא רגילה רק — 1,400 ל"י
4. דאלאס — DALLAS, סט מודולרי בעיצוב מרהיב, עם מבחר, ריפוד במבחר גדול. מחיר ל-5 מקומות ישיבה — 11,400 ל"י בלבד!
5. מערכת קיר המשלבת ספריה, בר וארון מוסיקה, מורכבת מ-6 יחידות שונות, ניתנת להרכבה באין סוף וריאציות, במחיר המפתיע!!!

רחוב ז'בוטינסקי 22, רמת-גן
★ פתוח כל יום מ-9 בבוקר עד 9 בערב, רצוף.
★ יעוץ ע"י אדריכלים — במקום.

אנו פתוחים גם
ביום ו', 28.3.1975

בוא ותהנה
גם אתה
ממחירים
המוזלים
של
ה„עידן החדש"
ב„וורדו
אינטרנשיונל"

מרינה — MARINA, סט-ישיבה
ספה+2+1 — 7,900 ל"י

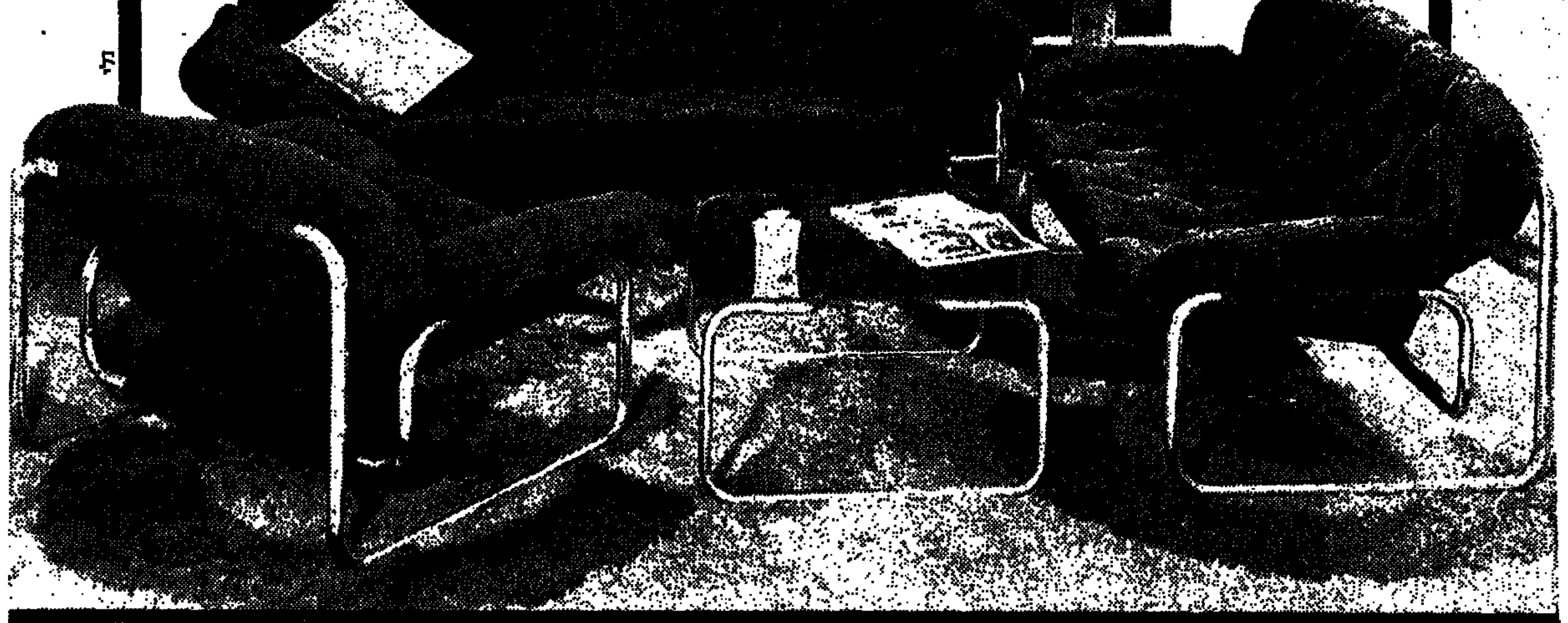

סגנון וחסכון - העידן החדש של וורדו אינטרנשיונל

קליניקה קוסמטיקה
הלנה ינושבסקה

חיפה • רחוב הרצוג 1
(פינת ארלוזורוב), טלפון 668911

מברכת את
קהל לקוחותיה, ידידותיה
וכל הבאים עמה בקשרים
בחג שמח — בחג החרות

חג שמח

לכל לקוחותינו, לכל ספקינו
ולכל בית ישראל

טלויזיות	מכונות כביסה	מזגנים ומצנני אויר
תנורי אפיה ובישול	דודי שמש וחשמל	תנורי חימום ביתיים

חיים קזז חיפה, דרך העצמאות 71 טל. 660903
טבריה רח' הגליל, טל. 20377

פרסום יאיר

כניפס את שעבי
בע"מ
חיפה, רחוב יפו 19, טלפון 527335
חברה להתזת חול, צבע וזפת
ביצוע עבודות צבע, זפת, התזת חול בכל הארץ

*

מברכים את
ציבור לקוחותיהם,
צה"ל ומדינת ישראל
בחג שמח
בחג החרות!

„פור" חיפה בע"מ
חיפה, רחוב הרצל 8

הסוכנים הראשיים למפעל חפיס בחיפה

מברכים את לקוחותיהם
וכל בית ישראל
בחג שמח — חג החרות

מזלך נסה-ב„פור" תזכה

מודעות ברכה חיפה והצפון
גם בעמוד 21

„רהיטי נוה"
מבחר גדול של הדוגמאות החדשות ביותר

- ★ אולם תצוגה למוצגים אקסקלוסיביים
- ★ יעוץ ארכיטקטוני בסידור הדירה
- ★ הצעות מיוחדות לדירות בשיכונים
- ★ מטבחי „נוה" משוכללים ביותר
- ★ מחירים מיוחדים

בואו, ראו והוכחו
חיפה, רחוב הרצל 71 ★ טלפון: 665727

לכל לקוחותינו — חג שמח
רהיט נאה—אצל נוה

שרות חשמל לרכב כללי
אהרון וינגזין
אומן מוסמך, חיפה, שד' ההסתדרות
ליד מוסכי „און", ת.ד. 52,
טל. 727218, חיפה

מברך את
לקוחותיו, ידידיו
וכל הבאים עמו בקשרי מסחר
חג שמח — בחג הפסח

לכל מבועתינו
ידידינו
והבאים אתנו בקשרים
ברכת
חג שמח

מאחל:
יעקב אשכנזי
סוכנות לבטוח בע"מ
חיפה, רחוב הנביאים 28
טלפונים: 668252, 534506

בטוחים בע"מ
ש. הדי
חיפה, רחוב המגינים 3, ת.ד. 2973,
טלפונים: 523315 — 526122

*

מאחלת לכל לקוחותיה
חג שמח
בחג חרות ישראל

מוסך און חברה בע"מ
מוסך מוסמך לתיקוני רכב
מכונאות — פחחות — זגגות — חשמל
מוסך שרות
אופל ★ שברולט ★ מוריס ★ B. M. W.
בהנהלת
זאב זליג ועמוס לזובסקי
כביש חיפה — נמל, שדרות ההסתדרות,
טל. 723072, 723344, ת.ד. 1920, חיפה

מברך את כל לקוחותיו, ידידיו, תושבי חיפה
וכל בית ישראל
בחג שמח — בחג האביב

עירית חיפה

לאזרחי חיפה
ולבית ישראל

שלוחה ברכתנו
לחג הפסח תשל"ה
ושחרור חיפה

יוסף אלמוגי
ראש העיריה

מוצרי איכות של "ד"ר ויגרט"
במחירים הישנים!

עומדים לשירותכם — כתמיד — בכל מוצרי הנקוי המשובחים
של מפעלנו — לקראת חג הפסח

פרפקט 100 אבקת כביסה למכונות
פיקס משחה לנקוי כלים
טרופוקלין לנקוי רצפות

DR WEIGERT

חג שמח!

מפעלים חימיים ד"ר ויגרט בע"מ
חיפה, ת.ד. 4345, טל. 721868, 721042

סלון פלג (טלויזיות) בע"מ
קרית מוצקין, שדרות השוטטים 12—13 • טלפון 717349 — 732323
סניף עכו, רחוב הרצל 18, מרכז רסקו. טלפון 911966

מברך את
לקוחותיו, ידידיו, תושבי ישראל

בברכת חג שמח

קומת הסטריאו בחיפה

- ★ מערכות סטריאו וקוואדרו ממבחר התוצרת העולמית
- ★ מגברים ורמקולים - לבניה עצמית
- ★ הזמנות לעולים חדשים ופטורי מס

בסלון הסטריאו שלנו
רואים שומעים ונהנים!

צליל בביתך בע"מ
שד' המגינים 84, טל' 538008
קומה י"ד במעליה

ברכת חג שמח

אגודת
נהגי מוניות
חיפה

מברכת את
לקוחותיה,
האוחזים בהגה
וכל
תושבי העיר

בחג שמח —
חג החרות

סלון מה"ר
- ★ טלויזיות
- ★ מקררים
- ★ מכונות כביסה
- ★ מערכות סטריאו

בחודש החגים מחירים מפתיעים

לידידינו, לקוחותינו,
לספקינו, ולבית ישראל
חג שמח — בחג החרות

סלון מה"ר
חיפה, רחוב הנביאים 17, טלפון 645195

ללקוחותינו
לידידינו

ברכת חג שמח
בחג החרות

גור
חברה לתעשיית
גפרורים

למד בפנימיה הטכנית של חיל חימוש

המקצועות הנילמדים:
- אלקטרוניקה
- חשמלאות רכב
- מכונאות רכב

לאלקטרוניקה, מתקבלים נערים בני 16 עד 17 ו־9 חודשים, בוגרי ו', י"א.

לחשמלאות רכב ומכונאות רכב מתקבלים נערים בני 16—17½, בוגרי ט', י"א.

פרטים והרשמה בכל לשכות הגיוס האזוריות.

פרטים בכתב אפשר לקבל בדואר צבאי 2375/ש.

נערים המעוניינים לבקר בפנימיה, יפנו בכתב לדואר צבאי 2375/ש.

נמשכת ההרשמה לכיתות ט', י', י"א, י"ב.

תיכון ברק מעניק לך: * תעודת בגרות ממשלתית * תעודת גמר ממשלתית * תעודת בגרות־לימודי:

אלקטרוניקה, מחשבים, שרטוט.

יום לימודים ארוך הכולל שעורי עזר באנגלית ובמתימטיקה.

חוגים: ציור, דרמה, צילום, ספורט: כדורגל, כדורסל

תלמידי ט' ורוב תלמידי י', י"א, י"ב פטורים משכר לימוד

הרשמה א'־ה' 10—12 לפנה"צ.

ת"א. רח' החשמל 27 (ליד התחנה המרכזית) טלפון: 621098

חייל מילואים משוחרר

עפ"י החוק נצל זכותך ללימודים חינם!

← חוק חיילים משוחררים יפוג ביום ה־30.3.75 →

אתה חייב להרשם עד תאריך זה

אנו מבצעים קורסים להכשרה והשתלמות מקצועית בנושאים רבים ומגוונים בכל חלקי הארץ.

משרדינו פתוחים: כל יום בין השעות 8.00—19.00, ביום ו' עד 13.00

תל־אביב: שד' דוד המלך 39, טל' 264193, 267436.
רח' בורוכוב 66, טל' 225690, 225795.
ירושלים: רח' יפו 68 (בית סולכור), טל' 226455.
חיפה: רח' הנביאים 20, טל' 666182, 664671.
באר־שבע: רח' הפלמ"ח 47, טל' 77781.

משרד העבודה — המכון להשתלמות מקצועית משולבת — אורט ישראל

משרד החינוך והתרבות

מינהל החינוך — המחלקה לבחינות

בחינות בגרות ובחינות מוקדמות — מועד אביב תשל"ה, אפריל 1975

הודעה ל„נבחנים חיצוניים" (אקסטרנים)

1. תאריכי הבחינות בכתב

הבחינות במועד זה תתקיימנה בין התאריכים כ"ה בניסן תשל"ה, 6.4.75 — י"ט באייר תשל"ה, 30.4.75.

להלן — לוח הבחינות:

לתשומת לב — הבחינות בשפות זרות ראשונות שתתקיימנה ביום שני ג' באייר תשל"ה 14.4.75, ערב יום הזכרון לחללי צה"ל, תחלנה בשעה 14.00 ולא בשעה 16.00 כמקובל וכפי שפורסם בהודעות קודמות.

יום ותאריך	מקצוע הבחינה		סמל השאלון	שעת התחלה	שעת סיום
ראשון כ"ה בניסן 6.4.75	ידיעת העם והמדינה (מוקדמות)		94	15.00	17.00
שני כ"ו בניסן 7.4.75	ספרות עברית, תכנית מורחבת	חלק א'	04	15.00	18.00
	ספרות עברית, תכנית מורחבת	חלק ב'	04	18.30	19.30
	ספרות עברית, תכנית מצומצמת		05	15.00	18.00
	ספרות עברית לעולים חדשים		45	15.00	16:30
רביעי כ"ח בניסן 9.4.75	שפות זרות שניות: אנגלית (11) צרפתית (14) ערבית (16) הומנית (33) איטלקית (22) פולנית (38) רוסית (18) ספרדית (20) פורטוגזית (48) טורקית (50) פרסית (52) הונגרית (54) סלובקית (56) צ'כית (58)		סמל השאלון ליד מקצוע הבחינה	15.00	18.00
חמישי כ"ט בניסן 10.4.75	הסטוריה	חלק א'	24	15.00	18.30
	הסטוריה	חלק ב'	24	19.00	20.00
	הסטוריה ב' — תולדות עם ישראל (מוקדמות — לעולים חדשים)		95	15.00	16.00
	הסטוריה (מוקדמות)		83	15.00	16.30
שני ג' באייר 14.4.75	שפות זרות ראשונות: אנגלית (09) צרפתית (12) ערבית (15) רומנית (32) רוסית (17) פולנית (23) ספרדית (19) איטלקית (21) טורקית (49) פורטוגזית (47) פרסית (51) הונגרית (53) סלובקית (55) צ'כית (57)	חלק א'	סמל השאלון ליד מקצוע הבחינה	14.00	16.00
		חלק ב'		16.30	18.30
חמישי ו' באייר 17.4.75	תנ"ך (תכנית א' וב')	חלק א'	06	15.00	17.00
	תנ"ך (תכנית א' וב')	חלק ב'	06	17.30	19.30
	תנ"ך לעולים חדשים		46	15.00	18.00
שני י' באייר 21.4.75	מתמטיקה תכנית מצומצמת		08	15.00	18.30
	מתמטיקה תכנית מורחבת	חלק א'	07	15.00	17.30
	מתמטיקה תכנית מורחבת	חלק ב'	07	18.00	20.00
שלישי י"א באייר 22.4.75	ביולוגיה		28	15.00	18.00
	ביולוגיה (מוקדמות)		84	15.00	16.00
רביעי י"ב באייר 23.4.75	גיאוגרפיה וידיעת ארצנו		29	15.00	18.00
	גיאוגרפיה של א"י (מוקדמות)		87	15.00	16.30
חמישי י"ג באייר 24.4.75	כימיה		27	15.00	18.00
	כימיה (מוקדמות)		86	15.00	16.30
ראשון ט"ז באייר 27.4.75	תלמוד (תכנית מצומצמת א' וב')		25	15.00	18.00
שני י"ז באייר 28.4.75	דקדוק		02	15.00	17.30
	דקדוק לעולים חדשים		59	15.00	16.00
רביעי י"ט באייר 30.4.75	מוסיקה (תכנית מצומצמת)		35	15.00	18.00
	מוסיקה (תכנית מורחבת)	חלק א'	26	15.00	18.00
	מוסיקה (תכנית מורחבת)	חלק ב'	26	18.30	20.00
	מוסיקה (מוקדמות)		85	15.00	16.30

2. מרכזי הבחינות

על הנבחנים להיות במקום הבחינה, כמפורט להלן, חצי שעה לפני התחלה ולהביא אתם תעודת זהות ממשלתית לשם זיהוי.

א. שיחות ת"א והמרכז (מחוז 1)

1) הבחינות במקצועות: ספרות עברית לעולים חדשים, הסטוריה (תולדות עם ישראל) מוקדמות לעולים חדשים, תנ"ך לעולים חדשים, תלמוד תכנית מצומצמת א' וב', דקדוק לעולים חדשים — תערכנה לכל הנבחנים במשרדי המחלקה לבחינות, רח' ז'בוטינסקי 71 רמת־גן. התחבורה למקום באוטובוס בקוים 51, 54, 62, 66, 70, 42, 40.

2) הבחינות במקצועות: ספרות עברית לפי תכנית מורחבת, שפות זרות שניות, הסטוריה מוקדמות, שפות זרות ראשונות וחוץ מאנגלית, מתמטיקה לפי תכנית מורחבת, ביולוגיה מוקדמות, גאוגרפיה מוקדמות, כימיה מוקדמות, מוסיקה תכנית מורחבת ומוסיקה מוקדמות — תערכנה לכל הנבחנים בביה"ס התיכון עירוני ט' רח' להגרדיה, יד־אליהו, ת"א. תחבורה למקום באוטובוס בקוים: 30, 31, 34, 35, 36, 11.

3) בכל יתר המקצועות יחולקו הנבחנים לשבעה מרכזי בחינות, לפי האות הראשונה של שם המשפחה כפי שהיא מופיעה בהודעת הרישום לבחינה, כלהלן:

נבחנים ששם משפחתם מתחיל באות:	ייבחנו בביה"ס	כתובת ביה"ס	התחבורה למקום הבחינה באוטובוס:
א'־ב'	תיכון עירוני א' „חשמונאים" בת־ים	רח' חשמונאים 27, בת־ים	קו 18 מצפון ת"א, קו 85 מהתחנה המרכזית ת"א
ג'־ד'־ה'־ו'	תיכון עירוני „רמות" בת־ים	רח' מבצע סיני 28, בת־ים	קו 18 מצפון ת"א, קו 85—86 מהתחנה המרכזית
ז'־ח'־ט'־י'	תיכון עירוני מקצועי „שבח" ת"א	רח' המסגר 7, ת"א	קו 51, 54, 59, 60, מהתחנה המרכזית ת"א
כ'־ל'־מ'	תיכון עירוני ה' ת"א	רח' בן־יהודה 227, ת"א	קו 1, 4 (ליד התחנה הסופית)
נ'־ס'־ע'־פ'	תיכון „גאולה" ת"א	רח' גאולה 30, ת"א	קו 1, 4, 16, 17, 18, 19, 30, 31, 32, 33
צ'־ק'־ר'	תיכון „קלעי" גבעתיים	רח' בית השואבה 12, גבעתיים	קו 53 מהתחנה המרכזית, קו 55 ו־63 מצפון ת"א, קו 57 מרמת־גן
ש'־ת'	תיכון עירוני ט' ת"א	סוף רח' לה־גרדיה, יד־אליהו, ת"א	קו 30, 31, 34, 35, 36

4) ניבחני ביה"ס מישל"ב (מחוז 8) יבחנו במרכזים לפי הפירוט הבא:

א) הבחינות ספרות עברית לעולים חדשים, תנ"ך לעולים חדשים, ודקדוק לעולים חדשים יתקיימו לכל ניבחני מישל"ב בביה"ס מישל"ב, רח' וייצמן 53 ת"א. תחבורה למקום הבחינה באוטובוס בקוים 66, 62, 19, 12, 55.

ב) ביתר המקצועות יתחלקו ניבחני מישל"ב לשני מרכזים, לפי האות הראשונה של שם המשפחה, כפי שהיא מופיעה בהודעת הרישום לבחינה, כלהלן:

נבחנים ששם משפחתם מתחיל באות:	ייבחנו בביה"ס	כתובת ביה"ס	התחבורה למקום הבחינה באוטובוס:
א'־ע'	תיכון עירוני י' — „כל ישראל חברים", ת"א	רח' רידינג 26, ת"א	קו 25, 27, 45 (מאוניברסיטת בר־אילן, דרך ר"ג בגבעתיים)
פ'־ת'	תיכון עירוני א', ת"א	רח' שפרינצק 2, ת"א	קו 12, 19, 63, 26, 11

5) ניבחני בית ברל — תלמידי הקורס הקדם אקדמי ותלמידי המדרשה להכשרת מדריכי נוער — יבחנו בביה"ס בבית ברל, צופית. תחבורה למקום הבחינה באוטובוס מכפר־סבא.

המשך בעמוד הבא

אלא פיצוי על רגשי־נחיתות. מובן, שלהנרי יש רגשי־נחיתות — וגם לביל יש בתחום עיסוקו. כי זה אינו עיסוקו המקורי והוא יודע, שהנרי יודע יותר ממנו על ענייני מדיניות־חוץ".

הרוסים והתרבות

קיסינג'ר השתתף בהכנות למסעותיו של ניכסון לערי־הסינה — בפקינג ובמוסקבה. יום אחד סיפר על ההבדלים בין הסינים והסובייטים בדרכי־התכנון.

ברז'נייב ליווה את קיסינג'ר אל החדרים המיועדים לנשיא בעת ביקורו והראה לו אותם בגאווה. הסינים לעולם לא היו עושים כן — הסביר קיסינג'ר למקורביו — שכן הסינים הרגישו עצמם תמיד כבעלי תרבות גבוהה יותר ואילו הרוסים הרגישו עצמם נחותים מבחינה תרבותית. לפני מאה שנה בלבד שכרו הרוסים גרמנים וצרפתים, כדי שינהלו את מדיניות־החוץ שלהם. שר החוץ הראשון של רוסיה, שהוא רוסי־מלידה, נתמנה רק ב־1880. כל מסמכי משרד החוץ הרוסי לפני שנת 1820 כתובים צרפתית.

ברז'נייב הצביע על האגרטלים העתיקים שעמדו לאורך הפרוזדור שהוביל אל דירתו המיועדת של ניכסון. כולם היו מכוסים, רק אחד היה גלוי, מצוחצח ומבהיק. אמר ברז'נייב לקיסינג'ר: „נסיר את הכיסויים שעתיים בלבד לפני הגיעו של הנשיא". הערה זו שיעשעה מאוד את קיסינג'ר.

„זה הזכיר לי את סבתי", אמר לידידיו ה־אמריקניים. „גם אצלנו ניקו את הבית בכל פינותיו ביום חמישי, אחר כיסו את הכל, כדי שיהיה מוכן לקבלת־שבת".

אך לפתע הרצין, ואמר: „אל תשכח אף פעם, כי רגשי־נחיתות עלולים להביא לשחצנות ולז־ פגיעות".

קיסינג'ר — לסיביר!

גם המו"מ עם הסינים נבדל בתכלית מן המו"מ עם הסובייטים. הדיונים, וכן המאורעות ה־ תרבותיים והחברתיים בסין, היו כולם מהוגנים, מתורבתים, עם גישה אבהית במקצת מצד ה־ סינים, כמעט קודרים בצניעותם. עם המנהיגים הסובייטיים זה היה לסירוגין התפרצויות זעם וצחוק, חריקת־שיניים וחיוכים, עבודה רבה ושתייה רבה, הליכה לישון עם האשמורת ה־ אחרונה והתעוררות באור מלא — עד כי הכל תמהו היכן הם לילות־מוסקבה.

ברז'נייב וניכסון מצאו עניין משותף להת־ לוצץ על חשבון קיסינג'ר — דבר שהנרי מח־ בבו למדי, אם התלוצות הן מפי „מנהיגי מעצ־ מות־העל. מעל כוסית־וויי"ש אמר ברז'נייב לי־ ניכסון: „האנשים שלנו קיבלו הוראה להגיע ויהי־מה להסכם בעניין הגבלת הנשק האיס־ טראטגי (שיחות סאל"ט). אם הדבר ייכשל, יהיה זה בהכרח באשמתו של ד"ר קיסינג'ר". הנשיא הסכים: „במקרה זה נשלח אותו לסי־ ביר. תיקוח אותו לשם!"

ברז'נייב צחק לשמע הערתו המאקאברית של ניכסון ואמר, שאם המו"ם ייכשל, יישלח קיסינג'ר לאלמא־אטא. הציר בה נתמנה מא־ לנקוב למנהל תחנת־חשמל לאחר הדחתו מ־ כהונת ראש־הממשלה: „לאם המו"ם יוכתר ב־ הצלחה, יישלח קיסינג'ר לאגם בייקאל, שנודע במימיו העמוקים, הזכים ובאקלים הקר סביבו. קשה לבחור".

לאחר הריסר כוסית, שתרומה ביימור הרוסים ביניהם ויכוח. אם זה יהיה מן התבונה להביא את קיסינג'ר לכלל שיכרות. כיוון שלמחרת היום היה עליו לנהל שיחות על הפרטים. ה־ שאלה היא, כיצד הוא מגיב בהיותו שיכור: האם השיכרות מטמטמת אותו, או מעוררת בו רוח־קרב? דיו־ודברים זה עורר צחוק רב ב־ אולם הקרמלין.

האנשים הנכונים

לאחר סעודת מקינג ומוסקבה ביקר ניכסון גם בפולין. גם למסעו זה נתלוו אליו ד"ר קיסינג'ר וכן מחברי נאומיו הבכירים.

יום אחד יצאנו, קיסינג'ר ואני, למרכז וור־ שה, כדי להיווכח כיצד שוקמה מהריסותיה מימי מלחמת־העולם השנייה. הנרי קיסינג'ר נראה מהורהר. הוא חשב על מאורעות השבו־ עות האחרונים. כיצד השתנו פני העולם. היכן דורכות רגליו באותו רגע ואמר לספרי בנימה, שנשמעה רווית התרגשות כנה: „לא רע, לגבי צמד בחורים יהודים — האין זאת?"

קיסינג'ר היה אותה שעה בפסגת כוחו. ה־ זכרתי לו את דבריו ב„קי ביסקיין", שהמא־ בק בינו ובין רוג'רס דומה למאבק הישראלי־ ערבי. קיסינג'ר זכר את דבריו דאז ואמר: „כי לא השתנה הרבה — „צעד מוטעה אחד וה־ חיות הטורפות יתנפלו עליו". אולם, הוסיף, בסופו של דבר זה שווה את המאמץ ואת המכות שסופגים. כיוון שהמעשים של ניכ־ סון ושלי, יש להם באמת ערך ממשי ואילו לא היו שנים אלה במקום שהיו ובזמן שהיו — מי יודע, כמה הזדמנויות היו מוחמצות, שניכ־ סון וקיסינג'ר אינם מחמיצים אותן!

*

ב„7 ימים" ביום ו':

בין קיסינג'ר לניכסון

נערות קיסינג'ר: שחקנית סמנתה אגר

מארי תומאס — מהטלוויזיה

כוכבנית ג'יל סט־ג'והן

אשת־משוחררת גלוריה סטיינם

עם האשה־בחייו — ננסי מאגינס

ד"ר מיכאל בר־זוהר:
„אוי לעידוד כזה!"

עמוס ערן:
„אייזנהאור לקח המיסמכים איתו"

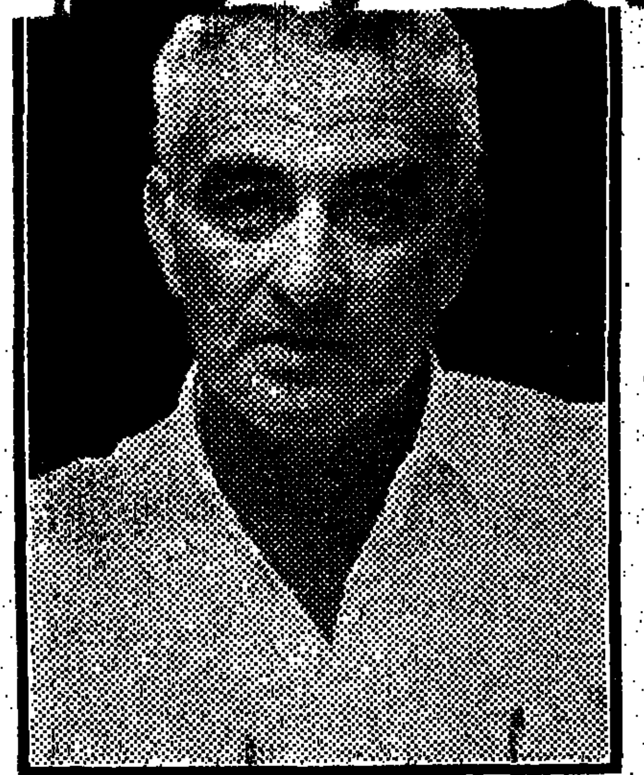

תת־אלוף (מיל.) אורי בן־ארי:
„האמריקנים — אנשי־עסקים"

להבטיח חופש שייט במיצרי טיראן.

אך כאשר התייצב שר־החוץ של ישראל, ב־23 במאי 1967, לפני הנשיא ג'ונסון וביקש למצות את אותה התחייבות — נתקל בהתחמקות. בבית־הלבן אף לא נמצא העתק של ההתחייבות והתברר כי הנשיא אייזנהואר נטלה עמו כאשר עזב את הבית־הלבן.

(קריאה מן הקהל: „וייטנאם!...")

עכשיו שוב מדברים על ערובות, תמורת ויתור ישראלי מידבי על שטחים. אכן, יש הטוענים, שכיום שטחים אינם אלמנט אסטרטגי או טאקטי. אנא, התייחסו לשתי נקודות אלה.

מתי פלד: בעיית דרום־וייטנאם אינה דומה לבעיותינו. מכל מקום, התנהגות ארה"ב בדרום־וייטנאם היא עדות לכנות ולנכונות של ארה"ב להקריב הרבה מאוד ולעמוד בדיבורה.

גם הסדרי מלחמת־סיני אינם דוגמה קלאסית. אז היתה איזושהי הבנה, אבל לא הסדר; לא היתה התחייבות אמריקנית; זה לא הגיע לקונגרס. ברור, שאם מדברים היום על ערובה אמריקנית, היא צריכה להיות ערובה במלוא מישקלה, היינו כולל התחייבות של הקונגרס.

עמוס ערן: זו לא היתה ,איזושהי הבנה' כי אם על־דעת הקונגרס, אם כי לא החלטה פורמאלית של הקונגרס. התקיימה פגישה של ראשי הדמוקרטים והרפובליקנים בקונגרס, אשר היוותה מסגרת לאותם חילופי־מכתבים.

ד"ר יאיר עברון: ובכל זאת, לא התחייבות מלאה ופורמאלית. דאלס הבהיר במסיבת־עיתונאים, שאין זו ברית, כפי שיש לארה"ב עם כ־40 מדינות בעולם.

גם בווייטנאם לא נתנה ארה"ב התחייבות ישירה אלא עקיפה, באמצעות ברית דרום מזרח אסיה. המפתיע הוא, שמביאים את דרום־וייטנאם כדוגמה לכישלון הנכונות האמריקנית להתערבות במשברים מחוץ לארה"ב. אם ארה"ב היתה מוכנה להקריב 50 אלף מבניה, שנהרגו, וקרוב ל־200 אלף פצועים ונעדרים, במלחמה נוראה שנמשכה שמונה שנים — וזוהי דוגמה לנכונות בלתי רגילה של מעצמה גדולה להתערב לטובת מדינה, שאיננה אפילו בחזקת בעל־ברית פורמאלי.

דוגמת וייטנאם

מתי פלד: אני רוצה לציין, שכאן מדובר בהסדר חוזי בין ישראל לבין גורם אחר, אם זוהי מדינה ערבית או ארה"ב. לישראל יהיה חלק פעיל בניסוח סעיפי ההסכם ויש לקוות שהיא לא תשכח כל מיני סעיפים חשובים — כפי שאירע בעת ניסוח הסכם ההפרדה עם מצרים.

ד"ר מיכאל בר־זוהר: אם מדברים על ערובות בהיסטוריה, אין לשכוח את הערובות שנתנה צרפת בשעתה לצ'כוסלובקיה...

אך נחזור למזה"ת. כשמדובר בערובות, הכוונה היא בעיקר לערובות לישראל, מפני נסיונות הערבים להשמידה. כי ההנחה הבסיסית היא, שהערבים אכן שואפים להשמיד את ישראל.

אזכיר לכם, שמדינת־ישראל שאפה להשיג ערובות זרות מאז קומה. זו היתה תפישתו של בן־גוריון. ב־1952 ניסתה ישראל להשיג ברית צבאית עם בריטניה ולהתקבל כחברה בחבר־העמים הבריטי. נערכו שיחות, היו חילופי־מכתבים, ביקרו כאן משלחות בריטיות, ומשלחות ישראליות ביקרו בבריטניה — הכל בסודי־סודות. הדבר לא הסתדר.

ב־1955 ניסינו להגיע לברית עם ארה"ב וב־1957 — להשתלב בנאט"ו. ב־1963, זמן קצר לפני פרישתו, ניסה בן־גוריון להשיג ברית צבאית עם ארה"ב ו/או עם צרפת — ובשני המקרים לא הצליח.

מאוחר יותר, ובעיקר אחרי 1967, גבר בטחונה העצמי של ישראל ואמרנו לעצמנו: אם אין רוצים לתת לנו ערובות, נצטרך לסמוך על כוחנו. אבל בעקבות מלחמת־יום־הכיפורים שוב עלה הנושא.

משום שהבטחון העצמי שלנו, שהיה אולי מופרז, התערער במקצת, והוברר לנו שיש שלב בו הופכת כמות לאיכות ו־140 מיליון ערבים עשויים להקטין או אפילו לבטל פער־איכות של 3.5 מיליון יהודים. ואז אנו אומרים לעצמנו שתמורת הסכם הכרוך בנסיגה גדולה, בוויתור על יתרונות איסטרטגיים, אנו זקוקים לערובה שנוכל להחזיק מעמד.

עקרונית, ערובות הן דבר חיובי; אולם אין לסמוך כי יחזיקו מעמד זמן רב. הן מתקיימות רק בתנאי שהן מזדהות עם האינטרס של המדינה הנותנת את הערובות. כל עוד ברלין חשובה לאמריקנים, הברלינאים יכולים לישון בשקט. ברגע שברלין תאבד את חשיבותה, יאבד ערכן של הערובות.

צויין כאן שווייטנאם היא דוגמה מעודדת. אוי לעידוד כזה! משהגיעה ארה"ב למסקנה, שדרום־מזרח אסיה אינה חשובה יותר, היא ,התקפלה' מדרום־וייטנאם. ואין צורך להזכיר את פורמוזה, או את הנעשה היום בקמבודיה...

דבר נוסף — זכינו לאהדה רבה בארה"ב משום שאמרנו שאיננו רוצים שבחורים אמריקנים יבואו למזה"ת ליהרג בשבילנו. באווירה של היום, אינני בטוח שמתן ערובות לישראל יגביר את הפופולריות שלנו בארה"ב. כי ערובות פירושן — שחיילים אמריקניים יבואו להגן עלינו.

את שלוש הנקודות הבסיסיות שאנו שואפים להשיג ע"י ערובות — הקפאת המצב; סילוק סכנת ההשמדה ויצירת קרקע שתכריח את הצדדים לְהידבר. זה עם זה — ניתן להשיג בדרך אחרת, אליה אנו נגררים מרצוננו או שלא מרצוננו: שלושה תנאים אלו יתגשמו ברגע שיווצר כאן, אם נרצה בכך ואם לאו, מאזן־אימה בין ישראל לשכנותיה. אין איש בעולם תרוצה במאזן־אימה גרעיני. אך זוהי מה שיקרה בסופו־של־דבר. אם נרצה או לא, הערבים יפתחו נשק גרעיני. הם כבר עושים את המאמצים להשיגו.

אך ברגע שמול סכנת ההשמדה המאיימת על ישראל תרחף סכנת השמדה, או פגיעה חמורה, בארצות־ערב — ייווצר מאזן מסויים שיביא לתוצאות להן אנו שואפים.

תהליך ממושך

אורי בן־ארי: מה אנחנו רוצים — שגבולותינו יהיו כאלו שיאפשרו לנו להתגונן, אם אויבינו יפרו את השלום או את ההסדר שיושג. ולצערי, אינני מאמין שהערבים רוצים בשלום, או אפילו בהסדר סופי. הם לא קיבלו אותנו כמדינה במזה"ת, אין הם חושבים שיש לנו כאן זכויות — היסטוריות או אחרות — ושמגיעה לנו פיסת קרקע היכן שהוא, כעם יהודי.

אני גם לא רואה את הדטנט בין המעצמות. המלחמה — פעם קרה, פעם חמה — נמשכת ללא הפסק מאז תום מלחה"ע השניה ברוב חלקי תבל, כולל המזה"ת. לוא רצו הרוסים, היתה פה אווירה טובה יותר להסדר. אך איני רואה רצון זה מצידם.

על כן, כשמדברים על ערובות, צריך לשאול: ערובות — למה?

הערובות שאני מחשיב קשורות בראש וראשונה בנו. צריך להפוך את קיבוץ־הגלויות שהתרכז כאן, לעם. אחרי כל מלחמה נדמה לנו כי השגנו זאת. בעת צרה אנו מצליחים להתאחד, לסגור שורות. אחר־כך מתברר שטעינו. מסתבר שתהליך יצירתו של עם הוא ממושך מאוד.

ובכן, זוהי הערובה הראשונה לקיומנו: שנהפוך לעם.

דבר שני — שיהיה לנו כוח צבאי רציני. אני חושב שיש לנו כוח זה, דא עקא, הוא כבר מעבר לכוחנו הכלכלי. על כן אנו צריכים שמישהו יערוב לנו — לא לשלום, לא לקיומנו, כי אם לנשק ולכסף לקיים את הכוח הצבאי שהוא הערובה לקיומנו.

ערובה שלישית היא גבולותינו. אינני מקסימאליסט ואני מוכן לפשרות. אבל, אם נחזור לגבולות 1967 כי אז שום ערובה שבעולם לא תאפשר לנו לחיות כאן. אומרים, שבעידן

גולדבנד
על מצה
גולד־בנד — המרגרינה הנודעת עם חלב,
טעימה מאין כמוה על מצה,
נמרחת בקלות מיד עם הוצאתה מן המקרר.
כשר לפסח.
גולד בנד
בלו־בנד תלמה

A&G אוטומטיק עם...
חסכוני במניה ובהוצאות
אך "אשף" בתוצאות
A&G אוטומטיק
התנור הנודע!
45 שנות נסיון וידע - A&G הטוב ביותר
רח' שקד 37, חולון, טל' 843163 תצוגה סלון ניצן, אלנבי 119, ת"א

לכל תושבי חיפה
ברכת
חג שמח —
בחג החרות
הסטקיה הרומנית
ליאון את יוזי
חיפה, רח' הנביאים 31
טלפון 538073

שורצמן מכניקל אקויפמנט בע"מ
ברכת חג שמח לכל בית ישראל

UNIVERSAL
עטים שמושים במחיר עממי לכל אחד!

כשר לפסח
להצלחת העוגה הברחית
שמנת מתוקה
טרה

חיל מיץ חמשיים ללא הגלולה
C.D. אינדיקטור

לבעלי מספרות נשים ותלמידי בתי ספר לספרות
אצלנו תוכלו להשיג כל הציוד וכלי עבודה ועיצוב פנים למספרות
חברת אן־דל בע"מ
ייצרני מכונות לייבוש שערות
Dalia
ת"א, רח' קלישר 38, טל. 58606

חידון הסמלים של ידיעות אחרונות
פרס מיוחד: 2 פנקסי חסכון "צמד" 500 ל"י כ"א
של בנק המזרחי המאוחד בע"מ
פרס ראשי: מכונית סובארו

הבית המיוחד לדברי עור
ה. צונטר ושות'
חג שמח

ב־ר־ב־ק־יו
כשר לפסח בהשגחת הרבנות
מאחל חג שמח וכשר
הנכם מוזמנים לסעוד אצלנו
במוצאי החג בחול המועד פסח
ובכל שאר ימות השנה

חג אביב שמח
לידידנו לקוחותינו
והבאים עמנו בקשרים
בדר־דאורי ושות' בע"מ

סטקידה לוי את דוסו
מאחלים לכל לקוחותינו וספקינו
חג שמח
פתוח בחול המועד פסח

גבעון אלקטרוניקה בע"מ
רכיבים · מערכות · ציוד מדידה
רחוב החשמונאים 105, ת"א טל: 266-122

אם אתה "זכאי לשיכון"
בהתנצלי
החסכון לבנין
של משרד השיכון
כדאי לך להירשם
לרכישת דירה
עד 28.3.1975
שיכון ופיתוח לישראל בע"מ

מה נשמע

מהנעשה במועצת פועלי חיפה

ערב פסח תשל"ה – גמ"ל 1

אירועי פסח תשל"ה המאורגנים ע"י מפ"ח:

סדרי פסח מרכזיים לעולים חדשים

ברכת נועדים לשבוחה לבית ישראל
מועצת פועלי חיפה

החברה הצפונית לקידום המסחר בע"מ

תקשורת קוית ו/או אלחוטית

* מערכות מתוחכמות לקשר־פנים ו/או חוץ — ביבשה ● בים ● באוויר
* מכשירים ומערכות לזכרון ולחיוג אוטומטי — רצוף ללא הרמת השפופרת, עד להשגת המנויים.
* מזכירות אלקטרוניות SANYO, המשוכללות ביותר. הקלטת שיחות טלפון — גם עם שלט־רחוק.

משרד ראשי: חיפה, רחוב הנביאים 28, חדרים 223—318, טלפונים: 645015/6, 04-665681

בדי ריפוד „ולי נחמן"
ייעוץ והדרכה
חיפה, רחוב נורדוי 14 (בחצר), טלפון 661185
מאחל לכל לקוחותיו, ידידיו, מכריו וכל תושבי חיפה
חג שמח — חג החרות

טנוס את נג'ר
מוסך מוסמך שרות פולקסוגן ☆ תיקון מכונאות ☆ פחחות ☆ צבע
נצרת — ליד מגרש הכדורגל — טלפון 50057—065
מברך את: ידידיו, לקוחותיו, מכריו וכל הבאים עמו בקשרי מסחר
בחג שמח — חג החרות

ניאון־פלסט לבני בע"מ
שלטי ניאון עם פרספקס ☆ תאורת פלורסצנטית ☆ טרנספורמטורים אבלסטים ☆ וקטורת קרה
חיפה, רחוב צפת 4, טלפון 525785
שלוחת ברכת חג שמח
לכל לקוחותינו והבאים עמנו בקשרי מסחר

לכל בית ישראל חג שמח וכשר
משקאות „אטלס"
כשרים לפסח
בהשגחת הרבנות הראשית חיפה
חיפה, רחוב המלאכה, טל. 645885

ללקוחותיו, ידידיו לצה"ל ולכל בית ישראל
ברכת חג שמח בחרות ישראל
פועו סעודיו י. חנין
חיפה, רח' הנביאים 7 טלפון 660175 — מוצרי אגמא, מוצרי אימות

ללקוחותינו, ידידינו ומכרינו והבאים אתנו בקשרי מסחר
שלוחה ברכת חג החרות — בחג הפסח
מנחם פייג
משרד לתיווך „נוה חן"
חיפה, רחוב הרצל 6, טלפון 669827
רח' הגבורים 39 (חליסה), טל. 668348

ערבות לישראל — למה ואם בכלל

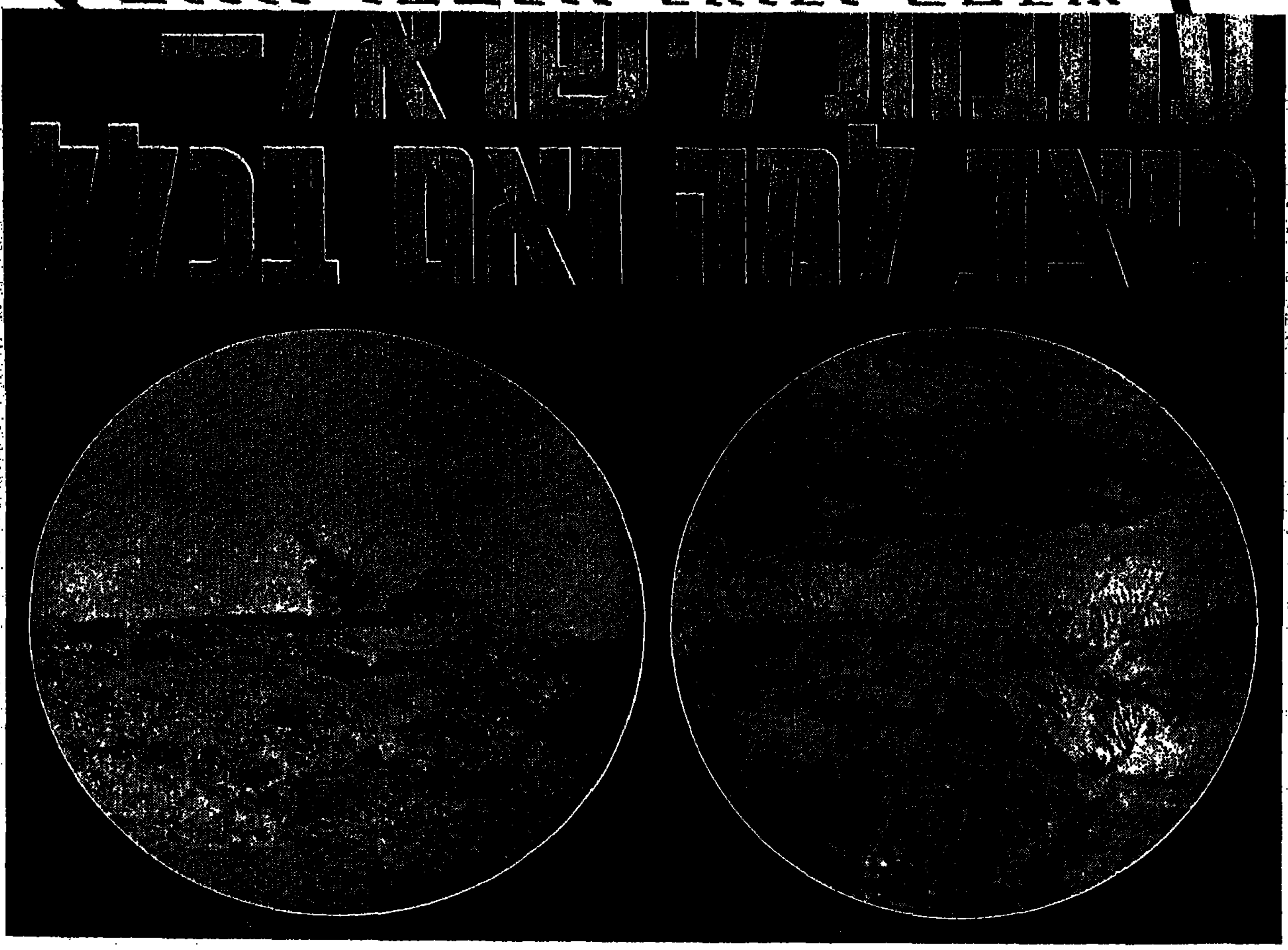

פרופ' מריון מושקט: „יש חשיבות לערבויות, כי הן יוצרות אווירה נוחה להידברות, המקרבת את השלום"; אלוף (מיל.) מתי פלד: „ערובה בינלאומית של האו"ם היא חסרת־ערך; של 2 המעצמות הגדולות – אינה לברכה; התקשרות לנאט"ו אינה רצוייה – ומאז מלחמת העולם השנייה כל הסדר שארה"ב נתנה לו גיבוי צבאי ומדיני החזיק מעמד"; ד"ר מיכאל בר־זוהר: „עקרונית, ערובות הן דבר חיוני, אך אין לסמוך על כך שיחזיקו זמן רב"; תת־אלוף (מיל.) אורי בן־ארי: „הערובה הראשונה לקיומנו: שנהפוך את קיבוץ־הגלויות שהתרכז כאן – לעם; השנייה – שמישהו יערוב לנו לכסף ולנשק; השלישית – גבולות"; ד"ר יאיר עברון: „לערבות צבאית אמריקנית כושר הרתעה חשוב, אך אין היא צריכה לבוא במקום כוחו של צה"ל ובמקום הסכמי פירוז"; עמוס ערן: „כל שינוי אשר עלול לחול בקרוב בהנהגת מישרד־החוץ האמריקני יהיה שינוי לרעה מבחינתנו"

פליטת־פה — או אולי הערה מכוונת — של הנרי קיסינג'ר תוך כדי שיחת־רקע, אודות האפשרות של מתן ערובות לישראל תמורת נסיגה, הטילה את המדינה אל תוך פולמוס סוער: ערובות — על־ידי מי? ערובות — כן או לא?

כדי למשׁד ולמקד ויכוח זה, כונסו בראשית החודש במועדון „צוותא" בת"א מיספר אישים וניתנו להם במה ומיקרופון להשמיע את דעותיהם. המתווכחים היו: תת־אלוף (מיל.) אורי בן־ארי, ד"ר יאיר עברון, פרופ' מריון מושקט, ד"ר מיכאל בר־זוהר, אלוף (מיל.) מתתיהו פלד. מנחה — עמוס ערן.

ויכוח זה — בצורה מתומצתת מאוד — מובא כאן.

פרופ' מריון מושקט: בתקופה החדשה — היתה שווייץ, בקונגרס וינה ב־1815, הראשונה שביקשה וקיבלה ערובות מטעם המעצמות הגדולות לנויטראליות שלה.

אחרי מלחמת העולם הראשונה איבדו הערובות את ערכן, והמנצחים באותה מלחמה ביקשו משהו ממשי יותר: הם הטילו מישטר כיבוש על חבל הרהיין, כערובה לכך שגרמניה תפרע את פיצויי המלחמה שהוטלו עליה. כך גם אחרי מלחמת העולם השניה.

עתה עלה רעיון הערובות במזרח־התיכון וכדאי לחקור את שורשיו. בשנה האחרונה פורסמו שלושה מאמרים חשובים בנושא הסכסוך המזרח־תיכוני — של פרופ' ריצ'רד אלמן, של תת שר החוץ האמריקני לשעבר ג'ורג' בול ושל מק־אדם בר־פורד מקרן קרנג'י לחקר השלום.

הראשון סבור, שהיות ובריה"מ אינה מעוניינת בהסדר־שלום במזה"ת — חייבת ארה"ב לפעול לבדה כדי לחזק את ישראל והדרך לכך, לדעתו, היא להפוך את ישראל למעין המדינה ה־51 של ארה"ב ובכך לומר לערבים ולרוסים שלא תופקר ישראל.

לעומת זאת, בול טוען, שלאחר וייטנאם מתנגדת אוכלוסיית ארה"ב לכל מעורבות אמריקנית מחוץ לגבולותיה. ועל כן הוא מציע ערובות אמריקניות וסובייטיות, לא רק לערוב לקיום ישראל אלא אף להגיע לשלום באיזור.

השלישי רואה כתנאי לקיום השלום את הקמתה של מדינה פלשתינאית, וגורס כי הערובות יינתנו לשתי המדינות.

לדעתי, יש חשיבות לערובות — אפילו כאשר אין רצון לקיימן. הן יוצרות אווירה נוחה להידברות, המקרבת את השלום. לבדן, אין כהן כדי לפתור את הבעיה, אם גם פתחו את הדרך לדון בה, אך לאלעגם משלים — הן היו תמיד חשובות.

התחייבות ישירה

אלוף (מיל.) מתי פלד: ערב צאתו למזה"ת נשאל קיסינג'ר למה, בעצם, התכוון כאשר העלה את רעיון הערובות. לדעתי, ראויה תשובתו לתשומת־לב.

ראשית, אמר, הערובות יינתנו לאחר הסדר, שישראל ושכנותיה יסכימו עליו, מעין גושפנקא נוספת.

קיסינג'ר גם מנה מספר צורות של ערובה, מבלי לציין איזו מהן צדיפה בעיניו. הוא דיבר על ערובות מטעם האו"ם, על ערובות של ארה"ב ובריה"מ יחדיו ועל ערובות של ארה"ב לבדה. אפשרות נוספת, אותה לא הזכיר, אבל היא הועלתה בדיונים — הצטרפות ישראל לברית נאט"ו.

אני חושב, שערובה בינלאומית של האו"ם היא חסרת־ערך. האו"ם, לדאבוני, הוכיח שאינו מסוגל לפעול בשעת משבר.

גם הערובה של שתי המעצמות אינה לברכה בעיני. יש לי חשש, שבריה"מ תפרש את היותה שותפה לערובה כהצדקה וכעילה להרחבת המאחזים שלה במזה"ת וזה לא יכול לשרת את האינטרסים של ישראל.

גם ההתקשרות לנאט"ו אינה רצויה; באירופה רואים היום את המזה"ת כמקום רחוק, שאינו משפיע במישרין על האינטרסים של אירופה. אינני מאמין שתהיה נכונות מצד נאט"ו להיכנס לעובי הקורה במקרה של סכסוך במזה"ת.

נותרה, איפוא, רק התחייבות ישירה של ארה"ב, לוודא שהסדר אשר יושג במזה"ת — לא יופר ע"י אחד הצדדים.

יש המטילים ספק גם בערכה של ערובה אמריקנית, לאור יחסו של הציבור האמריקני למעורבות מעבר לים, והאפשרויות שישתנה יחס הממשל, או הקונגרס. להערכתי, ארה"ב תמשיך למלא תפקיד כמעצמת־על ולא תסתלק בקרוב מהזירה הבינלאומית. ועד היום, מאז מלחמת העולם השניה — כל הסדר שארה"ב סמכה ידיה עליו ונתנה לו גיבוי צבאי ומדיני, החזיק מעמד.

התחמקות בארה"ב

עמוס ערן: כדי לחדד את הדיון. וכתגובה לטענה שהערבויות האמריקניות עמדו בדרך־כלל במיבחן, ברצוני להציג כדוגמה את מלחמת־ששת־הימים. כאשר נסוגה ישראל מסיני ב־1957, היא עשתה זאת תחת לחץ אמריקני ובעקבות הסדר בין שרת־החוץ גולדה מאיר לבין ג'והן פוסטר דאלס, בו התחייבה ארה"ב

המשך

אומרים ישנה ארץ...

בסיפורי ארץ־ישראל

מאת רחבעם זאבי

העיטורים — מתוך ספרי נוסעים במאה התשע־עשרה.

המסע להר־סיני

סיפור המסע של ראשוני צה״ל במיבצע „קדש״

ינזר סנטה קטרינה מבט מצפון

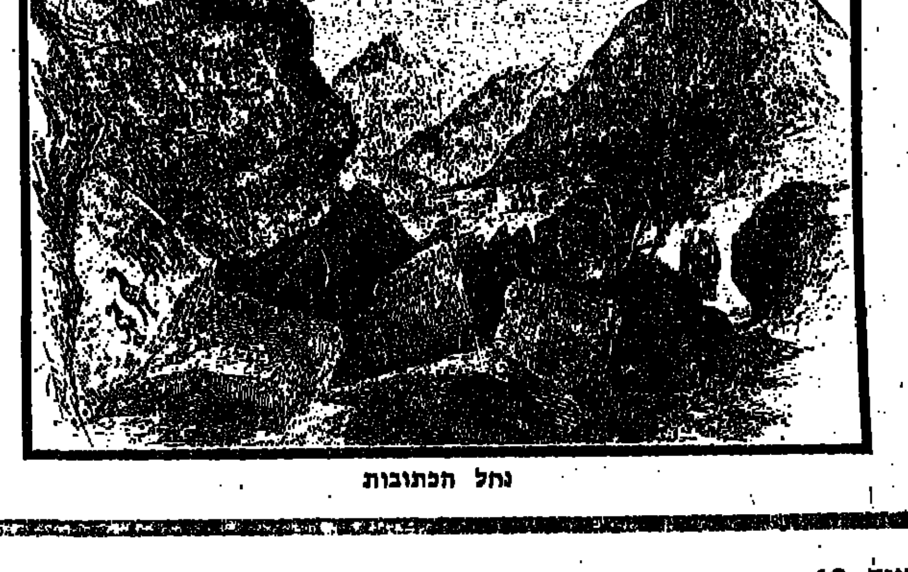

נחל הכתובות

כאשר נסתיים מבצע „קדש", בשנת 1956, לאחר שישה ימים של לחימה, קנה לו צה"ל אחיזה ושליטה בכל חצי האי סיני, אבל כוחותינו טרם הגיעו אל הר־סיני ו־סביבתו. שטח ההרים של לב דרום חצי האי סיני היה עדין חתום בפנינו וזר לנו. ידענו אותו מחמפות ומספרי ה־מסעות.

רק עשרה ימים לאחר תום הקרבות יצאנו למסע, שמטרתו היתה לגלות חבל ארץ זה. נעזרנו במפה ובספר תיור מה־מאה שעברה. יעמוד על הברכה קרל באד־קר, שכתב ספרי מורי־דרך רבים על ארץ־ישראל ושכנותיה ואשר יצאו לאור במהדורות רבות ובשפות שונות. ספרו של באדקר תאר לנו את הדרכים במדבר סיני, ואף־על־פי שחלפה לה למעלה מ־מחצית מאה של שנים, היה תאורו נאמן ומדוייק כמעט למה שמצאנו בשטח. באד־קר הבטיח לנו שמונה ימי סיור מסואץ, דרך ואדי פיראן אל הר־סיני, אבל אנחנו רכובים על רכב מוטורי גומאים מרחק זה ביום נסיעה אחד.

נחל הכתובות

בחרנו בדרך העולה ממערב, דרך ואדי פיראן וואדי מוכתב. התקדמנו בוואדי בדרך לא סלולה, לרוב על־פני חלוקי נחל. אי־פה, אי־שם יכולים היינו לראות סימ־נים שעבר כאן כלי־רכב כלשהו לפני שבו־עות רבים. ידענו, שבדרך זו שרכו דרכם רבים במרוצת הדורות, כשפניהם אל הר־סיני. אף־על־פי־כן היתה לנו הרגשה של ראשוניות, של חלוצים ההולכים לפני מחנה גדול. ואכן, באו רבים בעקבותינו — מטיילים וחוקרים, שהעפילו אל הרי דרום סיני.

בוואדי מוכתב, שהוא נחל הכתובות, מצאנו כתובות וציורים רבים חקוקים על הסלעים. הכרנו כבר את ציורי הסלע מהרי הנגב. אבל ריכוז כזה של ציורים ! בצדק נקרא הנחל על שמם. הכתובות נרקעו על־ידי כלי חד או אבן קשה יותר והן ברורות ובהירות.

בעוד הסלע כולו מכוסה בפטינה בת אלפי שנים, הרי האותיות והציורים בהי־רים יותר ומרצדים אלינו מן הסלעים. הכתובות הן בשפות שונות ומשמעותן לא היתה ברורה לנו. בוודאי נחקקו על־ידי עולי־רגל, סוחרים, חיילים ונוודים מבני המידבר. הציורים מובנים לנו יו־תר: הנה חיות וציידים וקשתים ושוב חיות. אין לנו זמן ליהנות מהתערוכה הפראית הזאת בגלריה הבלתי־רגילה ו־אנו מחישים פעמינו מזרחה.

נחל פיראן

נכנסנו שוב הפעם לנחל פיראן. זהו ואדי גדול ויפה. עברנו על פני בתים ונאות ובדואים מופתעים, שרואים לראשונה את בני־ישראל המודרניים. עברנו על־פני חורשות דקל, וגינות־ירק. משהגענו ל־נווה־פיראן חייבים היינו לעצור קמעא, להתפעל ולהשתאות מיער הדקלים. כאן מצוי גם תל עם חרבות מהתקופה הבי־זנטית. בניינים חרבים מפוזרים בכל מקום. גן־עדן לחובבי ארכיאולוגיה. ספר מורה־הדרך מספר לנו, שכאן היתה עיר עם ארכיבישוף, שהיה כפוף לפטריאך של ירושלים. זה נראה לנו הגיוני שסיני תהיה כפופה לירושלים...

טיפסנו על התל וראינו את הר־סרבל מדרום. היו שזיהו את הר־סרבל כהר־סיני וקידשו אותו. בעצם, איזה הר בסיני לא זוהה על־ידי מאן דהוא כהר־סיני !... אבל, מי שבחר בסרבל התרשם בוודאי מעוצמתו של ההר — רחב בבסיסו עם קווי צורה מעניינים ומרשימים. אם לא היתה לו סיבה והוכחה טובים יותר לקביעת הזיהוי, הרי הרושם הצורתי משכנע... אנחנו לא התפתינו והמשכנו על־פי התוכנית. גמאנו עוד כמה עשרות ק"מ והנה נתגלה לנו הר משה ומנזר סנטה־קטרינה !

המנזר

עצרנו את כלי־הרכב ושאגנו קריאות, חסרות משמעות. כאשר הגענו לשער ה־מנזר — שקעה כבר השמש, אבל העמק כולו עוד היה מואר באורה של שקיעה. שער המנזר היה נעול. לא ידענו אם ברחו הנזירים מפני המלחמה או שמא נרצחו בידי הבדואים ! הקפנו את חומות־הענק של המנזר בתקוות למצוא פשפש או שער שנכנס דרכו אל פנים המנזר. הקפנו ורצנו, כדי להספיק בטרם תכסה החשיכה את הארץ. לא מצאנו כל דלת או חריץ שנצליח להיכנס דרכם. על־יד שער החצר נתגלה לנו חוט תלוי על קיר החומה. טיפסנו אליו ומשכנו בו. קול מצילה נשמע לנו והוא הזעיק את הנזי־רים, שבאו ופתחו בפנינו את השער לחצר החיצונית ולאחר מכן דלת בחומת המנ־זר. בפתח עמדו תריסר נזירים נרגשים ואולי גם נפחדים.

דומני, שהנזירים גילו אותנו מתקר־בים, אך הסתתרו בהנחה שנפסח עליהם. אך משהכינו בשער וצלצלנו במצילה, הם באו ופתחו. הם ברכונו לשלום והוסיפו כי הם שמעו ברדיו על כיבושי צה"ל והרי הם מחכים לנו כבר עשרת ימים...

הנזירים הובילו אותנו לחדר האור־חים, המצוי באכסדרה העליונה ופנו לתפילת ערבית. איתנו נשאר נער משרת מבני הג'באליה, שדואג להרוותנו במים צוננים ולפצח עבורנו שקדים מיבולי סיני. הנוף הניבט אלינו מחדר־האורחים הוא חלומי: המנזר, על סמטאותיו ובתיו, מגדליו וצריחיו, כשהוא מוקף בחומה אגדתית. מעבר למנזר — הרי הגרניט המבריקים והחשופים.

הנזיר ניקופורוס, שהוא בוודאי קצין הקישור שלהם למקרי פלישה, בא אלינו וביקש רשותנו להפעיל את הגנרטור, ה־מספק חשמל למנזר. בוודאי היו סבורים, כי פקודות המלחמה מחייבות האפלה ושמא נאסור עליהם. כמובן שהרשות ניתנה.

סיור מודרך בנבכי המנזר מגלה לנו את צפונותיו ואת שכיות החמדה שבו. הנה, אין זה מנזר קטן וצנוע כפי שהכרנו בנעורינו במידבר־יהודה. המנזר הוא ב־עצם עיר בזעיר־אנפין, המשתרעת על שמונה דונם, ובה רחובות ובתים, בורות מים ומטבח, כנסיה ומסגד, ספריה ו־משרדים.

חומות גבוהות מקיפות את המנזר, הסגור ומסוגר כנגד התקפות של בני־המדבר. בעבר היו נכנסים אל המנזר באמצעות סל, הקשור לחבל שהיה מוע־לה אל צריח בחומה. המיתקן הזה עדיין פעיל ושמיש והאספקה למנזר מובאת באמצעותו.

נזיר מוביל אותנו בלבירינט הזה ומס־פר לנו את סיפורת של קטרינה הקדושה, שעל שמה נקרא המנזר ועצמותיה טמו־נות בין חומותיו. „כשהיינו קטנים ו־יפים" היינו שרים שיר ארוך על „קטרינה הקדושה". היה זה שיר ארוך עם בתים בלי־סוף. האם יש קשר בין הקטרינות !

מים וחשמל

פער אמינות

היכן אתם

هكذا من الأصل

פרופ' מריון מושקט
ערובות — אלמנט משלים

אלוף (מיל.) מתי פלד
המזה"ת — "מקום רחוק"

ד"ר יאיר עברון
"וייטנאם — דוגמא לנכונות בלתי רגילה"

הנשק המודרני, אין ערך לגבולות. זהו שטות ממדרגה ראשונה!, לנשק הרי יש טווח. וכיום רוב הנשק ש־בידי הערבים הוא מחוץ לטווח ליבה של מדינת־ישראל. אבל, אם יעמדו אלף טנקים ירדניים ועיראקיים בין לטרון וקלקיליה — אני לא אישן בשקט. השלום שנשיג יחזיק מעמד 10, 15 שנים, ואחר־כך?

עמוס ערן: דובר כאן על ערובה הקשורה בסיוע אמריקני בנשק, ב־כסף, בתמיכה מדינית. אבל, ארה"ב עוברת כיום משבר חמור. בקשותינו לסיוע אמריקני מהן בסדר־גודל של פי 6־7 ממה שקיבלנו לפני מלחמת־יום־הכיפורים. ואין כל בטחון שנקב־לו. סיוע־החוץ הפך בארה"ב של ה־יום לדבר הבלתי פופולארי ביותר.

אבל, נקודת המוקד שלי היא, איך להבטיח את המשך הסיוע כאשר יש גורמים בארה"ב הסבורים שהוא מנוגד לאינטרס האמריקני. אם נאמר שציר ירושלים־וושינגטון מהווה בלם ליתר מעורבות סובייטית ב־איזור, הרי יש אסכולה ההולכת ומת־חזקת והטוענת, שציר וושינגטון־קאהיר, וושינגטון־ריאד, וושינגטון־טהראן יעשה זאת בצורה טובה יותר.

2 השקעות שהצליחו

אורי בן־ארי: אנו מדברים על ערובה שאיש לא הציע אותה בינ־תיים, ובוודאי שלא אמר איזו ערובה תינתן לקיומה של ישראל, כפי ש־התבטא קיסינג'ר, יש לה משמעות פשוטה: ברגע מסויים יקומו מספר דיוויזיות אמריקניות, מספר לא קטן, ויבואו לכאן, להילחם. לדעתי, במצב השורר בארה"ב ולאור מה שקרה בוויטנאם קל יותר לקבל מן האמ־ריקנים ערובה כספית, כסף ונשק, מאשר בוץ־אדם אמריקני.

נאמר, שבקשת הסיוע שלנו גדלה פי 6־7, עדיין זה כטיפה בים לעומת מה שהשקיעה ארה"ב בוויטנאם. מ־בחינה עסקית — והאמריקנים, הם אנשי־עסקים — יש רק שתי השק־עות אמריקניות שהצליחו: "תוכנית מרשל" שהעמידה את אירופה על הרגליים וישראל. בינתיים, זוהי השׁ־קעה משתלמת.

עמוס ערן: התסביר כיצד? הן יש מעורבות סובייטית באיזור — ויש הטוענים שבגלל קיום ישראל — ויש אינטרסים של נפט.

אורי בן־ארי: איני יודע מה היה במזה"ת, אילולא היתה ישראל. יש הטוענים, שהרוסים היו שולטים כאן. אחרים יכולים לטעון, שהאמריקנים היו השולטים. מאחר שאינני נביא אומר רק, שאנו קיימים ותודות לכך יש להם דריסת־רגל במזרח־התיכון.

ד"ר יאיר עברון: אינני רואה את מדינות־ערב מוכנות למה שקרוי שלום־אמת, כלומר — עם חילופי־שגרירים, יחסי מסחר וכו'. אינני יו־דע אם זה יתגשם אי־פעם; מכל מקום, לא לפני שיעברו שנים רבות.

מה שאני רואה באפשרי הוא — הסדר שניתן לחיות עימו, שיפחית את שכיחותן של המלחמות. מטרה זו אפשר להשיג — אם כי עם הס־תברות מסויימת שההסדר יתפוצץ ותפרוץ מלחמה.

אין זה פיתרון אידיאלי. הפיתרון האידיאלי (אם כי לא לדעתי) הוא שנישאר כשבידינו חלק גדול מן ה־שטחים, שהערבים יחתמו עימנו הסכמי שלום, שאנו נקבל סיוע כס־פי וצבאי מאסיבי מארה"ב ושכל

(המשך בעמוד 15)

קנה דירתך בדירות גינדי

ראשון־לציון — רח' הרצל 59 (מול התחנה המרכזית)
פתח־תקוה — רח' חיים־עוזר 28 (מול העיריה)
רחובות — רח' הרצל 187 (מול המשטרה)

בראשון־לציון - בפתח־תקוה - ברחובות

אין לנו מתחרים!!!

במבחר! במחיר! ובשרות!

בראשון־לציון —
הצעה מיוחדת למשפחה
4 חדרים לחזית
180,000.- ל"י

ברחובות —
מבצע מיוחד ל־4 חדרים
לוקסוס מלא, מעלית, טלפון פנים,
חדר רחצה נוסף צמוד לחדר ההורים
פינת משחקים בחצר ועוד.
195,000.- ל"י בלבד

זוגות צעירים!!! 3 חדרים בבנין יוקרתי 160,000 ל"י בלבד!

אצל גינדי קנית בבטחון זכית

תשבץ לחג הפסח

בעריכת תלשונאי הלל הרשושנים

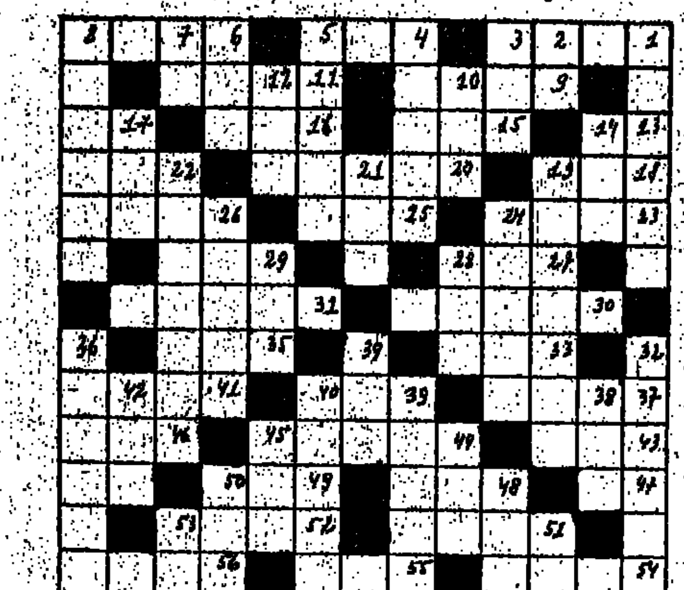

לרגל חג הפסח — 55 פרסים: פרס א: ארבעים (40) ל"י; פרס ב': שלושים (30) ל"י; פרס ג': עשרים (20) ל"י; פרס ד': חמש־עשרה (15) ל"י; פרס ה': עשר (10) ל"י ועוד 50 פרסי ספרים.

את הפתרון יש לכתוב כתב קריא על צידו האחד של הנייר או על הגזיר התשבץ ולשלוח עד יום השישי, 4.3, לפי הכתובת: הלל הרשושנים, תשבץ פסח תשל"ה, ת"ד 20221, תל־אביב ● אנא לציין את המעטפה במנין בן 25 אגורות ● פתרון תשבץ השבוע מס' 578, תשבץ פורים תשל"ה ושמות הזוכים בפרסים — יפורסמו ביום א' 22.3 ● לפותרים ולמוסריות — חג פסח כשר ושמח!

במאוזן — מימין לשמאל:

1) ירק ממשפחת המצליבים, חריף מאוד 4) מלכודת לבעלי־חיים 6) כלי המשמיע קול על־ידי תקליטים, „גרמפון" בלע"ז 9) מונחת היא על קערת „ליל־הסדר" 11) ממלא מקום המלך, עוצר, ביטוי לועזי 13) מלת חיוב 15) גמול בעד מעשה רע 16) גרעין של חרוב 17) אוייב 18) חג לזכר יציאת־מצרים 20) מסכת תלמודית בסדר "מועד" 22) חבל, ריק (ישעיה מ"א, כ"ד) 23) מכשיר של מהנדס או שרטט 25) דרגה צבאית בצה"ל 26) מיטיב לקבוע את תכונת האדם 27) מאר, יוסי רב 29) תכונת האדם 30) רשימת שאלות 31) חוליות עמוד־השידרה בצורף 33) איש־הביון, חבר ה„אינטליג'נס" — מתחדישי הלשונאי הלל הרי־שושנים 35) מלצור ללכידת חיות 37) תכונתו להטיל דופי בכל — מחדישי הנ"ל 39) נביא־הנביאים 41) כילי 43) מוזמן 44) כינוי לארץ מצרים 46) נע ונד 47) עשוק, מיסכן 48) חבר לשותפות 49) שיח־בר תחתיו מצא אליהו הנביא מחסה מפני השמש 50) בהמה גסה טהורה 51) בעל רכוש רב 52) נתח בשר־נא או צלוי, „ביפשטיק" בלע"ז 54) אחת מעשר מכות מצרים 55) עטרה של זוהר 56) סיפור יציאת מצרים ב„ליל־הסדר".

במאונך — מלמעלה למטה:

1) אחת משלוש הרגלים 2) סוד 3) מוט גבוה באוניה 4) שם אחד ממלכי מצרים 5) סגולה לשם לימוד והתמחות 6) מטבע קדמון — מאת זוז 7) זעיר, זערור 8) כינוי למצה 10) נכסי הקדש מוסלמי 12) גוף בעל צורה ונפח הנמצא בחלל העולם 14) קרש 17) זהב התבשיל 19) יום־טוב החל בחודש ניסן 21) אסור לאכלו בפסח 22) מחצית המצה האמצעית, „לויי", הנא־כלת בסוף סעודת „ליל־הסדר" 24) להטוטן, „אקרובט" בלע"ז 26) פרי גלעיני מתוק ועסיסי (Prunus persica בלע"ז) 28) תואר אצולה בספרד 29) חושך 32) מזמון עממי המושר בסיום „סדר" ליל־הפסח 34) מספר המכות בהן הוכו המצרים במצרים 36) סטל חצוב באבן 38) עבודה כזאת עבדו בני־ישראל במצרים 39) בית־מלאכה לתפירה 40) עבודת תמורת בבית־הספר 42) משקת עשוי מדבש 44) מאמין לכל איש 45) כינוי לסופר הכותב ספרי־תורה, תפילין ומזוזות 46) מספרם של מסדרי המשנה 50) לחס־עוני 51) ענן 53) כרך בהולנד.

ישראפאם ISRAFAM

אין צורך לשכנע אותך
לחסוך כסף מקום וזמן
סופם תעשה זאת

סופם החיננית הקטנה

2½ ק"ג כביסה יבשה
אחריות לשנתיים

רקורד סופם מכונת הכביסה. סופאם רקורד הפעולה הכפולה עם הצרפתיה הקטנה. סופאם מכונת הכביסה הקטנה פותחה באופן מיוחד לדירות עם לזוגות צעירים ולחיילים. והותאמה לכביסת מושלמת של צמר, ניילון, סיבים סינטטיים. צורכת 200 וואט בלבד, 2½ ק"ג כביסה יבשה. זמן פעולה 6 דקות.

סופאם רקורד לשטי־פת כלים. הצרפתים אומרים עליה סופאם פאטאל. המכונה לפעולה הכפולה — כביסה ושטיפת כלים. פעולת השטיפה נע־שית ע"י תנועה סי־בובית רוטורית מהי־רה המקנה שטיפת כלים מהירה ויעילה למשפחה בת 4—5 נפשות. זמן פעולה 6 דקות בלבד!

רקורד סופם הסגולה הכפולה לכביסה ולשטיפת הכלים המהירה

יבואן ומפיץ בלעדי לאזור חיפה הצפון ישראפאם בע"מ דרך העצמאות 72 חיפה טלפון 664407
שיווק והפצה אזור המרכז והדרום אלמור בע"מ תל אביב, ככר המדינה, רחוב ה' באייר 24 טלפון 265881 03-265881
ניתן להשיג בכל החנויות המובחרות

בפרטים נוספים: ישראפאם בע"מ דרך העצמאות 72 חיפה

"גילת"

חברה לבנייה ושיכון
באזורי פיתוח בע"מ

בנייה
לזוגות צעירים
זכאי משרד השיכון

באר־שבע: דרך מצדה שכונה י"א
דירות בנות 3 חדרים 74 מ"ר
במחיר ממוצע של 120,000 ל"י

בדבר פרטים והרשמה: — לפנות לאתר הבנייה, דרך מצדה, כל יום ה' בשעות 10.00—15.00 או במשרד הראשי באשדוד, רחוב רוגוזין 48, בימים א', ב', ד', בשעות 8.00—16.00, טלפון 055-23992.

בברכת
חג שמח
לכל לקוחותינו
מאחלת:

כיסון kvisson
שרות PHILCO
למכונות כביסה
רח' וסרמן 6
תל־אביב־יפו
(פינת רח' סלמה 19)
טלפונים:
824493 885366/7

יריד חדש בבזר עכו עתיק היומין

בחסותו של שר התיירות מר משה קול

בואו בימי חג הפסח ליהנות וגם לקנות ביריד "בזר עכו" החדש, ליד המוזיאון העירוני.

ביריד מוצגות עבודות אמנות, ציור, פיסול, מלאכת מחשבת ופולקלור של המיעוטים.

היריד יהיה פתוח לקהל בכל ימי חג הפסח מיום 28.3.75 - 6.4.75 בין השעות 10.00 - 20.00.

-הכניסה חופשית-

משרד התיירות — עירית עכו

משרד האוצר / אגף החשב הכללי
מינהל הרכב הממשלתי
מכרז 1/3/75
מינהל הרכב הממשלתי מכריז על

מכירת רכב וקטנועים משומשים

מתוצרים וסוגים שונים

פרטים נוספים וחומר הקשור במכרז ימסרו למבקשים במשרדי מינהל הרכב הממשלתי, רח' יהודה הימית 31, יפו, החל מתאריך 19.3.75 עד תאריך 1.4.75 בין השעות 08.00—13.00.
אין מינהל הרכב הממשלתי מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
מינהל הרכב הממשלתי

בחרי
ברון־לי

בגד הים החתחיא לנופך
להשיג בחנויות מובחרות בכל הארץ

לחג-המצות

גבול שמת בל יעבורון

פעם אחת, בערב פסח לאחר חצות, אמר רבי לוי יצחק מברדיטשוב אל שמשו שלו: בוא ונטייל מעט ברחו־בות ובשווקים של ברדיטשוב.

יצאו ועברו באחד מן הרחובות. מ־עבירי גבול ומבריחי מכס. העמידו רבי לוי יצחק ושאל אותו בלחש:

"האם יש לך אריג? סחורה אסורה הבאה מעבר לגבול?"

"יש ויש", ענה הגוי, "מכל מינים, צמר ושיראים, מכל מה שה־עין רואה והלב חומד".

הניחו רבי לוי יצחק והלך עם השמש שלו לרחוב היהודים. פגש ב־אדם מישראל, שהוא מסוחר ולכך ה־בית המרזח לבעלו. אמר לו הוא: "יש לך חמץ בביתך או ברשו־תך?"

"חמץ?" — נרתע הלה, "רבי, ר' מורי, מה זה? הרי משעה כבר הורחו בי־תי מכל חמץ, בערתי ואף ביטלתי. אין בביתי אף פירור שחור".

נשא רבי לוי יצחק עיניו כלפי מעלה ואמר:

"רבונו של עולם, ראה גם ראה מה ביניהם: הגויים, אין כל מלכות — אף־על־פי כן, הם מבריחים סחורה על הגבול. ואתה ציווית "לא יראה לך חמץ" — ואין אחד מישראל שימצא בביתו חמץ. בשמירה קפדנית שומרים בני ישראל את מצוותיך".

עלילת דם

לרבי לוי יצחק מברדיטשוב נודע, שהגויים מתכוונים לעשות עלילת דם על היהודים. בערב פסח, לפני ליל הסדר, הלך רבי לוי יצחק לבית הכנסת, עלה על הבימה ופתח ארון הקודש. לאחר שהתפלל אמר: "רבונו של עולם! אתה אמרת: כי שבעה ימים מצות תאכלו, ומעלילים עליהם שהם מכניסים דם למצות?!"...

להיזהר בצערן של נשים

רבי ישראל מסלנט היה נוהג לעמוד בעצמו על גבי העוסקים באפיית מצות. הוא היה משגיח על הכשרות ועל הנקיון, כדי שלא יהיה חשש חמץ. פעם אחת, בשעת הכנת המצות, לא יכול היה לבוא ושלח את תלמידיו. שאלו אותו: "ממה עלינו להיזהר ביותר?"

אמר: "היזהרו בכבודה ובצערה של העובדת, אלמנה היא".

דיין אלמנות ויתומים

כשהמצאו את המכונה לאפיית מצות, היתה המכונה שנויה במחלוקת, והיו גדולי תורה שהתנגדו לה. שאלו את רבי ישראל מסלנט מה דעתו. אמר: "אין דעתי נוחה מן המכונה, כי האופות העניות והאלמנות מתפרנסות מאפיית המצות, ואם תבוא מכונה, יאבדו את פרנסתן".

וגם ערב רב עלה

אחד הגבירים שהחזיקו בעניינו רב עם הרבי יהונתן אייבשיץ בפסח. אמר אליו:

"אתה מצדד תמיד בזכות היהודים ואינך מבין מה הם עושים"...

למען ישמעון וידאון

מעשה במחריף ששרף את החמץ בערב פסח...

ר' יהודה היה נותן בהם סימנים

במי הגבירים היו רגילים לשלוח...

כי לו הים והוא עשהו

חסיד אחד בא אל רבי ישראל בעל שם טוב...

חמץ נוקשה

בערב חג הפסח, לאחר שערך רבי ברוכל ממעזבוז את החמץ...

ריחיים על צווארם

שאלו לרבי שלום הלוי המגיד: "מה היה המקום שבעשו חמץ ומצה?"...

— ליקט, התקין והביא לדפוס —
הרב מנחם הכהן

סדר פסח, מתוך הגדת אופנבך

בצורה גראפית אמנותית מרהיבה עי־נים, כיאה למעמד הנשגב.

ליל סדר

חג הפסח נחוג, כדרכו מאז והדר זכ־רונות יהודיים...

"גניבת" האפיקומן

עם פתיחת ה"סדר", נהוג עורך הסדר לשבור את המצה האמצעית...

כוסו של אליהו

מלבד ארבע הכוסות, נהוגים עוד כוס יין גדולה לאליהו הנביא...

פתיחת הדלת לאליהו הנביא

המנהג לפתוח את הדלת לאליהו הנ־ביא לאחר ברכת המזון...

מעות חיטים — קמחא דפסחא

מנהג עתיק הוא בקהילות ישראל בכל התפוצות, לדאוג לצרכי הפסח של עניי ישראל...

תושבי באר־שבע, רחובות, חולון

חיילי מילואים ששרתו מעל 75 יום במלחמת יום הכיפורים זכותכם להירשם ללימודים חינם תקפה החודש

נצלו זכותכם והירשמו עכשיו

ללימודי שפות רק בהתאם לחוק חיילים משוחררים תשל"ד 1973

הנכם רשאים להתחיל בלימודים במועד שתבחרו

פרטים מלאים אודות זכויותיכם לגבי אפשרויות הלימוד וכן התאמת רמת הלימודים, במשרדי הייעוץ וההרשמה, קיימות רמות לימודים שונות, בשפות שונות המותאמות לרמת השכלתו של התלמיד.

קיבוצים, מועצות אזוריות, מועצות מקומיות, מוסדות ומפעלים

הקדימו הרשמת חבריכם לקורסים לשפות הניתנים ע"י המכון הישראלי לשפות, בישוביכם.

מכון ישראלי לשפות

משרדי יעוץ והרשמה:

באר־שבע : משרדי שרות יעוץ לאזרח, רח' הרצל 88, בעיר העתיקה, טלפון 73342 בימים א'-ה', בשעות 16.00—19.00

רחובות : בית יד לבנים, רחוב הבנים, טלפונים 953891, 958397 בימים א'-ה', בין השעות 17.00—20.00

חולון : יד לבנים, שדרות קוגל 11, בימים ב', ג', ד', מ־17.00—18.30, טלפון 845055

וכמו כן בשאר הסניפים:

תל־אביב : אבן גבירול 30, טלפון 252337, בין 8.00—20.00
רמת־גן : שפירא 4, פינת ארלוזורוב 83, טלפון 723466, בימים א'—ה', בין 16.00—20.00
חיפה : נורדאו 30, טלפון 667040, בין 8.00—20.00
ירושלים : 1. ההסתדרות 22, טלפון 224769, בין 8.00—20.00
2. בית הפקיד ע"ש מ. שרת, מסריק 10, טלפונים 66380, 68383
אשקלון : בי"ס אילנות (הישן) אפרידר, טל' 2773, בימים א'—ה', בין 16.00—20.00
צפת : עירית צפת, המחלקה לתרבות נוער וספורט, רח' ירושלים 7, מר בן־פורת טלפון 4—30961, בין 9.00—13.00
טבריה : עירית טבריה, המחלקה לחינוך, רח' נצרת, מר ירושלמי יוסף, טל' 6—21911 בימים א'—ה', בין 9.00—12.00

שני ימי הרשמה אחרונים: יום ו' 28.3.75 ויום א' 30.3.75 - היום האחרון למימוש זכותך

هكذا من الأصل

יהודי פקיעין גולים בישראל

מאת יואלה הר־שפי

סכנת עקירה מרחפת על היהודים היחידים שלא נעקרו מעולם מאדמת ארץ־ישראל, משפ׳ זינאתי, המשפחה היהודית האחרונה בפקיעין, חוששת פן תיפקע, דווקא במדינת ישראל, רציפות ששום שלטון זר לא יכול לה

מה נשתנה סדר פסח מכל הלילות? שבכל הלילות, כאשר שואלים ילדים — אבא, למה? עונים להם: שתוק, ככה! ואילו בליל הסדר, גם שואלים וגם נענים. ולא רק חכם מותר ב־הצגת שאלות. גם הטיפש וגם התם וגם מי ש־אינו יודע לשאול. שואלים למה חוגגים ונענים, כי הוציאנו מעבדות לחרות. ומספרים ביציאת מצרים וביציאת אירופה והמהדרין מוסיפים, כי נס גדול אירע לנו ובמקום לחיות חלפנים וסו־חרים וסופרי־חצר בלשונות עמים ותרבויות זרות, חזרנו לעבוד את אדמת אבותינו ולהו־ציא ממנה לחם.

יחד עם כל בית ישראל חסב לסדר משפחת זינתי ותספר, בשמחה ובדבקות ביציאת מצרים ולא תוסיף — שהרי מעולם לא יצאה בגלות אחרי חורבן בית שני ולא זזה מביתה שבכפר הגלילי פקיעין ועיבדה את אדמתה בזיעת אפ־יה כל הדורות. עד... תקומת מדינת־ישראל.

כשבאו ראשוני החלוצים, דוברי העברית ורוכבי הסוסים, רחב לבם של הזינתים ושל אחיהם, בני המשפחות היהודיות השכנות בכפר, בני משפחת תומא, אנקיבלי, כהן ואחרות. היום התפזרו בני פקיעין בכל רחבי הארץ ורבים הרחיקו נדוד עד למדינות הים. אולי קל יותר לזכור בגעגועים את פקיעין היהודית הגאה, המצפה לגאולה — מאשר לראות בשפלותה ובגסיסתה של פקיעין היהודית במדינת היהודים הריבונית.

ורק הזינתים מתעקשים, משוגעים. אינם מבינים, כי במדינת ישראל דיבורים לחוד ומע־שים לחוד. אפשר לדבר על „זיקה היסטורית", על „גאווה לאומית" ועל „זכות אבות" — ולא־טום את הלב והאוזניים אל מול שוועתו וסבלו של יוסף זינתי — המגלם בגופו ובקיומו את כל אלה. אפשר להזעיק עולמות כאשר מחולל בית־עלמין יהודי בתחום שלטונו של ישמעאל — ולא להניד עפעף, אם תחת שלטונה של יש־ראל מכפישים צואת־אדם וגללי־עזים מקום קבורתם של גדולי תורה.

אילו היה כיסוי כלשהו — אפילו דק ומלא־כותי כיריעת־ניילון — לכל הפטפטת שלנו על חינוך לתודעה לאומית, היתה פקיעין הופכת לאבן־פינה של החינוך הזה.

„זוהר" במערה

אפשר, כמובן, לצאת ידי־חובה בדרך המקובלת והאהודה על „אנשי הסגולה" שלנו ולהפיץ בין מורי התודעה היהודית ותלמידיהם חוברת מהודרת על פקיעין. ממנה ילמדו ילדי ישראל על הכפר הגלילי היפה כמו אגדה, שבה חיו איכרים עבריים, גאים וחסונים, אשר הוציאו מקירבם גיבורי חייל ורבנים גדולים בתורה.

הם ילמדו כיצד הוציא הקיסר גזר־דין מוות נגד המורד במלכות, רבי שמעון בר־יוחאי וכי־צד מצא התנא, יחד עם בנו אלעזר, מיפלט ב־מערה שבהגווי הסלעים של פקיעין. כאשר עמד הצמא להכריעם, אירע נס למחדשי הסנהדרין באושא ומעיין צלול בקע מבינות האבנים. בענ־ותו, מאן הרב לרוות צמאונו מן המעיין. „איני ראוי שנס כזה ייעשה לי", אמר (בנקודה זו בחוברת הלימוד ראוי, אולי, להכניס פרק מיוחד על התפתחות מושג „אנשי סגולה" ביהדות מאז ועד ימינו). ראה הקב"ה כיצד מעלת חכ־מים עלולה לסכל את הנס שלו, ושלח עגלה תו־עה לשתות מן המעיין. ראה ר' שמעון והבין את הרמז: אם לה מותר, מותר גם לי.

ועוד מסופר שם, כיצד תצמיח הקב"ה עץ חרוב, שיצל על המערה ויזין את יושביה מפי־רותיו. אם ימהרו מחברי החוברת, יוכלו עוד לצלם את הכתוב על הלוח שבפתח המערה (אשר לפי גירסת מקובלי צפת נתחבר בה ספר „הזו־הר" הקדוש, על־ידי רבי יוחאי ובנו בתריסר שנות שיבתם בה) — בטרם תיסתם המערה על־ידי שלטונות התברואה, בגלל הפיכתה לבית־כבוד שדה.

וכה כתוב שם:

„מערת
רבי שמעון בר יוחאי
ובנו רבי אלעזר
נתחבאו בתוך המערה
מפני הגזירה
בה למד תורה
אדוננו בר־יוחאי
ושם נברא מעיין לו
וחרוב למאכלו
מה טוב חלקו וחבלו
ואמרתם כה לחי".

בחוברת הציונית הזאת יכונסו מן הסתם

[illegible]

מרגלית זינאתי, „קיסינג'ר" של פקיעין

פקיעין של היום בשפת הסטטיסטיקה היא כפר של 3000 תושבים, בו תופסים הדרוזים מקום ראשון ומהווים כ־66 אחוז מתושביו; אחריהם הנוצרים המגיעים לכדי 29 אחוז; ולבסוף המוסלמים עם ארבעת האחוזים הנותרים. יהודים — 0%. משפחת זינתי הבודדת לא מתבטאת באחוזים.

ובכל זאת עולים בני זינתי מדי פעם לחד־שות והם לצנינים בקרב האוכלוסיה הלא־יהו־דית של הכפר ועוד יותר מזה — בעיני אנשי משרד הפנים ומשרד הדתות, אשר מינה אותם מטעמו על המקומות הקדושים ליהדות בפקיעין.

בדידותה של משפחת זינתי התחילה בשנות הארבעים. אם כי פקיעין הלכה והתרוקנה מיהו־דית עוד קודם לכן. אחרי שרובם עזבו במאו־רעות 1929 — חזרו רק מתי מעטים וגם אלה נטשו את המקום בפקודת הבריטים בשנת 1936. אז גם נאלץ יוסף זינתי לצאת ל„גלות" היחידה שידע מימיו לחיות שנתיים בחדרה. אך בעוד האחרים התפזרו, אסף זינתי את אשתו ואת ילדיו— שאול ומרגלית — וחזר הביתה.

כאשר קמה המדינה, שוב פרחו התקוות. כמו נוסף זוהר חדש למגן־דוד הרקוע מברזל שעל השער הקטן בפתח בית זינתי. השכנים התחילו לנהוג בו יראת־כבוד גדולה. אין ספק, חשבו, שעתה תחזיר המדינה היהודית את עטרת פקי־עין ליושנה.

וכי אפשר היה לחשוב אחרת? הרי נשיאה השני של המדינה, יצחק בן־צבי, היה ידידם ופטרונם של בני משפחת זינתי. ואכן, הוא ניסה לעורר את המוסדות ואת משרד הדתות לעשות משהו, והם עשו משהו — מינו את זינתי לשומר המקומות הקדושים ליהודים בפקיעין, והקציבו להם סכום עלוב ומביש שאין בו כדי להחיות את הנשמה.

זינתי לא התלונן על המשכורת. „המדינה ענייה", אמר. „צריך להסתפק במועט". הוא ראה בעצם המינוי צעד חיובי וסימן טוב לבאות. לא משום שעד אז זילזל מישהו במקומות הקדו־שים. להפך. המוסלמים, שהתחברו אל יהודי פקיעין לפני כ־900 שנה; הנוצרים שנוספו אלי־הם לפני כ־700 שנה במסעי־הצלב; והדרוזים שהתקבצו מלבנון לפני כ־200 שנה — כולם חיו

קדושים ומנודים

המנשר

נעפילים להר

המזור — שנשה קטרינה ממט מדרום מזרח

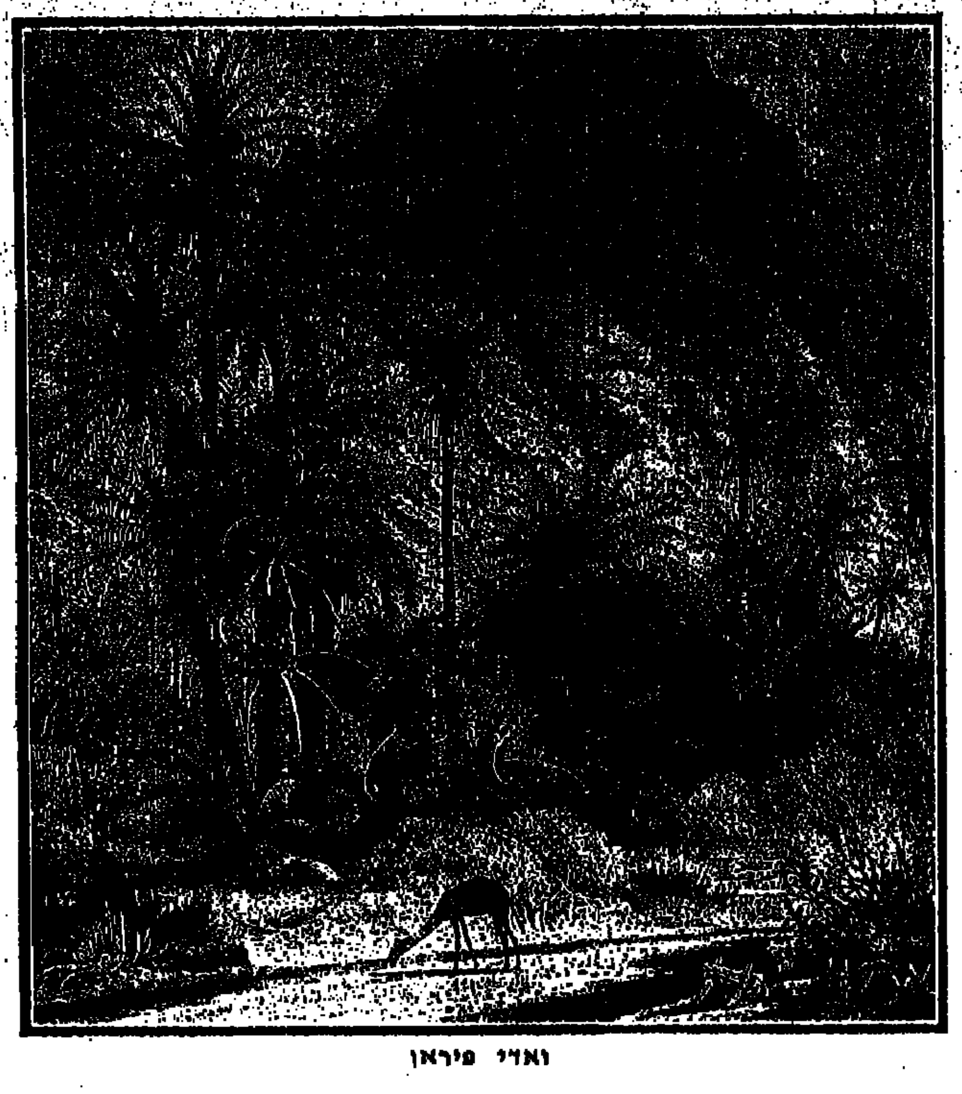

ואדי פיראן

הרסיני מישור א־ראחה ומנזר קטרינה

هكذا من الإصل

מפעלי ידיעות אחרונות מחלקת הספרים

לחג הפסח - שי נפלא לבית ולמשפחה

אטלס־עדי
+ מידע גיאוגרפי
סוף סוף גם בישראל
אטלס העולם והחלל
כדוגמת גדולי וטובי האטלסים העולמיים
שפע מפות ואוצר ידע אנציקלופדי ללא תקדים
המחיר 140 ל״י

התלמוד ויוצריו
מאת אברהם משה נפתל
התלמוד ויוצריו הוא יד ומדריך לכל משכיל, מורה, סטודנט ולכל משתלם בתלמוד, היסטוריה וספרות עברית מקורית.
מחיר חכרכים א׳, ב׳ 36.— ל״י
מחיר כרך ג׳ 28.— ל״י

משפט והלכה
מבחר תשובות
מאת פרופ׳ יעקב בזק
ספר יסוד למשפטן, להיסטוריון, לבלשן ולכל סטודנט ומשכיל עברי המתעניין בתולדות ישראל המשפט העברי.
מחיר כרך א׳ 22.— ל״י
מחיר כרך ב׳ 28.— ל״י

הופיע „מידע גיאוגרפי"
ספר המעדכן את אטלס־עדי
בשורה לרוכשי האטלס בלי מידע־גיאוגרפי
אפשר להשיג בחנויות וב„ידיעות אחרונות" את הספר „מידע" להשלמה
המחיר 30 ל״י בלבד

הופיע
ספרו של אלוף (מיל.) חיים הרצוג
מלחמת יום־הדין
הזמן את הספר מהמהדורה הראשונה בעוד מועד!
המחיר: 29.50 ל״י

סיפורי התנ״ך
לילדים גיל 8—12
2 כרכים עם ציורים צבעוניים
המחיר: 42.— ל״י (במקום 48.— ל״י)
חיטורים — אוספים ומהדורות מרהיבות ידועים של כל ילד ספרים אידיאליים ללמוד ולמתנה!

עזית במדבר יהודה
מוטי גור
המחיר 10.50 ל״י

הדאגה לבריאות משתלמת
ד״ר מ. מקר
המחיר 14 ל״י

משפחת הפלמ״ח
מאת: חיים גורי / חיים חפר
ילקוט עלילות וזמר
• למעלה מ־100 שירים שהושרו באהלי הפלמ״ח.
• כל השירים — בלוית תווים, רישומים — אריה נבון, פורמט אלבומי, ניר משובח
המתנה הנפלאה לכל
המחיר: 37.— ל״י

עזית הכלבה הצנחנית
מוטי גור
המחיר 11.50 ל״י

האם והתינוק
המחיר 12 ל״י

לכבוד „ידיעות אחרונות" — מחלקת הספרים, ת.ד. 14125, מיקוד 61140, תל־אביב
נא לשלוח לי את הספר/ים ...
מצורף שיק/המחאת דואר ע״ס של ... ל״י.
השם ... הכתובת ... החתימה

המחיר 11 ל״י

המחיר 11 ל״י

המחיר 11 ל״י

המחיר 11 ל״י

עזית בארמונות קהיר
מוטי גור
המחיר 13.50 ל״י

הלידה
ד״ר מ. לנצט
המחיר 14 ל״י

ערבויות לישראל - כיצד, למה ואם בכלל

(המשך מעמוד 9)

המערכת הבינלאומית תברך אותנו. אך זה אינו מציאותי.

יכול להיות, שחלק מן הדברים הללו — אך לא המשך החזקת השטחים — היינו מסוגלים להשיג לפני אוקטובר 1973. היום — אני מספק. ובכל זאת, חושבני שניתן להשיג הסדר עם כמה ממדינות־ערב, אף כי אירגוני הטירור ימשיכו בפעילותם. אני חושב שניתן לקוות להמשך הסיוע האמריקני — אך בתנאי שנפנה את השטחים. ואני חושב, שבסופו־של־דבר — אם נרצה או לא, עם ערבויות או בלעדיהן — נצטרך לפנות את מרבית השטחים. ומוטב שנגיע לזה בצורה המהירה ביותר.

גם אני לא הייתי ישן במנוחה אילו ניצבו 1000 טנקים ירדניים ועיראקיים ליד נתניה. אבל, מי שממליץ על פינוי השטחים מביא בחשבון הסדרי פירוז, הן בגדה והן בסיני. יש הטוענים, כי פינוי סיני תמורת פירוזו אפילו עדיף מבחינה צבאית. בזכותו של הפירוז החלקי בסיני, הצלחנו במלחמת 1967, כי היה מרחב התראה עמוק. כשישבנו על התעלה, ללא מרחב כזה, באה עלינו מלחמת 73׳ באפתעה.

אבל, נחזור לערבויות. איני סבור, שהערבויות צריכות לבוא במקום כוחו של צה״ל ובמקום הסכמי־פירוז. אבל, מעבר לשני נושאים אלה, יש חשיבות ניכרת לערבויות.

מדינות־ערב מתייחסות ברצינות רבה לאפשרות, שמעצמות העל, או ארה״ב, יתערבו התערבות צבאית. הצלחתם האמיתית במלחמת אוקטובר לא היתה בשדה־הקרב כי אם ביכולתם לשחק היטב את הגורמים הפוליטיים והאיסטרטגיים הבינלאומיים.

לדעתי, יש בהחלט לערבות צבאית אמריקנית כושר הרתעה חשוב. נכון אמר מיכאל בר־זוהר, שאמינותן של ערבויות קשורה באינטרסים של נותן הערבות. אבל, לארה״ב יש אינטרס ברור — לשמור על אמינותן של ערבויותיה, שכן אם לא תעשה זאת, עלולה להתמוטט כל מערכת הבריתות שהיא (וגם בריה״מ) הקימה מאז מלחה״ע השניה.

הערה נוספת לדברי בר־זוהר — כל זמן שיש לנו עליונות צבאית קונבנציונלית, מוטב שלא נשאף לנשק שבו יכולים אנו והערבים להשמיד האחד את השני במכה אחת. בין ערבויות אמריקניות ונשק גרעיני בידי שני הצדדים — אני מבכר ערבויות.

סכנה עצומה

עמוס ערן: אני רוצה להזכיר עובדה, מבלי להיכנס לפירוט: זמן קצר אחרי מלחמת־ששת־הימים החליטה הממשלה, בעוד „הליכוד" חלק מן הקואליציה, לוותר על השטחים תמורת הסכם שלום. נאמר במפורש, שהגבול אליו תשאף ישראל הוא הגבול הבינלאומי. באמצעות ארה״ב הועברה ההחלטה למדינות־ערב הנוגעות בדבר והתשובה שנתקבלה היתה שלילית.

רק לאחר מכן שינתה ממשלת ישראל את החלטתה.

פרופ׳ מושקט: לי זהו גילוי יוצא מן הכלל. אני יודע שממשלת־ישראל עשתה הכל להכשיל את יארינג, שהציע לנו גבול מצויין, הגבול הבינלאומי. אם יש לך מיסמכים להוכחת דבריך, כדאי שתגלה אותם.

דובר כאן על כך שאין לסמוך על ערבות המעצמות ועל אחת כמה וכמה — על ערבות האו״ם.

רבותי, האו״ם מעולם לא נתן לנו שום ערובה. היו קיימים, וקיימים גם היום, כוחות או״ם — אולם להפרדה בלבד. החזון של ערובה של מועצת־הבטחון, באמצעות מטכ״ל של כל האומות, התגשם רק פעם אחת ובצורה פגומה, במלחמת קוריאה. כיום יש סיכוי לפעולה משותפת של ארה״ב ובריה״מ.

אינני יודע אם זה יהיה טוב לנו. כאשר הסובייטים זוכים בדריסת־רגל, זוהי סכנה עצומה. מכל מקום, שיתוף פעולה בין המעצמות הוא דבר חדש לגמרי.

נתן פלד: אני חוזר ואומר, שנושא הערבויות, שייתנו לאחר שיושג הסדר מקומי, הוא נושא נכבד ורציני ואני מצטער שעלה רק בעקבות אמירה של ד״ר קיסינג׳ר. אך זה די אופייני לנו בשנים האחרונות — אנחנו רק מגיבים ולא יוזמים רעיון משלנו.

אבל, כל דיון חוזר לעניין הגבולות והשטחים.

אני רוצה לומר לכם, שהתיאוריה, כאילו לשטחים יש ערך בטחוני, הומצאה רק כחצי שנה אחרי מלחמת ששת־הימים. לפני זה — איש לא שמע עליה.

יש לי הרגשה, שהיום ישנים הבריות פחות משישנו בין 1949 ו־1967 — ולוא גם מן הטעם היחיד שעלינו לבלות לילות כה רבים בשמירה. אני יוצא לשמירה בערך אחת לשבועיים — דבר שלא עשיתי אלא לפני קום המדינה, בתקופות של מאורעות. וכשאני ניצב בשמירה, יש לי פנאי להרהר בתרומה העצומה שתרמו השטחים לבטחוננו.

יש המנסים לעורר פחד מפני גבול סמוך לנתניה. אני מציע לכם לנסוע בין לטרון למי־עמי ולחפש את הביצורים הנוראים שהוקמו על הגבול הנורא ההוא, שאי־אפשר לחיות עימו. איך יסבירו שקו בר־לב, בו הושקעו 4־5 מיליארדים, נפל, ו־אילו הגבול הנורא, שאם נחזור אליו לא נוכל לישון בלילות, החזיק מעמד על אף שלא הושקעה פרוטה בביצורו?

מה שנתן לנו ביטחון לפני מלחמת־ששת־הימים היה — קונספציה בטחונית ברורה, והיא לא הסתמכה על האיוולת הזו הנקראת „גבולות בטוחים".

במקום כל התיזה הזו של גבולות בטוחים, צריך למצוא הסדר שיאפשר לישראל לחיות בשקט.

יש השואלים, עם מי לעשות שלום? הרי אף אחד אינו אומר שהוא רוצה לעשות שלום עימנו. אני מסכים שכאשר ישראל הביעה נכונות לשלום, אחרי מלחמת ששת הימים, נאצר דחה את זאת. אבל, סאדאת אינו דוחה את ההצעה. בעולם הערבי מדברים הרבה מאוד על שלום, הם עושים בדיוק מה שאנחנו עושים, מנסים לשכנע את העולם שהם רוצים שלום.

נקודה אחרונה — הנוכחות הסובייטית. רוסיה כבר פה. לא נוכל לסלקה. אבל ניתן לצמצם את נוכחותה ולעשותה לפחות־מזיקה.

היום, כשרוסיה נמצאת בסיכסוך גלוי עם מצרים ונאלצת לראות בעיראק את בעל־הברית הגדול — עד כדי לברך על פעולת מלון „סבוי" — זה מעיד שמצבה מעורער במזה״ת. עדיין יש לה מעמד לא רע בסוריה ובעיראק, אבל בשלב זה היא איננה כובשת כי אם בסטאטוס של מוזמנת למזה״ת. מי שהזמינה, יכול גם לבקש שתסתלק, כפי שעשו המצרים.

אני מניח, שאם יקום שלום והאינטרס הערבי לא יהיה להחדיר את בריה״מ לאיזור — היא תהיה פחות חדירה בו, היא לא תיעלם, אבל היא תהיה פחות מעורבת, פחות מסוגלת להפריע.

לעומת זאת, אם היא תהיה כאן בתוקף הערבות שנתנה, תהיה נוכחותה מושתתת על חוק והסכמה. אני בעד מדיניות שתגרום לצימצום מקסימאלי של המעורבות הסובייטית. כל זמן שלא כופים עלינו את המעורבות הרוסית, מוטב. אם לא נצליח להשפיע שארה״ב תקבל על עצמה אחריות יותר גדולה, אם נהיה מוכרחים להסכים גם לערבות רוסית — תהיה לנו בעיה.

עמוס ערן: אני מציע שנסכם.

א. ד״ר קיסינג׳ר — הוא קודם כל שר־חוץ אמריקני. העובדה שהוא מבטיח דברים שונים ומנוגדים למנהיגים שונים היא, כנראה, דרך פעולה מסויימת שלו. אבל, עלינו להבין, שכל שינוי שעלול לחול בקרוב בהנהגת משרד־החוץ האמריקני יחול שינוי לרעה מבחינתנו.

ב. אני בדעה, שבעידן ללא תזוזה והתקדמות מדינית, לא נצליח לקבל סיוע אמריקני לאורך ימים. אם סנטור צריך להצביע בעד סיוע של מיליארדים לישראל כאשר הוא נאבק על מיליונים עבור מדינתו, הוא מעמיד בסכנה את סיכוייו להיבחר שנית.

מלבד זאת, ארה״ב איננה חבית ללא תחתית. וגם אם תישאר בעינה הידידות וההבנה ויהיו אינטרסים משותפים — אין סיכוי שלאורך ימים יעניקו לנו 2.2 מיליארד דולר לשנה.

לכן, אנו חייבים להגדיר לעצמנו את התחומים שהם בבחינת „יהרג ובל יעבור", שעבורם נהיה מוכנים להיכנס גם בעימות עם ארה״ב — על כל המשתמע מכך לגבי אורח־החיים שלנו, רמת התעסוקה ואלף דברים אחרים.

אבל, אם ניתן להמשיך בהידברות תמורת מחיר לא־גדול במיוחד — אנו חייבים לעשות, ואפילו אם כל הנסיון שרכשנו בעבר הוא שלילי. יש כאן מערכת של בחינה הדדית. יש ויתורים מסויימים שניתן לעשות — נראה מה תהיה התגובה עליהם. אולי תיווצר דינמיקה מסויימת שתוליך להסדר מניח יותר את הדעת.

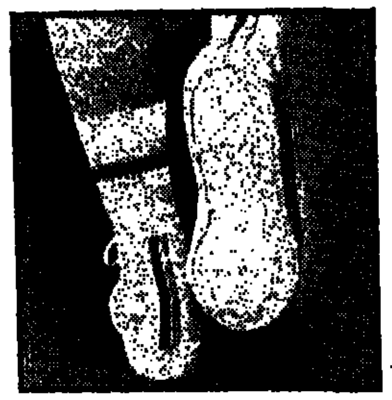

ספורטאים אמיתיים נועלים רק נעלי ספורט עם סוליות גומי

„גביע" נעל ספורט אמיתית עם סולית גומי

המגפר
ראשון במשאל 1974

מקורות ומנהגים לחג הפסח

מאת הרב נחום הכהן

מדוע מדקדקים המחמירים להקפיד „מצה שמורה"?
מה מקור המינהג של גניבת האפיקומן?
על מה ולמה — כוס של אליהו?
מה זה בדיוק „מעות חטים"?

כמה וכמה שמות לחג: „חג־הפסח", „חג־המצות", „חג־החרות", „חג־האביב"; וכל שם משמש מביע צד אחר ממהותו הרבגונית של החג.

חג־הפסח — השם השגור בפי העם, מביע את משמעותו הכוללת של החג בזמן יציאת מצרים, כאשר נגף ה' את בכורי מצרים ופסח על בתי ישראל.

חג־המצות — כך קרוי החג בתורה. המצה מסמלת את שיעבוד הגלות: את לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים ובשאר גלויות, כפי שאנו אומרים בהגדה: „הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא".

חג־החרות — שם זה מסמל את גאולת ישראל משיעבוד מצרים ויציאתו לחרות. החרות היא אחד מסימני ההיכר [illegible] של כל עם, ומכאן חשיבותו הנעלה של חג זה בחיי עם ישראל.

חג־האביב — לפי שהחג חל בעונת האביב. שם זה מסמל את התחדשות הבריאה והאום גם יחד.

מאז ומעולם נודעה חיבה יתירה מן העם אל חג הפסח, שאותו חגג בכל הדורות, בכל התנאים ובכל התפוצות, בימי טובה כבימי רעה. גם האינקוויזיציה האכזרית בספרד לא מנעה את היהודים מלחוג בסתר את חג־הפסח. שכן בחג זה הביע העם את כמיהתו העמוקה לגאולה בהכריזו: „השנה כאן, לשנה הבאה בארץ־ישראל! השנה עבדים, לשנה הבאה בני־חורין!"

יציאת מצרים

יציאת מצרים היתה מאורע מרכזי בעל חשיבות ראשונית בכלל תולדות עמנו, ובמקרא ובספרות התלמודית ביטוי רב לכך.

התורה מקדישה פרשיות רבות למאורע כביר זה, היא מתארת את כל פרטי השתלשלותו ומפרטת בהרחבה את כל הדינים וההלכות הקשורים בהכנת קורבן־הפסח ובהקרבתו. בתיאור כל חג ומועד אחר בתורה מוזכרת יציאת מצרים, כשם שהיא מוזכרת בהרבה מצוות אחרות שבתורה. עשרת־הדיברות, שניתנו לאבותינו במעמד הר־סיני, פותחים בהכרזה: „אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים".

סיפור יציאת מצרים עובר כחוט־השני גם בספרי הנביאים והכתובים ומשתלב בכל המסורת וההווי־החיים של עם־ישראל. בכל תפילה ובכל מאורע בכל ימות השנה חוזרות ונשנות המלים „זכר ליציאת מצרים".

יציאה זאת מעבדות לחרות היתה השלב החשוב ביותר בדרך להתהוות העם ולהתעלותו לקראת מעמד הר־סיני ולקראת התנחלותו בארץ־אבות. מצרים היתה כעין כור־היתוך, שהעם התחשל בו לקראת יעודו האלוקי.

דורות רבים לפני שיעבוד מצרים [illegible] אבי האומה, אברהם אבינו, בחזון הידוע בשם „ברית בין הבתרים", את עתיד העם ואת התפתחותו, ונאמר לו מפי הגבורה: „ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה" (בראשית טו, יג).

תחושת החרות

כאשר סיבב הקדוש־ברוך־הוא את כל הסיבות להתגשמות החזון הזה, בני יעקב אבינו מכרו את יוסף אחיהם למצרים. הוא עלה שם לגדולה והיה מישנה למלך. רעב כבד שורר בארץ כנען והכריח את בני יעקב לרדת מצרימה לקנות מזון מן המלאי הגדול שהצטבר במצרים הודות לחוכמתו של יוסף. [illegible] כאשר נודע יוסף לאחיו ובעקבות כך ירדה כל משפחת יעקב, שמנתה אז שבעים נפש, למצרים. שבעים נפש אלה היו הגרעין שממנו צמחו והתרבו בני ישראל [illegible]

[illegible]

„בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו, כאילו הוא יצא ממצרים", מתוך הגדת פראג

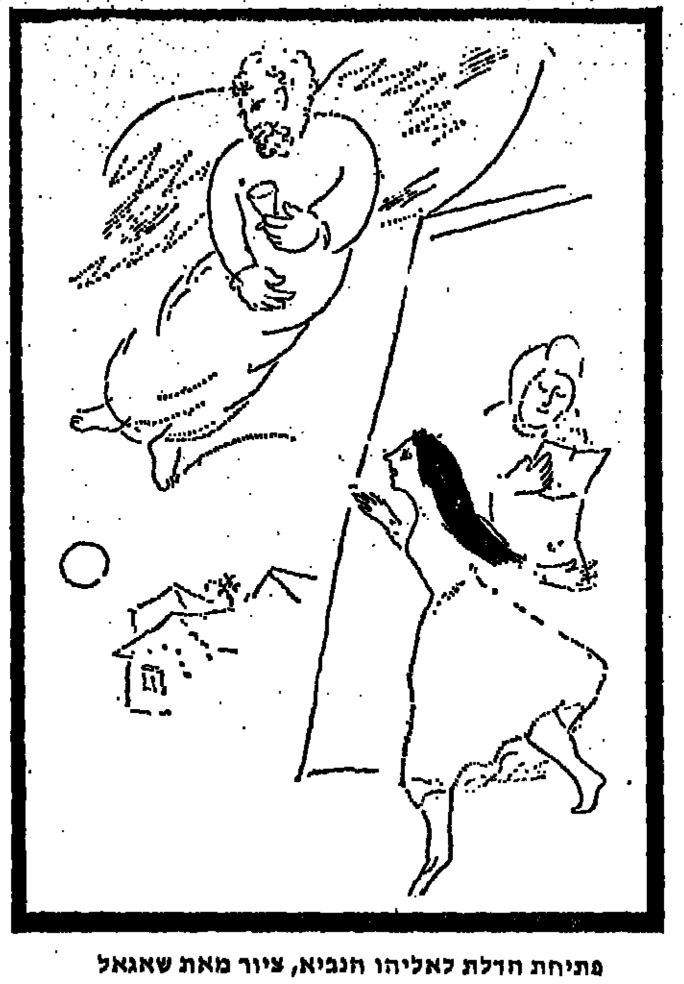

פתיחת הדלת לאליהו הנביא, ציור מאת שאגאל

חד־גדיא, חיתוך־עץ מאת שטיינהרדט

מצה שמורה

[illegible]

מכירת חמץ

[illegible]

ספירת העומר

[illegible]

ביעור חמץ

[illegible]

הגדה של פסח

[illegible]

פינגוין
אלנבי 62, פותחת בנימין
(ועניין פיר לשטנבר) ת"א, טל. 624950
פתוח ברציפות כל יום מ־8.30 עד 7 בערב
הנעלה והלבשה לילדים ונוער
הלבשה בדגמים אקסקלוסיביים ✱ סידור אורטופדי מיוחד לנעלים ✱ שרות אדיב ומקצועי

[illegible]

מאת אלוף הרב מרדכי פירון

„יש חוק נעלם ליהודים... הם תופסים איש יווני, מפטמים אותו שנה שלמה, מוציאים אותו אל אחד היערות, ממיתים אותו, וטועמים ממעיו" ✱ מטרת עלילת־הדם היתה להעמיד את האומה הישראלית באותה דרגה נמוכה כמו יתר העמים הפראים במרחב

[illegible]

נעלם ליהודים ועל פי החוק הזה הם מכלכלים אותו, כי את החוק הזה קיבלו עליהם מקרוב לפני שנים אחרות הם תופסים איש יווני הבא מארץ נכריה ומפטמים אותו שנה שלמה ואחרי זאת הם מוציאים את האיש אל אחד היערות וממיתים אותו בזבחם אותו קורבן על־פי מישפטיהם ומינהגיהם וטועמים ממעיו ונשבעים איש לרעהו על בשר זבח היווני לנטור שנאה ליוונים כל הימים. ואחרי הדברים האלה הם משליכים את עצמות הנהרג אל אחת הפחתים" (יוסטוס, נגד אפיון, מאמר שני).

ציור עלילת־דם, המראה רבנים מוצצים דמו של ילד נוצרי. הציור הופיע בזמן עלילת־דם בקישינב וחזר והודפס ב„שטירמר"

המיזרח המיסתורי

בשינויים מסויימים מוסיפה אותה העלילה אצל דמוקריטוס שהי, כנראה, תקופה קצרה אחרי אפיון או באותה תקופה ממש. הוא מוסר בין השאר, כי אחת לשבע שנים נוהגים היהודים לתפוס נוכרי ולהקריב אותו. עלינו לברר מה גרם ליצירת עלילות־הדם בתקופת הבית השני ומה הרקע הרוחני, ההשקפתי והסוציאולוגי, אשר קבע את תוכנו המיוחד כפי שהוא בא לידי ביטוי במקורות שלפנינו וסייע להפצתן ולהתפשטותן בעולם ההלניסטי. לשם הבנת־יתר של הבעיה נסקור כאן בקצרה את פרשת השתלשלות היחסים בין תרבות ישראל לתרבות יוון בדורות הקדומים.

המגע הראשון בין העם היהודי לבין העם היווני אירע בתקופתו של אלכסנדר מוקדון. הפגישה הראשונה בין שתי השקפות העולם היתה ידידותית ביותר. התלמוד במסכת יומא מתאר את הפגישה האישית בין אלכסנדר הגדול לבין שמעון הצדיק כהן גדול נציגם של היהודים בלשון הבאה: „מה עשה (שמעון), לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה... כיוון שראה (אלכסנדר) לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחווה לפניו. אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחווה ליהודי זה. אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי. אמר להם (ליהודים) למה באתם. אמרו אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעוך עובדי כוכבים לחחריבו. אמר להם מי הללו. אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך. אמר להם הרי הם מסורים בידכם" (יומא סט'). תאור זה אופייני הוא לגישת העולם היווני בתקופת אלכסנדר מוקדון לתרבות ישראל.

ויוספוס פלויוס, בדברו על יחסו של אלכסנדר הגדול ליהודים, מוסיף ואומר: „כי נתן אלכסנדרוס כבוד לעמנו, וכן כתב הקטיוס בספרו עלינו כי התהלכו היהודים לפניו ביושר ובאמון ועל כן הוסיף על נחלתם את ארץ שומרון ועשה אותה חופשית מכל מס" (יוספוס, נגד אפיון).

כיבושיו של אלכסנדרוס מוקדון פתחו בפני העולם היווני את השערים למיזרח המיסתורי, ובעקבות מסעותיו הצבאיים באו חוקרים ומשכילים יווניים, שחפצו לחקור את תרבותם של עמי המזרח. לעיני אנשים אלה נתגלתה האדמה הישראלית שישבה בה ביהודה באור מיוחד במינו.

היוונים ראו בעם ישראל אומה של כוהנים, אשר מרכזה הרוחני בית־המקדש בירושלים. אחד מתלמידיו של אריסטו, תיאופרסטוס, הגדיר את העם היהודי כעם של „פילוסופים המתווכחים כיום על עניין האלוהות ומתבוננים בלילות בכוכבים שעה שהם פונים לאל בתפילותיהם".

דעות אלה, המייחסות לעם היהודי את המחקר באסטרונומיה, שנחשבה אצל אפלטון כיסוד וכבסיס לאמונה בכוח אלוהי עליון, ודאי הגבירו את הערכתם של היוונים לתרבות הישראלית. גם באמונה בהישארות הנפש הושפעה הפילוסופיה היוונית ע"י תורת ישראל במידה מכרעת. הנה יוספוס, בדברו על פיתגורס אומר: והכל מודים בו כי עלה בחוכמה וביראת האלוקים על כל הפילוסופים, וגלוי הדבר כי ידע האיש הזה את דרכי עמנו ולא זו בלבד כי עוד שקד הרבה ללכת בדרכים האלה... רבים כתבו ספרים על חייו ואחד הטובים שבאלה היה הרמיפוס והוא סופר נאמן בדברי הימים ובראשון לספריו על דבר פיתגורס מספר לנו האיש הזה כי אמר פיתגורס אחרי מות אחד מתלמידיו ושמו קליפון... שנשמתו נמצאה בקרבתו לילה ויום והיא מצווה עליו... שישמור את פיו מכל דברי חרפות ועל זה מוסיף הרמיפוס בדברים האלה: כל זאת עשה ודיבר פיתגורס כי חיקה את דעות היהודים וקיבל אותן לעצמו.

החייל והציפור

אופייני ומעניין הוא גם סיפורו של הקטיוס על חייל יהודי אמיץ לב וכביר כוח בתוך צבא אלכסנדר, ושמו משולם שהצטיין בקליעה מדוייקת בקשת: „ובעת אשר נמצאו האנשים הרבים האלה במסע הביט מנחש אחד במעוף הצפורים וצווה את כל הנוסעים לעמוד על מקומם והאיש הזה (משולם) שאל אותם למה הם מתמהמהים וכאשר הראה לו המנחש את הציפור ויאמר כי הכל חייבים לעמוד בכל העת אשר לא תמוש ממקומה, ואם תפרח הצפור ותעוף אל עבר פניה עליהם ללכת לפעמים, ואולם אם תעוף לאחור, גם עליהם לשוב לאחור. לא ענה האיש (משולם) דבר, רק הוציא את קשתו ודרך אותה וקלע אל הציפור והמיתה. המנחש ועוד אנשים רבים קצפו עליו מאוד וקיללוהו, אך הוא קרא אליהם: למה תהיו אומללים? ואחרי זאת לקח את הציפור בידו ואמר: הן הציפור הזאת לא ידעה כי עליה להציל את נפשה ואיך תעוץ לנו עצה נכונה בדבר מסעינו? הן אילו יכלה לדעת עתידות לא באה אל המקום הזה ביראתה את משולם היהודי פן יורה בה חץ וימיתנה".

אחד מתלמידיו של אריסטו, וקלארכוס שמו, מוסר בשמו, כי היהודים המצטיינים בחוכמתם „הם צאצאי חכמי הודו" (הודו נחשבה בעיני היוונים כעריסת חוכמת המזרח הנעלה).

תיאורים אלה ועוד רבים אחרים מראים בעליל את היחס החיובי, שרחשו היוונים לעם היהודי בתקופה הראשונה. היוונים יחסו ליהודים את כל אותן התכונות הרוחניות והמוסריות הנעלות שהטיפו להם בהתאם לכללי הפילוסופיה היוונית וההתייחסו בדרך כלל ביראת כבוד ובהערצה לפולחנם הרוחני ולהרגליהם החברתיים.

תנועת התג"רות

אולם, האידיליה לא נמשכה זמן רב. במרוצת הזמן מורגש שינוי יסודי בגישת העולם ההלניסטי לערכי היהדות ולתרבות ישראל. את מקום ההתפעלות וההערצה תחליפו השינאה הכבושה, הזלזול והבוז. הסיבה לשינוי הקיצוני בהשקפת העולם ההלניסטי על האומה הישראלית שהביא בעקבותיו תוצאות מרחיקות־לכת ושינה את פני תולדות העמים וההתפתחות החברתית, נעוצה בגורמים רבים.

נציין כאן את העיקריים, החשובים ביותר. בין הסיבות הפוליטיות יש למנות בעיקר את שאיפות ההתפשטות הטריטוריאלית של הממלכה החשמונאית. בעקבות נצחונות החשמונאים תפסו היהודים לגורם תוקפני בחלק זה של המזרח־התיכון. מלחמותיהם שסמלו את ראשית התמוטטותה של הממלכה הסילוקידית עוררו לכן את חמתם של היוונים, אשר ראו בכוונות ההתפשטות של החשמונאים סכנה לאושיות המדיניות היוונית ולתרבותם שחיוו בתקופות אלה היסודות הבינלאומיים של סדרי חברת אנושיים מתוקנים. גורם נוסף שעורר את השדנותם של היוונים היוו סדרי הקהילות היהודיות שקמו בתקופות אלו בכל רחבי המזרח־התיכון. קהילות אלה היוו תאים חברתיים סגורים שהכניסה להן היתה בלתי אפשרית להלוטין לכל נכרי. יהודי התפוצות, אשר חיו על פי חוקי התורה רצויה, לא חפצו ולא יכלו להתקשר עם העולם שמסביבם בקשרי ידידות הדוקים. אם נתחשב בעובדה הידועה, כי תפולחן האלילי בכל עיר ועיר, בכל ארץ וארץ היתה לו לא רק משמעות דתית אלא הוא סימל גם את האחדות הפוליטית של העיר, או המדינה, הרי לפנינו גורם נוסף של השדנות כלפי היהודים שלא חפצו לסגוד „לאליליה הספציפיים של העיר".

„אם באמת הם (היהודים) אורחי העיר (אלכסנדריה) — שואל אפיון — מדוע אינם עובדים את האלוהים אשר לבני אלכסנדריה?" בתקופה אשר דגלה בשיטת צירוף ואיחוד תפולחנים האליליים ונסיון מיזוגם תחת גג מחשבתי אחד, היתה שיטת המונותאיזם הטהור של עם ישראל מוכרחה לעורר שינאה ושיטנה. גורם נוסף לשינאה שהלכה וגברה בעולם ההלניסטי נגד היהודים נעוץ בתנועת ההתגיירות ההמונית שהלכה והתפשטה בתקופות האלה ולבשה ממדים עצומים. יוספוס פלביוס אומר בנקודה זו: ואף אצל ההמונים יש זה כבר קינאה גדולה לעבודת האלקים שלנו ואין עיר של יוונים או של ברברים או איזה מקום שיהיה, ואין עם אחד, שלא חדר לתוכם המנהג של שביתת־השבת כמו שאנו נוהגים אותו, ושאין נשמרים שם הצומות והדלקת־הנרות, והרבה מדינינו בדבר מאכלות אסורים (נגד אפיון, מאמר שני). וכמו כן יודע הוא לספר כי: „באנטיוכיה עצמו אלה (היהודים) במספרם והרבו את תפארת [illegible]

[illegible]

המלך וחיליו המלכה על מאורע זה מסופר אצל יוסיפוס באריכות רבה (נגד אפיון כ'). וגם בספרות התלמודית והמדרשית מקורות רבים העוסקים בפרשה מופלאה זו (בראשית רבה מ"ו; יומא פרק ג' משנה י'; בבא בתרא י"א).

חשדנות ואיבה

הסופרים הרומיים החשובים של אותן התקופות מלאים דברי חרדה ושיטנה על האנשים הרבים הנעוזבים את דת אבותם ומצטרפים לבית־היהודים. טקיטוס קורא להם חלאת שאר העמים ופליטתם, ומתאר את היהודים כאסטסוף של טורצי כל חוק ומשפט. הצד השווה של כל הטענות הנתעבות האלה הוא בזה שצמחו מתפחד מפני השתלטותה של תורת ישראל, שקדושתה ומוסריותה הובלטו באור חזק שבעתיים לנוכח התמסרותה החברתית והמוסרית של העולם העתיק. ראשי דבריה של התרבות ההלניסטית השוקעת ניסו להשתמש בכל אמצעי בכדי להכתים את שמה של האומה הישראלית ולסלף את דמותה הרוחנית בפני ההמונים. לעלילת הדם לצורך פולחן היה סיכוי טוב ביותר להתקבל על דעת הרבים. הקרבת בני־אדם לצרכי פולחן היתה ידועה בעולם האלילי הקדמון. והמיתולוגיה היוונית העתיקה מכירה מקרים רבים של הקרבת בני־אדם בכדי לחניח את דעת האלים. הקרבת קורבן אדם נחשבה בתקופה ההיא כאחד המעשים הבלתי מוסריים המבוצעים ע"י הברברים, חסרי כל דעת ותרבות. באותה תקופה נהגו הסופרים ההלניסטים והרומאים להבליט את התרבות היוונית־רומית הנאורה לעומת המינהגים הברבריים של אוכלי אדם כגון הגלים הדרואידים המורים ושבטים פרימיטיביים אחרים (כך, למשל: פליניוס, קיקרו, יובנליס, לביוס ועוד).

מטרת העלילה השפלה היתה, איפוא, להעמיד את האומה הישראלית על אותה הדרגה הנמוכה כמו את יתר העמים הפראיים במרחב. והיות וידוע היה כי אסור לגוכרי להיכנס לתוך בית המקדש בירושלים שסדרי עבודתו שימשו סוד לגויים, לכן היתה עשויה דיבה אנטישמית זו להתקבל ביתר קלות על־ידי העמים. גם הפרטים של תיאורי תקורבן, כביכול, שהובאו ע"י אפיון, דומים מאוד לתיאורי הפולחן האלילי הנורא הזה כמי שנמסרו ע"י סופרים אחרים.

ראוי לתשומת־לב במיוחד הפרט המעניין בדבריו של אפיון המדבר „על הקרבת יווני לצרכי כריתת ברית שבועה של שינאה נגד היוונים". כאן באה לידי ביטוי אותה גימת החשדנות והאיבה כלפי עם ישראל. מסע הניצחון של היהדות הטהורה בין האומות העובדות אלילים, אשר איבדו את שיווי משקלן הנפשי, ושיסודותיהן החברתיים הלכו והתמוטטו עקב מינהגי חייהן הבלתי מוסריים והבלתי הוגנים, עוררו את פחדם וזעמם של חוגי הדעות והסופרים בתקופה ההן. ידועים המאורעות הסוערים מסביב לפסלו של הקיסר קליגולה. שיטת האלהת הקיסרים היתה ידועה ונהוגה בדורות האלה. ערכה היה לא רק דתי אלא בעיקר מדיני־ממלכתי. מטרתה היתה לאחד את האימפריה כולה סביב לרעיון מרכזי אחד. היהודים התנגדו בחירוף־נפש לחילול בית־המקדש בירושלים ע"י הכנסת פסלו של הקיסר. האומה כולה ואף כל יהודי התפוצות, היו מוכנים למסור את נפשם ובלבד למגוע חילול נורא זה. אולם, בחוגים הרחבים של האימפריה הרומאית נתקבל סירוב עקשני זה כסימן לחוסר נאמנות אזרחית מצד היהודים וכניסיון למרוד בקיסרות הרומאית השלטת.

לפנינו, איפוא, דברי השמצה ואנטישמיות גלויים של שונאי ישראל בדורות ההם. מטרתם היתה להבאיש את ריחה של היהדות. לסלף את דמותה ולהציג את האומה הישראלית כעם של קושרי מרד והתקוממות נגד העולם התרבותי המהווה לכן סכנה תמידית לקיומו של העולם כולו.

במשך ההסטוריה הארוכה של עם ישראל לבשה האנטישמיות בין הגויים צורות רבות וגוונים שונים, אולם, הרקע המשותף לכל התופעות הארסיות האלה הוא השינאה והאיבה הנצחית אשר עמי־תבל נוטרים לעם, אשר הכיר ראשונה באחדות האלוקית הצרופה, ואשר הדות להוקי תורתו ומשפטיה התעלה לרמה תרבותית ומוסרית עליונה, מובדל ומורחק מכל יתר אומות העולם. דתיתו ותרבותיתו: „הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" (במדבר כ"ג, ט').

לעת חיה

[illegible]

ערעוריך

[illegible]

הדחף

[illegible]

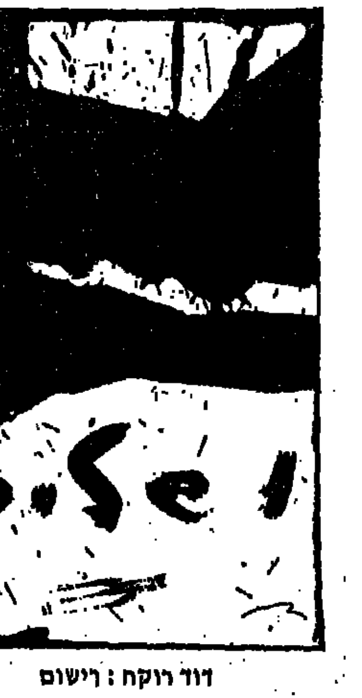

דוד רוקח: רישום

אחד לבד

מאת יצחק אורפז

[illegible]

[illegible]

והפנים הנוגות התערמבו, ורק הכינור הקיש הקיש על החלון.

האשה הרגישה מועקה בחזה, כמעט פחד ללא־נשוא, היתה דומייה במונית.

„אישור... יש לך אישור־כניסה למסלול ההמתנה ז" הסתכן הנהג בשאלת־של־סתם, כדי להפר את השתיקה המכבידה, שהשתררה.

„אל תחשוש לי... אדוני... הם מכירים אותי..." ענתה האשה בנעימה הקרובה לצעקת־פתאום, שלא עמדה בשום יחס לכוונת השאלה; וכבר התחרטה על אמירתה. באשר סבורה היתה כי יש בה כדי להסגיר אותה לאדם עוין, כפי שאירע לה קודם, בחנות־המכולת.

בהגיע הטקסי לשדה־התעופה — היא ויתרה על העודף. בעצם, אף לא שמה לב מה סכום־הכסף שהגישה לנהג, וכבר פרצה לעבר דלת־הזכוכית של הטרמינל. לרגע עלה בדעתה, כי ייתכן שאפילו שילמה פחות מדי לנהג, והוא־הוא שוויתר על הפרש התשלום. באין אומר ודברים.

חשה את עצמה שקופה, דומה בטוחה היא שלא ישגיחו בה החיילים ושאר אנשי־האבטחה, המופקדים על שמירת שדה־התעופה. אך ליתר ביטחון נצמדה אל זוג המטופל בילדים, שעבר זה עתה את הביקורת ליד הכניסה. הניחו לה. היא חלפה בין האנשים שקופה־שקופה כאילו חסרת־גוף היא באמת, כמו האוויר הדחוס, הרוטט על־פני המקום כולו.

נשמה לרווחה. כל ישותה צהלה עתה על הצלחה זו, שהיא פירשה אותה כסימן המבשר טובות.

„היום... היום אין כל ספק... כי הרי עובדת היא שגם לא נרתו לעכב בעדי..." שמעה את עצמה בעת עומדת מעברת הפנימי של הדלת המזוגגת, אף כי ניסחה, שוב, גם ישות נוספת להתעקש ולדבר בקרבה בצליל חרקני־קנטרני בבטאה שורה של מלות־שלילה. אך הן נבלעו לבסוף בהמולת הציפיה הכללית. רעש ההמון כיוון אותה נכוחה. היא רצתה־רצתה לגשת בישר... רצתה מאוד לרוץ ולהצטרף אל ציבור הראשים. המתגודדים־מתגודדים בהתרגשות, דומה צומחים הם מגוף גמלוני משותף ומזיע תחת בוהק השמש של לפני הצהריים. ועם זאת, בהתקרבה אל לישכת־המודיעין נאלצה להיעצר, באשר נפל מבטה על אותה הפקידה... עם הכובע הכחול... הפקידה שהכירה אותה גם בפעם הקודמת... כשהוציאו אותה מן האולם מעולפת־חושים....

ואומנם, הפקידה זיהתה את האשה, אם לדון על־פי תנועותיה, שכן היא גחנה קדימה, לעברה, ולאחר־מכן לחשה דבר־מה על אוזני ה„סדרן", שניצב לידה. הלה הניד בראשו לאות הסכמה. ואילו האשה, ברגע זה בדיוק, התגלגלה איזו אבן בתוך גופה. האבן התפרקה לשתיים ונאחזה ברגליה. היא חששה עד אימה כי ימנעו ממנה לגשת אל המטוס, שעתיד היה לנחות בעוד רגעים מספר. עמדה אין־גיע. פלג גופה העליון רץ קדימה ורגליה מסומרות אל הריצפה. ומחוגי השעון־החשמלי שבאולם מנסרים את הזמן בהלמויות אדירות, המתערבות עם הטיקטוק השגעוני של שעון־היד שלה.

אך לא ניגש אליה איש. גם העווית שבהגליה התרופפה. וכשנוכחה לדעת כי הפקידה וה„סדרן" אינם טרודים עוד בה — נרגע גם הזמן. כעת ראתה כי נותרה לה עוד שעה תמימה עד בוא המטוס, ורק עיניה שרפו. חשה דוקערפל המשתלשל על אישוניה. בכלל, ראייתה נחלשה בחודשים האחרונים; ועם זאת, סירבה להרכיב משקפיים בטענה כי אין זה המועד הנכון לשנות את הופעתה החיצונית.

ישבה בשקט על ספה מן הספות של הטרמינל. בדקה את ארנקה אם לא איבדה במקרה את מפתח דירתה. גוזהרה מלגעת במכתבים הסגורים. אצבעותיה נתקיו בשפופרת כדוריהארגעה הריקה למחצה. היססה. ניסתה למנות מה מספר הגלולות שנטלה ביממה האחרונה. לאחר־מכן בלעה, בהחלטה מהירה, שתי גלולות זעירות נוספות. עוד מישמשה את חבילת הבונבונייררה שתחת בית־שחיה. חשבה כי הזיעה עלולה להשחית את הצלופן, ועל־כן החליטה להחזיק את הקופסא בידה.

ואחר־כך התערץ הכל. את רעש המטוס איננה זוכרת, כי הרעש התחיל בתוך הראש שלה, ומשם הגיח אל החוץ, אל תוך האוויר הגבוה, והקיף למלוא־העין את כל שדה־התעופה. היא רק זוכרת עצמה נשטפת בהמיית הקהל הגוברת והולכת בפרצי צהלה ובכי, והיא נשטפת לכיוון הברק העוצר אי־שם בשדה הפתוח. נפסק הרעם ורק הברק ניצב ללא תנועה ומכהה את המבט. וגשר נמתח מן הברק אל האדמה, והגשר מתאכלס בבני־אדם.

„טליק! טליק!", היא צועקת ורצה אל אחת הדמויות היורדות זה עתה מכבש המטוס, היא רצה בלי שים לב לאשה האחרת, המתקרבת אף היא במרוצה מאותו כיוון, מתקרבת אל דמות האדם שכבר נטשה את כבש המטוס. ולצד אותה אשה זרה צצים עוד אנשים, צעירים וקשישים, חיילים ואזרחים, והם נאחזים בטליק שלה, וריק שקוראים לו בשם אחר. היא נוגעת בו מאחור. בקושי היא רואה את פניו. היא לופתת אותו מאחור בכל הכוח. הצעיר, שעתה זה חזר מן השבי, מסובב את ראשו, כי חש הוא את כאב הלפיתה. והוא מביט על האשה בתימהון, אך מושכים בו בצעיר מכל צד, מושכים בו

(המשך בעמוד י"ב)

שלושה שירי כיסוף

גבי שחרותי

בואי־קרבו גבי שחרותי. סבוני באשפי הבשלכם הקרב:
גם תנחלית תעלה עלי צנן גדלחת תבואתי
לעת ערב. ותכול תמולי יארג לעיני
צלו הכסף. ושעת חסד זו מאי־אז
נקותה כמים זכים. אולי
תעלת עתה בדממות
בין־ערבים.

הנה. עוממים עגולי־גון־הקיץ מגשים כעל רבי ידים
לסבל בדממתם כל הקולות שהיו: עם־ובלי־קול.
עמוסי תתקות רק אתמול...

ומה לא קוו קולותי בגבי שחרותי לעת קסם לבלובם
ועליהם לקוות עוד ? עתה בהבשלם הערב
כל עלה בטהור סלליו
כרנין את הלב...

ואני —
אין לי אלא
נגון משקוה
המלטף ומלטף...

וזהבי לא־יגר־עוד רן וירן
עד יכבה בעיני הזיק האחרון...

כיסופים קודחים

הנה לוהב הנגון בהתחוטטות ניבי זה השיר. כוכבים
בכחול השמים. והלב מפיס מדמדם משוגות —
כסופים קודחים וקודחים — בספית
במרחם. כמו במעלותיו עלות
אל על־מעל־על
נחב כשביט
הנתיב.

האש המתלבבת. עוממת. מתלקחת שוב ושוב השיר היטיב.
היא החם מתלוה לן בדרכי קר הזמן
נתעה באין דעת לאן...

מה לא חממה אש־השיר בקר עדננו — ועליה חמם לן ?
הלא היא המרתיחה יין־שירנו ארגון.
הלא היא המפליאה לן פלא
יומיומנו. סלה.

ואנו —
אנו והיא
ופלא השיר
לא יאבד עליו כלח —

נאמין ובתם נאמין...
ואף אם שוגה הלב משוגתו אתו תלין.

שעה בכחול

תבואני שעה בכחל עם ערב זה בא־רוכב עלי דמדומיה.
עת גבי נם מערם כוכבי־זיו גותבים מעליו
תפרט בחלום־חזיון־לילה רקותיה
בנצח הפעם סעמי הרקה
בנפל אט עליה
שול תרדמה
על משכב:

שעה בכחולה — בינתים לעג כמים אשת כמו איש לבב
ואקו לפיוסין תביא בכנפיה לדמם־שפתי
ולערג־עיני...

מה שעה והיא לא נתונה כחלה ? הכחולה כחול אכזב ?
או שמא נגוז כלא היה כלל ? כלום שוא
עדני מחוות ההזוי
בו לא באתי ?

ואני —
אין לי אלא לבוי
התקוה הגדולה
לשעה בכחולה —

שתבואני בהקיץ או בחלום...
ואף־על־פי שתתמהמה אחכה לה יום יום.

לחג הפסח - שי נפלא לבית ולמשפחה

ידיעות אחרונות
ספרות
אמנות
יום ד', י"ד בניסן תשל"ה ★ 26.3.1975

פסח תשל"ה: 30 שנה למהפכה הציונית

מאת יוסף דן

א.

הוג למנות את דברי ימיה של הציונות מאז הקונגרס הציוני הראשון. במיסגרת זאת אין שנת תשל"ה ראוייה לציון מיוחד. ואולם יש מקום להבחנה בין ייסודה של תנועה וגיבושו של רעיון, לבין התלכדותו של ציבור סביב אותו רעיון והפיכתו של הרעיון לכוח היסטורי, מניע, משפיע ומעצב פני המציאות. הדברים הבאים נועדו להציע את התפישה, כי לפני שלושים שנה הפכה הציונות, לראשונה, מרעיון חבוי בנפשם של בודדים, לכוח מניע גדל והולך, המשפיע השפעה מכרעת על המציאות שסביבו, ושעתה, כעבור שלושים שנה, מצוי כוח זה על פרשת־דרכים שתקבע את עתידו.

לפני שלושים שנה הגיעו צבאות בנות־הברית אל מחנות־המוות, ושיחררו את שרידי השואה. לפני שלושים שנה החלה להתגבש תנועת העלייה לארץ, בדרכים ליגאליות ובלתי־ליגאליות. לפני שלושים שנה הונחו היסודות לתנועת המרי העברי, לפעילות צבאית לקראת הקמתה של מדינה יהודית בארץ־ישראל. לפני שלושים שנה הועמדו אירופה וארצות־הברית בפני המציאות של שאלה יהודית, שאין לה פתרון אלא במדינה יהודית עצמאית. לפני שלושים שנה הועמדה יהדות העולם, שהיתה עד אז רחוקה רובה־ככולה מן הציונות, בפני הברירה של מלחמה אקטיבית למען הקיום היהודי, או כניעה לשואות נוספות. מתוך המבוכה והתהייה של שלהי מלחמת־העולם נולדה הציונות ההמונית, שבשנים הבאות הלכה ואגרה כוח, ונעשתה גורם דומיננטי ביהדות העולם, גורם יחיד כמעט בציבור היהודי בישראל, וגורם בעל מישקל גדל והולך בהיסטוריה העולמית.

השוואה קצרה בין מצבה של היהדות בשנת תש"ד לזו של שנת תשל"ד תדגים את גודל המהפכה שעברה על עם ישראל בתקופה של דור אחד. בשנת תש"ד מצוי היה עם ישראל בשוליה של ההיסטוריה העולמית. היישוב היהודי בארץ היה קטן, חסר אמצעים ממלכתיים, ניסה בכל כוחו להשתלב במלחמה נגד הנאצים, אך יכול היה לעשות זאת רק במיסגרות המגבילות והמצומצמות של הצבא הבריטי. הקמת החטיבה היהודית היוותה את פיסגת ההישג של היישוב מבחינה זו, ומה פאתטי הדבר שנגד הצורר הקם על עם ישראל להשמידו כליל הצליחה יהדות העולם להעמיד, באופן רשמי ותחת דגל עצמאי, חטיבה אחת בלבד. מאות אלפים, ואולי מיליונים של חיילים יהודים נטלו חלק במלחמה, אך הם עשו זאת בתוך צבאות זרים, אשר טישטשו את ייחודם ולא היקנו למאמציהם ההירואיים מישקל היסטורי עצמאי. יהדות אירופה הכבושה הושמדה כמעט כליל, ומאמצי ההתנגדות של לוחמי הגיטאות והפרטיזאנים משמשים נס לכבודו ולאומץ ליבו של עם ישראל, אך השפעתם ההיסטורית על גורל העולם וגורל האומה היתה מעטה ביותר. הקיבוץ היהודי האדיר בארצות־הברית לא השמיע את קולו במאורגן, לא היווה חטיבה מדינית־היסטורית עצמאית שביכולתה להשפיע על מהלך המאורעות. ניתן לטעון, כי תהליך דחיקתו של עם ישראל לשוליה של ההיסטוריה, תהליך שהחל עם חורבן הבית, הגיע לשיאו בשנת תש"ד: העולם כולו נתון היה במהפכה עצומה, ואילו היהודים לא היו אלא קורבנותיה של מהפיכה זו.

לעומת זאת, בשנת תשל"ד — אף היא שנה קשה ביותר בתולדות ישראל, אם כי ללא השוואה לאימי השואה — עומד עם ישראל במרכז ההיסטוריה העולמית. כנגד החטיבה הבודדת של תש"ד, לחמו במלחמת יום־הכיפורים עשרות רבות של חטיבות תחת דגל המדינה היהודית העצמאית. היהודים בישראל והיהודים בארצות תפוצותיהם, בארצות־הברית ובברית־המועצות, מלוכדים היו כשם שלא היו מעולם בתמיכה בישראל במאבקה, תמיכה פעילה בממון, בלחץ מדיני, בהתנדבות בכל הדרכים, בהזדהות נפשית עמוקה. אך לא זו בלבד: מלחמת יום־הכיפורים היוותה מאורע מרכזי, ואולי מכריע, בהיסטוריה העולמית כולה. מלחמה שניטשה על פני מאתיים קילומטרים (לעומת אלפי הקילומטרים של מלחמת־העולם השניה) בגולן ובסיני השפיעה השפעה מכרעת על גורלה של יפאן, על גורלה של איטליה, על גורלה של הודו ועל גורלה של דאהומיי. משבר הדלק, ההתעצמות הפוליטית, הכלכלית והצבאית של הערבים שינו את פני המדיניות העולמית. רבים חששו — ואולי לא היה זה חשש שווא — כי העולם ניצב על סף שואה גרעינית, כתוצאה מהתלקחות זו.

ב.

בשנה שעברה מאז המלחמה נתחזקה מגמה זו של מרכזיותה של ישראל במדיניות העולמית. למרות הספיקות אם אומנם הדברים הם באמת כך, תולה רוב רובו של העולם בהתרחשויות במזרח־התיכון את הקולר למה שהתרחש ולמה שעתיד להתרחש בשני התחומים העיקריים לקיומו של המין האנושי: התפתחות הכלכלה העולמית וסכנת מלחמת־עולם גרעינית. לדעת רבים, עתיד המתרחש על גבולותיה של ישראל לקבוע האם ידרדר העולם למשבר כלכלי, שיביא רעב למיליארדים בני־אדם, והאם ידרדר למשבר מדיני־צבאי, העלול להביא אובדן גרעיני על העולם כולו. ייתכן שיש מידה רבה של פשטנות והפרזה בתפישה זו, הרואה בישראל את מרכז העולם מבחינת קביעת ההתפתחויות בעתיד, אך עובדה היא כי כך רואים את הדברים הן מדינאים והן פשוטי־עם בכל רחבי תבל. וכי הקשיים שישראל עומדת בהם — אך גם מקורות כוחה — נעוצים בתפישה זו.

בתוך שלושים שנה נעשה עם ישראל מקורבנה הגדול ביותר של ההיסטוריה העולמית, קורבן פאסיבי כמעט, לאחד הכוחות המעצבים את גורלה של האנושות. שורה שלימה של תהליכים גרמו להתפתחות זו, אך העיקרי שבהם הוא התגייסותה של מרבית יהדות העולם למתנה הציוני האקטיבי. פליטי החרב, שהגיעו לישראל מאז 1945 מאירופה ומארצות־ערב, לא היו, ברובם, ציונים; ההתפתחות במדינת־ישראל עשתה אותם לגוף ציוני מלוכד, שהמחלוקות הרבות שבתוכו עניינן דרכי הגשמת הציונות ולא עצם בעיית הציונות. החרדה לגורל ישראל לבשה בתפוצות ישראל לבושים אירגוניים

(המשך בעמוד י"ב)

- התמונה בעמוד זה: רישום מאת א.מ. ליליין, המופיע בהגדה חדשה לפסח, שיוצאת לאור בימים אלה בהוצאת „עם עובד".
- עריכת המוסף לספרות: זיסי סתוי; עיצוב גראפי: קרמן/קרמן.

(המשך מעמוד א')

ומוסדים יותר ויותר, באמצעות התנועה הציונית, החינוך היהודי, המגביות והבונדס, התיירות לישראל, העלייה לישראל וכדומה. יש מידה לא מעטה של צדק בטענות הערבים, כי כיום ניתן לזהות כל יהודי כציוני. יהודים רבים לא יודו בכך, אך בשעת מיבחן הזדהותם עם ישראל היא מלאה, כפי שהוכיחו המאורעות בתשכ"ז ובתשל"ד.

יחד עם תהליך המהפכה הלאומית הציונית, שעברה על עם ישראל בשלושים השנה הללו, חוללה הציונות מהפכה גם בעולם שבתוכו נבנתה. העולם הערבי עבר מהפכה לאומית מקבילה, ובמידה רבה הונעה מהפכה זו על־ידי דוגמת המהפכה הציונית. רק בשנים האחרונות החלו הערבים לנצל את האוצרות העצומים של בתי־האדם, אוצרות־הטבע ואפשרויות ההשפעה הפוליטית לצורכי המהפכה הלאומית שלהם. שורשה של הטראגדיה, שאנו נתונים בה היום, נעוץ בכך, ששתי המהפכות הלאומיות הללו נעו על מסלולים מתנגשים, בעוד שאפשר בהחלט להאר מציאות, שבה יגיעו שתיהן לכלל הגשמת חזונן ללא התנגשות ביניהן. ואולם העובדה קיימת, והיא המעצבת כיום את דמות ההיסטוריה העולמית: לאחר ששככה חמת ההתנגשות בין הקפיטאליזם לקומוניזם, שאיפיינה את ההיסטוריה העולמית בשנות החמישים והששים, הרי ההתנגשות המרכזית על הבמה ההיסטורית היא בין הציונות לבין המהפכה הלאומית הערבית.

ג.

לכאורה, הדברים שלעיל הם בבחינת היסטוריוסופיה, שיש מקום לחלוק על כמה וכמה מפרטיה, ואולי על כולה. ואולם אין הדברים הללו מובאים כאן לשם דיון היסטורי בשאלת ראשיתה ו„ולדותיה וגורלה של הציונות, אלא לשם הפקת לקחים לגבי המציאות שבתוכה אנו נתונים. אם עיקרי הדברים שלעיל יש בהם אמת היסטורית, הרי גם הלקחים ברורים כמעט מאליהם.

הדבר המפחיד כיום כל ישראלי, וכמעט כל יהודי באשר הוא, היא המידה המופרזת של האקטיביות היהודית בהיסטוריה של תשל"ה ושל השנים הבאות עם ישראל, בארצו ובתפוצות, מבקש־קצת „שקט", קצת פחות היסטוריה, קצת פחות „ימים גורלים ומכריעים". „אימת הבמה" שבעמידה במרכז ההיסטוריה היא כוח שאין לזלזל בו. קשה מאוד להיות אדם, שלא רק גורל עמו וארצו, אלא גם גורל העולם תלוי בו במידה רבה. קשה מאוד לתכנן מדיניות־חוץ ומדיניות־בטחון, כאשר יש צורך לקחת בחשבון לא רק את מידת האיסטרטגיות של גבעה סלונית בגולן או מעבר־חרים בסיני, אלא גם את ההשפעה שתיוודע לדברים על יפאן ועל חוף־השנהב, על איטליה ועל ונצואלה. קשה מאוד לפעול בעולם שבו אין שום קיבוץ אנושי היכול להיות נייטראלי ואדיש לגבי המתרחש בתוך מדינת־ישראל. קשה היה לתאר לפני שנות דור אחד בלבד, כי ויכוח בין מפלגות בישראל בשאלה הלכתית של „מיהו יהודי" לא רק תחסיס את יהדות התפוצות, אלא שבכל העיתונות העולמית ייכתבו מאמרים ארוכים על התוצאות האפשריות, מבחינת ההיסטוריה העולמית, של מיבנה זה או אחר של הקואליציה הממשלתית בישראל, שום בעל־הלכה, שעסק בעבר בשאלת גיור, לא העלה על הדעת לא רק שפסקו עשוי להשפיע על הצטופפות סיעה או הסתלקות סיעה ממשלה בישראל, אלא שלדבר תהיינה השלכות על מאזן־התשלומים של חודן ושל אחריקה, ועקתו של יהודי, בתנאים אלה, היא: הניחו לנו, יש לנו סבה יותר מדי אחריות היסטורית, תנו לנו לריב במנוחה את מחלוקותינו בשאלות התנחלות והלכה, שיכון וסעד, ככל מדינה מתוקנת, מבלי לחיות אחראים לקיומו של עם ישראל ולקיומו לרווחתו של העולם כולו.

דווקא משום תחושה טבעית זו של עייפות מן ההיפר־אקטיביות ההיסטורית שעם ישראל נקלע אליה בשנה זו, ראוי להיזכר בנקודת־המוצא של המהפכה, אשר הביאתנו עד הלום, כלומר בשנת תש"ה. לפני שלושים שנה, אז, בפסח תש"ה, עמד עם ישראל כולו על חורבות הפאסיביות בת שנות אלפיים שלו בתחום ההיסטוריה. כיבשני אושוויץ סימלו אז ומסמלים היום את סופה של הפאסיביות, את התוצאה הבלתי־נמנעת של „המנוחה השלווה" על חופיו של נהר ההיסטוריה. מי שמבקש לחזור אל חופים שלווים־כביכול אלה — חייב לזכור שעליהם בנויים כיבשנים אלה. אנו מצויים עתה בתוך מערבולת, במרכזו של נהר ההיסטוריה. המהפכה הציונית הביאה אותנו — על־ידי שגררה בעיקבותיה את המהפכה הלאומית הערבית — לכלל מרכזיות היסטורית שלא חלמנו עליה ולא רצינו בה מעולם, ובוודאי איננו רוצים בה עתה. ואולם להיסטוריה אי־אפשר להגיש „כתב התפטרות". היא נהר סוחף, הסולל לו דרכים משלו, וחייב אדם, וחייבת אומה, לחתור בו ולכוון את סירתה על־מנת שתישאר על פני המים. החוף אינו מיפלט, אלא אבדון, כפי שהוכיחה שנת תש"ה והשנים שקדמו לה.

לפני שלושים שנה זינק עם ישראל אל המים הסוערים של ההיסטוריה. השנים הבאות יקבעו האם יעמוד במיבחן, האם יוכל לורם העכור, האם ילמד לשחות היטב ולשלוט בגורלו. הדבר העיקרי שיש לזכרו הוא שמזרם זה אין מיפלט, אין חוף־מיבטחים, שכן מאחוריו ארובות אושוויץ. אין דרך אחרת אלא — קדימה.

(המשך מעמוד י"א)

בנשיקות ובחיבוקים. ואילו היא צועקת „טליק! טליק!" בקול גווע והולך, והצעיר רוצה לשאול דבר־מה בעוד ראשו מוסב לאחור, אך נדמה — הוא קולט לפתע את המתרחש והוא רוצה להגיד: „לא... זה... זה לא אני..." אך במקום זאת הוא מעביר מוכניה את ידו על שערותיה של האשה שכבר חדלה לצעוק, ויש רעד של רחמים מבוישים בידו הגברית — זו היד הנס־חבה, עתה לתוך ההמולה, לתוך ידיים המניפות את הגוף, את גופו שלו, ואשר נושאות אותו על הכתפיים.

והיא, גם היא נגררת חורת לכיוון הטרמינל, לעבר פתח היציאה, אלא שהיא בנמוך והוא בגבוה, היא על המירצפות והוא על הכתפיים הדוחרות קדימה, שפע הדמויות הבלתי מוכרות לה מטשטש כליל את ראייתה, היא מרגישה סחרחורת כלמראה הבובה שהיתה מרקדת בתוך המונית, אלא שכעת הבובה מסתובבת ומנגנת דבר־מה דווקא בתוך קלפית־המוח שלה, מנגנת נוראות, וכל הפנים מתערבלות יחד — פנים של בכי ופנים של שמחה, מתערבלות ולוחצות עליה עד חנק.

ובשוב אליה צלילות־דעתה, היא יושבת שנית על הספה המוכרת לה היטב, באולם ההמתנה הגדול והמהדהד של שדה־התעופה. על השולחן שלפניה הציב מישהו כוס מים. היא רואה את שדה־התעופה הריק מהמון אדם, הניחו על־ידה גם את קופסת הבונבוניירה.

בין כה לכה נכנסים נוסעים חדשים אל הטרמינל.

הצלופן של קופסת הבונבוניירה כמו בוער בחום השמש של שעת הצהריים ש־יוף.

ועכשיו היא רואה נקודה המסתובבת בשולי הרקיע. והיא גם מקימה קול רעש כמו אווירון המתכונן לנחות, והנקודה מרשטת צורה ולובשת צורה מחוץ למסלולי הטיסות; משולש, מרובע, קו, ושל־חצורות חסר־הפשר מתגלגל ומת־פתל וממריא — כאילו מושך הוא את האשה בעקבותיו לתוך הלא־כלום.

בחג הפסח אל תפסחי על לאשה

100 עמודים גדושים

- ראיון בלבדי עם אשתו של ויקטור לוי מגיבורי „הפרשה"
- חקירה מיוחדת על הנעשה במרכז חשיקום ברעננה
- סיפור מיוחד על חשומרת הנסתרת של נסי קיסינג'ר
- צילומים ראשונים של המועמדות לבחירת מלכת היופי

בשבועון „לבית":

100 עמודים מועילים

- מרשמים מקנמה מצות ועוגות לפסח
- הוראות להכנת כובע למקלחת וכפפה לתנור
- שטיח לחדר הילדים וצעצוע להכנה עצמית
- אפודות תחרה לעונת האביב והקיץ

4 סיפורים לחג

100 עמודים מעניינים

- מי לחץ על החדק! מאת יגאל מוסינזון
- שיר לסירה אשר לשרח'לה מאת מידד שיף
- משחקי בילוש מאת צבי לידסקי
- ליזה שלי מאת שמואל רוזן

חג שמח לכל המשפחה עם לאשה

هكذا من الأصل

בינינו לבין שכנינו

[illegible]

שלושה שירים

כששבת, היום

[illegible]

באמצע

[illegible]

פגישה מקרית

[illegible]

هكذا من الإهمال

[illegible]

צחק סגל לתוך כפותיו ועיניו ארבו לשפתיה. שיר פשוט, נכון ז המלים שתתו מפיה, והוא ידע שאם יפסיק תתמלט מגרונו יללת־זאבים נוראה. אולם חנה נטלה לפתע את בנם אל שדיה, וקולו של אבנרי נישא בבכיה אבבא. אבבא. אז חבטה בו חנה, בידה הפנויה סטרה על גופו הזעיר, שיפסיק שיפסיק לבכות. קראה נואשות.

„אתה ידעת הכל ושתקת", אמרה חנה, וכיראת את הדממה הפסיעה בצעדים רמים לחדר המגורים.

סגל נגרר בעיקבותיה. הוא שקע בכורסתו. בה נהג לקרוא את עתון־הערב מדי יום ביומו. בזהירות פשט את מעילו והניחו למרגלותיו, חנה עמדה מנגד. עיניה מאשימות.

„וכי מה היה עלי לעשות ?" שאל כאילו עדיין השהות בידיו לעשות.

חנה אספה את הכריות מן הספה, רכנה ומשכה את כלי המיטה, והתחילה פורשת סדין לבן. ליחיד הציעה את המיטה, ועד שעמד על כוונתה כבר הטיחה בו : „להילחם, סגל, היה עליך, להילחם !"

סגל העלה את מעילו על ברכיו כמתגונן מפני מיטת היחיד שמוזמנת לו רעייתו : „לא יכולתי. אינך מבינה שלא יכולתי ?"

„ואני חשבתי שלא איכפת לך", שבה והטיחה בו. „ואני שנאתי אותך ואת עצמי. הו כמה אומללה הייתי".

בשאריות הלילה היה זוכה בה. לאחר שעות ארוכות של ציפיה, בשבתו בכורסא זו בחשכה, דרוך לנשימותיו של אבנר ולקול פסיעותיה החשאיות של רעייתו. ואחר־כך צופה בה שעה ארוכה במיטתם הרחבה, מצפה שתגיף את עפעפיה. אז היה יוצא לתור את גופה ומנשק את כפות רגליה הקפואות. גופה היה נותר ללא נוע וידיה לצידיה עייפות. פעמים היה משלח אצבעות דורסניות אל צווארה המגולה, אך תמיד שב ומסיגן, והשתיקה חוצצת ביניהם.

„ואם לא הייתי שבה ?" נסבה אליו.

מחה בידו : „זה היה מזמן". מזווית עינו השגיח בעלבון שבעיניה.

משחדלה לצאת בערבים הוסיפה ופתחה דלתות ביתם בפני המשוררים והסופרים. בלילות שבת היתה מחזרת אחריהם, ובשעות הקטנות של הלילה קוראת בקולה החמים את שירו האחרון של המשורר התורן היושב מנגד וכוסית בידו, וביום היתה חנה מגביהה חומה בינו לבין בנו. כחוששת שסגל יספר יציאותיה הקיפה את בנם בחומת הזרות.

„גם אני יצאתי ל...לנסיון. לגסות פעם אחת", ביקש על נפשו. „לפני שיהיה מאוחר...".

„ובכל זאת יצאת מאוחר מדי, סגל, ולא היה בזה טעם".

חש את מלוא הבוז ב„לא היה בזה טעם", וידע שהיא הצודקת. קם במופגן ונסנה אל ארון הספרים. אצבעותיו החליקו מוכנית על פני הכריכות הצבעוניות. „עכשיו אני יודע שלא היה בזה טעם", אמר. אולי מפני שיותר מדי ספרים כאן בחתימת ידי המחברים. בחדר־המורים, בשעות ההפסקה, היה מונה שמות המשוררים והסופרים באי ביתם. עד שיום־אחד אמרה הגברת שינבך : אני הייתי מקרבת יצירותיהם ודוחה סימני ידיהם. וכי מה מבינה מורה למתימטיקה בספרות.

[illegible]

גדלו יחד ועדיין לא שוחחו כגבר אל גבר. אבל הפעם הזאת יבין, ויידע. אפשר שלפני שנה ניסה להקדים את המאוחר כשהזמינו לאותו מקום. והמלצר עמד עליהם ומזג בתנועה מיומנת שתי כוסות עבות כרס, עד שהקצף הלבן גלש אל מעבר לשפת הזכוכית. היזהר ! קרא סגל, הסערה מתקרבת, הושיט את ידו אל הכוס וטבל בה שפמו. טעמו כטעם החיים, פתח סגל בקול של מורה, כעין מבוא, שאחריו יבוא העיקר, רובם מרירות ומיעוטם מתיקות, והקצף מכסה על הכל. נשא שוב את כוסו למען יקיש בת בנה, כיאה לגברים־עמיתים. אחר־כך, אחרי ההקשה, ידברו בחנה, באשה המשותפת לשניהם. וסגל יאמר את אשר ליבו לא הגיד לפיו. אולם אבנר שתק. שפתיו לא נגעו במשקה ופיו לא נפתח בדיבור. רק השיב הן ולאו על מלות הגישוש של אביו. והקצף הלבן הפך עד מהרה לשלולית פושרת, שזבובים גדולים עטו לטבול בה כרעיהם הדקים.

„אולי נשתה כוס בירה", הציע פתאום סגל, „שלושתנו", שיפשף את ידיו ספק לחממן ספק מתוך שמחה שמצא להן עיסוק, „נשב ונשוחח כמו..."

„מה פתאום בירה", נבהלה חנה.

אבנר קרב מעבר לדלת : „בירה קרה ביום קר, מה ? עם קצף מריר, מה ?" הניח שתי כפות ידיו על השולחן, ונתן עיניים מלגלגות בפניו של סגל, „כמו גברים אמיתיים".

„לך לישון, אבנרי, השעה מאוחרת", ביקשה חנה.

„לך, אבנרי, לישון", אמר סגל, וקולו עייף.

„לך, אבנרי", לחשה חנה.

אבנר נשא לרגע את פניו, ונתן את עיניו הירוקות והמלגלגות בשניהם. סגל השפיל את עיניו תחת מבטיה של חנה, אבנר יצא. בצעד איטי וכבד יצא וטרק את הדלת.

„לילה טוב, אבנרי", לחשה חנה.

החושך זרם בחשאי מן החלון. נורת הניאון זימזמה כפעמון־אזעקה ניסתר. סגל נשא את עיניו וראה את חנה עומדת בגבה אל החלון. עיניה הביטו בו בעקשנות. קמטי רקותיה נעו ללא הרף. סגל העלה את ילקוטו אל חזהו, אך מייד השיבו למקומו.

„אדם מוכרח לצאת פעם אחת", פתח בהיסוס.

„אני יודעת", ניענעה ראשה בעצב.

במלאת שנה להולדתו של אבנר התחילה ביציאותיה. כאילו ציפתה כל אותה שנה עד שיגלידו פצעיה. וסגל לא העז לשאול. פעם סיפרה שהיא מבקרת בחוג לריקודים. הרי אינו רוצה שגוף אשתו ייבול בעודו צעיר לימים. עליו לדעת שתהליך הלידה פוגם בגוף ובנפש של האשה. תורה חדשה קנתה לה באותו חוג.

[illegible]

קרקעית הגשם

[illegible]

שהות אחרת

[illegible]

כמו נושך

[illegible]

צבי שחרותי

هكذا من الأصل

צופוה

סיפור מאת איתמר יעוז־קסט

„טליק, נסעתי לשדה־התעופה כדי לפגוש אותך. אמא'ך — את הפתק ביקשה להצמיד בנעץ אל מזוזת הדלת, קרוב לפעמון. אולם, נקבים מרובים מדי התנוססו מסביב לפעמון הלבן, והיא חששה כי הפתק יישמט ויפול ארצה. שלפה סיכה משערותיה ותקעה אותה בדלת לשם חיזוק פיסת־הנייר, הכתובת אותיות בלתי שוות, נוטות כלפי מטה בסהרורי־ריות. תיסרוקתה התקלקלה ונפרעת קמעה ברוח הבוקר מחמת העדר הסיכה, בעוד היא נחפזת בנשימה עצורה אל חנות־המכולת, תוך מרוצה שלפה מסרק וראי קטן מארנקה, על־מנת להיטיב את תלתליה, בהם שימשו בערבוביה גון הדבש הנשכח עם פסי כסף בולטים, שכן נמנעה לצבוע עם זה שמונה חודשים ויותר. הראי התגלגל מידה אל המדרכה המשוחה זפת שחורה. בהלה אחזה בגופה, כאילו שבירת הראי מבשרת רעות. אך לא, הראי נותר שלם. ואף־על־פי־כן חשה צינה. נאלצה להישען אל גדר. מארנקה נשרו גם מכתבים לא־פתוחים, או מודבקים חזרה ב־מתכוון, ואשר נשאו חותמות של דואר־צבאי. אספה אותם כמי שנוגע בחוטי־חשמל חשופים והוא רועד בכל אבריו, בלי יכולת להינתק מ־מקור הזרם. אך שלטה בעצמה, אשר בזכות כדורי־הארגעה שבלעה במשך הלילה. וגם הזמן

פרות, לרגעים [illegible] ממקום אחר, מזמן אחר. על הילדים מעיפי ה־חרצנים, כבר סיפרתי, ובמיוחד המשפחות הקט־נות, ההדוקות. כל השלושה מדברים בבת־אחת, כמו טריו מגובש, ואין פלצט. חשבתי פתאום, מה היה אם היה נוסף להם רביעי. לא חשבתי על עצמי, כבר הייתי גדול. אם היו לי הורים, הייתי בא אתם, אחים, אחיות, דודים, דודות, דודנים ודודניות. לא היו לי. מיששתי בהנאה את קפלי השרוולים, שיהיו שניהם ברוחב אחד, ובגובה אחד. הרגשתי בלובן המסנוור של הכתונת, בקפלי בית־המיסחר אוריגינל, כישרוש הבד. ופתאום נפל הילד.

הם לא היו רחוקים ממני. שלוש מדרגות מעלי טור ליד טור. שילוש. יפה, כמו בתמונות. פעוט כבן שנתיים בזרועות האם. שולח ידיים קצרות אל האב וצועק: ׳בא! ׳בא! לוקח אותו האב ומרים אותו בידיו כמו חבילה ומושיב אותו על הברך. אז הילד מטלטל ידיו הקטנות אל האם. לוקחת אותו האם אל חיקה. והילד שוב צועק ׳בא ׳בא ועובר לידי האב ומטלטל ידיו אל האם. בקיצור הילד עובר מיד ליד, צוחק מאושר בחניכיים החשופות שלו. והאם מכה על הטוסיק שלו ופת־אום צעקה.

רגע הסחתי מבטי, שמעתי צעקה — איך נפתחו זרועות האם: ברגע כזה, קראתי באיזה מקום, נפלו מן השמיים המלאכים הגדולים. ראי־תי את הילד מתגלגל על מדרגות־האבן, כמו צרור. הראש מכה תחילה, בצליל עמום. אולי היתה זעקת אם, לא שמעתי. ואם היתה, טבעה בתוך הקולות והצחוקים העליזים. קפצתי, לקח לי כמה דילוגים, שתיים־שלוש מדרגות בדילוג, והילד בידי. איש לא עמד בדרכי, לא משך את הילד מידי. אם רץ עוד מישהו, לא ראיתי, הייתי לבד עם הילד. הרגשתי חמימות על החזה שלי, הילד התקפל שם. הוא לא בכה. הרגשתי את הדם שלו, ידעתי שהוא מתפשט על החולצה הלבנה שלי. הראש הקטן נזל דם. אך לא היה מנופץ. עוד שתי מדרגות היה מתנפץ על אחד מעמודי הבמה. על מה חשבתי? לא חשבתי, ראיתי ראש קטן מנופץ מוחו שפוך. עיני דלקו, כאבו. נשים ספקו כפיים, צעקו אוי אוי. אנשים החזיקו יד אחת על הכובעים שלא יעופו וביד השניה כיסו על עיניהם וקראו שמע ישראל, בקולות גוועים.

יפה, יפה לחשוב כך. לא חשבתי כך. חשב־תי על החולצה החדשה ועל הדם. שמחתי שדם הילד מכתים את החולצה החדשה שלי, אבל סר־בבתי מעלי את מצח הילד. הדם טיפטף מן המצח שלו. עכשיו טיפטף על המדרגות, שעה שעליתי בהן. „תן כבר!" — צעקה האם. היא פחדה שלא אוציא את הילד מידי. כנראה החז־קתי בו חזק מדי. האב חיבק אותי. הייתי בחוץ. הקולות, הצחוקים במקום אחר, רחוק. החולצה רעדה עלי. פחדתי מן הדם.

את נדה בראש שלך, אני יודע מה את חושבת: איך הוא מייפה דברים! ובכן, זה נכון. על מה באמת חשבתי. על החולצה שלי החדשה. היא התלכלכה, לא? תקראי לזה דם, ילדים, או כל דבר אחר. כתם הוא כתם. ואיזה כתם. מכפתורי השן ועד לחגורה, ועד בתי השחי. כתם ולא פרחי דם. מוצאי־שבת. כולם לבושים חגיגית, אחרי סעודת הערב יוצאים לשוח ברחוב הראשי, משפחות משפחות, חבורות חבורות. קניתי חולצה של שבת וחשבתי, במוצאי־שבת אפגוש אותם. לא הכרתי איש, ובכן צפויות לי הפתעות. אולי את ויולט מן התמרוקיה. מיד תראה שלפניה צעיר נקי ומסודר, חולצה חדשה, לבנה, ולא די שהיא חדשה ולבנה, השרוולים חפותים במידה אחת ובגובה אחד. צעיר רציני ולא כצעירים הקלים ההם. עכשיו, מה אעשה? אילו היה לדם צורה של פרח.

הראש שלי קדח. ניסיתי לנקות את הכתם בממחטה רטובה, והמקום החל להשחיר. ראיתי את הילד הקטן ממשיך להתגלגל ומתנפץ בקיר. פרח עצום מאדים, אדום, מלא הוד, מוצץ מן המקום. אל תהיי מרה. אני יודע שזו מחשבה מקברית. אבל, איזה דבר אחר ייצא מראש מנו־פץ של ילד קטן אם לא פרח נפלא? תחשבי על זה. היסטוריה של פרחים נהדרים, נדירים, לנפץ ראשי עוללים אל הסלע. באיזו הוואה משונה זה נכתב בקודש. האדומים החזיקו אותם בידיים שלהם. הרוצחים של חמלניצקי, פטלורה, החזיקו אותם בידיים שלהם והרגישו חמימות, לפני ש־ניפצו את ראשיהם הקטנים אל הקיר. אולי ראו פרחים יפים, התחרטו, התאבדו. אז עוד לא היו להם כספות סטריליות. אל תסתכלי עלי כך. סתם מחשבות. אז עברתי ברחובות העיר ואני חושב, החולצה הלבנה שלי מלוכלכת. אנשים הסתכלו על החולצה והסירו עיניהם. סובבתי את הככר המרכזית. משפחות משפחות בחולצות נקיות. הם לא ראו אותי. גם לא דחפו אותי. ליד הקולנוע נחצו ופנו לי דרך, ועיניהם למקום אחר. הלכתי אל הספסלים בריביירה ליד הגן העירוני, עברתי לידם. זוגות התלחשו ולא הרגישו בי. ויולט ישבה בין צעירות וצחקה עימן ולא ראתה אותי. הייתי בטוח שאם החולצה היתה לבנה ונקיה היתה רואה אותי. ועכשיו אינני יודע למה סיפרתי לך את זה. הרי אין לזה סוף בכלל.

בחצות התחילה רוח והכסא הריק של ליוה התנודד, כאומר: ובכן.

*

(מתוך רומאן בכתובים)

חירות — והאנשים האחרים

ל

[illegible]

• • •

[illegible]

לפני המבול

סיפור מאת אהרן אפלפלד

ה

היה חורף קר ובעיר האוסטרית הקטנה, השתולה על שני אגמים צרים, קפא הכל. רק האכספרס המהיר דהר יום ולילה על המסילות המלוטשות מווינה וחזרה. אחרי שעטה, רושף בנשימות קצובות. ריח המלחמה היה בכל, ואיש לא ידע מה יביא המחר. רחשים כבדים ושמועות משונות הגיעו לכאן עם ריחות הקור, והעיר, שידעה שנים רבות של מתינות, טיפוח והתבוללות תוגנת — נאחזת פתע באי־שקט, כמו עמדו האגמים לגאות.

לפני שנים אחדות היו עוד כאן רב מלנכולי, ראש־קהילה, מושב־זקנים קטן, אלא שגם קומץ זה התפורר ואבד. בנותיו של הרב נישאו לנוכרים, ראש הקהילה מת משבץ־לב והרב המלנכולי איבד עצמו לדעת. האסונות באו בזה אחר זה. הרב הוצא בלילה לוויניה. הרבנית העלימה את העניין מבנותיה, האשימה את בעלה שלא שמר על בריאותו, התרוצץ בכפרים, הקפיד על מצוות וצם לעיתים קרובות. הבנות שבאו לנחם את האם ישבו ושתקו. הזקנה גיבבה פרטים על גבי פרטים. לאחר שעות של מלים, נרדמה; והבת הבכירה, בלנקה, נותרה לשמור על שנתה. בערב באו כמה סוחרים, בני תערובת, לנחם את המשפחה. הם נראו גבוהים ורזים בחלל האבל. בלנקה הגישה להם קפה וסיפרה כי הרב מת במיטתו במנוחה.

בראשית הסתיו היתה מכירה כללית ומבית הרב הוצאו הרהיטים הכבדים. הזקנה שטופה היתה במלים ולא פסקה לדבר על האסון בטון מאשים. כמו לא־מת הרב ביסורים אלא מתוך התנקמות בה ובבנותיה. בלנקה ישבה לידה וקלטה את המלים בהבעת־פנים קרושה.

בנובמבר שונה הבית ללא הכר. הטפטים הישנים נמרטו ועל הקירות הודבקו טפטים צבעוניים. הרבנית אחוזה היתה דאגה תקיפה. כמו לא היה זה בית אבלים אלא בית המחדש נעוריו. בסוף נובמבר עברה בלנקה לגור יחד עם בעלה בבית, והזקנה, שהעלימה כל הזמן את האמת, נסוגה אל חדר צדדי. המלים אבדו לה. ודממה כבדה נשתררה פתע בחדרים.

ואז בקרוב ירד הקור. הרכבות המהירות לא עצרו עוד בתחנה, וריח משונה של אסון קרב בא ונשתכן עם הלחות. הזקנה לא יצאה עוד ממיטתה. פניה הלכו ונשתנו והיא החלה ממלמלת מלים ישנות, רסוקות ובלתי מובנות, ובלילה מתעוררת מתוך סיוטים. בלנקה היתה קמה להרגיע אותה ולשכך את הרוחות הרעים, שהיו משוטטים רגוזים ובלתי־מרוצים. ברור היה לכל, אין זה אלא מותה האיטי, והמוות הלך ונשתרע על פני ימים, שבועות וחודשים.

גם האביב לא הביא תוחלת חדשה. היתה מייסרת את בתה על כל חטאיה: על שלא רצתה ללמוד, נישאה לקראמפ ובזבזה את הירושה. קראמפ היה מאופק ולא התערב.

„מה עלי לעשות”, שאלה בלנקה מרוב יאוש; מוזר, שגם קראמפ נשתנה, נהיה מופנם ולעיתים מביא הביתה חבר נעורים. לשמע ריטונה של הזקנה היה מעווה את פניו. לזקנה שוב לא היתה שליטה על המלים.

„את חיי היא הורסת”, היתה בלנקה מתחננת. דבר לא הועיל. הזקנה שקועה היתה בזקנתה, באנוכיותה ושטופה בקאפריזות. אך יותר מכל היו אלו חרדותיה הישנות, שלוש בנותיה שנישאו בזו אחר זו לנוכרים. אומנם לא מפשוטי העם. קראמפ ניהל את בית־הספר המקומי, לא שתה, לא הימר ולא יצא לצייד. את החופשות היה מבלה בהשתלמויות. גם הזקנה הסכימה, בשעתו, כי אין הנוכרי כה נוכרי כפי שהוא נראה.

אלא שמחלתה הפיחה בנפשה איזו אימה ישנה. היא החלה לפנות אל קראמפ בלשון הוא, כמו לא היה חתנה, אלא אחד המשרתים. אך כלפי בלנקה החמירה. כמו לא היתה בת בוגרת, אלא נערה שיש להוכיח אותה על פניה.

„שוב המאכל הגס הזה. שוב כרוב”.

„זהו מאכל טעים”.

„במחילתך”.

מה לא עשתה בלנקה כדי להפיס את דעתה. עטפה אותה בשמיכות־צמר, בישלה לה מאכלים רבים ולא זזה ממיטתה. אך הזקנה בשלה: למה את אוכלת את הכרוב האוסטרי הזה.

בלנקה למדה להחריש, להתעלם, לכאוב בשקט ולהעלים מבעלה את האמת המרה.

מחלתה של הזקנה נהיתה קשה. רשעית ומלאת כוח. אצלנו לא היו נוהגים כך. אינני מבינה איך את יכולה לסבול כל זה. ולפעמים ברשעות יתר: כלום את חושבת לנטוש אותי.

באותה עת כבר לא היו יהודים בעיר, חנויות הטכסטיל נסגרו ובמקומן קמו איטליזים, חנויות ספורט וארבעה בתי־מרזח. מיטתה של הזקנה עמדה ליד החלון, והיא עקבה אחר המתרחש בערות משונה. ותמור מריטונית היה צחקקה: שום דבר לא נשתנה, השיכורים שוב מכים, הנערות מתמזמזות; ומשתלל המיפגנים הצבאיים, הדגלים, נהיה צחוקה ארסי וכשמחה לאיד; אך אל בלנקה פונה היתה ברצינות קשה: ערב ששי היום, הגישי לי במחילתך את הפמוטים, אני רוצה לברך, אינני מתביישת.

בשר סיגולים אינני אוכלת.

הגיפי את התריסים, שבת היום.

את יכולה לנהוג כרצונך.

מוזר, בעוד בעלה המנוח בחיים טרודה היתה בחנות ולא הקפידה. אך עתה שוב החלו מקיפות אותה מלים ישנות, שרידי תפילות ומיני העוויות שהיו, כנראה, כמוסות בידיה.

בלנקה היתה מתחננת; אמא, לא בקול רם.

הקיץ בא ומצבה לא הוטב. הקאפריזות הוחמרו. גם השמועות מבחוץ לא בישרו טובות. קראמפ חזר מהמרכז וידיעות סתומות בפיו. בלנקה לא הבינה תחילה במה המדובר וקראמפ עמד להתיר לפניה את הברירות המרות. לשלוח מכאן את הזקנה בהקדם. או לצאת לחופשה ממושכת. כל הלילה עמדה בלנקה ליד מיטתה של החולה, פורשת לפניה את האפשרויות. האם כנראה הבינה, כי אמרה, אינני מפחדת. את יכולה לנסוע. אין המוות כה נורא כפי שהוא מעמיד פנים. כבר למדתי לחיות עם עצמי.

למחרת, בעוד דימדומי הבוקר מוורידים, יצאו אל התחנה. היה קיץ בהיר ובשמים לא היו שום אותות רעים. הרכבת חצתה במהירות את הבקעות וטיפסה כלפי מעלה. אור הקיץ ואור התבואות השכיחו מלבה את כאב הפרידה. איזו קלות הציפה אותה והיא פיטפטה.

את חופשות הקיץ היו מבלים בבתי־הארחה אזרחיים, שקראמפ היה מכנה אותם זעיר בורגניים במלוא מובן המלה. לפני שנה לא יצאו בגלל ההשתלמות. השנה היה זה רצונו של קראמפ לבחור משהו אחר, משהו אוסטרי, אולי גם לשנות במקצת מאורח־החיים הישן. על הגירוש לא דיברו, כמו מוסכם היה ביניהם שלא לדבר על כך עוד.

לפנות ערב הגיעו לקרויצשטוק. היתה זו עיירה אוסטרית קטנה, מלאה אור־שמש וריח גבהים. הם שכרו בית עם חצר. קראמפ דיבר בעגה העילית ובלנקה לא הבינה מלה. גם סוס היה בחצר, סוס חום, ששיווה לבית העטוף גג קש רוגע עתיק.

יום תמים ישנה בלנקה כלאחר מחלה קשה. קראמפ ישב בבית־מרזח, שתה בירה, התאמן בקליעה למטרה, התכבד עם המזנונאית כאדם החוזר לביתו הכפרי. כשפקחה בלנקה את עיניה חשה איזו ריקות כבדה. כמו נשאבו כל הכאבים מתוכה. היה לילה, והחדרים הכפריים הדיפו ריח קש יבש. היכן אני, שאלה עצמה וירדה בזהירות מהמטה. ממששת כעיוורת את הקירות.

החצר היתה ריקה. הסוס פשט את צווארו בתנועה ארוכה כלפי האבוס, ולבלנקה נדמה היה כי צווארו הארוך ומתרפס על העץ. עתה חשה, כי גם כאבי־הראש נפוגו. השמלה הקיצית רחשה על גופה בקילוחים דקים. היא הסירה את הצעיף בזהירות. כפי שמסירים תחבושת, ויצאת אל הרחוב. הקולות תססו עתה במרתפים בהמיה חזקה. אשה עמדה ברחוב ועישנה סיגריה בהעווית גברית מאוד. כלב נבח, ונביחתו החלולה לא הרגיזה איש.

את קראמפ גילתה במרתף הבירה. הוא עמד בחדר המישחקים וקלע חצים למטרה. משונה היתה עמידתו. דרוך כולו כליד סוס סורר. בלנקה ירדה אליו והוא לא הופתע. מבטו הכחול נצטמצם בין גביניו והוא קרב אליה באיטיות כאיכר מבושם.

קטה לא היה והם שתו בירה, הוא דיבר אל המזנונאית בעגה העילית ובלנקה לא הבינה מלה. הנוזל המר חילחל אל תוך קרביה כתרופה. היא עיוותה את שפתיה וקראמפ צחק.

ישנתי, נזכרה בלנקה. קראמפ לא הגיב. שקוע היה כל־כולו בהוויה אפלולית זו. גברים קשישים באו מהפתח ומלאו את הטרקלין מלים וזיעה. קראמפ שב ונדרך כולו.

„מה עושים כאן”, שאלה בלנקה.

„לא כלום”, אמר כבהסח־הדעת והסב את מבטו אל הגברים.

והימים שבאו היו ממוזגים וקיציים. גבריותו של קראמפ פרחה. שיחק ביליארד, קלע למטרה, רכב ויצא לציד. חיוורונו העירוני הלך ונשזף, פניו תפחו, הוא אכל מנות מלאות של צלי וכרוב כבוש. בלנקה נחיתה רפוטה לידו. עתה היתה מתבוננת בכפריות החסונות שליד הדלפק בקינאה מוסתרת.

המלים הלכו ונצטמצמו ביניהם. ובשובו בלילה שיכור־לא־שיכור היה פונה אליה בלשון את, כדרך שפונים אל נקבה חלושה. כל שהיה בו כלא היה. בחדרים הכפריים נשבו עתה ריחות אוכפים, מגפיים, סוסים ורובי ציד. חוזר היה לפנות־ערב ושתי ארנבות שמוטות על אוכפו.

כנועה היתה לידו כאדם המנסה ללמוד. אך הכל כאן סביב היה מעבר להשגתה. המלים, [illegible]

איש ומקומו

[illegible]

אשר רייך

ליל פסח

1.

[illegible]

2.

[illegible]

هكذا من الاصل

בשעת עייפות נוראה

סיפור מאת שמאי גולן

ה דלת היתה נעולה והמפתח שבידי סגל לא התאים עוד למנעול. האור בחדר המדרגות כבה, הוא נדרש לקצר את משך האור, ועתה נצטער. שב והעביר אצבעותיו על פני חריצי המפתח. שלושה העתקים הזמין אצל המסגר. לחנה, לבנם ולעצמו. עתה נמצא המפתח שברשותו מיותר.

הגיע בידו אל לוחית הנחושת. מבעד לכריות אצבעותיו חש בשמו החרות כמימים ימימה. ביקש להפתיעם, להיכנס פתאום ולומר, שבתי הביתה. אלא שהסס. לחץ על הפעמון וצימה. דפק באצבע ובאגרוף, שוב ושוב עם על כפתור החשמל, מסונוור מחדש באור הנורות הנדלקות.

אילו החליפו את המקום, ודאי היו מסירים את השלט. והוא רק לימים ספורים יצא.

ישב על המדרגות. הניח את ידיו בין ברכיו וחפן בהן את ראשו. צינה נשפה מלמטה, מבעד למבוי הפרוץ. ליאות כבדה חש על עפעפיו. ראה שוב את אבנר מתרומם מן הכסא האחורי ופותח בשאלה, שראשיתה „מורה סגל" וסופה מי ישורנה. רק תלמידי הכיתה כבר קורצים זה לזה חיוכים ערמומיים לקראת ההתמודדות הצפויה בין האב לבן.

אף־על־פי־כן הרי ביקשו אחריו. פירסמו מודעה בעתון. מי מכיר מי יודע. כתבו, יצא באמצע היום, ומאז נעלמו עיקבותיו. אף תצלום דיוקנו הדפיסו. תצלום מלפני עשרים־וחמש שנה.

ושערו אז שחור וחלק ומתחבר עם פיאות לחייו כדרך האמנים. אפשר שלצנון חמדו להם, האם והבן. כדרכם בבית. פעמים משמש לסגל עתון־הערב כיסוי להתנמנם בכורסה. והם עומדים מעליו ומגבירים את קול הרדיו, עד שהוא קופץ בבהלה ובורח לחדר השינה.

סגל רכן והניח את ראשו בין ברכיו. שוב היה חושך. ואין איש בכל הפרוזדור האפל הזה. חייבים היו לחכות לו. אב השב לביתו. וכאן הרוח נושבת מלמטה וחודרת לעצמותיו. כאילו קשר קשרה עימם. הניח כפות ידיו כנגד פיו. נשב בהן והעבירן על פניו. מנסה להחם לחייו. שני נרות הדליקה אמא. את ידיה היא הרימה ואמרה בקול רך שבת שלום ומבורך. קולו של אבנרי מתוק בברכו ואביו מתבונן בו בעיניים צוחקות. רק חנה דוחקת בבנם למהר ולסיים את שלימדוהו בגנון. מפני שאורחים חשובים עומדים להגיע. בלילות־שבת הם מתאספים פה. הסופרים והמשוררים ומבקרי הספרות והתערוכות. לוגמים פונש פושר ודנים בספרו האחרון של המשורר החורן.

שמע צעדים. את הקלים הכיר. שלה. והכבדים? עתה בשמעו קולות צחוק וירע. חנה עדיין קולה רונן בצחקה. ודאי מחליקה בימינה על עורפה בצחקה. אבנר קולו עבה. עצור. ביישני. צחוק של מאהב המבקש להשביע רצון אהובתו. סגל קם ועמד בקיפולי מעילו והחליק באצבעותיו על לחייו כמבקש להסיר את זקנו שצימח. הקירות היו ערומים מאוד וחלקים. ולא היה עוד מקום לנוס. והדרך למטה חסומה. הוא רק השעין את ראשו אל הכותל וגופו נותר רפוי. משראוהו פסק צחוקם. חנה משכה ידה מזרועו של אבנר. אבנר הביט באמו על שהבחין באביו.

חנה גימגמה: „למה, למה אתה עומד בחוץ".

סגל צימצם את כתפיו כנגד הכותל והצביע בהיסוס על חריצי המפתח שבידו. האור בפרוזדור כבה. אך הם לא טרחו להדליקו. אבנר תחב מפתח בחור המנעול ופתח את הדלת. מעשה אביר הצטדד והניח לאמו לחלוף על פניו. סגל הזדרז בעיקבותיה. זרועו נגעה קלילות בכתף אשתו. חנה הסירה את מעילה. ומבלי להביט בו אמרה, „חזרת", ולא היתה שמחה בקולה.

הוא לא השיב. אף את מעילו לא פשט. רק הניח את ילקוטו למרגלותיו והציץ מלמטה בבנו.

„מה תשתה?" שאלה חנה.

כמו בלילות־שבת. כשהאורחים מסובים סביב השולחן הנמוך, והיא פושטת אצבעות שתי ידיה ומכופפתן, של ימין כנגד קפה ושל שמאל כנגד תה.

אבנר פסע אל המיטבח. פתח את ברז המים החמים. מילא את הקומקום. ניגב בכוונה רבה את קרקעיתו. הניחו על הכיריים והצית את הגאז.

חנה חייכה: „כמו אבא", רמזה בסנטרה כלפי אבנר. הציבה כוסות על השולחן. „כבר לא צריך", קראה לחלל. „הנאה, אביך שב הביתה".

סגל חש ליגלוג בקולה.

אבנר השפיל את עיניו. „שב הביתה", אמר. כעין טרוניה עמדה בקולו.

„התחלנו, איך לומר, להתרגל...", אמרה חנה והביטה בסגל. הוא ניענע ראשו בהסכמה.

„אתה מבין, הסרט היה מצחיק, לכן צחקנו".

סגל שב והניע ראשו והציץ מלמטה, מתחת למצחו. שערה לבש גוון עימוני־דהוי. רק סמוך לפסוקת ניכרה שיבתה. עתה, שלא כמינהגו, היה שערה אסוף כלפי מעלה ומהודק במכבנה. פניה היו גלויים, כמעט חצופים. מי עוד חומד גוף זה שנסתרבל בבשרים, הדליות בשוקיה מכחילות לאור הניאון כמו צביטות של מאהב. והלא הם חדלו לבוא בלילות שבת. ואפשר שאינה זקוקה להם עוד. לאיש אינה זקוקה. די לה בבנם המקיפה כחומה בצורה.

„אני משתדל להבין", אמר סגל, „מינהג חדש", הוסיף בהצביעו על שערה. אך מייד נרתע, ומבלי משים הרים את ילקוטו. אפשר שביקש להתגאות במה שיש בו. ושכח לרגע שאין בו אלא ספרים חדשים במקום אלה שהשליך בצאתו. וגליונות־נייר לבנים במקום מחברות תלמידים, ועט כדורי חדש בעל מילוי רב־שנתי. בטוח היה שימלא את הגליונות הלבנים. רק ימצא לו מקום של מיסתור. ובדידות. לבל יפריעהו איש. והעפרונות המחודדים, כמובן. בהאזינו להד פסיעותיו במורד הרחוב התרונן בליבו משפט הפתיחה. וכבר היה קצר־רוח להגיע אל מחבואו. המשיך וטווה בדמיונו את סיפורם של האב והאם והבן ששתיקה גדולה רוטטת ביניהם. שתיקה שמשמעותה הסמלית אינה מוטלת בספק.

„פשוט מעילך", הציעה חנה בהיסוס.

סגל שב והניח את ילקוטו למרגלותיו. כיצד יסביר להם שעד שנסע ושכר לו חדר באותו מלון זול שבעיר ליד הים, ועד שישב אל השולחן העירום, חש את ליבו ריק ומרוקן. וככל שהמשיך וישב שם גברה בו האימה מול פני הנייר שהלבין מיום ליום. ולא קמה בו רוח לשוב הביתה. הוא רק יצא ובא בחנות שבמרכז העיר וקנה אחד מאותם הספרים המסבירים גדולתה של יצירה ספרותית. אם רק ילמד את העקרונות, איש ההפשטה סגל, ותמיד מופשט את העקרונות. אף כי בטוח היה שנסיונו בהוראת הספרות לימדהו את הסוד. אלא שלמחרת יצא שוב וחזר כשבילקוטו ספרי ביוגראפיה על פיהם יידע כיצד ומתי באה ההשראה. אחר־כך באה המועקה וגרשה אותו לבית־הקפה הסמוך שעל הטיילת. שם קנה בשארית כספו את חברתה של נערה. אולם כשניסה לדובבה, לאחר שפרק לתוך גופה את המועקה שבחלציו, זיכתה אותו במבט של רחמים.

„הוא עייף", אמר אבנר.

„תוריד את המעיל", אמרה חנה. „תרגיש יותר נוח".

„הוא רוצה לישון", אמר אבנר.

„רק אדם זר יושב בבית לבוש במעילו", אמרה חנה. ונתנה את עיניה בנקודה סמוייה על הקיר.

סגל התיר לאיטו את כפתורי המעיל, וכשסיים שב והידק את הדשים אל חזהו.

אבנר אמר: „הוא עייף בשעה זו. אחרי ההצגה הראשונה...".

סגל העביר את כף ימינו על פניו. חש שפניו הקרישו כאילו בנו הטיח בו טיט לח. שפתו התחתונה רעדה. ולא יכול היה להפסיק רעידתה.

„ראיתי", לחש, ומעילו עדיין עליו, וילקוטו שוב נלחץ בין כפות ידיו. „כלומר בעתון ראיתי, קראתי זאת אומרת את המודעה... כל היודע על מקום הימצאו או שראה..."

„לא אנחנו שלחנו מודעה", פסק אבנר.

חנה מוזגה לכוסות והטבילה בהן שקיות תה. „אולי מבית־הספר מסרו", אמרה. „חסר להם מורה. מורה ותיק המכיר את נפש תלמידיו".

אבנר נשא את ידו אל פיו וקפץ לכפו נחזים של צחוק.

רק עתה השגיח סגל בשפמו הדליל של בנו, חייב היה לגלחו, כדי שיצמח צפוף וגברי. עצת אב, בן, לא תזיק לך. בעניינים אלה, ואולי רק מעמידים פנים. הם שפירסמו את המודעה בעתון. המשיך וקרא להזכירם: „...או שראה אותו לאחר התאריך האמור מתבקש להודיע על כך...". עשה רווחים בין המלים. שישובו ויסלפו בתיאור דמותו כפי שמסרוהו למודיעים בעתון: גובהו, מבנה גופו, גון שערו, צבע עיניו, רוחב מצחו, עובי שפתיו, לבושו, כתובת מגוריו. אפילו כתובתם מסרו.

ואולם הם שתקו. שתיקה קשר שתקו. לגמו בדממה מן התה ושתקו.

„לא אנחנו הודענו", שב וקבע אבנר.

„פשוט את מעילך", אמרה חנה בקול רך.

אף עיניה נתרככו, כמו בימים רחוקים. כשסגל היה מבטיחה, שעתיד הוא לשבת בקרוב ויכתוב את הספר שספרותנו עדיין מייחלת לו.

פתאום שבה ועלתה בו העייפות הנוראה. רק עתה השגיח שעדיין לא ישב. ומה בכך, הרי רגיל הוא בעמידות מכיתה. בפני התלמידים מעולם לא ישב. אולי מפני שאבנר ישב מנגד, נכון תמיד להילחם בו. מלחמותיהם שלא נסתיימו בבית היה בנו מעביר לכיתה. המניח ביתו ויוצא — אסור להניחו לשוב. והעקוב לא יהיה למישור, היה מטיח בו אבנר, עת סגל ביקש לעורר רחמי התלמידים על מנשה־חיים העיריה. הצעירים הללו, לעולם לא יסלחו חולשתו של אדם. והם הצודקים. אולי מפני שהם החזקים. סגל הוא שלימדם לחור מעבר למסיכה החיצונית. סיפור אמיתי — כל משפט שבו עטוף צעיפי משמעויות. חפשו את האירוניה ותגלו את האמת. רק אבנר יודע את האירוניה שבעמידתו הבוטחת של אביו. על כן ממטחווי השולחן האחורי שבכיתה מחייך אליו אבנר ויורה את בליסטראות תשובותיו. לשווא התחנן סגל בפני המנהל. שום בית־ספר, אמר המנהל, לא יסבול את התפרעויותיו של בנך. מר סגל: רק אם ילמד בכיתתך, מר סגל, נקבלנו. הציניות שלו, מר סגל. ארס של בן שבעים ולא של בן שבע־עשרה. אין אנו בודקים בחייהם הפרטיים של העובדים במוסדנו, מר סגל, ולא נשאל מנין שאב בחור צעיר תעצומות ארס כה רבות. ולא היה מנוס. פעמים היה מתנהל הקרב בחשאיות מוחלטת. מבטי־עיניים כשפודים לוחשים. אותי לא תרמה, אבא, אומרות עיניו של אבנר. אני יודע את האמת. ופעמים קריאות־חגר פתאומיות. קריאות שלכאורה אין להן קשר עם השיעור הנלמד בכיתה.

„היוצא, זאת אומרת, מפסיד את התור", אמר סגל.

אבנר היה סוחט בעקשנות את שקית התה.

„המעיל", לחשה חנה.

בתנועה נמרצת הסיר סגל את מעילו והכריז:

„שבתי הביתה!"

אבנר נשא אליו את עיניו. עיניים ירוקות. קרות.

עריקים אנחנו מעמידים אל הקיר. גילה סגל את הכתוב בהן. ואפשר שדמה לגלות. שב ולבש את מעילו. בכיתה היה עומד כקטיגור בנאום הסיכום, כפתורי מיקטורנו מותרים. הספר בידו ודרשתו בפיו: על החוטא לבקש את העונש. תשובה בלא עונש אין לה כפרה. ובנו היה נענש. בעודו צעיר. בעוד בר־עונשין היה.

חש שוב את עיני אבנר על פניו. מזווית עינו השגיח בלסת התחתונה המתנועעת בחשאי. הכיר תנועה זו. כחיה בטרם תזנק על טרפה.

„היודע את מידת העונש רשאי לבחור לעצמו את החטא", חיקה אבנר את קול אביו המורה.

„לא ביקשתי להיות מורה", לחש סגל. „זה היה עראי".

„עשרים שנה", הטיח אבנר בבוז.

„יש ויש", התגונן סגל. „תחילה — עד שאמך תמצא עבודה. ואז נולדת אתה, אבנרי. ולאמך לא היה פנאי לעבוד. אחר־כך היו סופרים רבים מבאי ביתנו. ואמך היתה אומרת: סופר אחד פחות אינו מעלה ואינו מוריד. והסופר האחד הייתי אני. תומס מאן כבר לא תהיה, וג'יימס ג'ויס כבר היה, היתה אומרת. ובפחות מזה לא כדאי. ומה שבטוח בטוח. וכך הפך העראי לקבע...".

„יצאת פתאום", אמרה חנה. דיבורה היה מהיר, כחוששת שסגל שוב יפתח את פיו. „המנהל אמר שיצאת פתאום. בהפסקה שלפני השעה האחרונה דווקא. הוא רדף אחריך. המנהל, ביקש שתשוב לכיתה...".

„היה לנו שיעור חופשי", הכריז אבנר, שוב כחומה סביב אמו.

„אבל...", התחנן סגל.

„אם נשארת עד השעה לפני האחרונה חייב היית להמשיך עד הסוף", פסק אבנר, ומייד לאחר דומיה קצרה הוסיף. „וחוץ מזה, מי שרוצה מפסיק להיות זמני".

„ריבונו של עולם", מילמלה חנה והעבירה את כפותיה על פניה, כרוחצת פניה העבירה כפותיה, או כרוחצת כפות ידיה. „עשרים שנה".

„מר סגל חולה", חיקה אבנר את קולו של המנהל, „מר סגל חולה, ילדים. מרגיש לא טוב, לכן הלך הביתה". עיניו לא משו מפניו של סגל. „והיינו חופשים בשעה האחרונה", חתם בקול נמוך וקשה.

על אי־נחת טכנולוגית

מאת נתן רוטנשטרייך

מ שברים בחברה המודרנית — והעיקריים שבהם הם אולי: פצצת־האטום; התודעה הגוברת על זיהום האוויר הנגרם על־ידי גודש תעשייתי; הקושי הקשור באנרגיות והמבליט את תלות החברה בחומרי־גלם שאין עוד שליטה על אספקתם — הללו החדירו בליבותיהם של רבים את התודעה, כי חלק מהנחות־היסוד של החברה בדורות האחרונים אינו עומד במיבחן. ההנחה העיקרית, המועמדת באש צולבת של ביקורת עיונית ומעשית, היא זו שהטכנולוגיה היא המרכיב העיקרי של הגידול החברתי, וכי פתרון הבעיות של אנשים וחברות תלוי ביותר שליטה של בני־האדם על הסביבה שהם נמצאים בתוכה וביותר הפעלה של יוזמת התערבות של בני־האדם בסדרי חייהם מכאן, ובטבע הסובב אותם מכאן.

ההנחה התמימה על מישקלה של ההתערבות המכוונת בחייהם של בני־האדם — והטכנולוגיה היא מעין גיבוש אירגוני, מכשירי ומתקני כולל של הנחת התערבות זו — מובלטת בשני הפנים שיש לתוצאותיה של ההתערבות בחיים הממשיים של בני־האדם. לעניין זה שייכת גם הרפואה החדשה, אשר על־ידי אמצעיה ותקנותיה האריכה את חיי בני־האדם. אולם בכך הביאה גם לקיומה של אוכלוסיה גדלה והולכת, שעה שטכנולוגיה אחרת, של גידולים או של מזונות, לא פתרה את השאלות הכרוכות באספקת מזון לבני־האדם המרובים, הקיימים והעתידים להיות קיימים על־פני כדור־הארץ בדור זה או בדורות הבאים. במקום שאתה רואה את הברכה שבהארכת תוחלת־חיים, שם אתה רואה את הבעייה שבגידול אוכלוסיית הצרכנים, גידול שהוא תוצאה של הארכת תוחלת־החיים.

על הצדדים השונים של משבר זה ותודעת המשבר אנו מעמידים — ואין אנו חייבים להאריך במקום זה על המשבר הנילווה לגידולו ולשיכלולו של הנשק הקונוונציונאלי ולמעגל־הקסמים, שבו מול כל כלי מתוחכם אחד יש צורך להמציא כלי מתוחכם אחר, שיקזז את תוצאותיו של הכלי המתוחכם הראשון. שהרי אנו עצמנו שרויים בתוך־תוכו של מעגל־קסמים זה, וחייבים לשלם את מחיר חיותנו קלועים בו במיטב הממון והמרץ האנושי המועט שיש לנו. ואין לשכוח כי ההתערבות הטכנולוגית במימד החדש שלה, כלומר יצירה מלאכותית של בני־אדם, עדיין לא הגיעה לפריקה ועדיין אין ממשות בת־נגיעה לאותם הדברים שהביולוגים והגנטיקאים כותבים עליהם, או לאותם דברים שכותבי רומאנים, כהאקסלי, כתבו עוד קודם שהיו סימנים במעבדה לכיוונו־התפתחות אלה.

ב

עלינו לשאול את עצמנו בהקשר זה: מאילו מקורות ניזונה ההתפתחות המואצת של הטכנולוגיה? דומה שניתן להשיב, כי היא ניזונה, כמובן, מאותם מקורות שמהם ניזונה הטכניקה מאז ומקדם, כלומר מן הרצון, או מן הדחף להקל מעל בני־האדם את המעמסה של עבודה ועמל. הפטיש כמכשיר טכני הותקן כתוצאה מן הדחף הזה, וכתוצאה ממנו הותקנו גם המטוסים ומכונות־החישוב האחרונות. התחומים שבהם עולה השאיפה להקל מעל המעמסה השתנו או התרחבו: לא רק התחום של העשייה הקשור לאורגאנים של הגוף, כמו יד שנועדה לחזוקה או למתן מכה, ורגל שנועדה להליכה ולהתגברות על מרחקים על־ידי הליכה. עתה הוכנסו למיכלול הפעילויות המועמדות להקלה גם פעילויות של חישוב ומחשבה, או למיצער הצגת תחזיות של תוצאות של תיכנות. אולם העיקרון, כלומר הכוונה להקל מעל המעמסה ולזרז את תהליך ההשגה של היעד — וגם זו הקלה — נשאר שריר וקיים, הן במה שנוגע למכשירים ראשוניים כמכשירים טכניים, והן במה שנוגע לטכנולוגיה המודרנית.

הטכנולוגיה מוסיפה על המיכשור הטכני האלמנטארי שני מרכיבים עיקריים: אין היא עניין למכשירים בלבד, אלא היא גם עניין לאירגון; או מידת המיכשור גוררת אחריה את אירגון החיים של בני־האדם, את תיכנון הפעולות שלהם, את טיבם של מיני־שיג ושיח המתקיימים בין בני־האדם, וכיוצא באלה העניינים, שאולי תלויים במכשירים. אולם השפעתם חורגת מעבר למה שהמכשיר בחינת כוח מבצע. אם מיכשור כמו מחשב נכנס לתחום המגע שבין רופא וחולה, והוא אוסף את הנתונים על החולה, הרי כל מיקצב החיים וכל טיב המשא־ומתן בין הבריות נמצא משתנה. לפיכך אין הטכנולוגיה רק סך־הכל של מכשירים, אלא היא נעשתה גם לסדר של מציאות — ובכך אנו מבחינים בהבדל העיקרי הראשון שבין טכניקה במובן המקובל של המושג הזה, לבין טכנולוגיה במובן הגדור והחדש של המושג.

המרכיב השני תלוי בהנחות של הטכנולוגיה כהנחות המעוגנות במדע המודרני, בהבדל מן ההנחות של הטכניקה, שהן בתוך האורגאנים של הגוף. המכשירים הטכניים נועדו להרחיב, לכלכל ולשכלל את פעולתם וביצועם של האירגאנים שבגוף. ואילו המדע המודרני הוא תחום של הנחות היפותיטיות, והטכנולוגיה צמחה לא רק מתוך ניסיון שאינו מכוון להקלה מעל המעמסה במובן היום־יומי, אלא גם מתוך ניסיון להשליט את בני־האדם בטבע, ולהרחיב את שליטתם של בני־האדם ביקום כולו. לפי מידת התערבותם של בני־האדם ביקום מידת שליטתם בו. השליטה נתוספה על הדחף להקלה. והאדם המודרני מופיע כבעל דחף ל„אימפריאליזם קוסמי", ולא רק כמחפש לעצמו מזור וריכוך הקשיים.

ג

ומה הדבר שבדיונים על תודעת המשבר של הטכנולוגיה, שאנו נתונים בהם עתה, לא הובלט די הצורך היסוד העיוני הזה המונח בהנחת־אם של הטכנולוגיה. ביסודה של הטכנולוגיה מונחת תפישה מסויימת של האדם את עצמו ואת יעדו. זאת ועוד: מדובר פה על שליטת בני־האדם בחינת מין או בחינת מיכלול של בני־האדם. אין מדובר על שליטתם של כל בני־האדם על דרך פיזור הכוללות בין כל אחד מהם. בעניין זה קרה לטכנולוגיה מה שקרה לתחומים שונים של המציאות, שהועמדו על הכלל ועל ריבונות או שליטה של הכלל. הדוגמה הטובה ביותר היא העברה של הבעלות על נכסים כלכליים או אמצעי־יצור מיחידים אל הכלל — מה שקורין לפרקים בשם הלאמה. על־ידי כך שאדם יחיד חדל להיות בעלים של אמצעי־יצור, והבעלות הועברה לכלל החברתי המאורגן, לא קנה לעצמו כל יחיד שהוא חבר בכלל הזה את זהותו כבעלים, או את חלקו בבעלות הזאת. עדים אנו לכך, כי ההעתקה לתחומו של הכלל אינה פותרת את הבעייה הידועה כבעייה של ניכור בין האדם לבין אמצעי־החיים שלו. ככל שאין עוד יחיד מסויים, פלוני בן אלמוני, שהוא בעלים על האמצעים. הללו הם עתה בבעלותו של הכלל — וכיוצא מזה עשיית האנונימיות או הכלל לריבון אינה סכר בפני הניכור, אלא היא מקור לניכור מיוחד לעצמו.

הדברים אמורים, עם כל השינויים המתחייבים, גם בטכנולוגיה; העובדה כי מדובר על שליטתם של בני־האדם על הטבע אין פירושה שהאדם היחיד יש לו שליטה על הטבע או שיש לו תודעה או הרגשה של השתתפות בשליטה זו. אדרבה: אנו עדים לתופעה של חוסר־אונים מול ההתרחבות של השליטה ותחומיה ולא לתודעה של היגרפות עם השליטה ויכולת ללכת עימה ולשמור על מיקצבה. האדם הגיע לירח, ויחידים בלבד הגיעו לשם. אי־אפשר היה להגיע שם ללא מאמץ של החברה המאורגנת. מאמץ אירגוני וכספי וללא הקצאת משאבים למען יעד זה — כל הקצאה באה על חשבון הקצאה אחרת. אולם, אפילו ההתרשמות הרגעית מן ההישג אינה עושה את ההישג לגרעין מגבש של תודעת זהות של השליטים, בחינת כלל שליט המורכב מיחידים השותפים לכלל. הכלל לחוד והיחידים לחוד, ועל כן יוצר המרחק הזה בין רשות הכלל לרשות היחידים את תודעת הניכור. הניכור אינו, לצערנו, שיבוש בלבד, אלא הוא במידה מסויימת חלק של המיקצב או תוצאה של ההישגים הטמונים בעצם הכיוון.

ד

זאת ועוד: מה שנקרא „האימפריאליזם הקוסמי", כלומר הרחבת שליטתם של בני־האדם ככלל על פני היקום כולו, גורר אחריו גם שילוב פאראדוכסאלי, שבני־האדם נעשים לנשלטים — וזו דיא־לקטיקה שאינה בלתי ידועה גם מתחומים אחרים. כאשר מופקעים נכסים מרשותם של יחידים לרשותו של הכלל, נעשה היחיד תלוי בכלל. האספקה של מיצרכי יום־יום ניתנת על־ידי הכלל, והשירותים למיניהם נעשים על־ידי הכלל. לא די לומר כי אפשר למנות את הצרכים המיגדרים של היחידים, כדי לגבש את התביעה שלהם לגבי הכלל. גם כאשר התביעות באות על סיפוקן בתוך הכלל ובאמצעותו אין היחיד חדל להיות תובע ונצרך, ואילו הכלל הנתבע הוא המעניק. יש לוואי של חוסר־אונים. בעצם המעמד של ההישגים ובעצם מקימו של היחיד בעולם, שאינו די לעצמו ונזקק למה שמעבר לו. הכלל תמיד חזק מן היחיד והמוסד. וגם כאשר הוא מנוהל על־ידי בני־אדם הוא חזק מכל אחד מבני־האדם השרויים בתוכו, ואולי אפילו מצירוף של בני־האדם שבתוכו. כיוון שכך, יש והשליט, כלומר הכלל ואמצעיו, נראים כמיטיבים לדעת מה טוב ליחיד ומה יכול היחיד להיות באמצעות הכלל, אילו ניתן לכלל להתערב במהלך החיים של היחיד. כאן נעוצה האפשרות העקרונית של התערבות הכלל בחיי היחידים, ולא רק התערבות על־ידי מתן שירותים, אלא התערבות שאליה רמזנו בראשית הדברים — לעיצוב ביולוגי או גניטי של בני־האדם על־ידי התערבות גניטית — מה שקוראים עתה הנדסה גניטית. אין עומד בפני בני־האדם דגם כלשהו, הקובע מהו האדם, אלא מצוי התהליך מה יכול להיות האדם אם יעוצב בכיוון כלשהו. החברה הטכנולוגית, המייצרת ומוסיפה לייצר, נמצאת עתה במצב או בסיכוי למצב שהיא תוכל לייצר גם את האדם ללא אמת־מידה מדגם מדריך. הדגם הוא באפשרות הייצור ולא באב־דיוקן הקודם לתהליך ההתערבות בחיי־האדם. בעניין זה חיטיב לראות באחרונה פילוסוף גרמני, אויגן פינק, מתלמידיו של אדמונד הוסרל, כאשר העמיד את מצבה של החברה המודרנית, ואולי ניתן לומר של התודעה העצמית של האדם המודרני, על הייצור העצמי שאינו מודרך על־ידי רעיון של צלם או דמות, או על־ידי רעיון של אב־טיפוס של אידיאה כלשהי, אלא הוא מוכתב על־ידי המיקצב של הייצור עצמו.

מצויים, ויהיו מצויים כמובן, ניסיונות להעמיד על איים של חיים בתוך החברה הטכנולוגית, שיהיו בנויים על הנחות שונות מן ההנחות המכוונות את הטכנולוגיה במהלכה האוטומטי. אולם אפשר שאנו קרובים למצב, שבו יהיה מקום וצורך לבקר את ההנחות של החברה הטכנולוגית גופה, כלומר שהידיעה היא למען השליטה, והשליטה היא המכוונת את האדם וכי תחומי השליטה קובעים את תחומו של האדם, והאדם ימצא במקום שבו נמצאת אפשרות ההתערבות בחייו ועיצוב של טיבו על־ידי התערבות*). אפשר שנעמוד בפני הסתירה שמוטב שנהיה נתונים בטרדות ובמעמסים ונהיה פטורים ולו בשיעור כלשהו מהתערבות, משנהיה נוהים אחרי הדחף להקלות ונשלם על כך את מחיר ההתערבות הגוברת והולכת במהלך החיים. אפשר שההנחות של החברה הטכנולוגית, שהיו נחלתם של הוגים יחידים בראשית התקופה המודרנית, התבררו עתה כאשר החברה הטכנולוגית נעשתה כל־כוללת, לפי הביטוי שהשתמש בו הטכניון בחיפה במיפגש בינלאומי שנתקיים זה לא כבר. אולם, משנעשתה הטכנולוגיה כוללת, עדיין לא נעשתה התודעה של ההנחות שלה פתוחה לכל.

הביקורת, דווקא ביקורת קונסטרוקטיבית — ואחד מסימני־ההיכר של ביקורת כזאת היא תודעת־לוואי שאין מתחילים הכל מחדש — תהיה חייבת להידרש עתה להנחות ולהצעה של הנחות אחרות הן במה שנוגע לסמכותה של הידיעה והן במה שנוגע לדחף השלטון, שבסופו הוא עושה את השליט לנשלט.

---

*) ספרו של אריך פרום: מהפכת התקווה, לקראת ההומאניזציה של חשבונולוגיה, תרגום מאנגלית: זהר שביט, עריכה: מ. וורמברנד. הוצאת „מסדה" בע"מ, רמת־גן, 1975, עמוד 151, יש בו גילוי של אופטימיות מתון לגבי שינויים אפשריים בחברה הטכנולוגית פנימה.

גבריאל פרייל

מפנקס זמן עצוב

לזכר שאר־בשרי האהוב, יהושע־יוסף שווארץ

שפוטים בשרתים היו אורחי סרק
בבקר צעיר זה, בובאי שראני
כבן גיל עת על שלחן נשור
קנטרס השירים שמח להתמודד
עם עלות המלים האמלות.

ממש עם לכלובה של שנה חדשה
צנח בכסאו יהושע־יוסף
כבו אותות חיש שלו, חוטים
סרבו להעביר דברי ישועתו
נשארו בהירותם גוני מעשיו.

צהריו נגעו בצהרי, מאסיל בלעדיו
מיסר אופן מלים אפלות עלשו.

חמוטל בר־יוסף

ההלויה של אחי

לא בשבת הלבישו אותי
בחלצה לבנה של שבת
ונסענו ברכבת לירושלים לא לטיול

קנו לי פרחים שלא צומחים בשדה
ולקחו אותם למקום צפוף

עם ברחו השמים
והשמש סתמה את האזנים

בככר אטומה אשה אימת
התקרבה עם סכין קרעה צוארון

ואחת רצתה לשבר ארון
צעקה שהאמא מחכה

שרטה הפנים חתכה נתחים
טרפה ושאגה קרעה את עצמה

הרבה ינשופות במשקפים שחורות
צוחו כמו קטר נוסע בלי אורות
ביער של צעקות מתנגשות
אם אקרא לאחי מי שם מי שם
ישמע בכלל את הקול שלי.

הלך האיש

ועכשו הלך האיש אשר
במושב לצים לא ישב
ולא עמד בדרך החיים
החטאים המוזרים
למלמד תנ"ך פשוט
וחוזר על עצמו כמו עץ הלימון הזקן
היה אבא שלי
שלמד אותי אלף בית
ועכשו העתיקו בא
את הפרק הזה מתהלים
בכתב יפה
ועכשו תולעת
ולא איש.

קדימה

כשאתה הסתכלת קדימה בהתקוה
ראית פאתי מזרח ושדות חרושים
בטביעת אצבע זהירה של ה'.

לא ראית את הקמטים
בצוארי כפופים על מפה טופוגרפית
אצבעם מגששת זהירה את אצבע ה'.

ובלבב פנימה מכונת ירייה הומיה.

משוכנע שאנחנו חזקים - ונדע להתגבר ולעמוד במיבחנים"

„ישראל נצבת היום מול העולם הערבי בעמדת־כוח טובה יותר משהיתה לה"

השטח המשתרע מעבר למעברים הוא הרבה יותר פתוח, ומחייב פרישת כוחות גדולים לבניית קווי ההגנה. היינו מוכנים לדון גם בנכונות מצרית לנוסחה המגבילה את השימוש בכוח, אף שאינה מבטלת את מצב המלחמה בינינו, תוך מגמה לחפש נושאים אחרים שיובילו, כי יש מצד המצרים רצון לצעוד בתחום החיובי.

● ידיעות אחרונות: למשל?

יצחק רבין: למשל, תנועת תיירים דו־סטרית כפי שהיא קיימת כיום ברצועת עזה, או מתן אפשרות לבדווים בסיני לנוע למצרים ולחזור, או לסטודנטים לעבור מדי פעם לשם. דברים הקיימים בינינו לבין מדינה ערבית אחרת. נכון שנושאים אלה בסך־הכל אינם משמעותיים, אבל הם היו מבטאים איזו נכונות לזוז מהפרדת־הכוחות הקיימת לא רק להפרדה נוספת, מצעד, ולו הקטן ביותר, לקראת שלום.

תוך כדי מהלך המשא־ומתן, גם בתנאים שהוצעו לנו על־ידי המצרים, היינו מוכנים להחזיר את בארות הנפט באבו־רודיס. היינו נכונים לסגת מהקו הנוכחי עד, כמעט לחלק המזרחי של המעברים, להשאיר את השטח שיפונה על־ידי צה"ל כאזור חיץ, בו ישלטו כוחות האו"ם, לאפשר לכוחות המצריים לזוז קדימה ולתפוס את שטח החיץ הנוכחי, כלומר להרחיב למעשה את שליטתם מזרחה אל תחום שטח החיץ הנוכחי. ואשר לבארות־הנפט באבו־רודיס, היתה ישראל מוכנה לאפשר מובלעת מצרית גדולה עם אדמיניסטרציה שלהם, ולמסור את כל נושאי הנפט לידיהם.

● ידיעות אחרונות: בעת משבר־הדלק התופתי בעולם, האם אינך מייחס השיבות חיונית ראשונה במעלה לאבו־רודיס?

יצחק רבין: אני שופט את סוגיית המעברים והנפט בשני אופנים. אל״ף: מה חשיבותם להגנתה של מדינת־ישראל במקרה של מלחמה. בי״ת: מה ערכם כקלפים למיקוח בדרך לשלום. כמובן שבטחון ישראל קודם לקלף במיקוח, וקלף הנפט הוא, בסיכומו של דבר, עניין של כסף. בעיני יש לשדות־הנפט של אבו־רודיס חשיבות משנית בהשוואה למעברים. כי המעברים הם בטחון, ובארות־הנפט — ממון! יחד עם זאת, היה ברור לי כי יהיה זה מישגה גדול מצידנו, לנוכח מה שהוצע לנו על־ידי המצרים, לוותר על נוכחותנו במעברים, או לאפשר למצרים להתחלק בהם איתנו.

● ידיעות אחרונות: מדוע?

עמדת־כוח גדולה יותר

יצחק רבין: כי בכך היינו קובעים תקדים, שבמעט היה מונע את פירוזו של סיני, ופירוז סיני בכל הסדר, אם זה ביטול מצב המלחמה או אפילו שלום, חייב להיות אחד היסודות המרכזיים, כי ברגע שמרחב גדול זה הוא מפורז — יהיה בשליטתו של מי־ש־יהיה — יש בכך משום תוספת בטחון למדינת־ישראל.

אני אומר בכל הכנות, שאני מצטער צער רב על כך שהמצרים לא קיבלו הצעות אלה. בהזדמנויות שונות בשיחות, וגם בעיקבות הודעתי בכנסת, נאמר לי כי הרחקתי מעל ומעבר בהצעותי. הייתי מוכן לעשות זאת משום שחשבתי, כי הבעייה המרכזית ביחסינו עם המצרים היא לא מה נאמר או מה לא נאמר, אלא מה יתרחש במציאות. בסופו של דבר, כאמור, דחו המצרים את כל הצעותינו.

● ידיעות אחרונות: האם אתה סבור, אדוני ראש־הממשלה, כי ניתן יהיה בעתיד הקרוב לחדש את השיחות על התקדמות להסדר בשלבים עם מצרים?

יצחק רבין: אינני יודע אם ניתן יהיה לחדש את השיחות על התקדמות לשלום בשלבים בינינו לבין המצרים. איך שלא היה, אין לי צל של ספק, כי זה

„בהיסטוריה שלנו אין הרבה תקדימים לגדולה מאיר. כל הכבוד לה"

איבדנו את חוש הפרופורציה

מדיניות אחרת איפשרה לנו התאוששות, עוצמה צב־אית ועמידה מחוסנת יותר בפני מיבחני קיפאון מדיני בעתיד.

● ידיעות אחרונות: אדוני ראש־הממשלה, האם לנוכח ההצעות המצריות הסופיות שהוגשו לנו, אתה מעריך כי הם מוכנים להינתק איפעם בעתיד מתהליך המל־חמה, או שהם שבויים עדיין במיכלול העויינות של העולם הערבי?

יצחק רבין: קודם־כל עובדה היא: המצרים דחו כל הצעה הקשורה בביטול מצב המלחמה ללא כל קשר עם ממדיה הגיאוגרפיים. במלים אחרות, מצרים סירבה לבטל את מצב המלחמה. כמובן שזה אומר דרשני. יחד עם זאת, השאלה שעמדה בפנינו היתה, האם יש להתחיל בתהליך שיש בו סיכויים וסיכונים. מבחינתה של ישראל, חייבים היינו לשקול מה מידת הסיכון הבטחוני שאנו נוטלים על עצמנו מול התמורה המדינית שאנו מקבלים.

● ידיעות אחרונות: ולאיזו מסקנה הגעתם?

יצחק רבין: עובדה היא כי במשך כל תהליך המשא־ומתן הציעו המצרים תמורה מדינית מינימאלית ביותר; אך אנו חשבנו, כי חשיבות העניין נעוצה בעצם תחילתו של תהליך, יותר מאשר כתוצאה או בתמורה שנקבל עכשיו. יחד עם זאת, חייבים היינו להביא בחשבון כי יתכן שתהליך זה יופרע ולו גם לא מתוך כוונתה של מצרים, אלא בגלל אי יכולתה להינתק ממחוייבות לסוריה, או לירדן, או לנושא הפלשתינאי, דבר שחייב אותנו למצוא איזון בין תמורה מינימאלית בדרך לשלום ומידת הסיכון הבטחוני שאנו מוכנים ליטול. אגיד גלויות: לכשעצמי, עם כל הקושי שבדבר, ובהתחשב בבעיותיה הכלכליות של מדינת ישראל...

לא היה שום מתח אישי

„אדם היושב בכיסא הזה חייב לראות נוח יותר מעבר למספר ימים וחודשים"

נהיה ערים וקשובים למתרחש

בחינה של כיוון־פעולה

צילום: יוסי רוט

(המשך בעמוד 18)

סע לטייל בעקבות החדשות

אגד - דן - חיור

סע לפתיחת רפיח
טיולים עממיים
בחופשת הפסח

טיול מהנה ומעניין בליווי מדריכים מוסמכים לאיזור חדש ובלתי מוכר.

יציאה ממשרדי אגד תיור בשעה 7.30 מרח' חירקון 198, ת"א בתאריכים 28, 29, 30, 31 במרץ 1975 וב־1 באפריל 1975.

מחיר למבוגר — 45.— ל"י
לילדים 10% הנחה

ההנהלה

טיורים מרתקים ל־

אירופה
המזרח הרחוק
סביב העולם
דרום אמריקה ומכסיקו

חוברות והרשמה בכל משרדי הנסיעות!

אירופה טורס
EUROPA TOURS!

כל מורעה
בלוח הכפור
קולעת בול

עיריית דימונה

מכרז מס' 23/75 אספקת מצרכי מכולת

איום אוסווה

"התקפת חיים"

חילופי־דברים

הצעות חדשות

בעיית אמינות

הלוח הכפול — ידיעות אחרונות — הארץ

למפעל מתכת גדול באזור המרכז

דרושים טכנאי ייצור

לעבודה בתכנון ופקוח על הייצור

לחברה ארצית בבנין

דרושים מנהלי חשבונות

★ לעבודות בקורת
★ לנהול חשבונות עצמאי

עיריית אשדוד

דרוש מנהל בית ספר על יסודי

רים מוחה

פקידה

קצין משוחרר 28

מתמטיקה מהנדס מכונות בכיר

דרוש מסגר מעולה

לחברת בנין ברמת השרון

פקידה

להנהלת חשבונות

לחברי לאון דגון בע"מ

פקידה־בתבנית

ידיעות אחרונות [illegible]

ראיון מיוחד עם ראש הממשלה, יצחק רבין

„הייתי מעדיף להיות פחות פופולרי ולהשיג את ההסכם עם מצרים..."

יידרש טיפול די מורכב כדי לעלות מחדש על דרך ההתקדמות לשלום בשלבים בין ישראל למצרים ★ היו לנו תקוות רבות והצגנו מיספר אפשרויות, אך במהלך השיחות נידחו כל הצעותינו ★ את חשיבות המעברים והנפט בסיני יש לשפוט לפי קנה־מידה כפול: מהי חשיבותם להגנת ישראל, ומה מישקלם כקלף במיקוח על השלום ★ יש כבר כאלה בתוכנו שהפכו את אבו־רודיס למקום קדוש ★ היינו מוכנים למסור את כל נושא הנפט בסיני לידי המצרים ★ מה שפורסם על השדר של הנשיא פורד היה לא מדוייק, מוגזם ומחוץ להקשר ★ ההידברות עם סוריה חייבת להיות על הסדר כולל ★ המצב מחייב אותנו להיערכות חדשה בכל תחומי חיינו ★ נקיים ככתבן וכלשונן את כל התחייבויותינו בהסכמי ההפרדה — אבל על בסיס של הדדיות ★ האווירה בשיחות עם קיסינג'ר שיקפה הבנה עמוקה בין ישראל לארה"ב ★ לא נפגשתי בחיי עם הרבה אנשים בעלי כושר וכישרון כשל הד"ר קיסינג'ר ★ אם היו רגעי מתח במשא־ומתן, הם היו על רקע ענייני ולא אישי ★ להתנחלויות יש תפקיד מוגבל במסגרת העדיפויות הלאומיות ★ אין מנוס מלבחון כל פעם מחדש את אורח־חיינו, ולהתאימו למציאות ★ חבל שיציאת־מצרים, אותה רציתי לראות, לא התגשמה עדיין"

● ראש־הממשלה בשיחה עם חברי מערכת „ידיעות אחרונות" (מימין לשמאל): אריה צימוקי, שלמה נקדימון, נח מוזס, ד"ר הרצל רוזנבלום, דב יודקובסקי, רפאל בשן

ביום א' השבוע היה סדר־יומו של ראש־הממשלה, יצחק רבין, דחוס, עמוס ומתוח במיוחד: אחרי ישיבת־לילה ארוכה של הממשלה הוא נפרד משר־החוץ האמריקני, הד"ר הנרי קיסינג'ר, בנמל־התעופה בן־גוריון; לאחר־מכן מסיבת־עתונאים רבת־משתתפים, ששודרה בטלוויזיה לכל רחבי העולם; אחר־כך סדרה ארוכה של פגישות, ישיבות ודיונים; בערב ישיבת ועדת החוץ והבטחון, שהתמשכה שעות ארוכות; ובכל־זאת, ניאות ראש־הממשלה להקדיש לנו מזמנו בשעת לילה. השיחה התקיימה בחדר הישיבות של משרד ראש־הממשלה, בו התנהלו הדיונים עם ד"ר קיסינג'ר. ראש־הממשלה ויועצו לענייני עתונות, דן פתיר, ישבו „בצד הישראלי" של השולחן הארוך, עליו נחו עפרונות, פינקסים ומאפרות — ואנחנו ב„צד האמריקני" שלו. ראש־הממשלה, שלבש חולצת־תכלת פתוחת צווארון, היה שקט ונינוח. הוא נראה כמי שהתלבט קשות בטרם הגיע להכרעה קשה — אבל עכשיו הוא שלם איתה. יצחק רבין דיבר בתקיפות שקטה, בבטחון ובבהירות, כאשר מדבריו חוזרים ועולים שלושה דגשים: הכרה שלישראל לא היתה מנוס מן העמדה שנקטה; יחס של כבוד ודרך־ארץ רבה לנשיא פורד; והוקרה אישית חמה לד"ר הנרי קיסינג'ר.

בשיחה השתתפו מטעם „ידיעות אחרונות": ד"ר הרצל רוזנבלום, נח מוזס, דב יודקובסקי, שלמה נקדימון, אריה צימוקי.

הביא לדפוס: רפאל בשן

● ידיעות אחרונות: אדוני ראש־הממשלה, האם אתה מוכן לסכם את התפישה הכללית, שהיוותה בסיס למהלכיה של ישראל בשבועות האחרונים, והאם לאחר הפסקת המשא־ומתן על־ידי הד"ר קיסינג'ר אתה מעריך כי הטאקטיקה שלנו היתה נכונה, או שמא גרמו הודעו־תינו מראש שאנחנו מוכנים לבצע נסיגה גדולה בתמורה להצהרת מדינית משמעותית של הצד השני לכך, שהמ־צרים העלו מייד את המחיר?

יצחק רבין: הצגתם בפני מיכלול שלם של שאלות, אשר כל אחת מהן עומדת בפני עצמה, וכמובן שיש גם קשר ביניהן. השאלה הראשונה היא, מה היתה התפישה שהדריכה את הממשלה בכל נושאי ההתירה לשלום בחודשים האחרונים, למעשה מאז הקמתה. הכוונה היתה, לאור הערכה משותפת שלנו ושל ארה"ב, ואף של מיספר מדינות ערביות, שספק אם ניתן להגיע למעבר חד ממלחמה לשלום. העדפנו לחפש אפשרות להתקדם לשלום צעד־צעד ובשלבים. אילו מלא בחרנו בדרך זו, אני מניח כי בין יולי לאוקטובר 1974 היתה מתכנסת ועידת־ז'נבה. דהיינו מושב המליאה של נציגי כל המדינות אשר הוזמנו והשתתפו במושב הראשון של ועידה זו, בדצמבר 1973. במיקרה כזה היה עולה על הפרק עניין ההסדר הכולל בין ישראל לשכנותיה, והתפישה הערבית שאין מקום להסדרים כוללים בין ישראל לכל אחת ממדינות־ערב, אלא עם כולן יחד, כולל הנושא הפלשתינאי. במיקרה כזה היינו עומדים, לפי מיטב הכרתי, בקיפאון מדיני גמור לקראת תום שנת 1974. דברים אלה הבאתי לידי ביטוי בנאום הצגת הממשלה ב־3 ביוני 1974. הדרך המעשית — אם באמת מתכוונים להתקדם לקראת שלום — מובילה בכיוון של שלב אחר שלב. לפי תפישתי, מעבר לשלום אמיתי הוא בתהליך, ולא באקט חד־פעמי. נקודה נוספת: מהי הגיזרה, בה יש להתחיל תהליך זה? לכל הדעות היתה זו הגיזרה המצ־רית־ישראלית. ניסינו ללכת בדרך זו. היו לנו תקוות רבות. והייתי אומר כי הצגנו מיספר אפשרויות.

● ידיעות אחרונות: אולי תוכל לפרט מה הן?

יצחק רבין: היה ברור מראש, כי מצרים לא תלך להסדר־שלום נפרד עם ישראל. הדבר נבדק היטב תוך כדי מהלך השיחות עם המצרים ונמצא בלתי ניתן להגשמה. האפשרות השניה היתה, ועדיין קיימת, להגיע לביטול מצב המלחמה.

יש משפטנים הטוענים, כי ביטול מצב המלחמה כמוהו כשלום. אינני מישפטן, אבל קיימות הוכחות מן העבר, שיש שוני בין ביטול מצב המלחמה, שהוא הסתלקות המדינות הנוגעות בדבר מן הלוחמה, ובין החלק השני, החיובי, של השלום. בשבילי שלום אמיתי — והלא את זאת אנו מחפשים — הוא אותו שלום, המורכב מהיסול המלחמה מבחינה מישפטית ומעשית, ובשלב שני הקמת מיבנה השלום, שהוא אלמנט חיובי. שניהם יחד מהווים את השלום האמיתי.

מעניין כי גם מדינות־ערב מבחינות בשוני שבשני נושאים אלה. נוח לנו להיאחז בכעין טענה מישפטית, שחיסול מצב המלחמה, או ביטולו, הוא שלב [illegible]

[illegible]

המשך ◄

לחברת נשיונל בישראל

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

צעיר/ה

בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות

(אפשרי סטודנט/ית לראיית חשבון)

לפנות בכתב ת.ד. 7038 תל־אביב.

NATIONAL

לקונצרן תעשייתי גדול

דרוש מהנדס ייצור ראשי

לחכוונת מחלקות הנדסת ייצור במפעלים השונים ברחבי הארץ ולריכוז הנושא ברמה ארצית.

דרוש נסיון רחב בכל תחומי הנדסת הייצור עם דגש על שכר עידוד ושיפור שיטות עבודה.

יועדף בעל נסיון בענף הטכסטיל.

על המועמד יהיה להנחות מהנדסי ייצור במפעלי הקונצרן, ולרכז את הטיפול בייזום ותכנון הפעילות במפעלים. מקום העבודה בתל־אביב. התפקיד כרוך בנסיעות.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, נסיון קודם והמלצות לת.ד. 32028 תל־אביב, ולציין ע"ג המעטפה: „עבור: מהנדס ייצור ראשי".

— סודיות מובטחת! —

מערכות — מחקר פתוח והנדסה בע"מ

אזור התעשייה טולה, פתח־תקוה

דרוש

מהנדס אלקטרוניקה בכיר

* נסיון בתכנון מעגלים לינאריים ודיגיטאליים, תכנון מערכות לייצור כמותי ומגע עם לקוחות
* רצוי נסיון בניהול צוות
* בעל יוזמה ואחריות

— תנאים טובים —

5 ימי עבודה בשבוע

לפנות טלפונית: 903661/2/3 לעניינו, או בכתב לת.ד. 76 פתח־תקוה

— סודיות מובטחת —

BH בלקוור הודג'י (ישראל בע"מ)

פתח־תקווה, קרית־אריה, טל' 905761-2

דרושים

* **עוזר/ת למחסנאי חלקי חילוף**
* **פקידה להנהלת חשבונות**

הסוכנות היהודית לארץ־ישראל

המחלקה למנגנון

משרת פנוית 22/75

תואר המשרה:

1) מדריכים חברתיים 2) אמהות בית 3) מורה למלאכות יצירתיות (משרה חלקית) 4) מדריכי חוגים 5) מדריך עבודה.

מקום העבודה: רמת הדסה.

הכישורים הדרושים:

1) מדריכים חברתיים — גשה ונסיון בעבודה עם נוער. הדרגה המוצעת: י־יב בדרוג האחיד או בדרוג עובדי הוראה לפי הכישורים. המגורים במוסד.
2) אמהות בית — הדרגה ט־י בדרוג האחיד. מגורים במוסד.
3) מורה למלאכות יצירתיות — שעות העבודה אחה"צ. הדרגה המוצעת בדרוג עובדי הוראה. בהתאם לכישורי המועמד.
4) מדריכי חוגים — מדריכים בחוגים: מחול, דרמה, שירה, מטרה, ספורט. שעות העבודה אחה"צ. המשכורת היא חלקיות והתשלום לפי שעות עבודה בפועל.
5) מדריך עבודה — במקצוע טכנאות שירות.

הכישורים הדרושים:

1) הכשרה מקצועית ונסיון בתחומים השונים של בדק הבית: תקון רהיטים וחידושם, עבודות מסגרות פשוטות, עבודות פח, תקוני חשמל ביתיים, תקוני מנעולים, תיקון תריסים, התקנת וילונות, צבעות פשוטה, שרברבות ורסדות ביתית.
2) כושר וגישה בהדרכת נוער בתחום הנ"ל. רצוי נסיון קודם. הדרגה המוצעת: י־יב בדרוג האחיד או בדרוג עובדי הוראה בהתאם לכשורי המועמד. אפשרות למגורים במוסד.

התאריך האחרון להגשת הצעות — 12.4.75.

הצעת מועמדות נא להגיש

למחלקה למנגנון, ת"ד 92 ירושלים 91000

(רצוי בטופס שאפשר לקבל בכל משרדינו בארץ)

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל | מדרשת רופין — עמק חפר | משרד העבודה — המכון הממשלתי להכשרה ולהשתלמות

בית הספר להנדסאים

דרושים מורים

★ לקורס הנדסאי בניין

במקצועות: דרכים, עבודות מים וביוב, אקוסטיקה, תקנות הבניה

★ לקורס הנדסאי מכונות

במקצועות: אלקטרוניקה תעשייתית, פקוד ובקרה, הנדסה תעשייתית, עבוד בלתי שבבי, הכנת הייצור

על המועמדים להיות בעלי תואר B.Sc (רצוי M.Sc).

המעוניינים יפנו להנהלת ביה"ס להנדסאים במדרשת רופין עמק־חפר, טל: 053—98725.

בנק כללי לישראל בע"מ

ISRAEL GENERAL BANK Ltd.

IGB

לסניפנו בחיפה דרושים:

1. **מנהל מחלקת עסקות־חוץ** — עם נסיון בנקאי בניהול מחלקת מטבע חוץ, יבוא ויצוא. רצוי בעל השכלה אקדמאית. ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
2. **פקיד יבוא** — עם נסיון בנקאי.
3. **כתבנית עברית־אנגלית**

המעוניינים יפנו בכתב, תוך ציון קורות חיים, לפי הכתובת: ת.ד. 1432 חיפה. לשם קביעת ראיון נא להתקשר לטלפון מס. 538231—3 ולבקש את מזכירת המנהל.

סודיות מובטחת

לחברה קבלנית

דרושים

1. מנהל עבודה לבניינים באשדוד
2. מנהל לעבודות הרכבת נגרות באזור אשדוד־אשקלון
3. מרכיבי נגרות לאזור אשדוד־אשקלון
4. טכנאי או מהנדס לנהול המחלקה הטכנית.

„הנדסה בע"מ" חברה לקבלנות בנין טלפון 777447

מועצה מקומית שלומי

מכרזים פומביים

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שירות עובדים), תשכ"ב — 1962, מכריזה בזה המועצה המקומית שלומי על משרות פנויות כדלהלן:

מס' מכרז	3/75	4/75	6/75
תואר המשרה	עובד(ת) קהילתי(ת)	פסיכולוג(ית) אחראי(ת)	מחסנאי המועצה
שעות העבודה	משרה מלאה	חצי משרה	משרה מלאה
תאור התפקיד	טיפול ופיקוח בעניני הקהילה	טיפול ומבחנים לתלמידים בתיה"ס	טיפול במחסני המועצה כולל מחסני חרום
נתונים אישיים לימודים או/ו נסיון	בעבודה סוציאלית או/ו חינוכית	תואר ראשון לפחות בפסיכולוגיה	נסיון וידע באפסנאות
דרישות מיוחדות	מירב העבודה בשעות אחה"צ והערב	נסיון בעבודה פסיכולוגית־חינוכית	אין

בקשות למכרז יש להגיש להנהלת המועצה עד יום 6.4.75. טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במשרדי המועצה ובמינהלים המחוזיים הנפתיים של משרד הפנים.

דוד חזן, יו"ר המועצה המקומית

דרושה מזכירה

עברית־אנגלית

הכישורים:

* ידיעת השפה האנגלית על בוריה
* הדפסה מושלמת בשתי השפות
* כושר ניהול ופיקוח על עבודות משרד

למועמדת המתאימה תנאים טובים

לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1073 גבעתיים עבור „מזכירה"

אקדמאי

אתה דרוש לנו לעבודה בטחונית

אם הנך משוחרר צה"ל עד גיל 30, בעל נסיון פיקודי, כושר בריאות תקין.

אנו מציעים לך:

* עבודה בלתי שגרתית הכרוכה בניידות.
* קביעות בעבודה בתנאי שכר טובים ותוספות מיוחדות.
* ליפוד השפה הערבית בתנאי פנימיה בתוספת שכר.
* מסלול קידום רחב.
* הצמדת רכב בתום תקופת ההכשרה.

פנה אלינו בכתב לת.ד. 39339 תל־אביב או לת.ד. 77 ירושלים (עבור יעם) בצרוף פרטים אישיים מלאים, קורות חיים ומס' טלפון.

אנו דורשים ממך הרבה - ומציעים לך הרבה יותר

מערכות — מחקר פתוח והנדסה בע"מ

אזור התעשיה טולה, פתח־תקוה

דרושים

* **הנדסאי אלקטרוניקה**
* **טכנאי אלקטרוניקה**

— בעלי נסיון בפתוח מכשירי אלקטרוניקה ובדיקות סופיות

— תנאים טובים, 5 ימי עבודה בשבוע

נא לטלפן 903661/2/3 — לעניינו — סודיות מובטחת

مكذ من الامل

ה„פלירט" של צ'רצ'יל עם הציונות

וינסטון צ'רצ'יל
„האין זו מתנה יפה?"

מאת אורי פורת, כתבנו בלונדון

ויכוחים הערים, המתנהלים היום מסביב לשאלה הפלשתינאית, מעוררים לעיתים את הרושם, כאילו הסיכסוך פרץ רק ב־1967, כאשר כבשה ישראל, בין השאר, את שטחי יהודה והשומרון, או ב־1948, כאשר נכבשו יפו, רמלה ובאר־שבע. ישנם תמימים השוכחים, ולא כל־כך תמימים המבקשים להשכיח, כי בעצם לא השטחים שיוחזרו או לא יוחזרו הם שורש המריבה, כי אם שינאה ויריבות ישנה נושנה, אותה טיפחו הערבים כבר לפני חמישים שנה ויותר. הם לא השלימו עם רעיון הקמתה של מדינה יהודית בארץ־ישראל, כאשר רעיון זה עוד היה בגדר חלום רחוק, והם עשו כל שביכולתם — גם בפעולות חבלה ורצח — למניעת עליה יהודית ולמניעת הקמתו של „בית לאומי" לעם היהודי, עוד הרבה לפני שגילה „העולם הנאור" את העם הפלשתינאי, „הנמק במחנות הפליטים".

יתרון גדול

בימים אלה עומד להתפרסם בלונדון הכרך הרביעי בביוגראפיה הרשמית של וינסטון צ'רצ'יל, הכולל כמה תזכורות מעניינות בנושא זה — וביניהם מספר פרוטוקולים ומיסמכים אחרים, אשר תוכנם המלא מתפרסם עתה לראשונה. כרך זה בביוגראפיה, הכתובה בידי מרטין גילברט, דן בפעילותו של צ'רצ'יל בין השנים 1916 ו־1922, בהן כיהן בתחילה כשר במיניסטריון המלחמה (הממונה על האדמירלות), ולאחר־מכן כשר־המושבות בממשלתו של לויד ג'ורג'. בחלק מן החומר שהגיע לידי, עוד לפני פירסומו הרשמי, ישנם דברים הקשורים בציונות, בלאומנות הערבית ובקומוניזם שנאמרו על־ידי צ'רצ'יל לפני כ־50 שנה ומדהים להיווכח עד כמה הם אקטואליים גם היום.

הפעם הראשונה, שבה נתקל וינסטון צ'רצ'יל בציונות, היתה ב־1904, כאשר בבחירות לפרלמנט הציג את מועמדותו (אז עוד היה חבר המפלגה הליברלית) בצפון־מערב מנצ'סטר.

הציבור היהודי הגדול באותו איזור־בחירה ידע לעורר את תשומת־לבו של צ'רצ'יל, שאמור היה לייצגו בפרלמנט, לאנטישמיות ולפוגרומים ברוסיה, ולצורך במציאת מקום־מיקלט לפליטי הרדיפות. 1906 היתה השנה הראשונה, שבה התבטא צ'רצ'יל בפרלמנט בבעיות־היהודים. הוא יצא אז בשצף־קצף נגד הצעת־חוק של השמרנים, שנועדה להגביל את כניסתם של פליטים יהודים מרוסיה לבריטניה. ובהזדמנות אחרת תקף בגלוי את המדיניות האנטישמית של הצארים. באחד מנאומיו באותה שנה אמר, כי הוא מבין לליבם של היהודים והוא תומך בחיפושם אחר „בית לאומי", שיפתור את בעיותיהם וישמש להם מקום־מיקלט.

ב־1908, בהיותו אורח באסיפה גדולה שקיימו יהודי מנצ'סטר, האזין לוויכוחים שהתנהלו שם בדבר הרעיון להקים את הבית הלאומי באוגנדה שבאפריקה. ימים אחדים לאחר־מכן, באיגרת ששלח לראשי הקהילה, הוא כתב בין השאר: „כמי שמכיר מקרוב את התנאים הקשים להקמת מדינה במזרח־אפריקה, לדעתי ירושלים היא המקום היחיד המתאים להגשמת חלומכם להגיע למקום משלכם עלי אדמות. לדעתי, ביסוס של מדינה יהודית, חופשית וחזקה לאיזור זה — מדינה שתשמש כגשר בין אירופה ואפריקה — יהיה בה גם יתרון גדול לאימפריה הבריטית וגם תרומה גדולה להארמוניה העולמית".

מאז ועד לעשר שנים לאחר מכן, היתה הפסקה ב„פלירט" שבין צ'רצ'יל לבין היהודים. הוא היה עסוק בשנים ארוכות אלו בקידום הקריירה הפוליטית והצבאית שלו. הבעיה היהודית לא היתה בראש דאגותיו. אפילו בנובמבר 1917, כאשר פירסמה ממשלת בריטניה את הצהרת־בלפור, אשר הבטיחה ליהודים בית לאומי בארץ־ישראל — לא נשמע כלל קולו של צ'רצ'יל, למרות שכמה מאות חברי־פרלמנט אחרים, הביעו אז קורת־רוח גלויה מתוכן ההצהרה.

הפעם הראשונה, שבה חזר צ'רצ'יל והתבטא בנושא היהודי לאחר ההפסקה הממושכת, היתה כשנתיים לאחר פירסום הצהרת־בלפור, כשכיהן כשר האדמירליות במיניסטריון־המלחמה. הוא לא היה אז כל־כך אוהד, ורמז להצטננות יחסו השמיע בנאום שנשא בפרלמנט ב־8 בפברואר 1920.

ביקור בארץ

בתוקף תפקידו אז, היו פחדיו ממוקדים בסכנות שנשקפו לעולם המערבי לאחר המהפכה הקומוניסטית ברוסיה, מהפכה אותה כינה בלשונו הציורית המפורסמת: „הקופיות (מלשון קוף) הרקובה של הבולשביזם". צ'רצ'יל, אשר כבר אז הזהיר מפני הסכנות שהבולשביזם „יחפור את העולם לניתוקים", לא שכח ליהודים, כי דווקא מקירבם יצאו מחוללי אותה מהפכה.

במאמר שפירסם באותה שנה בעתון קהילתי יהודי שיצא לאור בלונדון, הוא הפנה קריאה פומבית ליהודים „לבחור בין ציונות לבין בולשביזם". הוא ראה ברעיון הציוני „אנטיתיזה מבורכת, המנוגדת לרעיון הבולשביקי", וביקש מהיהודים, „הגזע הנפלא שהיה אי פעם בעולם", לזנוח את הסוציאליזם ולטפח את הציונות, שכן אחרת „תתאמת הרכילות על־אודות המזימות של היהדות הבינלאומית, המבקשת להשתלט על העולם". צ'רצ'יל כתב באותו מאמר, כי בקרב העם היהודי החל, בסוף העשור הראשון של המאה, המאבק בין הציונים לבין הבולשביקים, וכדוגמה הביא את היריבות שנתעוררה בארץ־ישראל בין אנשי העלייה הראשונה לבין אנשי העלייה השנייה.

צ'רצ'יל הזכיר, כי אנשי העליה הראשונה, בתוכם אנשי ביל"ו וניל"י, הגיעו לארץ בדחף הרעיון הציוני הטהור, אך אלה שהגיעו בעקבותיהם „כבר היו נגועים בחיידק הבולשביקי ועסקו במלחמת מעמדות". מאמר זה הסביר יותר מכל דבר אחר, את פשר אהדתו הגדולה של צ'רצ'יל לרעיון הציוני — אהדה שבאה לידי ביטוי מוחשי בשנים שבאו לאחר־מכן. יותר מאשר אהב את היהודים, הוא שנא את הקומוניזם, ובציונות הוא ראה את אחד הסכרים הרעיוניים, העשויים לבלום את התפשטות הבולשביזם.

כשנה לאחר פירסום אותו מאמר, עזב צ'רצ'יל את מיניסטריון־המלחמה ונתמנה לכהונת שר־המושבות. בתוקף כך, היתה זו הפעם הראשונה שהמתרחש בפלשתינה היה בגדר סמכויותיו הישירות; ואמנם, חודש אחד לאחר מינויו לכהונתו החדשה — במארס 1921 — הוא יצא לביקור בארץ, ללימוד בעיותיה מקרוב.

באותה שנה היו בארץ־ישראל 500 אלף ערבים, ורק כ־70 אלף יהודים. בין היהודים היו כ־7,000 שהגיעו ממזרח־אירופה ומרוסיה, במשך השנתיים שקדמו לביקורו של צ'רצ'יל (בתזכיר שכתב מאוחר יותר הוא כתב: „הערבים לא אהבו תוספת זאת").

חמש דרישות

ב־25 במארס, יומו השני של צ'רצ'יל בפלשתינה, התקוממו ערביי חיפה נגד הצהרת־בלפור ורצחו שני יהודים. מנהיגי הערבים הפלשתינאים פנו אז אל צ'רצ'יל, וטענו באוזניו, כי היהודים הם שחוללו את המהפיכה הבולשביקית ברוסיה, ובגלל בוגדנותם גם הפסידו גרמניה ואוסטריה במלחמה (הכוונה למלחמת־העולם הראשונה). כדי להוסיף נימוקים משכנעים, שנועדו להשפיע על צ'רצ'יל, אמרו לו עוד המנהיגים הערבים: „העם היהודי הוא עם בלתי חברותי, ואיננו מוכן להתערב ולהתמזג עם אלה שהוא גר אתם. בכל הארצות, בהן חיים יהודים, הם תמיד נהנים מכל הזכויות הניתנות להם, אבל בתמורה אינם מוכנים לתת דבר".

בתום הפגישה, שהתקיימה בירושלים, מסרו המנהיגים הערבים לצ'רצ'יל מיסמך, שכלל חמש דרישות:

- לשכוח את ההבטחה בדבר בית לאומי לעם היהודי;
- להקים ממשלה שתיבחר על־ידי התושבים שהיו בפלשתינה עד 1917;
- להפסיק כל עלייה יהודית עד אשר ממשלה כזו תקום;
- כל החוקים והתקנות שהיו קיימים בארץ לפני המלחמה (החוקים העותומניים) יימשכו — ואילו החוקים וההבטחות שפורסמו על־ידי האנגלים לאחר המלחמה — יבוטלו;
- אין להפריד בין פלשתינה לבין „אחיותיה הערביות".

צ'רצ'יל לא קיבל אף אחת מן הדרישות הללו. תחת זאת הוא אמר למנהיגים הערבים: „אנחנו חושבים, כי הקמתו של בית לאומי־יהודי בארץ הזאת, זהו דבר טוב לעולם, טוב ליהודים וטוב לאימפריה הבריטית. אנחנו גם חושבים כי הקמתו של בית כזה טובה לערבים באותה מידה, אנו מקווים, כי ערביי פלשתינה ייהנו מן הקידמה וההצלחה, שהיהודים אמורים להביא לכאן. אני רוצה להביא לתשומת־לבכם, כי הצהרת־בלפור מבטיחה את קיום זכויותיהם של כל אזרחי פלשתינה".

בסך־הכל ניתן לומר, כי צ'רצ'יל לא התרשם ביותר מפגישתו עם מנהיגי הישוב היהודי. במהלך ביקורו בארץ הוא נטע עץ במקום שעליו עמדה לקום האוניברסיטה העברית בירושלים, ובטקס החגיגי שנערך שם הוא דיבר בחמימות רבה על הציונות. הוא אמר דברים שריגשו את אלפי היהודים שהקשיבו לו. אבל, הוא לא שכח להזכיר להם: „אנחנו חייבים לעם היהודי פרעון־שטר שהתחייבנו עליו. אבל הבטחתנו היתה כפולה. מחד גיסא הבטחנו לעזור לציונות להקים כאן בית לאומי; אך, מאידך, הבטחנו לתושבים הלא־יהודים של הארץ הזאת, כי הם לא יסבלו מכך. לכן, בכל צעד שתעשו, קחו בחשבון את המוסר ואת ההגינות ודאגו לכך, כי מהישגיכם יוכלו ליהנות כל יושבי הארץ. אם תעשו זאת, תהא זו ארץ שמחה ומתקדמת, ושלום ישכון בה תמיד"...

היה זה, כמובן, חלום חסר־סיכוי מלכתחילה, שכן הערבים לא אבו אף לרגע להשלים עם רעיון מתן עצמאות ליהודים.

רווח פוליטי

בטרם עזב את פלשתינה, ביקר צ'רצ'יל באחת המושבות ה„ציוניות", ראשון־לציון, אשר נוסדה ב־1882. בביקור זה הוא מצא את כל הסימבולים שהיו דרושים לו, כדי להגן על מדיניותו הפרו־ציונית. בשובו ללונדון, הוא אמר בפרלמנט: „אני מעמיד אתגר בפני כל חבר־פרלמנט שדיבר עד כה נגד הקמתו של בית לאומי יהודי בפלשתינה: שיסע לראשון־לציון. אני ראיתי שם, במו עיני, את ההישגים, שהם פרי של כל־כך הרבה עמל וכל־כך הרבה ידע. לאחר שממשלת בריטניה נקטה עמדה בנושא זה, לא הייתי רוצה כי עמדה זו תשתנה בגלל ההתקפה הפנאטית והמסיתה של הערבים בפלשתינה ומחוצה לה. זה יהיה מביש, אם נרשה שמשהו כזה יקרה. אני מדבר כאן על־סמך מה שראיתי במו עיני באותה מושבה יהודית. הבתים בכפרים הערבים שבסביבה, אשר תמיד היו בנויים מבוץ — כבר בנויים היום מלבנים. אין ספק, כי השפעתם החיובית של היהודים בכיוון הקידמה, כבר ניכרת שם על הסביבה..."

אבל, יחד עם כל זאת מבחינה מעשית, היה ביקורו של צ'רצ'יל בארץ־ישראל אכזבה לישוב היהודי. שכן, בעוד הוא זוכה במחמאות ובהבטחות בלבד — זכו הערבים ברווח פוליטי מיידי. בהיותו בירושלים, נתן צ'רצ'יל לאמיר עבדאללה את כל שטחי עבר־הירדן המזרחי, כדי שיקים לו שם „ממלכה ערבית". מפח־הנפש בציבור היהודי נגרם בגלל העובדה, שעד למתן המתנה לעבדאללה, הם סברו לתומם, כי התיישבותם תהיה חופשית בכל שטחי ארץ־ישראל, כולל עבר־הירדן, והנה הובהר להם, למעשה, כי ייאלצו להסתפק בשטחי העבר המערבי של הירדן בלבד. צ'רצ'יל אומנם ניסה להרגיע ואמר: „אני לא רואה שום סיבה מדוע לא יהיה זרם של מהגרים יהודים גם למדינה זו (ירדן) ומדוע שזרם זה לא יגדל, ביחד עם הפיתוח הכללי והכלכלי", אבל כמובן, המציאות הוכיחה לימים, כי דברים אלו לא יכלו להיות יותר מאשר מישאלה תמימה.

ב־22 ביוני 1921 ניתנה לצ'רצ'יל הזדמנות נוספת להבהיר את עמדתו לגבי הסיכסוך היהודי־ערבי. היה זה בוועידה של ראשי הממשלות הקולוניאליות שהתכנסה בלונדון. ראש ממשלת קנדה, ארתור מיגהן, וראש ממשלת ניו־זילנד, וינסנט מייסי, גילו עניין רב במזרח־התיכון והירבו לשאול שאלות.

„האידיאל הציוני", הסביר להם צ'רצ'יל, „הוא דבר גדול, ואני מתוודה, כי כשלעצמי, אני מעניק לציונים את מלוא הסימפאטיה האישית שלי. אבל,

בילוי נעים
צבר בחיק הטבע
לוח ארועים לחודש אפריל 1975
מוגש ע"י מבצע צביר – צעיר, בריא, רענן

אירועים לכל המשפחה
המאורגנים ע"י ארגון המועל המתחרות המכבי:

2.4.75 — צעדת הגליל (הפועל)
2.4.75 — מירוץ עשאל בער בר־שמן (מכבי)
5.4.75 — צעדת בית־שערה (הפועל)
12.4.75 — צעדת גדודי ארון הברית צלב ג'
12.4.75 — פורש – קרית ענבים – עתלית (מכבי)
14.4.75 — צעדת הגלבוע (הפועל)
16.4.75 — צעדת פתח־תקוה (מכבי)
19.4.75 — צעדת יערות מנשה (הפועל)
19.4.75 — מירוץ השבעה בגלבוע (הפועל)
21.4.75 — צעדת חולה – רחובות (הפועל)
21.4.75 — צעדת גבעת המורה (הפועל)
23.4.75 — מירוץ נגבה – גת (מכבי)
26.4.75 — צעדת אילת (הפועל)
26.4.75 — מירוץ דן – רמת־גן (הפועל)
29.4.75 — צעדת מטה יהודה (הפועל)
29.4.75 — מירוץ שרונצק חיפה (הפועל)

בדבר פרטים ולפנות ישירות אל:
מרכז „הפועל", המחלקה לאירועים עממיים, דרך הארבעה 8 ת"א 03-260181
הסתדרות מכבי ישראל. המרכז לספורט עממי דרך אבן גבירול 68 תל־אביב. טל' 03-264238/9
המעוניינים למלוא טיולי עופם עם רכיבה אופניים יכולים להצטרף אל פעולות האיגוד הישראלי לרכיבה על אופניים רח' בן יהודה 20 תל אביב.
טיולים מהנים ברכב ובכרגל מציע מבצע ש־50 לקבלת חומר הסברה פנה אל ת.ד. 4768 חיפה.

המעוניינים בחומר הדרכה בכל סוגי הפעולות הגופנית יפנו אל מבצע „צביר" ת.ד. 31032 תל־אביב.

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

מכרז מס' 74/33

אוניברסיטת בן־גוריון מודיעה על משרות פנויות

1. במרכז לרישום ולמעקב
א. פקיד ראשי

2. במחלקה לביקורת פנימית
ב. פקיד ביקורת
תאור התפקיד: ...
הכשורים הדרושים: ...
נסיון של 4 שנים לפחות כמנהל חשבונות עצמאי (סוג ד' מנה"ח לפחות). ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה בשפה האנגלית. כושר הבעה בכתב ובעל־פה.
הדרגה המוצעת:
י"ג–י"ד בדרוג האחיד או 2–1 בדרוג מח"ר.

3. בספריה
ג. עוזר למנהל הספריה למחקר וסקרים
תאור התפקיד:
עורך סקרים על צרכי הקוראים ודפוסי התנהגותם בספריה. בודק אפשרויות ניצול אופטימלי של תקציבי הספריה ושטחיה על ידי שימוש בשיטות של חקר ביצועים. אחראי על שימוש במחשבים בספריה ומקשר בין הספריה לבין מנתחי מערכות ומתכנתים.
הכשורים הדרושים:
ספרן אקדמי. ידע בשיטות מחקר, חקר ביצועים, ניתוח מערכות ותכנות.
הדרגה המוצעת:
1–3 בדירוג מח"ר.

4. במחלקה לקשרי ציבור
ד. עוזר לעניני עתונות ותקשורת עברית
תאור התפקיד:
מכין ועורך חומר (כתבות ומאמרים) הנוגע לאוניברסיטת בן־גוריון בנגב לשם הפצה בארץ ובחו"ל. מטפל בעניני הועד הפועל וחבר הנאמנים (הזמנות לישיבות, חומר רקע ודוחות מהישיבות). מתרגם מאנגלית ומשפות זרות אחרות לעברית. מארגן ארועים, סיורים ולווי לאורחי האוניברסיטה. מקיים קשר שוטף עם משרדי הוצאה לאור ובתי דפוס. מקיים קשר עם אמצעי התקשורת השונים: עתונאים, כתבי רדיו וטלויזיה.
הכשורים הדרושים:
השכלה אקדמאית (לפחות תאר ראשון בעתונות, ספרות או מקצועות הקשורים ביחסי ציבור). נסיון של 5 שנים לפחות בכתיבה ועריכה עתונאית. ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין. כושר לדבר בפני קהל.
הדרגה המוצעת:
5–4 בדרוג מח"ר.

כל המשרות הינן מלאות
למועמדים מחוץ לבאר־שבע תנתן עזרה בדיור.
פניות בכתב בצירוף תולדות חיים ותעודות יש לשלוח עד יום ו' 4.4.75, אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053, באר־שבע. מיקוד 84120.

נא לציין על המעטפה מספר המשרה המבוקשת

„אופיר"
חברה לעבודות חשמל בע"מ
אחד העם 13, רחובות, טל. 950391
דרושים
* חשמלאים לבנין ותעשיה
* מנהל עבודה
רצוי עם רכב
* קבלני בנין לעבודות חשמל
שעות קבלה 8.00–13.00, 16.00–18.00
(פרט ליום שלישי)
בבית: אריה למברג, טל. 950391

בלאק אנד דקר
רח' מרדכי 50 ת"א
לרגל הרחבת הפעולות העסקית של חברתנו
דרושים לנו
* מרכז אדמיניסטרטיבי
למחלקת המכירות
בעל נסיון בניהול מחלקה
* נציג מכירות
תושב תל־אביב
* נציג מכירות
תושב ירושלים
צעירים עד גיל 27 יפנו בכתב עם פרוט מלא של תולדות חיים ונסיונות תעסוקה.

בית־ספר תיכון מקיף כללי
קרית־מלאכי
אם הנך מורה
בעל(ת) השכלה מתאימה ומלהט לרעיונות חדשים בשדה חינוך וחפץ לישום הלכה למעשה
הצטרף אלינו
דרושים לנו מורים ומורות בכל המקצועות העיוניים.
נא לפנות בכתב עם פרוט עבר מקצועי, חיים, נסיון ומקומות עבודה קודמים. תנאים טובים למועמדים מתאימים.
אלי כהן
מנהל בית־הספר

למפעל תעשייתי גדול במרחב תל־אביב
דרושים
* כרסם
* חרט
בעלי נסיון של מספר שנים בענף עיבוד שבבי
המעוניינים נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 6397 תל־אביב.
סודיות מובטחת

דרושים
1. קבלני שלד
— לאזור רחובות —
2. מנהל עבודה גמר מעולה
— לאזור רחובות —
3. מרכיבי נגרות
— לאזור נתניה ורחובות —
4. שרברבים
— לאזור נתניה ורחובות —
רק בעלי מקצוע מעולים מתבקשים לפנות אל:
ק. אל. קי. רח' הרצל 31 רמת־גן טל. 789157

הוועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני – נגב

* הנדסאי/טכנאי מכונות:
— בוגר קורס טכנאי/הנדסאי מכונות מוכר
— דרוש נסיון מקצועי של כ־5 שנים באחזקת מתקנים כולל מערכות וקום.
— דרוש נסיון בפקוח על קבוצות עובדים, ופתרון בעיות מקצועיות המתעוררות בעבודה.
* מתכננים:
— כשורים דרושים: —
— בוגר קורס הנדסאי/טכנאי מכונות מוכר.
— דרוש נסיון מקצועי של 5–2 שנים בתכנון.
* שרטטי מכונות:
— כשורים דרושים: —
— בוגר ביה"ס מקצועי במגמת שרטוט מכונות או קורס דו שנתי מוכר בשרטוט מכונות.
* חרטים: —
— כשורים דרושים: —
— בוגרי ביה"ס מקצועי תלת שנתי במגמת עבוד שבבי או מסגרות מכונות.
— דרוש נסיון מקצועי של שנה לפחות בעבודה בתעשיה.
* חשמלאי אחזקה/אוטומציה:
— בוגר ביה"ס מקצועי תלת שנתי לפחות.
— בעל נסיון חשמלאי מוסמך.
— רצוי נסיון מקצועי באחזקת מתקנים תעשייתיים, והתמצאות במערכות אוטומציה.
* מכונאי אחזקה:
— בוגר ביה"ס מקצועי תלת שנתי לפחות, במגמת מכונאות או מסגרות מכונות.
— דרוש נסיון מקצועי של 4–2 שנים בעבודות אחזקה במתקנים תעשייתיים.
— דרוש ידע בקריאת שרטוט ויכולת לשרטט חלקי מכונות.
* מחסנאים ראשיים/מחסנאים:
— בוגרי ביה"ס מקצועי או קורס טכני שווה ערך.
— בעלי נסיון בניהול מחסנים (חשמל, אלקטרוניקה, חלקי חילוף מכניים).
— רצוי ידע בהעברת דו"חות מרשם.
המעוניינים יפנו תוך פירוט מירבי על השכלתם, ונסיונם המקצועי לת. ד. 9001 מיקוד 84190 באר־שבע, ויוזמנו לראיון אישי.
המועמדים שיבחרו יקבלו: —
— שכר בהתאם לכישורים והנסיון המקצועי.
— אפשרויות ניכרות לקידום מקצועי.
— עזרה בדיור למועמדים מחוץ לאזור.
— הסעה ממקום מגוריו לעבודה, וחזרה ע"ח המוסד.
— ארוחות מוזלות בשעות העבודה.
— מקומות מגורים אפשריים: באר־שבע, דימונה, ערד, ירוחם.
סודיות מובטחת

לחברת יבוא ושיווק
דרוש
סוכן נוסע
בעל רכב מסחרי ובעל קשרים עם חנויות לאביזרי אמבטיה באיזור המרכז והצפון
ערבויות והמלצות תידרשנה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 32028, תל־אביב לציין ע"ג המעטפה: עבור „סוכן נוסע".

המשביר המרכזי
מחפש בתל־אביב
מוכר/ת לבגדי גברים
בעל/ת נסיון
לקביעת ראיון נא להתקשר: טלפון 39955, קו פנימי 357, תל־אביב

לחב' לאון דגון בע"מ
דרושה
פקידה-כתבנית
בעלת שליטה מלאה בהדפסת עברית ונסיון בעבודות משרד שונות
ידיעת השפה האנגלית תחשב ליתרון.
שעות העבודה 8.00–16.00.
נא להתקשר לקביעת ראיון טל. 222188 ת"א.

למפעל פרטי בתל־אביב
דרוש/ה
מנהלת/חשבונות מנוסה
במשרה חלקית
כתבנית עברית ואנגלית
במשרה חלקית או לפי שעות
לפנות בכתב לת.ד. 9181 תל־אביב
סודיות מובטחת

ל„לפידות"
חברת מחפשי נפט לישראל בע"מ
דרושים עובדים
לאתר שרות בצה"ל
סוג בריאות גבוה
לעבודת קדיחה
(יעברו הכשרה מקצועית בחברה)
רצוי עובדים שמקומות מגוריהם: תל־אביב, אשדוד, אשקלון ודרום הארץ.
תנאים טובים
להתקשר עם מוקירות החברה טלפון 417241, בין השעות 16–8.

הקהילה היהודית של קלן
מערב גרמניה
מחפשת רב
השולט בגרמנית על בוריה ומסוגל לנהל לשבת רבנית.
פניות בכתב נא להפנות:
Synagogen — Gemeinde Koeln, Roonstr. 50
בימי חול המועד פסח אפשר להתקשר
02-524819 לי'

„אגן"
יצרני כימיקלים בע"מ אשדוד
דרושים
1. קצין בטחון בתגא
רצוי קצין צה"ל שפרש לגמלאות
2. מהנדס מכונות למח' אחזקה
3. מלגזנים בעלי רשיון לטרקטור
4. מסיק דוודים
עדיפות תינתן לתושבי אשדוד.
מרבית התפוקה מיועדת לייצוא.
המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים בכתב לת.ד. 262 למשרד כח אדם, טלפון 055–21321 מיקוד 77100 אשדוד
סודיות מובטחת

ماخوذ من الاصل

„זה היום! הגיע רגע האמת!"

— כך אמר ראש־הממשלה, בשבת אחה"צ, משהוברר כי אין כל סיכוי להצלחת השיחות ✶ „המצפון שלי כליכך נקי, כי אני מרגיש שעשינו הכל" ✶ קיסינג'ר שבר את המתיחות בדיונים, בהעלאת זיכרונות מפגישותיו עם ראשי־מדינות ✶ מזכיר־המדינה האמריקני טילפן באמצע ישיבת־הממשלה וביקש לא לקרוא את השדר של הנשיא פורד — אולם זה היה מאוחר מדי

מאת
שלמה נקדימון

שלשום, לאחר שרוב הכנסת התלכדו מאחורי הצעה משותפת בעניין הפסקת השיחות עם מצרים — נפגשו ראש־הממשלה, יצחק רבין, וראש האופוזיציה, מנחם בגין, מציאה מאולם הכליאות־השניים חיי כל איש לדעתו, הניחו זרועותיהם זה על כתף זה, ובגין אמר לרבין: „החלטה זהו הצבעת המשותפת הזו לטובת עם ישראל"...

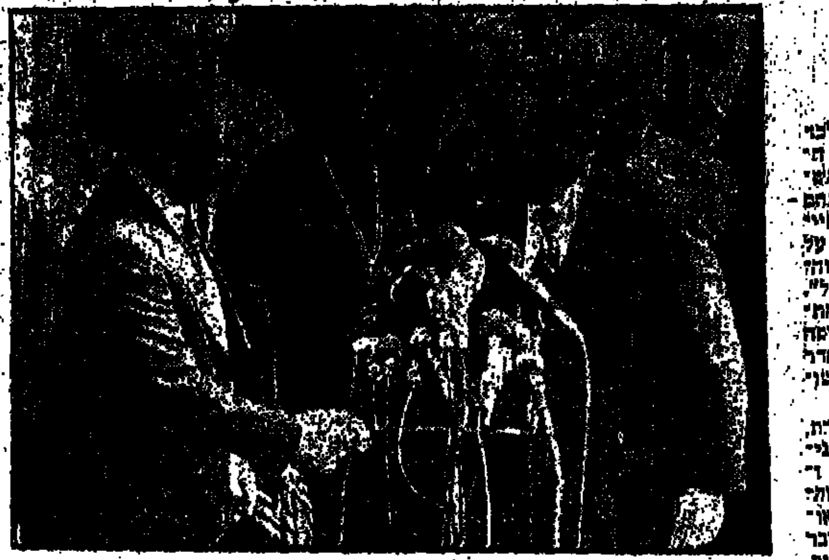

לחיצות־ידיים עם צאתו של קיסינג'ר — בחזרה לארה"ב

[illegible]

תשובה נוקשה

[illegible]

„מחזה מביש"

[illegible]

עצבנות ומתיחות

[illegible]

מיכלול הצעות

[illegible]

ימי מיבחן, ימי אחדות

על השאלה העקרונית, המהותית — האם מוכנה מצרים לכתוב, ולו גם בהדרגה, ימים אחרים, השיבה מצרים בשלילה. הממשלה הציבה, באמצעות מזכיר־המדינה האמריקני, את שאלת־היסוד, המונחת במקורו ובשורשו של הסיכסוך המזרח־תיכוני: האם נכונה מצרים, האם נוטה מצרים, להיטהר ממגמות מלחמה ולקבל את זכות הקיום של ישראל? האם נכונה היא לקיים ראשיתם של גבולות בטוחים ופתוחים, ולהימנע מפגיעה בריבונותה של ישראל?

נכונים היינו גם לצעד מוגבל, מצומצם, שיש עימו פתח של תקווה ורמז לעתיד. נכונים למעשה שאינו כרוך דווקא בנוסחה, העלולה לסבך את מערכת יחסיה של מצרים עם העולם הערבי. משהו בתחום המעשי, המעשי, אולם מעשה שיצביע על נכונות לשיתוף־פעולה, לראשית הכרה. על כל אלה זכינו בתשובה שלילית. כאן מונחת תחושת האכזבה הנובעת מן הנסיון הזה. העמדה חבוטה; שום דבר מעבר להסדר צבאי בלבד, שום שיתוף־פעולה, שום מעשה היוצר תחילתה של מציאות חדשה; אף לא נכונות לנוסחה כללית ומעורפלת, שמגמתה ליצור ציפיה בלתי ודאית לקראת העתיד.

ולמרות זאת, הלכה ישראל כברת־דרך ארוכה בנכונותה לוויתורים: נסיגה עד מחצית המעברים, כשלוש אלפים בתוך, בין צה"ל לבין הצבא המצרי; ויתור על שדות־הנפט של אבו־רודס ומינהל אזרחי באיזור מוגבל זה. הממשלה החליטה על־כך, בראש ובראשונה, משום שרצתה להגיע להמשך ההבנה עם ממשלת ארה"ב. אולם, גם עקב התקווה — אם גם קלושה — שיהיה בכך כדי לסייע לרגיעה ביחסי מצרים־ישראל.

עמדה זו נקטה, למרות החשש כי לא ירחק הזמן וסוריה תחריף מאבקה נגד ישראל; וכי מצרים יתכן שלא תוכל להתייצב מנגד, גם אם יושג הסכם; וכי כל נסיגה בקו סיני תביא להארכה ניכרת של קו־ההגנה שלנו, ולחשיפתה של ישראל לנטלים בטחוניים כבדים יותר. כל זאת, כדי למצות כל אפשרות לראשית יצירתה של מציאות חדשה. אפשרות זו לא נולדה, לצערנו. קבלת ההצעה המצרית לנסיגה לקו נחל־סיני — א־טור, במסגרת הסכם־הפרדה צבאי נוסף — עלולה היתה להוות הכנה לתהליך כירסום מתמשך, תוך לחץ צבאי מתחדש, ללא התקדמות להסדר. וזאת, בקו אסטרטגי־בטחוני בעייתי ושווה יותר מן הקיים.

●●●

בזמן הקצר, שחלף מאז „השעייתו" של מסע"מ ועד עתה ניכרים כמה זרמי העלכה והלך־נפש בדעת־הקהל בישראל, הראויים להתבוננות.

אין אנו צריכים להתנצל על שלא הושג הסכם, אך גם לא בשביעות־רצון.

ב־1967, לאחר מלחמת־ששת־הימים, אמר פרופ' הנרי קיסינג'ר באוניברסיטת של הרווארד, כי לישראל לא היתה ברירה אלא להגיב כפי שהגיבה. שכן, „שולי ההישרדות" (Margin of Survival) שלה היו כה צרים, עד שלא היתה לה ברירה אחרת. ללא שינוי במערכת־היחסים בין ישראל למצרים, עלולים היינו לחשוף את אפשרות ההתראה וההרתעה שלנו לסיכונים חמורים.

עם זאת, יש להכיר בתהליכים, העלולים לנבוע מן המצב שנוצר: הגברת הליכוד בעולם הערבי; החלשת מעמדה של ארה"ב באיזור; חזרתה של ברית־המועצות לתפקיד פעיל בהקשר להסדרים בעתיד. תהליכים אפשריים אלה מחייבים התבוננות מפוכחת מצד ישראל. שכן, רמת הבטחון הלאומי גם היא אינה אך ורק תוצאה של קווים גיאו־סטרטגיים. היא תוצאה משולבת של הרמה התרבותית־מוסרית של העם, עוצמתו הכלכלית, היכולת המדעית והטכנולוגית, המצב המדיני וכן המצב הגיאו־סטרטגי. כמה מרכיבים במירקם זה עלולים להתרופף. הדבר תלוי גם בנו, אולי בעיקר, אולם לא רק בנו.

עמוד־התווך שבהם הינו מיכלול מערכת יחסינו עם ארה"ב. למרות אי־הצלחתו של מזכיר־המדינה האמריקני לגשר על פני פערי המחלוקת בין מצרים וישראל, איני סבור ש„משבר" ו„קרע" הם כורח בלתי־נמנע. אכן, לארה"ב היה אינטרס עז בהשגת הסכם זה. על כן, אי־השגתו מהווה אכזבה ומקור לדאגה גם במימשל האמריקני, ממש כמו בישראל. עם זאת, הכרח הוא להבחין בין התבטאויות הנאמרות בעיצומו של תהליך, לשם דירבונו, לבין התשתית המונחת ביסודם של הדברים. המסורת, עולם־המושגים ומיגוון־האינטרסים של ארה"ב וישראל לא נשתנו ביסודם. ארצות־הברית היא דמוקרטיה, וככזאת פועלת בה מערכת „בלמים ואיזונים", המונעת קיטוב־יתר, הבולמת מגמות חדות. אולם, אין להניח לדברים להתפתח מאליהם. גם בהקשר זה הזמן אינו עושה את שלו. אם אין עושים במהלכו את המעשים הרצויים. אם אין טורחים לשנות את המציאות ולעצבה, התהליכים עצמם, בתחום זה, עלולים להיות שליליים לישראל. הממשלה נקטה כבר יוזמות, והיא חייבת להרחיבן.

בראש ובראשונה — לפתוח, תוך זמן לא ארוך, בהידברות מחודשת עם המימשל והקונגרס האמריקני, ולהרחיב את המגע עם דעת־הקהל של ארצות־הברית. למרות הקשיים, כאן טמונה אחת מן הערובות המרכזיות להגברת יכולתנו להתמודד עם העתיד.

●●●

אנו עוסקים בימים האחרונים יותר מדי בשאלות ה„בגלל" וה„ביצד" ופחות מדי בשאלות ה„למען" וה„לקראת". אנו אומרים לעצמנו ולזולת „מעולם לא היה קשה יותר", וטורחים פחות מדי בהתבוננות אל עבר הימים הבאים.

קיימת נכונות שקטה ודרוכה, ואומץ־לב ופתיחות דעת בעם. היא הוכחה בימים האחרונים שוב ושוב. היו ימים קשים יותר בעבר. גם אם לא נחזור למחצית המאה הקודמת, כאשר היו בארץ־ישראל עשרת אלפי יהודים וארבע מאות אלף לא־יהודים; גם אם לא נתבונן אל ערב הכרזת המדינה (כאשר היו כאן שש־מאות וחמישים אלף יהודים, ומיליון ורבע לא־יהודים). גם בשנות החמישים, שנות הקליטה הגדולה והאבטלה, ושנות המיתון במחצית שנות הששים, כאשר גם בטחוננו היה על כרעי קווי 67.

בערב חג־החירות, שמא נכיר מחדש בכך ש„מדינת־ישראל טרם קמה", כדברי דוד בן־גוריון, לא באשר למיסגרותיה המדינתיות והמוסדיות, כי אם באשר להגשמת יעדיה העקריים. רוב היהודים עדיין אינם מרוכזים בה, רוב הארץ אינה נושבת והשלום בושש לבוא. ואולי לפני כל אלה, וכתנאי להם, לא הגשמנו את יעדינו האיכותיים. שכן, אם לא נהיה חברה שאיכותה גבוהה, לא נוכל להיות מדינת צמיחה ופיתוח, לא יהיה בידינו לקיים רמת בטחון לאומי גבוהה, ולא נוכל לשמש אבן־שואבת לעם היהודי.

אנו: כיהודים בישראל, חיים במדינה המייצגת את מאוויינו הלאומיים, ועל־כן אנו יהודים שלמים יותר. חברה מחודשת בכך וחוזרה אל האמונה העצמית — הינם מנופי רב־כוח להתמודד עם הימים הבאים.

יתכן שהתערער שיווי־המישקל בין היסוד הקיומי ליסוד החזוני בחברה הישראלית, והתרופפה ההכרה כי אנו מדינה וחברה בדרך. יתכן שנחלשה האמונה העצמית ונכונותנו לחיות על־פי סדר־העדיפויות המעוצב לפי צורכי עתיד. אמונה מחודשת זו הינה תנאי ומנוף. אחדותו המחודשת של העם עתה, עשויה להיות מקור לתעצומות־כוח בימים יבואו.

הימים הבאים עלולים להיות קשים. עוצמת הנפט, העולם הערבי, הגוש הקומוניסטי ומגמות חדשות בארה"ב ובאירופה — הינם חזית לא נעדרת בסיס. מוטב שנתבונן בפיכחון ובאומץ־לב אל פני המציאות שלפנינו.

מקור יכולתנו להתמודד עם הבעיות, יהיה שוב באמונתו העצמית של העם היהודי כולו בעצמו; ביוזמתנו ובכושר המנהיגות והחושיה שנגלה, כשסוף המעשה במחשבה תחילה; ובמיצוי כל משאבי הרוח והחומר שלנו להגשמת היעודים הלאומיים.

הזדמנויות — ידיעות אחרונות

ארגון עבודי מחפש צוות רב־מקצועי מעולה
לתכנית משולבת של מערכות טפול שונות לילדים בגיל הרך ומשפחותיהם: התכנית תופעל בירושלים ואזור הדרום והתנאי: אפשרות הכשרה לסטודנטים ומוסמך מקולטות והעסוק גם במחקר.
דרושים
1. מרכז־היחידה — עובד סוציאלי
2. פסיכולוג קליני
3. מנהלת - אם־בית
4. עובדים סוציאליים
הודעות תקבלנה בחתאם לכישורים ולנסיון.

דרושים
מהנדסי מכונות
נסיון 4—5 שנות נסיון
למנות ת.ד. 18084 תל־אביב, עבור: מהנדס.

ויטמן בע"מ
תעשית גלידה
1. לבורנטית
2. נהגים עם רשיון למשא כבד
טל. 844166

ולרטון
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
לתכנון ופיתוח מערכות בקרה ועריכה אוטומטית למעגלים מודפסים.
תנאים טובים למועמד המתאים.

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

ל„אגד" באזורי ירושלים ותל־אביב
דרושים נהגים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הבאות:
מתכנית מדעית אנגלית
עובד בבית הארחה

לחברה מסחרית ארצית
דרוש
מנהל חשבונות בכיר
בעל נסיון של כ־10 שנים
וידיעת השפה האנגלית.
תנאים טובים למתאים.
לפנות בכתב יד לת.ד. 40020 תל־אביב
עבור „מנהל חשבונות".

olivetti
דרוש
נער מתלמד
לתקון מכונות כתיבה וחישוב
לראיון נא לפנות לטלפון 37366 תל־אביב.

למפעל בטחוני
דרושים
שרטטים
בשטחי האלקטרוניקה והמכניקה
בתשובה נא לפנות בכתב לת.ד. 17021 תל־אביב
עבור כא. ולציין פירוט השכלה ונסיון מקצועי.
— סודיות מובטחת —

דרושה
מזכירה
בתבנית

אספרגל בע"מ
דרושים אנשי מכירות
★ מהנדס אלקטרוניקה
למכירת מיכשור אלקטרוני
★ טכנאי או הנדסאי אלקטרוניקה
למכירת רכיבים אלקטרוניים
ידיעת השפה האנגלית הכרחית!
בעלי נסיון במכירות בשטחים הנ"ל
מתבקשים לפנות לקביעת ראיון אל:
טל. 26 20 49 — 26 80 23

למושב צופית
דרוש
מנהל
חשבונות

לחברת יבוא ושיווק
דרוש
סוכן נוסע
בעל רכב מסחרי ובעל קשרים עם חנויות חשמל באיזור המרכז והצפון.
עדיפות למכלול תעודות.

בלקוזר הודג' (ישראל) בע"מ
דרושים
● מכונאים מעולים
● מכונאים מתלמדים

לבית מלון חדש באילת
דרושים
אחראי/ת
על מחלקת הקבלה
פקיד/ות קבלה
אפשרויות קידום מובטחות
למועמדים המתאימים
עדיפות לבעלי נסיון
בפרטים נא לפנות לת.ד. 11029
תל־אביב עבור: „בית מלון חדש"
סודיות מובטחת!

טכנאי יצור
בעל נסיון של שנתיים לפחות
בעיבוד שבבי לרבות שיפורי שיטות
ומדידת עבודה.
רצוי בוגר בי"ס מקצועי.
מפעל גדול באזור חיפה
מציע
עבודה טובה ומעניינת
ותנאי שכר טובים
נא לפנות למחלקת כח אדם, ת.ד. 1371
חיפה מיקוד 31000.

דרושה
מנהלת חשבונות סוג ג'
רצוי בעלת נסיון
לחברה תעשייתית בת"א
לפנות לטל: 234487

לחברת בנין
דרוש
אדם בעל כושר ניהול
למטרות תאום ופיקוח בנושא התכנון והבניה

هكذا من الأصل

שרגא נצר פותח את

ד"ר עץ אבוקדו נטוע במרפסת הראשונה בבית דו־קומתי ברחוב לוי יצחק בצפון תל־אביב. גבר בן 72, בחליפה כהה, מרושלת קמעא וכמיגבעת אפורה, יוצא מן הדירה ונוטע לאיטו לעבר רחוב ארלוזורוב הסמוך. עברים מברכים אותו לשלום, והוא זוקף אל ראשו השמוט מעט ומשיב בחיוך.

זהו שרגא נצר, האדם שעשרות שנים אפפה אותו הילת מיסתורין, מעולם לא היה שר, חבר־כנסת או מזכיר מיפלגה. למרות זאת, עמד בפיסגת ההתרחשויות המסעירות ביותר בחיים הפוליטיים בארץ עד אמצע שנות ה־60. עוצמתו במפא"י היתה כה גדולה, שכאשר יצא לחופשה היו אומרים: „מפא"י בחופשה...". בשל המסך העבה שכיסה את פעילותו לא חדלו לשאול: „מה אתה שרגא נצר?" ותיום, בכינוסי מרכז מפלגת העבודה, כאשר הצמרת נמצאת לעיתים במצוקה, שואלים בנוסטלגיה: „איפה נצר, איפה ?"

פעמים אחדות ביקשתי את „איש המיסתורין" להשיב לשאלה הנצחית: „מי אתה ?" נצר העדיף שלא להתראיין. „אל תאמין לעיתונאים, הם יכולים לברוא מלחמות כל יום" — אמר לו אביו בצעירותו ושרגא הרת זאת על לוח־לבו. לאחר שפרש מהפיסגה הפוליטית — במחצית השניה של שנות ה־60 — התרכך קצת בנושא „שרגא והעיתונות".

שרגא נצר, הקשור לאשתו דבורה בכל נימי נפשו, שאל בעצתה. „יש לך ידידת־אמת בבית הזה", אמר לי נצר. בהסכימו להתראיין, הסתבר, כי גברת נצר — שהיתה חברת־כנסת תקופה ארוכה וכן סיו"ר הכנסת — דחקה בו „להתערטל" בפני. בעבר, תיארו את נצר

כמעין אינקוויזיטור מפלגתי, שחורץ גורלות. גברת נצר סבורה, שהגיע הזמן לחשוף, מיסטר אמיתות, שיפריכו את מה שיוחס לבעלה.

תסיסת הפועלים

„מה אתה רוצה מיהודי בן 72?" — שאלני נצר בחיוך, שוחחנו כשש שעות. הוא פותח צוהר למסכת העניפה של פעילותו הפוליטית. שרגא נצר העביר בסך את כל חמי ימי בצמרת החיים הפוליטיים עד אמצע שנות ה־60. הוא לא כתב יומן, אבל זכרונו מופלא. פרטי־פרטים שגורים על לשונו כמו אתמול התרחשו. העלה על הכתב, בצורת יומן, רק את אירועי השנים 1964—1965. שנים אלה היו המסעירות ביותר במפא"י: בשיאן פרש דוד בן־גוריון ממפא"י ויסד את רפ"י. „אתה האדם השלישי שקורא יומן זה", אמר נצר.

כשנצר נוקב בשמו של בן־גוריון זורח אור בעיניו. היכרותו עימו מתחילה בשנת 1923 במוסקבה. שרגא נולד ברוסיה. מנעוריו ינק את הציונות. הוא פעל בעדה לפני המהפכה הסובייטית ואחריה, בגלוי ובמחתרת. עם בן־גוריון נפגש בתערוכה החקלאית כל־רוסית, שנערכה לפני 52 שנה במוסקבה. בן־גוריון בא בראש מישלחת עברית לתערוכה, שהיתה בה תצוגה מארץ־ישראל. כבר אז אמר, כי יעלה לארץ־ישראל עם אשתו דבורה

„האיש החזק של מפא"י", שמעולם לא היה שר, ח"כ או מזכיר מפלגה, עמד בפיסגת ההתרחשויות המסעירות בחיים הפוליטיים בארץ עד אמצע שנות השישים, רק עתה הוא פותח את סגור־ליבו, ומספר: „ב.ג. רצה שלוי אשכול יהיה מחליפו, אך קבוצת חברים, ובתוכם אני, הכריעו בעד משה שרת; ניסיתי להשפיע על בן־גוריון שלא יילך לפילוג, ולשם כך הלכתי עימו לסרט בקולנוע „מוגדלור", למרות שאינני הולך לקולנוע; לא טיפלתי בשאלת מינויו של לבון כשר־הבטחון, אבל ידעתי שגולדה מאיר ושאול אביגור היו נגד"

פגישה ברח' דיזנגוף

הפרשה - אסון למדינה

„כמו בנופיות"

חסוך בכסף

עשה זאת בעצמך 3

במדור זה תבאנו סדרה בת 3 כתבות ובהן הדרכה מועילה לעבודה עצמית. שמרו על כתבות אלה ועשו בהן שימוש לנוחותכם. גזרו את הבול המוספר שבראש המדור ובתום הסידרה שלחו 3 בולים לת.ד. 1157, ת"א. בדואר חוזר תקבלו מדריך שימושי לעבודה עצמית.

ועוצמים; ועשבי ובגוו בע"מ, החשמל 1, תל־אביב.

באר־שבע

וילות ובתים

הצעות עבודה

נתניה

קבלנים

שידוכים

חוגים

מי מצא?

בתי־ספר ושיעורים

בתי"ס לנהיגה

מקררים

שטיחים

ריפוד

כלי נגינה

אופנועים וקטנועים

רהיטים

מציעים למכירה

מכוניות

מכונות כביסה

שמלות חופה

חיות בית

קונים לקחת

משגים

ביקוש רב

מכשירי שמש וחשמל

אל־אום

תעשיה
אלקטרו־אופטית
בישראל בע"מ
דרושים:

עובדי מכניקה עדינה

— 5 ימי עבודה בשבוע —

למשרד: תל־אביב

הדר חב' לבטוח בע"מ

דרושים

1. כתבניות בעברית
2. בודקות פוליסות
3. מנהל/ת חשבונות מנוסה/ת
4. בוגרות תיכון

★

לפנות בכתב יד להדר חב' לבטוח בע"מ ת.ד. 1996 ת"א

הצטרף גם אתה אל רבבות הצועדים המביעים את זיקתם ליהודה ושומרון!

הצעדה על השומרון תתקיים בחול המועד פסח, חג הגאולה והחרות, בימים י"ח י"ט בניסן, 30 — 31 במרץ 1975.

שימו לב לשינויים במסלול ובנקודות ההתכנסות!

דרכי גישה: כביש נתניה—טול כרם, 1 ק"מ לפני ניצני עוז, דרומה. כביש כפר־סבא—טייבה, 1 ק"מ אחרי טייבה מערבה.

הצעדה תתחיל בשעה 11.00 במסלול הבא:

שטח הכינוס:

יום ראשון — י"ח ניסן, 30 למרץ: אירתה (ניצני עוז) — חורשת שער אפרים, 1 ק"מ דרומית לטול־כרם, ליד כביש נתניה—טול־כרם). עד חניון הלילה בין שופה לסאפרין.

יום שני — י"ט ניסן, 31 למרץ: סאפרין — עד האמפיתיאטרון בעיר שומרון העתיקה.

נקודות הסעה אל הצעדה: ביום א' י"ח ניסן (30.3.75)

ירושלים: 8.00 — רחבת בנייני האומה. 8.00 — קרית שמואל צומת פלמ"ח ניל"י. 8.00 — בית וגן, רח' הפיסגה 70 ליד הבריכה. 8.00 — סנהדריה מורחבת בלוק 103. וכן כפי שפורסם ע"י רכזי השכונות.

תל־אביב: 8.30 — רחבת היכל התרבות; 8.30 — איצטדיון הכדורסל יד־אליהו;

גוש דן — 8.30 — איצטדיון רמת־גן; 8.30 אוניברסיטת בר־אילן.

חולון, בת־ים: 8.00 — סניף בני־עקיבא, רח' הרצל בת־ים; 8.00 — המרכז המסחרי, רמת־יוסף, בת־ים.

פתח־תקוה: 8.30 — רחבת העיריה.

חיפה: 8.00 — הדר — בית הכנסת המרכזי, רח' הרצוג; 8.00 — כרמל אחוזה — בית הכנסת המרכזי, אליהו הנביא, שדרות סיני; 8.00 קרית שמואל והקריות — ביה"כ המרכזי, קרית שמואל.

נתניה: 9.30 — ליד תחנת המשטרה.

חדרה: 9.30 — ברחבת בית המשפט.

צפת: 7.00 — רחבת הדואר החדש, ליד עשיריה.

טבריה: 7.00 — ליד הדואר המרכזי.

אשדוד: 7.30 — רחוב המעפילים 21.

ראשון־לציון: 9.00 — ברחבה ליד קולנוע „תפארת".

רחובות: 7.30 — תחנת „אגד" רציף מס' 20.

באר־שבע והדרום: 7.00 — 1) רחבת החניה ליד „מרכז הנגב"; 2) ליד קולנוע „אורות".

כפר־סבא והשרון: 9.00 — תחנת „אגד" — צומת רעננה—כ"ס.

כמו כן ניתן להגיע ישירות אל נקודת ההתכנסות, אירתה (ניצני עוז) ליד כביש נתניה טול כרם, עד שעה 11.00 בבוקר.

— אין צורך בהרשמה מוקדמת.

הסעה המרוכזת הלוך וחזור — בתשלום.

— כל צועד מתבקש להצטייד באוכל, 3—1 מימיות, שק שינה וכובע.

[illegible]

הצעדה נערכת באישור הממשלה ובסיומה תגיע לעיר שומרון העתיקה.

הסעת חזרה מובטחת לכל הצועדים

[illegible]

אל גוש אמונים
רחוב כורש 14, ירושלים

שם .... כתובת ....

רצ"ב צ'ק / מזומן ע"ס ....

חתימה ....

עלו עלה ונעלה
גוש־אמונים
רח' כורש 14, ירושלים, טל. 02—231006

ב־1921 ...

לדרוש ממנו לבטל את הצהרת־בלפור:
„הממשלה הבריטית רוצה לראות את היהודים מפתחים את פלשתינה ומגדילים את מיספר תושביה... לא נאפשר לכם להפריע את בואם של יהודים... אתם חייבים להשלים עם עובדה זו" ✱ שנה לאחר־מכן הגן צ'רצ'יל בתקיפות על הסכמתו להעניק זכות לפנחס רוטנברג להקים תחנת־כוח חשמלית בארץ

פנחס רוטנברג

את העושר — תחת שהוא זו מוחזקת על־ידי כל כך מעט אנשים, אשר מעולם לא עשו חובה למענה... לא נאפשר לכם להפריע את בואם של היהודים. אתם חייבים להשלים עם עובדה זו".

צ'רצ'יל, מסתבר, לא רק דיבר על רצונו לעזור ליהודים בפלשתינה לפתח את הארץ, הוא גם עשה ...

[illegible]

שיגשוג כלכלי

[illegible]

חבורה קנאית

[illegible]

משרד החקלאות — המרכז לשיתוף הקלאי בינלאומי
משרד החוץ — המחלקה לשיתוף בינלאומי

לפעולות הסיוע החקלאי בארצות מתפתחות
דרושים מועמדים

לתקופת שירות בחו"ל לפחות שנתיים עם אפשרות הארכה במדינות דוברות ספרדית

משימה מס. 37/74 — ראש משלחת חקלאי

תאור המשימה
יעוץ למנהל מוסד התיישבותי חקלאי בנושאי תכנון חקלאי, התישבותי אזורי, אחריות לתכנון וביצוע פעולות התישבותיות חקלאיות, בעיקר במשק המשפחתי, בהיקף ארצי, תאום עם רשויות מקומיות בכל הקשור באתור בעיות חקלאיות, קביעת יעדים ועדיפויות לפתרונן, אחריות לארגון עבודת הצוותות, הכנת תכניות להכשרת כ"א, תכנון ואשראי חקלאי.
בעל השכלה אקדמאית בחקלאות עם נסיון של 8 שנים בתכנון התישבות אזורית וחקלאית, או בעל השכלה תיכונית חקלאית עם נסיון של 12 שנים בנושאים הנ"ל, בעל ידע באשראי חקלאי במשק המשפחתי, הכרת המבנה וארגון מוסדות החקלאות בארץ, כושר לארגן ולנהל צוותות, בעל יכולת לנהל מו"מ עם מוסדות ברמה ארצית ואזורית.
ידיעת השפה הספרדית/אנגלית, עם כושר ביטוי בכתב ובע"פ.
בעל רשיון נהיגה.

✱

משימה מס. 38/74 — מנהל פרויקט חקלאי

תאור המשימה
הדרכה והכוונה של צוותות, מדריכים ועובדים מקומיים בגדולי שדה וירקות, תכנון חקלאי אזורי, הדרכה חברתית וארגונית, ארגון קורסים להכשרת כ"א, ימי עיון ושדה.
בעל השכלה אקדמאית בחקלאות עם נסיון של 6 שנים בחקלאות, או בעל השכלה תיכונית חקלאית עם נסיון של 12 שנים בחקלאות, בעל ידע בתכנון פרויקט חקלאי אזורי והתישבותי ברמות השונות של התכנון, בעל נסיון בגדולי שדה וירקות, ידע בהדרכה חקלאית והכרת המשק המשפחתי וארגון שרותי הכפר. נסיון וידע בהפעלת תצפיות ונסיונות חקלאיים, יכולת לנהל צוותות עובדים.
ידיעת השפה הספרדית / האנגלית — בעל רשיון נהיגה.

משימה מס. 39/74 — מהנדס לתעשיה חקלאית

[illegible]

המרכז לתעסוקת אקדמאים
סניף באר־שבע

דרושים	מוצעים
8001. **מהנדס מכונות בכיר** לתפקיד מנהל פרוייקט תחום התמחות: תכנון ופיקוח פרוייקטים לתעשיה כימית. נסיון 5 שנים מינימום בתכנון להקמת מפעל כימי. כושר ניהול צוות עובדים, ניהול מו"מ עם קבלנים, שליטה בשפות עברית ואנגלית.	8100. **מהנדס מכונות** בעל נסיון רב בתכנון פרוייקטים לציוד חימום ואורור, וחלקי חילוף לציוד.
8002. **מהנדסי כימיה בכירים** עם נסיון רב בנחול חיצור במפעל גדול כימי.	8101. **אגרונום** בעל נסיון רב במעבדה סרויטולוגית, כ"כ בצע בדיקות במחלת מלריה והלמנטולוגיה ומקרוביולוגיה.
8003. **מהנדסי כימיה עם תאר ראשון** בוגרי הטכניון בארץ למתקני ייצור.	8102. **מהנדס הידרולוג** היה אחראי בפרוייקטים גדולים. חיפושי מים בדרום ברה"מ החל מתכנון תשתית עד מסירת בארות לשמוש.
8004. **מהנדס מכונות/כימיה** לתכנון מפעלים ומערכות כימיים. נסיון 3—2 שנים בתכנון.	8103. **מהנדס בנין** עם נסיון רב בייצור במפעל טרומי גדול בברה"מ, מוכן לעבוד בכל חלקי הארץ.
	8104. **מהנדסת כימיה** מומחית לצבעים ולקים עם נסיון של 12 שנים, מוכנה לכל מקום בארץ.
	8105. **מטלורג** — נסיון של 15 שנה בבתי יציקה וייצור פלדה מעונין לגור באיזור חיפה או תל־אביב.
	8106. **מהנדס בנין** 5 שנים נסיון בתכנון בעיקר מבנים תעשייתיים, מעונין לעבוד באיזור תל אביב או בדרום.

● פרטים נוספים על מועמדים אלו ואחרים ועל משרות פנויות ניתן לקבל במשרדנו: רח' הרצל 85 באר שבע, טל. 057—77065 057—74966
ימי קבלה: א' — ו' מ־8.00 — 12.00.

לוח הכפול — ירושלים
„ידיעות אחרונות", רח' הלל 28, טלפון 225281
„הארץ", רחוב החבצלת 2, טלפון 224243

לוח הכפול — תיפה והצפון
„ידיעות אחרונות", הרצליה 1, טלפון 2?4?4? / „הארץ", רחוב נורדאו 30, טלפון 661166

טלויזיה | מקררים | מערכות סטריאו | מטבעות ומדליות | מי מצא? | בתי כנסת | דירות בדמי מפתח | דירות מרוהטות | ביקוש דירות | מחסנים | עסקים | הצעות עבודה | קבלנים | דירות | דירות למכירה | חנויות | מבוקשים | ילדות ובתים | חדרים מרוהטים | עסקים | מגרשים | דירות בשכר חודשי | שרותים | רהיטים | בתי־ספר ושיעורים | מכוניות | רכבים לקנות | הצעות למכירה | דירות בשכר חודשי

[illegible]

רכבות היום
ימי ו' וערבי חג

[illegible]

مكتوب من الأصل

★ אף כי אינם יודעים אפילו לקרוא בסידור, הם דבקים בדת ובמסורת היהודית, ונושאים שמות עבריים מובהקים ★ מאז גל העלייה מברית־המועצות הגיעו ארצה כשלושת אלפים מהם, וכל גורמי הקליטה מספרים בשיבחם ★ הם אינם מרבים להתלונן ואף אינם קובלים על קשיי ההסתגלות — אבל „שם קראו לנו ,יהודים', ופה ,רוסים'..."

„היהודים ההרריים"

מאת
יוסף שביט

בניהו יוחננוב (מימין) ונתנאל בנימינוב
„אני כותב רק טובות על הארץ שלנו"

אהבת ישראל

חוסר ביטחון

אהבה כנה

אביב הגיע, פסח בא

עונת האביב היא הזמן לבקר בספארי

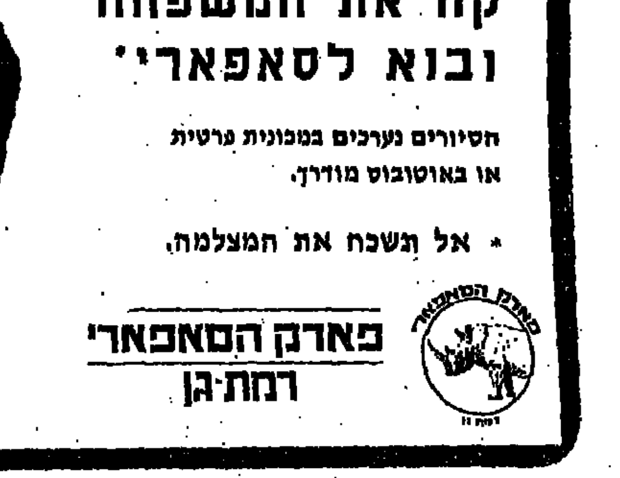

הפארק פתוח בכל יום בין השעות 9.00—16.00
(מכונית אחרונה נכנסת בשעה 16.00)

קח את המשפחה ובוא לספארי

סיורים נערכים במכוניות פרטיות או באוטובוס מודרני.

• אל תשכח את המצלמה.

פארק הספארי רמת־גן

איך יוצאים מזה?

מוקד

מדינת ישראל משרד התקשורת

מודיעים על פתיחת
מסלול מקצועי־תיכון - מסמ"ת ובגרות
בתל־אביב

במגמה: **תקשורת טלקומוניקציה (בזק)**

לבוגרי מגמה זו אפשרות להמשיך בלימודים על־תיכוניים.

על המעוניינים לפנות ל„אורט ישראל", המשרד הראשי, למחלקה הטכנית־פדגוגית, שדרות דוד המלך 39, תל־אביב, טלפון 209165 חדר מספר 305.

אתה רוצה לדבר אנגלית או רק לשמוע?
אם אתה מעוניין **לדבר וגם להבין**
בוא לבית ספר קורן

• לפני שיטתנו תתלמיד מתקדם משעור לשעור בשימוש יעיל בשפה האנגלית.
• רק 10 תלמידים בקבוצת לימוד אחת!
• שפות אחרות בבית ספר קורן

צרפתית, גרמנית, איטלקית, ספרדית, ערבית, עברית

לפי דרישה גם שעורים פרטיים, לחיול מילונים משוחרר מע"מ תחוך לימוד הנפ.

תל־אביב, שדי דוד המלך 1, טלפון 266443; ירושלים, טלפון 56347

מרכז לשפות קורן COREN

חשוב לועדי בתים
מקבל עבודות אחזקה ושרותים, נקיון, אחזקה שוטפת, גינון והסקה
טלפון 30169

לעובדי אלומיניום בירושלים
מכירת חיסול המלאי
מבחר פרופילי אלומיניום במחיר 13.50 ל"י הקילו.
אלומיניום הבירה
אזור התעשיה, תלפיות, טלפון 261269, ירושלים

אוניברסיטת בר־אילן
המחלקה לפיזיקה
ביום שלישי 8.4.75 בשעה 9.30 תתקיים
יום עיון

א. פיזיקה עיונית
ב. פיזיקה שימושית
ג. פיזיקה מדעי החומר
ד. פיזיקה מתמטית

עיריית דימונה
מכרז מס' 22/75
ערמון לרדו, ראש העיר

משטרת ישראל

משטרת ישראל מבקשת את עזרת הציבור באיתורו של הנעדר יהודה בן לופר שור

עיריית ראשון־לציון
מכרז מס' 10/75

משרד החוץ
פרס הוקרה למחקר על שם חיים ארלוזורוב ז"ל

משרד החוץ מודיע בזאת על הענקת פרס הוקרה למחקר על שם חיים ארלוזורוב ז"ל

ב. סכום הפרס הוא 3,000 לירות.

ה. על העבודות להגיע לידי מנהל המחלקה להדרכה במשרד החוץ בדואר רשום, עד 30 באפריל, 1975.

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

	מחיר פדיון	מחיר יחידה
ארזון	191.00	195.79
דקל	449.02	472.00
ברוש	161.90	170.70
אורן	158.53	162.51
אשל	131.20	134.49

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

745826
פרס 100 ל"י למוצא
כרמל דוכס לבנה
(שייכת לחייל)
שמספרה 247865
המוצא היקר יתקשר לטל. 793089
או לתחנת המשטרה הקרובה

כלבת זאב אבודה
בקרית משה בירושלים בת־שנה, שחורה חומה.
פרס למוצא 02-525995 בערב

גנבו אותה 9.3.1975
למי שידוע לו
נא להתקשר 862808
או לתחנת המשטרה הקרובה

קריאה מהנה - בשבועון „לאשה"

שעונים מפירמות ידועות ומצבורים זולים — לדוגמא: שעוני זהב מ־סטו: ל"י
"NEVADA"
רח' העליה 34, תל־אביב

	צמיד		גביש		בדולח		שמיר		פיא		יגדל	
	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר יחידה	מחיר פדיון	מחיר יחידה	מחיר פדיון
המנהל: פיא סום	175.04	170.75	164.40	160.36	168.1	163.7	149.07	145.57	230.5	224.6	111.1	108.2

הנאמן: בנק לאומי

هكذا من الإصل

פרקי היום בתנ"ך

[illegible]

המשנה היומית

[illegible]

הדף היומי

[illegible]

ההלכה היומית

[illegible]

בתי כנסת

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

דירות

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

תורנות רופאים לפי המקומות

[illegible]

תורנויות בתי חולים

[illegible]

תורנות בתי מרקחת

[illegible]

עסקים

[illegible]

דירות בדמי מפתח

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

אולמות

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

משרדים

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

מבני תעשיה

[illegible]

חנויות

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

מגרשים

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

תיבת הזכרונות [illegible]

מאת שלמה נקדימון

למעלה: שרגא נצר, האיש שעמד מאחוריו ולימינו של דוד בן־גוריון.

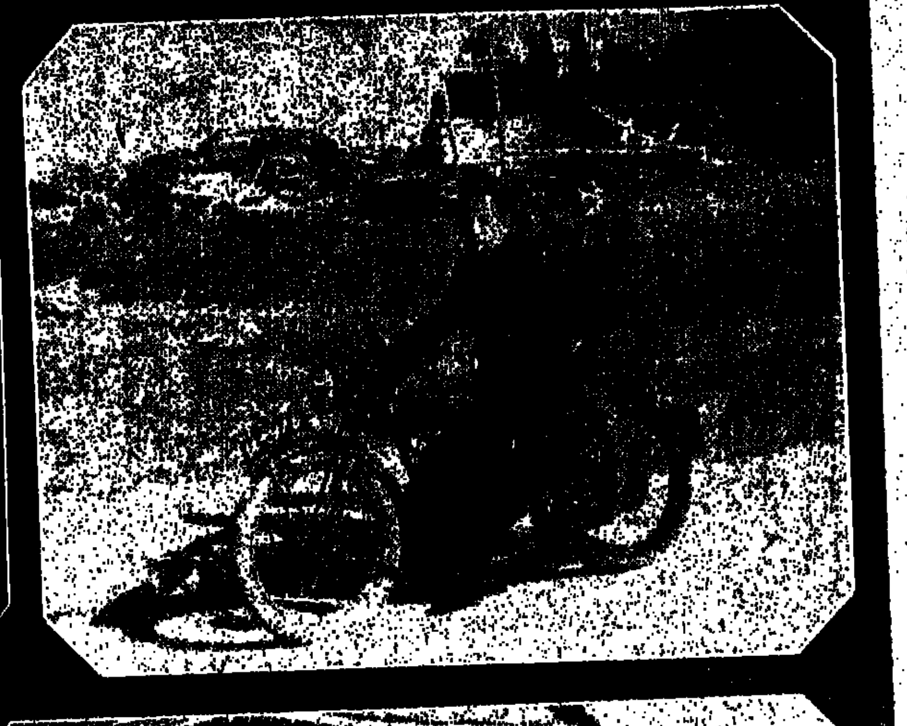

למעלה מימין: שרגא נצר רוכב על אופנוע, כשבמושב־האחורי רעייתו דבורה, השנה — 1935.

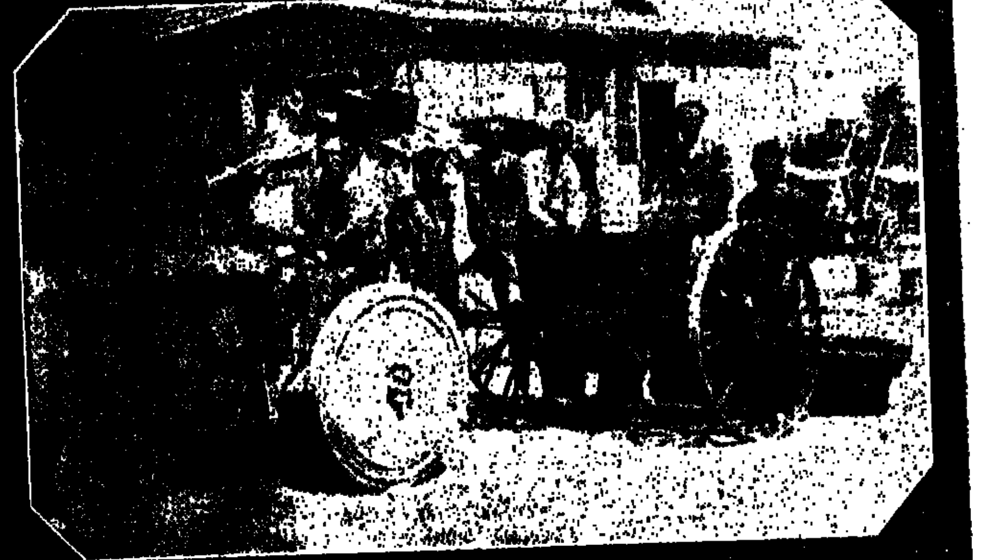

מימין: שנים אחדות קודם לכן, בשנות ה־20, שרגא נצר — רכוב על טרקטור במושבה [illegible] — כפועל־ניקיון.

להביא לידיעתם, לפחות ברמזים, שעומדת להיפתח חזית קשה ולבדוק ולראות את תגובת ההורים. ואכן, למחרת בבוקר נפרצה הדרך לנגב. כשביקשתי את רשות הדיבור בשיחה זו אמר לי בן־גוריון: ‚קודם כל אבקשך לשנות את שם משפחתך הקיים — נוטוביצקי — לשם עברי‘. לאחר שיחה קצרה החלטנו להחליף את שם המשפחה ואמרנו לו שנודיע לו על השם החדש. כשסיפרתי לו לאחר זמן שהחלטנו על השם נצר, נתן לנו את אישורו. הוא אפילו התייעץ בקשר לכך עם שר־החוץ, הדקדקן בעברית, משה שרת".

שיחה במיטבח

בן־גוריון פרש בראשונה מראשות הממשלה בשנת 1953. היית עד לשלבים שקדמו לפרישתו.

נצר: „הייתי עד — אבל לא ידעתי את הסיבה האמיתית לפרישתו. זה נודע לי, כמו לחברים רבים, לאחר שבן־גוריון הביא זאת לידיעת הציבור. ראיתי היליכתו מראשות הממשלה כאסון למדינה. לא ראיתי מי יוכל להנהיג את העם במקומו. היתה לי הערכה טובה על אלה שעבדו במחיצתו. אבל הוא היה יחיד במינו. כשהעניין הלך והתקרב באו אלי ביום שישי בחיר אחד אשתי דבורה ואולה קאזנאצ'יי (אשתו של עסקן מפא"י ידוע; שהיא בעצמה היתה חברת מועצת עירית תל־אביב), כשהן נוגות מאוד. הן אמרו: ‚מוכרחים להציל את העניין. רק אתה יכול למנוע את פרישת בן־גוריון‘. שאלתי: מי אמר את זה? הסתבר לי, כי דבורה ואולה היו אצל פולה בן־גוריון וראו את ההכנות ליציאת המשפחה לשדה־בוקר. פולה לא רצתה לצאת. היא ביקשה את התערבותי ואמרה שרגא יכול למנוע את הפרישה. אמרתי, שאני לבדי לא אוכל ללכת ואקח שותף טוב, את נמיר. אחרי כל ההכנות של בן־גוריון לא האמנתי שיהיה עוד ערך לפעולה שלנו. באתי לנמיר ואמרתי: ‚אני מציע ששנינו נלך לזקן...‘".

האם נמיר היה מקובל על בן־גוריון?

נצר: „אינני יודע. אצל בן־גוריון לעולם לא יכולת לדעת מי מקובל אצלו. אבל, הוא בוודאי התחשב בו. נמיר היה בן־בית אצל בן־גוריון. באנו אליו. במקום לומר שלום, שאל: ‚מה אתם עושים פה?‘ אותי שאל: ‚מה אתה באת?‘ אמרתי: ‚סתם, לשבת איתך קצת‘. ישבנו במיטבח, ואני ניגשתי ישר לעניין. אמרתי לו: אתה יודע מה שמתרחש עכשיו במדינה".

ודאי דיברת עם בן־גוריון בחיל וברעדה. אינני מניח שהרמת עליו קול...

נצר: „היו חילופי־דברים קצרים ודי חריפים...".

מה פירוש „חריפים"?

נצר: „כשמדברים עם בן־גוריון יש משמעות שונה למונח חריף. אני חשבתי שאתחצף אליו במידה כזו, שיבין כי זו שפה שאינו רגיל לשמוע בדרך־כלל. היינו חלוקים בדברים לא מעטים, אבל הכל התנהל תמיד בשקט ובדרך־ארץ. פתאום התנפלות. ומהי התנפלות זו. להכביד עליו בתיאור הדברים לגבי מה שיהיה אם יפרוש. מה שאמרתי לו היה, איפוא, שהעניין רע למדינה. אתה, אמרתי לו, חושב את זה להצלה שלך. אני חושב, שזה יהיה אסון למיפלגה. זו תהיה מיפלגה אחרת. הארץ תהיה אחרת. הוא נראה ‚מבסוט‘. למרות שלא התלהב מדברי. כשנמיר שמע את דברי הוא נעשה חיוור...".

לא הצלחת לשכנע אותו.

נצר: „נכון. שיחתנו נמשכה שלוש שעות. עברנו לחדר אחר. בן־גוריון סיפר כיצד פגש בפעם הראשונה ביהושע כהן, איש לח"י, שהתיישב בשדה־בוקר. הוא סיפר את התיאוריה שלו, בקשר לעבודת כתיבה מרובה. רצונו לרכז תשומת־לב לנוער, יישוב הנגב ועוד. לפי הערכתי, הסיבה לפרישתו נבעה מרצונו להוות דוגמה לאחרים. ואולי הוא עצמו יוכל למלא את החלל של הנגב הריק. נפרדנו בקושי. בן־גוריון אמר לי: ‚אני רואה שאתה מתנגד לפרישתי. אתה עקשן. אבל אתה לא מבין בזה. עוד ניפגש. הפרידה היתה די דרמאטית. ביום ראשון בבוקר הוא יצא לשדה בוקר".

מדוע החוויר נמיר כשאמרת מה שאמרת לבן־גוריון?

נצר: „כשיצאנו מהשיחה אמר לי נמיר שהוא לא היה מעז לדבר אל בן־גוריון בלשון בה אני השתמשתי. נמיר הקשיב בדרך כלל לדברים. העיר הערות לעניין, בצורה מסודרת ומנומסת. הוא אמר לי: ‚תאמין לי. לוא היית מדבר איתי כך, הייתי זורק אותך מהחלון. אתה העזת להעמיד את בן־גוריון לקיר‘. אמרתי לו: נמיר, הבט: שנינו הגענו ארצה כמעט בזמן אחד. שנינו עברנו דרך של שנים. אתה איש נבון ואתה יכול לתאר לך איך תיראה המדינה. ההסתדרות. המיפלגה. בלי בן־גוריון".

„תגיד לאבא"

ודאי נסעת מיד לשדה־בוקר.

נצר: „אני לא. אבל סגולה ראשונה שם היתה לו עם בני, משה. משה היה שם עם קבוצת חיילים. הוא שאל אותו למעשיו. משה, מפקד הנח"ל, אמר, כי מחנות הנח"ל מפוזרים במקומות שונים והוא ביקר את המחנה שבשדה־בוקר. למען האמת: משה בא בראש יחידה שתשמור על בן־גוריון. הוא אמר להם: ‚מה יש לכם פה לעשות? על מה יש לכם לשמור?‘ אחר פנה אל משה ואמר: ‚כשתראה את אבא שלך תגיד לו שבן־גוריון נמצא בשדה־בוקר‘. רק זה תגיד לו".

[illegible]

חילוקי דעות

[illegible]

(המשך בגליון שביעי של פסח)

ישר מהתצוגה
שולחנות וכסאות לפינות אוכל
כורסאות טלויזיה
הגיע רהיט חדש לסטריאו
במחיר פרסומי של ‎985.-‎ ל"י
מערכות סלון
במבחר עשיר
עיצוב נאה, שרות אדיב — אצל
דיזיין אינטרנשונל, בת"א
רחוב מאפו 26, טלפון: 226789
דיזיין אינטרנשונל
הערוכת הרהיטים המגוונת ביותר
אולם תצוגה נוסף של 4 נגרים

מה היה קורה אילו הושג הסכם - ומה יקרה כשאין הסכם

מאת אראל גינאי

התקפות קשות

עימות צבאי

ד"ר הנרי קיסינג'ר
שלום — ולהתראות בינתיים

אפשרות נעימה

פיתרון זמני

למן ההתחלה הם יגנו לכפות את הנו־כחות של "האירגון לשיחרור פלשתין" ב־משא־ומתן. ישראל חידחה תביעה זו.

ולכן היינו בעמדה טובה יותר. וגם הד"ר קיסינג'ר היה בא לשם במצב טוב יותר, בלי הצל הכבד של כישלון המו"מ.

דין פרוטה כדין מאה

כל סכום שברשותך תוכל להשקיע ולהנות מהכנסה נאה

השקעה לזמן קצר: מילווה, קצר, מועד

השקעה לזמן ארוך: מילווה, פיתוח

ההשקעה צמודה למדד המחירים לצרכן

המועדים לבחירתך

פרטים ורכישה בכל המוסדות הבנקאיים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך.

בנק ישראל

ביה"ס המרכזי למלונאות ע"ש אריה אבישר מלון תדמור — הרצליה

ביה"ס למלונאות מלון תדמור — ירושלים

קורס לפקידי/פקידות קבלה

יפתח בתאריכים הבאים:

בית־הספר	תאריכי פתיחה
"תדמור" הרצליה	27.4.75
"תדמור" ירושלים	8.5.75

משך הקורס: 7 חודשים כולל עבודה מעשית.
מתקבלים תלמידים בעלי 12 שנות לימוד.

בין נושאי הקורס כלולים: אירגון משרד הקבלה ותפעולו • הזמנות, קופאות, מודיעין • ניהול חשבונות אורחים • יחסי אנוש, נימוסין • שיפור שפות אנגלית, צרפתית.

בחינות כניסה תתקיימנה בתאריכים הבאים:
"תדמור" הרצליה 3.4.75 — "תדמור" ירושלים 9.4.75

בדבר פרטים נא לפנות:
* בהרצליה, ביה"ס המרכזי למלונאות, מלון "תדמור" הרצליה, חוף־ים טל' 03/938321.
* בירושלים, ביה"ס למלונאות במלון "תדמור" ירושלים, רח' שער הגיא 1 בית הכרם, טל' 02/523121.

מענקים למועמדים המתאימים
בהרצליה אפשרות למגורים בפנימיה

האומר חציה שלי — גם את החצי אינו מקבל!

יהודה ושומרון כולה שלנו!

יפו־טל. 822171 — עלי גל
ערב ערב פרט ליום א'
תוכנית ללא תקדים
בשבת חג מנחה ב־5.00

* FRANKY FERER
* MARTIN & STEFANY
* MARIA TOXEDO
* OLA & BARBRO
פופיק ארנון

ריצ'ארד צ'מברלין
המגדל הלוהט
THE TOWERING INFERNO

שנת היובל תש"ה — תשל"ה, ארגון סטודנטים באוניברסיטה
"בך שרתי לך — אוניברסיטה שלי"
תוכנית לציון 50 שנות האוניברסיטה

ערב משחקי חברה * גיורא * אורנה
שחק אותה עם מני פאר
בכאב הגרי ה"ס
מחר, יום ה', 27.3 בשעה 10.30
טלפון להזמנות 938586
הרצליה פתוח — מני פאר מרחיב את החנות ומחלק שפע מתנות לשבוע חשנים חרות

הי פנווזה!!!
פרטים (פרוספקטים) חינם

"קצת אחרת"
יום ד' 28.3, בשעה 9.45, ב. בית רוטשילד, חיפה
מוצ"ש 29.3 בשעה 10.30, ב"צוותא", תל־אביב

תיאטרון אופרטה
מרי סוריאנו ולהקתה
יידל מיט'ן פידל

תיוזך 23
בת־ים

אריחי קרמיקה
במבחר ובכמות גדולה בגוונים רבים ובמחיר הזדמנותי
בגדלים 20 × 10, 30 × 15
טלפון 063־22015 בערב

חדש! מועדון דיסקוטק
The Tramp's Club
Discotheque
פתוח ערב ערב מ־9.30
הערב מ־11.00
יפו, רחוב יפת 52 (בבנין פרדריקה)

תיאטרון באר־שבע
מלקטים הקטן ומלחמתו בסריסים

מועדון האמנים
יגאל בשן

בית הצנחן
יגאל בשן

מועדון האורלוגין

נפטון
לכבוד חג הפסח נפתח מועדון
"קינג"

"חן" חיפה
הצגת בכורה
שלושת המאוס־קיטורים
סרטו הנפלא של וולט דיסני

אמן הגיטרה האיטלקי
מסימו גסברוני

סקס משוגע
SESSO MATO
SEXE FOU
CRAZY SEX

פטמים נשיים
מסעדת דגים בית תה
אולמי גל

ממפים סלים

מועדון דרייב־אין טל. 4701־77
מחר, יום ה' 27.3 הצגת חצות מיוחדת
"הקשר הצרפתי"

הקברט הסאטירי של התאנברט
בתכניתו החדשה פשחוליק
מאת: רמי רוזן מוסיקה: נפתלי וגנר
משתתפים: אהרון אלמוג, עליזה רוזן, שבתאי קונורטי, רחל שור, אלי דנקר.
ת"א מועדון תתיאטרון — מחר, יום ה' 27.3 ב־8.30 • יום ו' 28.3 ב־8.30 וב־10.45, מוצ"ש 29.3 ב־8.30

דליה מייק
בארץ הבובות

לחברה דתיים ולסטודנטים

צ'יזרי תנ"ך מאטיסה

ההבטחה

למכירה טרקטור אלים 745
שנת יצור 1971 במצב עבודה תקין
בית־אלפא, טל. 065־81658

נגנבה קונטסה
טלפון 03־918408

"77" בן־יהודה 77 טל. 230000
מין... מין... מין...
מביך, משחרר, מהנה...
ישראל גוריון
— בערב שירים גסים —
בתוכנית: "עומד לי על קצה הלשון"

ברחובות
תבחר בדירות
צור
3 חדרים החל מ־135 אלף ל"י
3½ חדרים החל מ־170 אלף ל"י
4 חדרים החל מ־175 אלף ל"י
בנס־ציונה דירות החל מ־150 אלף ל"י
במשרד מכירות פתוח בשעות 8.00—13.00, 16.00—19.00
צור החברה הגדולה בעיר
רח' בית הפועלים 2

דבר רק"ח
כשלון קיסינג'ר — ומה הלאה?

מבוכה וחרדה שוררים בציבור. אנו, הקומוניסטים אומרים לעם: יש מוצא, יש דרך למניעת מלחמה, יש דרך לשלום צודק ויציב.

צריך להבין מה קרה עתה?

כשלונו של שר־החוץ האמריקאי, ה. קיסינג'ר, מהווה כשלון המדיניות האמריקאית בדבר „פתרון בשלבים", של הסכסוך המזרח־תיכוני, שמטרתה היתה לעקוף את ועידת השלום בז'נבה, לפלג את העולם הערבי ולהנציח את המצב של „לא שלום ולא מלחמה".

כשלון המדיניות האמריקאית במזרח־התיכון היא חוליה בשרשרת של כשלונות המדיניות האמריקאית באזורים רבים בעולם.

הוכח בעליל, שצדקה המפלגה הקומוניסטית הישראלית — רק"ח, אשר הזהירה לא פעם, כי ההישענות על האימפריאליזם האמריקאי היא הישענות על משענת קנה־רצוץ, כי הפקרת בטחון ישראל ועתידה לשבט ולחסד אלי־הנשק והנפט האמריקאים — עלולה להביא אסון לאומי על ישראל.

ממשלת רבין־פרס הוכיחה במדיניותה, שהיא איננה נבדלת מהממשלות הקודמות, שלא למדה מאומה מהכשלונות המדיניים של ממשלת מאיר־דיין ולא הסיקה מסקנות מאסון מלחמת אוקטובר 1973. במאמצי הממשלה להרוויח זמן עלול העם להפסיד את השלום. ממשלת רבין נכנעת ללחצי הימין הקיצוני, המתנחלים מ„גוש אמונים" ומחרחרי מלחמה אחרים. במצב זה שואלים תושבי ישראל מתוך דאגה עמוקה: ומה מצפה לנו?

הציבור בישראל שבע מלחמות, שפיכות־דמים ואסונות. כזב הם דברי בגין, פרס ומחרחרי מלחמה אחרים, שכאילו באמצעות כוח או ביצירת עובדות מוגמרות של התנחלויות אפשר להגיע לבטחון. המציאות הוכיחה — ההיפך הוא הנכון.

עוד לא היתה תקופה בישראל, שהבטחון של העם והנוער היה כה מעורער בה כפי שהוא כעת, כאשר ישראל מחזיקה בכוח שטחים לא לה.

מדיניות הימין הקיצוני, כמו זו של הממשלה, היא בניגוד לאינטרס הלאומי של העם בישראל.

כיום קיימות שתי אפשרויות: או מציאת דרך להשגת השלום הצודק והיציב — או הידרדרות לאסון חדש של מלחמה.

אנחנו הקומוניסטים נאבקים למען השלום ומבטחונו, לשם מניעת מלחמה וכינון שלום, יש לכנס מייד את ועידת השלום בז'נבה. כל נסיון לדחות שוב את כינוסה של ועידת ז'נבה עלול להביא למלחמה.

השלום אפשרי על בסיס של צדק לכל, על בסיס של ריאליזם מדיני על היסודות הבאים:

★ נסיגת ישראל מכל השטחים שכבשה ב־1967;
★ הכרה בזכות קיומן הריבוני ושלמותן הטריטוריאלית של מדינת ישראל ושל המדינות הערביות;
★ כיבוד זכותו של העם הערבי הפלשתינאי להגדרה עצמית ולהקמת מדינה עצמאית לצד מדינת ישראל, וכן פתרון צודק לשאלת הפליטים.

זהו המוצא ואין אחר.

אנו קוראים לכל שוחרי השלום ובעלי האחריות הלאומית ללכד את כוחם ולהגביר את המאבק למען מניעת מלחמה, למען מוצא שלום, למען כינוסה ללא־דיחוי של ועידת ז'נבה.

המפלגה הקומוניסטית הישראלית — רק"ח
המחלקה להסברה ולפרסום

תל־אביב, 25.3.1975
ת.ד. 26205

משרד־הדתות
מחסן הספרים סגור
לרגל חג הפסח וספירת מלאי שנתית יהיה המחסן לספרים ולתשמישי קדושה, שברחוב אורבך 3 ביפו סגור מיום י"ד בניסן תשל"ה (26.3.75) עד להודעה חדשה.
על תאריך פתיחת המחסן תינתן הודעה מיוחדת.

מקבלים עבודות נגרות
★ הרכבת דלתות חרוטות, תוצרת חוץ
★ הרכבת דלתות חרוטות, בסגנון סיני
★ הרכבת דלתות מפורמאיקה מצופה נחושת
★ ציפוי קיר מעץ
★ הנמכות תקרה מעץ ודקורציה עץ פנים הדירה
ביצוע מעולה והספקה מהירה!
לפנות: אבנר, טלפון 373022־04, חיפה

שימי לב גברת!
הודות לפניית כבוד שר המסחר והתעשיה מר חיים בר־לב להשתתפות בעלי מלאכה בשיפור כלכלת המדינה, אנו בית המלאכה
„בעל - שם - טקס"
נחמן מרקוביץ, רח' טורחי 5, ת"א מול בית רומנו
מציעים
10 ימי מכירה זולה
הנחה 40% לקראת חג הפסח

	במקום	רק
מכנסי גברדין, נשים, פנים גבות	85.—	55.—
מכנסי דיולן לנפש, נשים	70.—	42.—
חצאיות גברדין שנל	75.—	45.—
טוניקות בולין פרחוני חצי שרוול	85.—	55.—

כמו כן אנו מציעים מבחר גדול של טוניקות וחולצות דיולן עם שרוול ארוך או קצר דוגמאות 1975 אקסקלוסיביות גדלים 42 — 52

דרוש משקיע רציני
עם השקעה של מיליון וחצי במזומן
רצוי קבלן, לבנית מבנה תעשייתי מסחרי באשדוד
ת.ד. 4014 אשדוד טלפון 31080־055

חב"ד — צבא הקודש

חננו מביאים בזה את מכתבו השני של הרבי מליובאוויטש שליט"א
(בפרוס חג הפסח תשל"ה — תרגום חפשי מאידיש)

ב"ה, י"א ניסן, ה' תשל"ה, ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום ומקום, ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

[illegible]

בכבוד ובברכת חג הפסח כשר ושמח
מנחם שניאורסאהן

[illegible]

כשלושת אלפים מהם, ובכל מחלקות הקליטה מספרים בשבחם * הם אינם מרבים ...
ואף אינם קובלים על קשיי ההסתגלות אבל „שם קראו לנו „יהודים", ופה „רוסים"..."

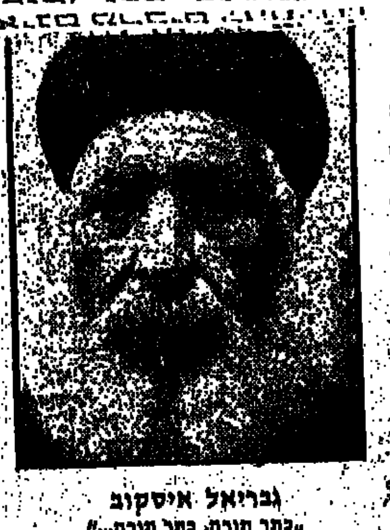
גבריאל איסקוב
„כתר תורה, כתר תורה..."

בוריס נובכן (מומין) ומרדכי מנוח
„משנת 1947 שמעתי רק טובות על הארץ שלנו"

יהודה אדמוביץ
„חומר אנושי יוצא מן הכלל..."

דימויים שליליים

מושגים חדשים

[illegible]

לכל ידידינו,
לקוחותינו וספקינו,
אנו מאחלים
חג שמח
גרבוז
חב' לעבודות עפר ושיפוצים בע"מ
רחוב יצחק שדה 32, תל־אביב. טל. 39541

הועדה המקומית לתכנון ובניה נס־ציונה
הודעה בדבר הטלת מס השבחה ודרישה לתשלום המס

נמסרת בזה הודעה לבעלים של הנכסים המפורטים בתוספת להודעה זו ואשר כתובותיהם לא ידועות לועדה המקומית נס־ציונה כדלקמן:

1. בהתאם להודעה שפורסמה בילקוט הפרסומים מס' 1874 מיום 2.11.72 ביתן תוקף לתכנית מתאר מס' נס/1/1 (להלן „התכנית") שבתחומה כלולים הנכסים המפורטים בתוספת.

2. עפ"י הוראות הועדה המקומית בדק שמאי מוסמך את הסכום שבו עלה ערכו של כל אחד מהנכסים בגין התכנית האמורה.

3. לפי הוראות סעיף 32 לפקודת בנין ערים 1936 נקבע כי מס ההשבחה יהיה בשיעור של 50% מסכום ההשבחה ולפיכך חייבים הבעלים של כל נכס שפרטיו רשומים בטור בתוספת, בתשלום מס השבחה לועדה המקומית לתכנון ובניה נס־ציונה בגין התכנית בהתאם לסכום הרשום בטור ג' לתוספת.

4. סכום המס הנקוב בתוספת מתושב לאחר כל קיזוז שהחייב זכאי לו עפ"י החוק.

5. תשומת לב בעלי הנכסים הנזכרים בתוספת מופנית בזאת להוראות סעיף 32(ד') לפקודת בנין ערים 1936, הקובעות כי חילוקי דעות בשאלה אם עלה שווי החלקה כתוצאה מהכנסת או ביצועה של התכנית או בענין סכום מס ההשבחה הנדרש מהם יש להביא להכרעה בדרך של בוררות.

6. אם לא נקבל תוך חודש ימים מתאריך פרסום דרישה זו, הודעה כי אתה כבעל הנכס שפרטיו מופיעים בתוספת, חולק על גובה המס ודרישתך להכריע המחלוקת באמצעות בורר, ייחשב סכום מס ההשבחה הנדרש בתוספת כסופי.

7. הנך נדרש בזה לשלם את סכום מס ההשבחה במשרדי המועצה המקומית נס־ציונה. אם תשלם את מלוא המס תוך 3 חדשים מפרסום הודעה זו, תהנה מהנחה בשיעור של 20%. הערכת ההשבחה היא למשך 6 חדשים מתאריך ההודעה ותשונה לאחר מכן.

נס־ציונה, ט' בניסן, תשל"ה
21.3.1975

י. שמיר
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה

מס' סד' (טור א')	גוש (טור א')	חלקה (טור א')	שם בעל הנכס הרשום (טור ב')	מס' ת. זהות (טור ג')	סכום המס 50% (טור ג')	הערות (טור ג')
1.	3637	166—168	אוסטרובסקי אננה, יצחק אוסטרובסקי, נח גרצ'בסקי, גיטל גריי בר	271919, 388036	18.150.— ל"י	
2.	3845	127	קרל חיים צלר		69.000.— ל"י	
3.	3851	83	הרט טוני		8.750.— ל"י	
4.	3851	81	סירקיס משה		4.100.— ל"י	
5.	3851	66	רוטמן בנימין		5.850.— ל"י	
6.	3636	72	מגבר יחזקאל		10.550.— ל"י	
7.	3641	202	גובלץ יעקב		6.075.— ל"י	
8.	3641	210	נג'י יוסף		5.825.— ל"י	
9.	3641	215	כהן דניאל		6.325.— ל"י	
10.	3641	211	כהן דוד		6.600.— ל"י	
11.	3636	128	חג'בי דוד וזהרת		11.500.— ל"י	
12.	3851	89	רצון זכריה		9.650.— ל"י	
13.	3850	136	יואלי גיורא		11.200.— ל"י	
14.	3636	122	ששון כדורי		10.825.— ל"י	
15.	3636	159	רצון שלום		11.273.— ל"י	
16.	3845	129	חסמן יאח		73.000.— ל"י	
17.	3637	469	סרקיש		6.287.— ל"י	
18.	3846	8	פרי זיכי		8.000.— ל"י	
19.	3845	17	ברנוביץ		25.000.— ל"י	
20.	3843	34	סמק אסתר		49.000.— ל"י	
21.	3637	670	סידי דוד		84.500.— ל"י	לא נדרש
22.	3636	28/189	טייב שמחה		6.275.— ל"י	עזב
23.	3641	303	דיין משה		6.750.— ל"י	עזב
24.	3637	250	נחום סמי		6.050.— ל"י	לא נדרש
25.	3845	80	דרהם חיים		24.500.— ל"י	לא נדרש
26.	3845	99	אסתר עץ־הדר		25.075.— ל"י	
27.	3851	71	הנדורקר צבי		4.650.— ל"י	לא נדרש
28.	3636	28/186	בית כנסת		6.325.— ל"י	
29.	3641	168/60	לוי זכריה		5.950.— ל"י	לא ידוע
30.	3636	284	טרם יפת		10.500.— ל"י	לא נדרש
31.	3641	168/275	שער דוד		6.300.— ל"י	נפטר
32.	3637	507	יעיש פנחס בן־יפת		19.100.— ל"י	לא נדרש
33.	3636	311	דיאני שמואל		10.675.— ל"י	לא נדרש
34.	3641	168/261	ברוך יהודה		5.775.— ל"י	לא נדרש
35.	3641	168/101	בכר שמה		6.800.— ל"י	לא נדרש
36.	3641	168/245	ביראני עואר		8.175.— ל"י	לא נדרש
37.	3637	471	אורז יעקב		5.156.25 ל"י	לא נדרש
38.	3637	470	כהן שלום		5.012.50 ל"י	לא נדרש

מופעי תיאטרון · בידור · מוסיקה

אגוד האמרגנים והמסיקים בישראל

רבקה מיכאלי בשעות מסכות

רביעית המועדון חוזרת!

גבי עמרני איפה הכסף? (הקומזן)

שחקני החאן מציגים

שמעון ישראלי "אני יורד בגורדון"

הגשש החיוור אפטייד סטורי

לונה פרק בירד המזרח

פסטיבל שירי אידיש

פסטיבל בינלאומי למופעי אמנות

הקוסם מארץ עוץ

ש. דז'יגאן והלהקה "...שבע שנים רצות"

אני פשוש

פסטיבל הזמר 1975 — הזמר העברי, ת"א, היכל התרבות

הכל עובר חביבי

זכור: להזמין כרטיסים בטלפון בקופת התיאטרון בערב ההצגה

התיאטרון הלאומי הבימה · התיאטרון הקאמרי תל אביב · התיאטרון העירוני חיפה

סבן טלית בע"מ — "לוטו חיפה" סים להציג: גדול זמרי המאה ה־20

דמיס רוסוס

בלווי: תזמורת בת 10 נגנים

תל־אביב "היכל התרבות" · ירושלים "בנייני האומה"

אמנות ישראל מציגים:

פסטיבל "העשור למימונה" 1975

במעמד ראש הממשלה מר יצחק רבין

מופע ענק בזמר ובצליל

לילית נגר · ז'אק כהן · אורי שבח · דודו אלהרר · מאיר קזבלנקה · נסים סרוסי

"להקת פיאמנטה" ו"הברנשים העליזים"

תל־אביב · ירושלים · חיפה · דימונה · באר־שבע

תקליטי אמני ישראל — מציגים:

כל הלהיטים של

נסים סרוסי

חדש!

ארך נגן חדש הכולל את להיטי הסרט הישראלי "יום הדין"

ארך נגן ראשון עם מיטב הלהיטים "איני יכולי", "אשליות", "אמא" ועוד...

תקליטון: נסים סרוסי שר בצרפתית את הלהיטים "אמא", "איני יכולי" ועוד...

ג'קי בראון · הקולות הנבונים · דודו אלהרר · חופני

יידיש קונסט טעאטער

200,000 — עמך

מאת שלום עליכם

קומדיה ב־4 תמונות

הצגות בכורה:

בתל־אביב ב־8.30

בחיפה

בירושלים

שיחות בין ידידים

יושב עם ג'ק וברברה בבאר בשדרה השלישית ● המוסיקה שקטה. האור צחב כמו בא מעששית ● גם המשקה. תקרה מצלצל בתוך הכוסות ● לא ראיתי אותם שנתיים והשנים את שלהן עושות ● בשערותיה נשזל חוט כסף. עיניו חכמות יותר ומנוסות ● מוסרים דוח משפחתי. מזכירים ידידים אחד־אחד כמו בסדר ● מספרים ספור. מעשה שהיה. בדיחה. צחוק קצר ● — זה לא מה שהיה. הם מביטים בי כמו על מישהו שהבטיח ולא קיים ● פתאום נפתח הפצע. ברברה: תגיד לי, האם תוכל ישראל להתקיים? ● ●

מאחר לפגישה. עם פילים. פרוספריטי של מונית ● הטקסטוף הוסף לסבול ● הרוח משטה במטריות ● מגיע רטב למסעדה. רבע שעה אחור. סליחה ● המלצר הסיני מניח את המזלגות בין ה"מה נשמע" וה"מה שלומך" ● מדריק מגיש. פילים, כמו על קוצים בוערים. יושב מולי ● ובאכזריות. כמו בסכין־גלוח. מנתח את המצב הכלכלי ● מספר המובטלים. הנפט. הקונגרס. המאזן השלילי ● פניו השזופות משמש פלורידה מקבלות גון חלילי ● ופתע קורע הלחש את קולו הרועם: תגיד לי האם תוכל ישראל להתקיים? ● ●

שמש קרה ונהדרת. הולך ברגל אל ג'ודג', למשרד ● שקדרלות הזכוכית משתקפות זו בזו ביחד ובנפרד והמעלית נושאת אותי בלחץ אזנים אל הקומה הארבעים. אוריגינלים. מהגוני. פלדת אל־חלד נעים. מאד נעים ● העושר עולה מן הרצפה. יורד מן התקרה. עוטף. מאיים. אני כבר יודע בדיוק מה הוא אומר למי וכמה הוא תורם ● ופתאום זה בא: "תגיד לי, האם תוכל ישראל להתקיים? ● ●

מצלצלים. בוא מיד למסבה. משהו ספישל. עתונות. אנשי הטעם ● טוב. ריץ. אנשים חדשים. זה לא פגשתי אף פעם ● הורץ־גוריל־המסעדות מתנשא מעלי כשכוס ירקת־רגל בידו ● לשמאלו נערה שצדין מזעזעת משערותיה יין הבורדו ● דגים ובשר וכמובן שאר מטעמים ● אני מתישב ליד רופא־שנים זקן. בא בימים ● אני לא מספיק אפילו בכוס של שאטו־לפיט להתחמם ● וכבר: תגיד לי, האם תוכל ישראל להתקיים? ● ●

אצל גורמן: הסתכל עליו: תגיד סופר. תגיד משגע ● אוכל המבורגר. שותה קוקה־קולה. לא יכול להרגע ● קיסינג'ר. מאו־צה־טונג. רבין — הכלם חציין ונסגע ● הוא לא שואל. הוא לא מתנקה. הוא רק זועם: תגיד לי, האם תוכל ישראל להתקיים? ● ●

נמאס. הולך אל איצ'ה. מטיילים יחד. הוא ואני ● אני עם מטריה אנגלית. הוא חובש מגבעת ענק שחורה עם נוצה. מלבד פולני ● הולכים בקנל־סטריט. נכנסים לבואקרי. השכורים מביטים בו בהתפעלות ● (המגבעת עלתה לו שלשה דולרים והדולר לא בא בקלות) ● וכאן רחוב היהודים. שוריך. רוניק. שפלן. יש פרנסה ברוך השם ● והנה אומר לאיצ'ה כשהוא קורא את השלטים. שם אסר שם ● אתה יודע מה הם שואלים: האם תוכל ישראל להתקיים? ● ●

ורק אחרי שאני מסתכל בו. אוכל אותו במבטי ● הוא מתנצל: מה אתה רוצה, אני מדבר אליך בתור יהודי גלותי ● ●

זמן חרותנו

ריח פריחת ההדסת הוא ריחו של האביב. וריחו של האביב הוא ריחה של החרות. אנחנו עם האוהב חרות. הנלחם זה 4,000 שנה את מלחמתו למען החרות. 4,000 שנה זה פרק־זמן נכבד.

כדאי לעצור לרגע ולהרהר. אנחנו חיים בזמנים שפוטים קצה. בתוך עולם המתקמם ומתפקר ומתכרן. עולם עייף ואכול מזימות נגד עצמו. רק לפני 27 שנים הצלחנו להקים את מדינת ישראל לאחר מלחמת חרות. ועדיין לא הגענו אל המנוחה ואל הנחלה. עדיין לא סיימנו את מלחמת החרות שלנו. עדיין אנו חייבים להיות מוכנים בכל רגע לקום ולקפוץ ולגונן כדי להגן על החרות הזאת.

*

צריך לעצור ולהרהר. שהרי 4,000 שנים של מלחמה מעניקות נסיון. בעיית החרות היא בעייה נצחית. והדרך היחידה לשמור עליה היא להמשיך ולחיות [illegible] למלחמת החרות. כל דור מביא עמו ויביא עימו את הסכנות החדשות, האורבות לחרות. אין הבדל בין הבעייה שעמדה בפני משה לזאת שעמדה בפני גדעון. ואין הבדל בין גדעון לבין מתתיהו. ואין הבדל בין מתתיהו לבין בר־כוכבא. ואין הבדל בין בר־כוכבא לבין האנוסים בספרד. ואין הבדל בין האנוסים ללוחמי גיטו־וארשה. בין לוחמי גיטו־וארשה לבין יאיר. בין יאיר לבין כולנו היום. החרות היא המצרך הנדיר והיקר ביותר והשביר ביותר. אין דבר קשה יותר בעולם מאשר לעמוד בקומה זקופה.

*

קשה לעמוד בקומה זקופה כאשר בחוץ אדירים מעיקים עליך ומאיימים לכופך, להשפיל ולרמוס. אבל קשה לעמוד בקומה זקופה גם מפני שככל שאתה מזדקף יותר, כך אתה רוצה להגיע יותר גבוה. הראש שואף למעלה. כל קיבוץ אנשים שואף למעלה. החרות היא [illegible]. שאיפת החרות היא אין־סופית. אין־סופית בזמן ואין־סופית במקום.

בכל דור ודור צריך להתחיל מחדש את מלחמת החרות. בכל דור ודור צריך להיגאל. וכל דור ודור חייב להמשיך אחריו את הרצון להיגאל. [illegible] לבנך ביום ההוא.

הגה על מה כדאי לעצור. להרהר לרגע ולהצטרף אל כל הדורות של חיו מאז 4,000 שנה ואל כל הדורות שיבואו.

אדם ברוך

קיץ אלקטרוני

פסח. מצות. אפיקומן. אגוזים — אבל אנחנו הולכים לקראת קיץ אלקטרוני. כשאני אומר קיץ אלקטרוני, אני מתכוון [illegible] בטחון כי [illegible].

הקיץ האלקטרוני יתחיל את הקיץ. כל מה שיקרה בקיץ יקרה למרות מה [illegible]. אפשר [illegible] המתגלגלת ב־[illegible] האספלט. [illegible] החלה ל־[illegible] אפשר [illegible] אופייניים [illegible] הארץ [illegible] עין [illegible] מתנועע [illegible] מבצ־[illegible] לא ישובו [illegible] היו או [illegible].

[illegible] בשטח". [illegible] העוב־[illegible] אם [illegible] אומר [illegible] אין ספק. [illegible]: "אני [illegible] לפני [illegible].

[illegible] יותר [illegible] עבודות [illegible] או שוו [illegible] של [illegible] שומעים [illegible] שינתת [illegible] ל־[illegible] זמנית.

*

[illegible]

לא תחסום שור בדישו היושבת על דבר שהוליד את יש ברירה שהוליד את אנחנו כאן שהוליד את אין עם מי לדבר שהוליד אלי אמת היושבת על כוחנו בליטודנו את שלום תמורת שטחים שהוליד את בחורי־הישיבות לצבא שהוליד את העולם הנאור לא יתן שהוליד את העולם כולו נגדנו שהוליד את פנינו לשלום שהוליד את שלום ובטחון שהוליד את עורנו הי־ספרדים שהוליד את הפועל המצטיין שהוליד את תשתיה.

לא מחר, כבר היום אין לדעת מי אמר מה. מי מתנבא במחנה מכוח הרוח ומי מכוח הפרנסה. החיים הישראלים אוספים תחתיהם שמות: הרב אריה לוין, הרצפלד, אליעזר ליבנה, ההופכים לזיכרונות פרטיים מאוד של אנשים פרטיים, של משפחה. ויקם דור חדש אשר לא ידע את יוסף.

במקום יוסף, יש סאטירה. יש סאטירת־חורף וכוודאי תהיה גם סאטירת־קיץ. לעולם אי־אפשר יהיה לדעת מי כתב סאטירה זו ומי אחרת. בקיץ היא תלך עם פירות־העונה, כפי שבחורף הלכה רעידת־האדמה עם פירות־העונה. פירות־הקיץ יהיו אלקטרוניים. נצחק ליו"ר הכנסת, לרבין, לנסים סרוסי. במקום ד"ר קרוי יבוא ד"ר קרוי, נהיה עם סאטירי בארצו, הסאטירה קוראת לך, נער עיברי גא ושפוי. כל מיפעל יקים להקת סאטירית שתעשה צחוק מיו"ר הכנסת ומאיירונסייד.

השמאל יהיה יפה יותר, הומאני יותר, האפשרות היחידה, אלטרנטיבה לשיגעון, כלומר השמאל יהיה צר יותר, מבלותי יותר, דמאגוגי יותר, בלתי־אפשרי יותר. נימלץ יותר. ועם קדוש ישטוף את הארץ, ועם קדוש יימכר בצינצנות מקושטות כמו חול קדוש. הכל ידברו בשם המתים, הכל יעמדו על הדם. כל צד יאמר "דם בנינו, דם בנינו".

*

בקיץ תיחשף ביתר־בהירות החלודה של האנדרטאות. החום יישב בתוך הברזל, הברזל באדמה, האדמה תתמוך בשמיים, בשמיים יחלוף ציוד־צבאי המגן על השלום. אמן שלוש־המלחמות יסריט, יצלם, יצייר, יכתוב, ישכפל את הקיץ־האלקטרוני, ינציח את המלחמה. את עם ישראל חי — לקול תשואות קהל בורגנים הקונים ליטוגראפיות ויוצאים איתן על החוזה לערבי "מוסיקה ויוח". כדי להפגש עם חברי "שינוי" בשביל לדבר על המצב, לרדת על חדתיים, להתפעל מחיילי ישיבות־ההסדר, לבחור מנהל ל"הבימה", לקונן על השמאל, להתאכזב מרבין, להצטנע ביחד.

צעירים יכתבו בעתון "במחנה" מכתבים לטאנקים: "בלילה אתה נשאר לבד / בלילה לא רואים כמה אתה גדול / בלילה אין צורך לעשות פוזות / בלילה יש לך זמן להרהר מי אתה בכלל / אתה יכול לשוחח עם עצמך בקשר־פנים / לשאול את עצמך האם אתה כל־כך גיבור / כמו שאתה נראה / בלילה מותר לך אפילו לפחד / אם יירד גשם אנחנו נבוא לכסות אותך".

ילדים יציירו וישוררו את השלום. משלחת ישראלית תתן את זה לנשיא פורד. עטרת מר רב־שיח תקבל חיים חדשים. אלבומי־מלחמות בילתי־אפשריים יתאפשרו לאור היום. רבין יצטלם עם חרזן במסיבה להופעת־ספרו. והסופרים הצעירים יתאכזבו מרבין. יתייאשו מ"המאבק על שינוי פני החברה". יסתגרו בתוך הדבש. יתכנסו ברחם מטאפורי. יפליגו למקומות רחוקים. העיברית תתהפך משפה לסימנים־מוסכמים בסיסיים. הודעות דובר צה"ל יהיו השירה הקונקרטית היחידה שנכתבת בארץ ומבלי משים. מה שיהיה מעל לכוח הבעתם של הגששים החיוורים, יהית בוודאי מעל לכוח הבעתה של העיברית הישראלית.

*

הרב־מכר החדש "האיש שהמציא את הציפס" יהיה רב־מכר גם בישראל. בקיץ יתברר שנימכרו 40 אלף טפסים. שאילתה תוגש לשר־החינוך, מכתב גלוי ייכתב לשר־החינוך. בקיץ, בחום הכבד ובאור החושף, יתגלו פרטים נוספים בנוף ויקבלו גוון זהרורי, פארנואידי, לא מדוייק. הפרסים הנוספים יתלכדו לשלימות פארודית הזוייה ומתחת לבסיסה יצוצו כמו צמחייה עקשנית כמה מן האפשרויות הטובות, התחלות של פרופורציות נכונות, רגשות כבויים, אמת מארץ תצמח.

מי שעיניו בראשו מבין ש"אמת מארץ תצמח" היא מישאלת־לב מוכת ספטמת והמסין. הקיץ האלקטרוני יתנהל כפי שמתנהלים קייצים שכאלה ולא כפי שהיינו מבקשים שיתנהל. הדבר הכי יציב, מלבד האלקטרוניות של הקיץ, הוא העלייה המתמדת של "בן־גוריון זהב". שם של מטבע. 3.300 ל"י מכירה. 3.100 קניה (מחיר סוחר). ארץ־ישראל. ערב פסח תשל"ה; הוא שנאמר: "הנחמדים מזהב ומפז רב. גם עבדך נזהר בהם".

השג הסכם - ומה יקרה

קיסינג'ר מספר לנו לפעמים סודות מדיניים המשאירים אותנו פעורי־"פה"

סיפוריהם של שני כתבים אמריקנים בכירים, שליוו את הנרי קיסינג'ר בכל "דילוגיו" במזה"ת עד להשעיית השיחות

מאת צבי ריבון

באחד מימי סוף השבוע שעבר, התקבלה שיחה טלפונית דחופה מוושינגטון למלון "המלך דוד" בירושלים. השיחה היתה מיועדת לכתב הדיפלומאטי של רשת הטלוויזיה "סי.בי.אס." מרווין קאלב, שעסק אותה שעה בכתיבה בחדרו.

"זו היתה בתי בת ה־11", מספר קאלב. "היא התקשרה מהבית, כדי לומר לי שהיא מתגעגעת אלי מאוד. דיברנו כשתי דקות, ואז אמרה לפתע הילדה: 'אבא, הבטחת לנו לחזור הביתה לקראת ליל־הסדר, אני חוששת שלא תצליח להגיע. אך אם קיסינג'ר יצליח להשיג הסכם בין ישראל למצרים — סדאי יהיה שתישאר גם אתה בישראל...'"

מרווין קאלב אינו מסתיר את התרגשותו. "השיחה הטלפונית הזאת 'חוללה' אצלי משהו. אולי אני סתם יהודי הגשוי", מצטחק קאלב. "אבל, השיחה הזאת מדגימה את המצב המיוחד בו אני מצוי בשנים האחרונות".

הפרשן האמריקני עובד בתחנת "סי.בי.אס." מאז 1957. קודם לכן למד באוניברסיטאות אחדות והאחרונה שביניהן — הרווארד, כתלמידו של הד"ר הנרי קיסינג'ר. סיפורים הרבה מהלכים על הקשרים ההדוקים שבין השניים. קאלב, יחד עם אחיו, פירסם לא מכבר ספר מרתק על מזכיר־המדינה האמריקני, לתפקיד הבכיר בו הוא מחזיק היום. הגיע מרווין קאלב לאחר חמש שנות עבודה קשות במוסקבה; שליחויות עיתונאיות ממושכות בדרום־מזרח אסיה ("שהיתי חודשים ארוכים בסייגון, בפנום־פן ובבאנגקוק, כיסיתי את ועידת ג'נבה, שהיתי כמה חודשים ברומא וקפצתי לביקורים במדינות־ערב ובישראל בתקופות שונות").

כל הסיפורים האלה מחווירים מול הכמויות העצומות של המאבק הפיסי והנפשי שנאלץ מרווין קאלב להשקיע, מאז התמנה קיסינג'ר כשר החוץ של ארצות־הברית: הוא התלווה לכל מסעותיו במיזרח־התיכון. צופי הטלוויזיה הישראלית ראו אותו פעמים רבות מסביר ומפרש את מהלכיו המחירים של קיסינג'ר. פקידים בכירים בקהיר, בדמשק, ברבת־עמון ובריאד, רואים בו האיש המוסמך ביותר לדבר בשמו של ד"ר הנרי קיסינג'ר.

"האמת היא, שזה מפריע לי", אומר מרווין קאלב. "כשבאתי לאסואן בפעמים האחרונות נגשו אלי פקידים מצריים בכירים ואמרו לי בקול רציני: 'אולי אתה יכול להסביר לנו מה באמת חושב קיסינג'ר?' הפכתי לדובר בלתי רשמי של מזכיר־המדינה — מבלי שהתכוונתי לכך..."

פיצוי חלקי

"לא קל לעבוד כעיתונאי ליד ד"ר קיסינג'ר. הוא אדם מסובך מאוד. לפעמים, יחסו אלינו, העיתונאים, הוא גלוי מאוד. קורה, שהוא מספר לנו דברים המשאירים אותנו פעורי־פה. אני שואל את עצמי לפעמים למה הוא עושה את זה? למה הוא מספר לנו סודות מדיניים חשובים כאלה? אך ברוב הזמן קיסינג'ר פשוט משחק בנו. הוא מאניפולטור מעולה. קיסינג'ר הפך אותנו, העיתונאים האמריקנים, לחלק מהמשא־ומתן".

ככתב טלוויזיה עליו להתגבר על סידרה גדולה של בעיות טכניות ומינהליות, כדי שכתבותיו המצולמות יגיעו בזמן לתחנה שבניו־יורק. "יש לנו צוותי טלוויזיה בירושלים, באסואן, בדמשק וברבת־עמון — ואני אישית צריך להפעיל אותם. איך זה עובד? עלי לדעת מראש לאן יסע הד"ר קיסינג'ר. לא תמיד קל לדעת זאת. האיש הזה משנה כל כמה שעות את תוכניותיו. כשאני יודע סוף־סוף, עלי להתקשר לניו־יורק, כדי שמשם יכינו את הצוות. לפעמים אני לא מספיק להתקשר לניו־יורק — ואני כבר פס. ואז אני בצרות".

הקשיים הטכניים גוזלים את מרבית שעות העבודה של מרווין קאלב. סרטי הטלוויזיה מועברים מהמיזרח התיכון בלווין לניו־יורק. אך תחנות של לווין ישנן רק בירושלים ו...ברבת־עמון.

"באסואן הקשיים הם עצומים", אומר קאלב. "היינו מצלמים, ורצים לשדה התעופה הקטן כדי לחפש מטוס שיוצא לקהיר. חיכינו שעות בשדה־התעופה. מקאהיר נשלח הסרט לרבת־עמון ומשם הועבר בלווין לניו־יורק. כל הסיפור הזה נמשך 15 וחצי שעות בממוצע. בישראל הכל קל יותר. כשהגעתי ללוד, זרקתי את הסרט לאיש המקומי שלנו, והוא דהר במהירות לאולפני הרצליה כדי לפתח אותו. אני עצמי הגעתי לשם מאוחר יותר. הקלטתי כמה דקות של פרשנות — והעברנו את הכל בלווין".

האם נמאס למרווין קאלב להתרוצץ בין בתי־מלון של מדינות־ערב וישראל? הוא משיב: "בשנים האחרונות אני מבלה בקביעות חמישה חודשים בשנה מחוץ לוושינגטון. האמת היא, שזו קשה מאוד. חיי־המשפחה נפגעים מאוד. במדינות־ערב אין לי חברים. בישראל אין לי משפחה — אך הרבה מאוד ידידים טובים".

הפרשן האמריקני מוסיף: "לפעמים, כל הטירוף הזה משעמם. אך עמוק בליבי אני יודע, כי בסך־הכל אני עוסק בדברים חשובים מאוד, אם תרצה — אני קרוב מאוד לעניינים היסטוריים ומכריעים. וזה מפצה אותי באופן חלקי, לפחות, על כל הקשיים והריחוק מן הבית".

עבודה מפרכת

כאשר מגיע סטאן קארטר לביתו שבוושינגטון — הוא מבלה במיטה ימים אחדים. "בוושינגטון אני למעשה רק נח בין הנסיעות הרמות", צוחק כתבו הדיפלומאטי של העיתון רב־התפוצה "ניו־יורק דיילי ניוז".

"אינני זוכר בכל הקריירה העיתונאית שלי תקופה קשה כל־כך מאז אני מתרוצץ עם קיסינג'ר בכל העולם", מספר סטאן קארטר. "עבדתי כעיתונאי עם הנשיא ג'ונסון ומאוחר יותר עם ניכסון. ביליתי זמן־מה בחברת שר־החוץ הקודם רוג'רס. התקופות האלה היו משחק־ילדים לעומת הקצב המטורף של קיסינג'ר. היום אני אורז ומפרק מיזוודות — וזה מה שאני זוכר יותר מכל מהנסיעות הרבות שלי. לפני כל נסיעה אני צריך שלושה ימי הכנה, כדי להתאים את הבגדים לאיזור אליו אני נוסע. ניקח, כדוגמא, את הנסיעה האחרונה: בוושינגטון קר עתה מאוד. באירופה — קריר — בירושלים — נורמאלי. באסואן ובריאד — חם מאוד. לקחתי איתי שתי מזוודות גדולות עם חליפות חורפיות והרבה בגדים קלים. לא ידעתי בדיוק כמה זמן יימשך המסע הנוכחי. לאחר עשרה ימים — חיסלתי את כל מלאי הבגדים שלי. ניקוי הבגדים בישראל הוא יקר מאוד. החלטתי לתת את הבגדים לניקוי באסואן — אך קיבלתי אותם לגמרי לא נקיים..."

סטאן קארטר, כסוף־שיער, הוא כתב דיפלומאטי של עיתונו מאז 1966. קודם לכן עבר ככתב סוכנות הידיעות הבינלאומית "אסושיאטד פרס". הוא בילה שנים אחדות ככתב־חוץ ברומא, בטוקיו, ו"חרש" את העולם בעשרות גיחות של משימות עיתונאיות בנות שבועות אחדים כל אחת.

הידידה מבינה

הביקורים הרבים במדינות המזרח התיכון, איפשרו לו לערוך השוואות על איכות־החיים במקומות שבילה בהם ימים רבים כל כך. לדעתו של קארטר, האוכל במיסעדות רבת־עמון הוא הטוב ביותר במיזרח־התיכון. ירושלים — העיר המרשימה ביותר. ואסואן? קארטר צוחק. "זוהי עיירה עלובה שהבריטים בנו — והמצרים הצליחו לקלקל. משעמם בה עד מוות. אין מה לעשות. אני אוהב משקאות — ואפילו כאן הגון אין שם. המון יתושים. בלילה אתה שומע מכל עבר נביחות של כלבים. אינני יודע למה יש כל־כך הרבה יתושים באסואן. אך אי־אפשר לשבת ליד הבריכה במלון. כל הזמן אתה נלחם בעדרי היתושים המתנפלים עליך..."

את כתבותיו מעביר סטאן קארטר לניו־יורק בעיקר מירושלים. "הקשר הטלפוני והאחר, מאסואן הוא פשוט בלתי נסבל. המרכזיה בעיירה זו היא קטנה והעובדים לא הצליחו לעמוד בלחץ של השיחות הבינלאומיות שלנו. באחד המיקרים התעצבן אחד העיתונאים שלנו וביקש מהמרכזיה קו ישיר לוושינגטון. הוא חייג וחייג, ו... לבסוף קיבל... חנות דרגסטור באחד מפרברי וושינגטון. זה ממש נורא. בכל ערב אני מתעצבן מחדש לפני שעת סגירת העתון. יש לנו ארבע עד חמש מהדורות בלילה וכל דקה חשובה. בירושלים הכל היה קל ופשוט יותר. אתה מקבל את ניו־יורק תוך כמה דקות. הקו הוא טוב ושומעים מצויין. מכשירי הטלקס עזרו לי להעביר סיפורים ארוכים יותר. עובדי הטלקס במלון הם יהודים נחמדים. כאשר העברתי סיפור פסימי, הם היו מתווכחים איתי, שלא כל־כך נורא ושיהיה בסדר בסופו של דבר".

ההיעדרויות הממושכות מביתו שבוושינגטון, משבשות את חייו התקינים של הכתב סטאן קארטר. הוא איננו נשוי. בחוץ ציני הוא מודה, שחברתו מגלה כלפיו הבנה מופלגת כשהיא ממתינה לו שבועות רבים כל־כך בין הנסיעות הרבות. "יכול להיות שהחברים שלי מקנאים בי קצת, אך אני מנסה להסביר להם שכל העניין הזה איננו טיול שנתי בחיק הטבע — אלא עבודה קשה ומפרכת, ההורסת את בריאותך. אין לי זמן אלא לישון, לאכול ולעבוד. בפעם האחרונה החלטתי, שבכניסת השנה הזאת אקרא כמה ספרים. לא כל־כך קל לכתוב כל הזמן מבלי לקרוא משהו טוב. כשעצרנו בלונדון, קניתי לי ספר טוב. בחרתי במיוחד ספר מרתק על ה.סי.איי.איי. האמריקני. שבועיים לאחר מכן אני עדיין בעמוד 6 של הספר הזה. אין לי פשוט כוח וסבלנות לקרוא ספרים".

מרווין קאלב
"סירוף"

סטאן קארטר
"עייפות"

אל תהיה הקורבן הבא!

לדיירי "עמידר"

בפרוס חג הפסח
הננו מברכים
את כל דיירינו ומשתכנינו,
באשר הם שם

חברתנו תמשיך בתמיד לפעול למען
הקלת מצוקת הדיור, לדאוג לאחזקה
תקינה של הבתים, לבצע שיפורים
ושיפוצים, לפתח שכונות ולארגן עבודה קהילתית.

מועדים לשמחה

עמידר
AMIDAR
החברה הלאומית לשיכון עולים בישראל בע"מ

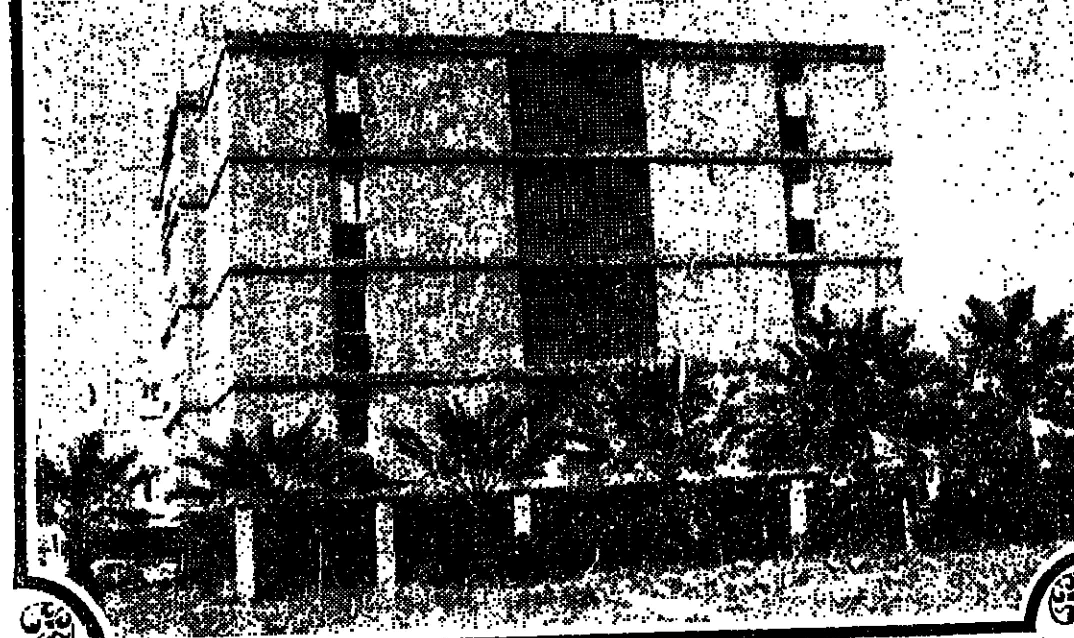

לשכת הפרסום הממשלתית

סרטי נח מפיצי סרטי AVCO EMBASSY מציגים:

לכבוד חג הפסח — הסרט לכל המשפחה! יוצרי הסרט "שפוח אהבה" עושים זאת שוב!

★ ג'ון מרלי ("סיפור אהבה")
★ רובי בנסון ("ג'רמי")

בסרט מרתק ומרגש לכל המשפחה

ג'ורי
JORY

שבוע 2

בכורה ארצית
בקולנוע "אורלי" ת"א
4.30 — 7.15 — 9.30

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע "דרייב אין" ת"א טלפון 477177

"דו קרב ביום הדין"

שבוע 2

בהשתתפות גדול כוכבי המערבונים
★ לי ואן קליף

נעם סמל מציג:

רבקה מיכאלי
ב"שעות נוספות"
תכנית בידור אקטואלית

הצגות ה־100!

לתושבי תל־אביב
תל־אביב "אוהל" (בית אריאלוזורוב)
מחר, יום ה' 27.3 (מוצאי־פסח) ב־9.00
יום שישי 28.3 ב־9.30

לתושבי חיפה
חיפה "שביט" מוצ"ש 29.3 ב־9.00

אלי צבעלי מציג:
GOLDEN GATE QUARTET USA
גולדן גייט
להקת הזמר הכושית הנפלאה
מאורה"ב בליווי תזמורת
מנחה: אהוד מנור

ירושלים "בנייני האומה" מוצאי א' פסח 27.3 ב־8.30
באר־שבע "קרן" יום ו' 28.3 ב־9.00
אשקלון "רחל" מוצ"ש 29.3 ב־9.00
בת־ים "בית שרה" יום א' 30.3 ב־9.00
בני־ברק יום ב' 31.3 ב־9.00
תל־אביב "היכל התרבות" יום א' 6.4 ב־8.30

וכן ערב בכל המועדונים והתיאטרון חיפה

יהורם גאון
שר שירים יפים
עם תזמורת בת 15 נגנים

ת"א "היכל התרבות" יום ד' 2.4 מוצאי־פסח ב־9.00

בוסטר צבעוני ענק ומשגע של

מייק בראנט

מצורף לגליון פסח של

להיטון

עוד בגליון החג:
★ קומדיה מוזיקלית תוצרת ישראל
★ בלוגג שרעבי לאחר הנפילה
★ קוזיאק הוא המלך
★ שפע כתבות, מדורים, חדשות בידור

את גליון החג של
להיטון
להשיג היום בכל הדוכנים והנויות העתונים

א. ברגמן מציג:

הכל עובר חביבי
להיטי שנות החמישים בארץ ובעולם

בבצוע:
שלומית אהרון
יובל דור
עמי מנדלמן
צבי רוזנשטיין

במוי: צדוק צרפתי
כתב וערך: אהוד מנור
ניהול מוזיקלי: אלדד שרים
תפאורה: רות דר

לתושבי חיפה
"שביט" מחר יום ה' 27.3 ב־9.30
גבעתיים "חדר" יום ב' 31.3 ב־9.30

תל־אביב יום א' 4.4 ב־10.00 "בית אריאלוזורוב"

בזאר אמנות בעין־הוד
מיום 27.3.75 עד 5.4.75
בשעות: 10.00 — 22.00

האגודה למען החייל, בתל־אביב־יפו

האגודה למען החייל מקדישה על

שני ערבי "בינגו"

המשחק החברתי המרתק:
1. במלון קאנטרי־קלוב ביום שישי 28.3.75 בשעה 9.00
2. בבית החייל, רח' ויצמן 60 תל־אביב ביום 29.3.75 בשעה 8.30 בערב

כל ההכנסות מדמי ההשתתפות קודש לפעולות למען חיילינו

פסטיבל וולט דיסני
בחופש פסח
בקולנוע "מקסים" ת"א
כל יום ב־10 בבקר
וב־2 אחר הצהרים

פורום פילם גאה להציג:
סרטו של וולט דיסני
החיפושית דוהרת שוב!
HERBIE RIDES AGAIN

שבוע 3
קולנוע "חן" ת"א 4.30, 7.15, 9.30
הצגה נוספת בימים א' ב' בשעה 2.00
"אוריון" רמת־גן 4.40, 7.15, 9.30

שמוליק חאון מציג לילדים
35 באמל'ולי
מאת אריק קסטנר

עיבוד: אהרן גולדברג
במאי: אלכס קלגקין
תפאורה: אמנון פלביקו
מוסיקה: שוש ריבלין
הפקה אולפנים לעולם כתות ב' - ח'

באולם ירושלמים יום ו' 28.3 ב־11.00 וב־15.00
ת"א "אוהל" מוצ"ש 29.3 ב־4.00 אחה"צ
ת"א "החממה" יום א' 30.3 — יום ב' 31.3
2 הצגות ביום ב־11.00 וב־15.00

למכירה
דיילנד בירבר 1972
טסט לשנה, מצב מצויין

ספר - שי לכל אירוע
מוגש ע"י התאחדות הוצאות ספרים בישראל

מחלקת הפרסום: רחוב חלל 28 — מספרי הטלפון: ישיר 221046; דרך המרכזיה 225251
מתקבלות מודעות כל יום משעה 8.00 עד 18.00 ללא הפסקה — ביום חמישי עד שעה 19.00

התמורה

עוד אזהרה לעמנו מפני שואה מתקרבת

סבסטיא או „סבוי"

סבוי, ק' שמונה, מעלות, לוד ועוד הם אזהרות בתהליך השואה שהממשלה מקרבת על ארצנו ● אין לחפש את אש"ף בחו"ל, כאשר הוא התושב הבלעדי בחברון, בשכם, בירושלים, בסיני, בעזה ובבנותיהן ● יישובן והשבת גבול הסואץ עדיין עשויים להציל

הסכמה מלאה שוררת לגבי צורך בתגובה, לפיה כל עוד הצד שכנגד לא יסתכן רצינית בקיומו עקב מעשי החבלה שלו, תלכנה התקפותיו ותרבינה ותגדלנה, עד שישיג ח"ו את מטרתו, כפי שעשה זאת הצורר הגרמני, וכפי שביקש לעשות זאת הצורר הבריטי.

אולם הבעיה היהודית בשעה זו היא בהגדרה המוטעית של הצד שכנגד שמוזכר לעיל. חיפוש מנהיגי המחבלים וחייליהם הוא חסר כל תועלת, מזיק ומסוכן, ומוגע בתדמית ארצנו.

ועוד, האכזרים, שואפי דם ורצח יהודי, המה שגוררים את מדינות ערב להשמדת ישראל, מה גם שירושה נכבדה בצדם...

ירושלים וחברון, שכם ועזה ובנותיהן חרבים רק בכוח ממשלה, ממשל צבאי וצבא מבני ישראל, לכושתנו ולחרפתנו...

מעצמה זרה קובעת בממשלה, בסוכנות היהודית, במפלגות, באוניברסיטאות, בטלוויזיה, ברדיו ובעתונות.

מדובר במעצמה שחותרת בגלוי להשמדת ישראל מן העולם. סוכניה ממוקמים בכל מוסדות הארץ, הם קובעים למעשה את מדיניות ארצנו...

מערכת „התמורה"
דיש בעון
גליון כ"א
י"ד בניסן תשל"ה
העורך: אברהם שיוור
ת"א, ת"ד 4-43469

בידך למנוע זאת עתה, היום!

פסח כשר ושמח
תמורה

חברת
מושבי הנגב
מכריזה על עבודות בדלקמן:
1. קציר תבואות.
2. קציר גבוב וכבוש שחת.
3. כבוש קש כולל גבוב ורכוז במזחלת.
4. הובלת יבולים.
פרטים אפשר לקבל במשרדנו בבאר-שבע בית הנגב, טלפון 057-78307.
10% על הסכום...

התאגדות לתרבות גופנית הפועל
מודיעה על מבחנים
לגילוי כשרונות צעירים בכדורגל
שנתונים 02, 03, 04, 05
שייערכו בימים א' 30.3 ב' 31.3
בין השעות 9.00—12.00
באיצטדיון בלומפילד יפו
הכניסה דרך שער 7
כל הצעירים מוזמנים להבחנים אלה.
יש להצטייד בבגדי ספורט.
הפועל מחוז תל-אביב

משרד העבודה — הקריה למחקר גרעיני, נ.ג.ב
עומדים לפתוח קורס מפעילי גרעין
במגמות הנדסת קרינה כימית, לצורך זה דרושים לנו:

מפעל לימת קבוץ גבעת חיים מאוחד
מעונין לקנות 2 ליפטים
במידות: 360×280×185 ס"מ
375×295×185 ס"מ
נא לפנות לחבר משה נורם, טל. 063-23096 בשעות העבודה.

בעל מכונית פורד!!!
זכור!!! מוסך חסון — יבנע ממך אסון
תל-אביב, תושיה 4 ● טלפון: 37473

„בוז שטיחים" דיזנגוף 184 תל-אביב
חיסול כל המלאי!!!
שטיחים פרסיים וסיניים!!!
בחול המועד פסח — החנות פתוחה ללא הפסקה
אולם תצוגה דיזנגוף 190, טלפון 243598

למזרון זה ולכל העתון
פרסום „לאון"
רח' שמאי 6, טל. 224624

להורים ולמחנכים
מימד
מרכז למשחקים דידקטיים
* קורסים ללימוד משחקים חינוכיים
* קבוצות משחק להורים וילדים
הפתיחה ביום א' 6.4.1975
חדש בירושלים
ארנונה, רחוב רבדים 5, טלפון 262792, ירושלים.

קנה בירושלים במחיר קבוע ללא הצמדה, דירת רווחה בשכונת הפאר "נוף תלפיות"
משכנתא ללא הצמדה עד 50.000 לירות!!!
* 3 חדרי שינה וטרקלין
* כניות מעלית * תכנון מודרני
* מרפסת חניה * הסקה מרכזית
* מעלית * ארונות מטבח ואמבטיה
* גג מרכזי * גז מרכזי
* ריצוף בצבעוניות
עובדיה לוי
רח' שמאי 8, ירושלים
טלפון: 02-228860
בשעות: 1-8 4-7

לירושלמים האוהבים יוונית ומוזיקת אמיתית!!!
בר אמסעדה „הנסיכים"
אנו שמחים להודיע לקהל הירושלמי על סדרת הופעות מרשימות...
חזמורת „הפעמונים"
„מוטי"
„שנשו"
מלכה דביר
רמי ואתי דנוך
פופי גרגר
בואו גם אתם ותהנו מערב נפלא
בר הנסיכים
רח' יפו 6, טל' 234792

מגדנית „גיל" ירושלים
רח' קק"ל 19, טל. 05184
לכבוד ותוחלת...
חג כשר ושמח

נותרו מקומות ספורים
לליל הסדר המפואר והמסורתי
שייערך היום
במלון „שלום" ירושלים
הזמנות מתקבלות עד שעה 15.00
טלפון: 02/533131, בית-וגן

מוגש בחשתתפות הפרסומאים
בן-נאים, לאן
ודורר את פין

בוא אלינו לסדר הפסח.
בוא למלון הילטון ירושלים
מחיר מיוחד לישראלים
בדבר פרטים נוספים נא התקשר למחלקת ההזמנות, טלפון 02-536151

ההסתדרות הרפואית הדסה
בית החולים הדסה בירושלים
מודיע
שמרפאות החוץ והמעבדות
תהיינה סגורות
ביום ו' 28.3.1975
ובית-החולים יפעל כבימי שבת

אנו מודיעים לברושאים ולמטפלים שהשורר ...
28.3.75
4.4.1975

חברת החשמל לישראל
מחוז הדרום ת"א
מבקשת הצעות
לגיזום עצים במחוז הדרום באזורים הבאים:
1. אשקלון
2. נתניה
3. רעננה
4. פתח-תקוה
5. תל-אביב—יפו
מכרז מס' 356/102/75
השתמש בחשמל בתבונה

אוניברסיטת תל-אביב
הפאקולטה למדעי הרוח
מודיעים על
ערב עיון לזכרו של נתן אלתרמן
(3 שנים למותו)

מטה חגיגות המימונה
חגיגות העשור למימונה
ביום חמישי, כ"ב בניסן תשל"ה, 3 באפריל 1975
...
פקניק המוני, מופעי אמנות
חגיגה אזורית לישובי הצפון

ועידת ראבט סללה את חוסיין —
אש"ף אינו פרטנר למו"מ —
בשביל מי שומרת הממשלה
את יהודה ושומרון ריקה מיהודים!!!

هكذا من الأصل

בִּישׁ־גַּדְיָא

חָלַף אֶחָד תָּמִים כְּקֶשֶׁת
עָבַר אֵי אַז, אֵי־תַּם־אֶבֶא
לִגְאֹל אַרְצוֹ לְמַעֲשֶׂה
כִּי אֵירָאֵל רָאוּ פֶּה.

עָבְרוּ שָׁנִים — וְהַתּוֹלְדוֹ
שֶׁהִתְעַלְּמוּ מִמֶּנּוּ
בִּמְקוֹם לִשְׁמֹר עַל הֶחָלָב
שֶׁהוּתוּ רָאִינוּ.

וְהִשְׁגַּלָּה (בְּמַאֲמָר)
חִיכּוּ קִבּוּר הַכֶּלֶב
הָיוּ לוֹ כְּבָר גְּרוֹן־גֶּנֶר
וְהֵפִיצוּם פִּי אֶלֶף.

אַךְ עַד הֶחְלִיט (לֹא בְּנָקֶל)
שְׁמוֹל פּוֹרְצֵי־הַגֶּדֶר
יֵשׁ לְהַפְעִיל אֶת הַמַּקֵּל
לְמַעַן חֹק וָסֵדֶר,

עָבְרָה הָאֵשׁ כְּלֶהָבָה
בִּשְׂדוֹת שְׁלָחִים וּבַעַל
וְלֹא נוֹתְרָה חֶלְקָה־טוֹבָה
הַנְּקִיָּה מִמַּעַל!..

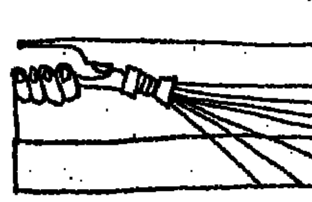

הַאִם יָבִין אוֹתוֹ חָלוּץ
שֶׁאֵין בְּרֵרָה בֵּינְתַיִם
אֶלָּא — וּבְעֶזְרַת זַרְנוּק —
לִשְׁטֹף הַכֹּל בְּמַיִם.

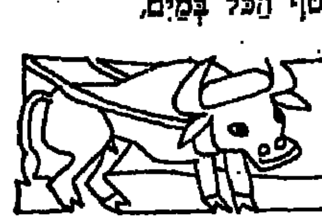

וְרַק אַחֲרֵי שְׁטִיפָה גְּדוֹלָה
לִרְתֹּם שׁוּב שׁוֹר בַּמֶּרֶץ
וּלְהַתְחִיל מֵהַתְּחִלָּה
בִּגְאֻלַּת הָאָרֶץ ???

על ספ דרך־המלך

[article text illegible]

אלי ויזל

שערוריית אונסקי"ו

[article text illegible]

(מתוך דברים שהושמעו בכינוס־אינטלקטואלים שנערך בפאריס נגד אונסקי"ו)

פרספקטיבה

ביום שישי 28.3 בשעה 10.00 בבוקר

הפסטיבל הישראלי לזמר ולחסידות

בית הקרנות ... תל־אביב: „היכל התרבות" יום ב' 31.3 בשעה 8.30

★ אושר בנימין ★ אשל יצחק
★ בראון אריה ★ גרינבלט אליהו
★ ויזניך ישעיהו ★ זלצמן ברלה
★ לרר יהושע ★ רקובסקי יצחק
★ רוזנברג שלום ★ שביט משה

צמד רעים ... מוטי זוננבורג

פסטיבל שירי משוררים לילדים

תל־אביב „היכל התרבות" יום ב' 31.3 (חול־המועד) 2 הצגות ב־10—3
חיפה „אודיטוריום" יום א' 30.3 (חול־המועד) 2 הצגות ב־11—3

הפסטיבל הישראלי עין־גב

● מחר, 27.3.1975, בשעה 9.00 בערב
„פתח הפסטיבל" בהשתתפות
לחקת המחול הבינקיבוצית
● ביום שישי, 28.3.75, בשעה 9.00 בערב
בפסטיבל:
לחקת המחול „בת־שבע"
● במוצ"ש, 29.3.75, בשעה 9.00 בערב
בפסטיבל:
תזמורת הפילהרמונית הישראלית

יום הדין

שבוע 2

הצגת בכורה עולמית בעת ובעונה אחת
במוצ"ש, 29.3 גם ברמת־גן „אורדע"

חיפה „עצמון"	ירושלים „רון"	ת"א	סינרמה
חולון „רינה"	פתח־תקוה „שלום"	נתניה „שרון"	באר־שבע „חן"

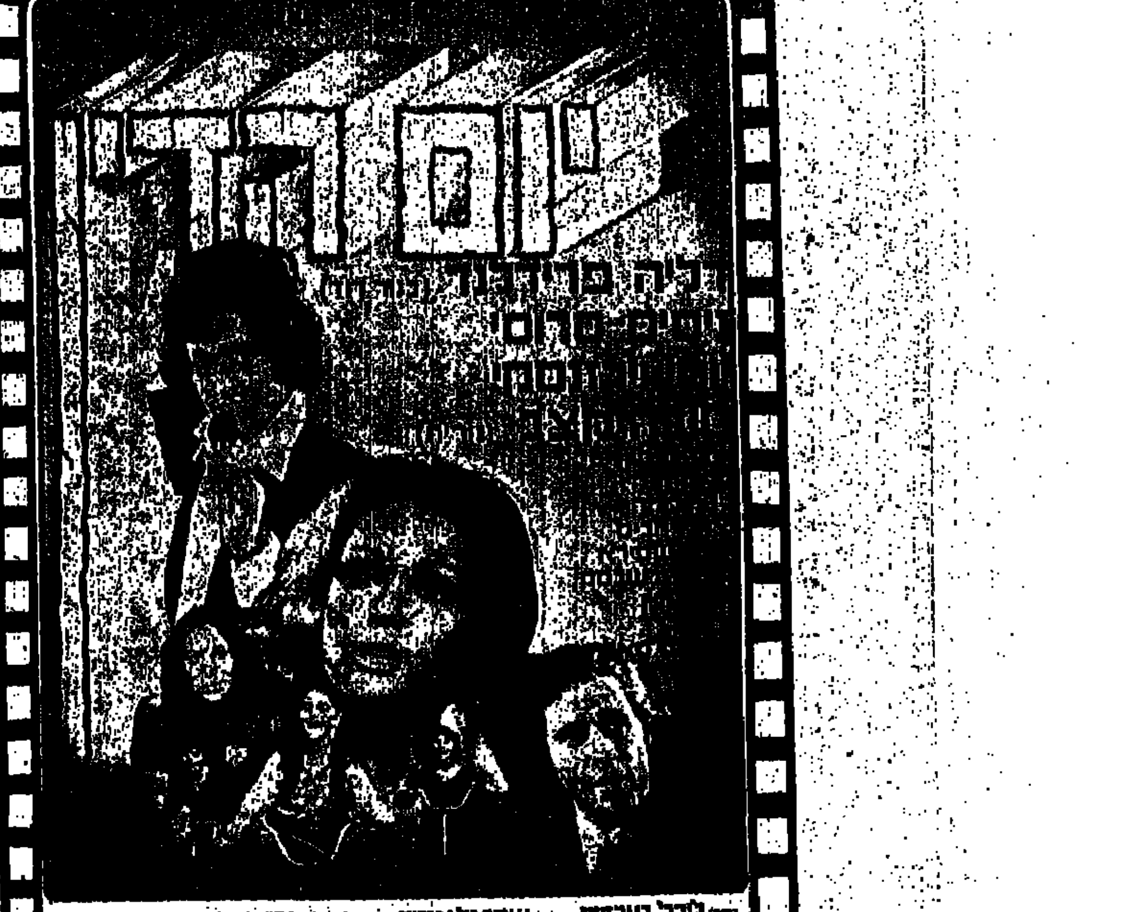

FLAMENCO „פלמנקו"

מועדון מסוג חדש

במוצאי חג 27.3 ובליל שבת

★ „הסולטנים" תזמורת וזמר
★ לורה ...
★ „צמד צפרירי" ...
★ חיים פלטה בשירי ...

מוצ"ש ערב מזרחי

המביא מודעה זו מקבל כניסה חופשית

נערת הגומי בקרקס

המתנה הנאותה ביותר לילדים ולנוער
הספר

מאת מיכל אלמוג

לחשיג בכל חנויות הספרים בארץ

אריק איינשטיין
ההלה זהב

שבוע 4 „ליאור" ת"א
„ארנון" ירושלים

שחרית לילדים

מועדון 77 — בן־יהודה 77, טל' 230000

בשעה 11.00
יום שישי 28.3
יום שבת 29.3
יום א' 30.3
יום ב' 31.3

4 הופעות אחרונות
לסיום עונת החורף

אווירה ביתית לילדים בשירה עם
תמר לוצר ומקוס עמוס קדברא

בתוכנית:
תיאטרון בובות, נגינה חידונים וסרטונים

הערב בבתי הקולנוע

תל־אביב־יפו

9.30—7.15

איסיר: „נמל תעופה 1975"
אורלי: „ג'ורי"
אורדן: „חופשה מטורפת"
אלנבי: „גטסבי הגדול"
אסתר: „החרדל מגרה לי את האף"
בן־יהודה: „המגדל הלוהט" 6, 9
גת: „סקס משוגע"
גורדון: „חום ג'ונס"
דקל: „אוליבר" 6, 9
דרייב אין: בשעה 7: „מרקו פולו" בשעה 9.30: „דו־קרב ביום הדין"
ואוד: „האיש בעל אקדח הזהב"
זהר: „גורל בני"
זמיר: „קמליה 2000"
חן: „החיפושית דוהרת שוב"
לימור: „הבהלה לזהב"
מוגרבי: „צ'יינה טאון"
מקסים: „האמריקאי"
מתמיד: „הטייסים"
מרכז: „נקודות אהבה"
נגה: „קוראים לי אף אחד"
סטודיו: „וידויו של מנקה חלונות"
סינרמה: „יום הדין"
סינמה 1: „האיש בעל אקדח הזהב"
סינמה 2: „השמלית ושמה תשוקה" 6, 8.15, 10.15
פאר: „האסיר מהשדרה השניה"
פריז: „הפרט האחרון"
צליל: „מנגינות חיי"
צפון: „כנורות הנשף"
רמת־אביב: „אורנטי" 7, 9.30
תל־אביב: „המגדל הלוהט"
תכלת: „מסתורי האוריינטים" 6.15, 9.15
תמר: „הכנס העולמי והסקס"

חיפה

9—7

אורלי: „חמים וטעימים"
ארמון: „האיש בעל אקדח הזהב"
אורדן: „משחקים אכזריים"
אוריון: „הסנטוסטים בניו־יורק"
אורה: „המגדל הלוהט"
אמפי: „הסכנה היא מקצועי"
בית רוטשילד: „ביקור הגבירה הזקנה" 10
חן: „נמל תעופה 75"
בית אבא חושי: „בודדת באפלה" 9
כרמל־גנים: „זמן לאהוב"
מוריה: „מרכבות האלים"
מירון: „עולם הקרקס"
עצמון: „יום הדין"
פאר: „סקס משוגע"
רון: „ליל הכלולות של ד"ר דניאלס"
שביט: „הסימפוניה האירוטית"

ירושלים

9—7

אדיסון: „יום הנקם"
אוריון: „המגדל הלוהט" 6, 9
אורנע: „צלילי המוסיקה" 8.30
אורגיל: „החרדל מגרה לי את האף"
ארנון: „הבהלה לזהב"
חן: „בראש מורם"
חבירה: „האיש בעל אקדח הזהב"
ירושלים: „קובלון"
מיטשל: „גטסבי הגדול" 6.45, 9
סמדר: „נשים אוהבות"
עדן: „נמל תעופה 1975"
רון: „יום הדין"

ר"ג־גבעתיים

9.30—7.15

אורדע: „תיק אודסה" 7, 9.30
אורלי: „הכל למען סיט"
ארמון: „אורות הכרך"
אואזיס: „החיפושית דוהרת שוב"
גלאור: „גבורי טלמרק"
חדר: „דצמבר החם"
לילי: „ג'רמי"
רמה: הצגה
רמת־גן: „אהבה ראשונה"
שביט: „גבר ושמו פלטשט"

אור יהודה

גולן: „דקירות זהב" 7.15, 9.30

אשדוד

9.30—7.15

אולימפיה: „האנגלים באים"
אסתר: „הרפתקאות במכסיקו"
אשדוד: „אגרופים וקרטה" 7.15
דגון: „הפרא"

אשקלון

9.30—7.15

אסתר: „דון ז'ואן 73"
חן: „אגרופי המוות"
מאור: „הארטיסטים בחופשה"
רחל: „המחסל"

בת־ים

אורנים: „גבר ושמו פלטשט"
בת־ים: „תיק אודסה"
סביון: „הבלש והפלוצה"
עצמאות: „אהובתי השפחה"

באר־שבע

רמת־יוסף: „נינוצ'קה"
קרן: „שוגרלנד אקספרס"

הרצליה

9—7

דוד: „הרצח באוריינט אקספרס"
דגניה: „משפט בגידה"
היכל: „האופק האבוד"
תפארת: „מיסטר מג'סטיק"

חדרה

9.15—7

גן זהר: „צנחני המוות"
חוף: „האחים מטריניטי"
אורות: „יחסים בצמרת"

חולון

9.30—7.15

ארמון: „5 שודדות לי"5 כרנשים"
סבוי: „על סף ביתר"
מגדל: „אמריקן גראפיטי"
רון: „חלב המתוק"
רינה: „יום הדין"

כפר־סבא

חן: „צ'רלי וחצי" 7, 9.15

לוד

חרמון: „שוד הכלבים המופלאים"

נתיבות

שביט: „משאלת מוות" 7, 9

נס־ציונה

נוה: „סנדקית ושמה קופי" 6.30, 8.45

נתניה

אסתר: „סטייסי" 5, 7, 9.15
סטודיו: „גולד"
שרון: „יום הדין" 7—9.15

פתח־תקוה

9—7

הדר: „הוליליה הגדולה"
היכל: „ירח של ניר"
שלום: „יום הדין"

פרדס־חנה

דקל: „הליידי שרה בלוך" 7, 9

ק. אונו

אור־און: „הדיקטטור הגדול" 7, 9.15

קרית־ביאליק

סביר: „האתלט הגדול בעולם" 7, 9.15
סביון: „לוס אמיגוס"

קרית־ים

ניצן: „אמריקן גראפיטי" 6.45, 9

קרית־חיים

בית־העם: „חזיז ורעם" 6.45, 9
היובל: „הארטיסטים בסופרמרקט"

קרית מלאכי

9 — 7

בידור: „מי מפחד מקרטה"
תוד: „סיגרים קטנים"

קרית־שמונה

9.15—7

חרמון: „זעם האל" 6, 8.15
שניר: „ללא משפט" 6.45, 9

ראשל"צ

9—6.45

נעמן: „נקמת 5 הנערות"
ראשון: „מארק אנטוני"
תפארת: „55 יום בפקין"

רחובות

9.15—7

הדר: 7.00 — „המשאית שבלב"
9 — „שיעור באהבה"
חן: „מלכת הכבישים"
בית הפועלים: „אגרופנית על אופנוע"

רמת השרון

גיל: „גבר עם כבוד" 7, 9

רמלה

המגדל: „רחוב התשוקות" 7.15, 9.30

שדרות

חן: „אין עשן ללא אש" 6.30, 8.45

פסח ראשון במאה ה־20

מאת מנחם מיכלסון

רחוב יפו בירושלים בתחילת המאה

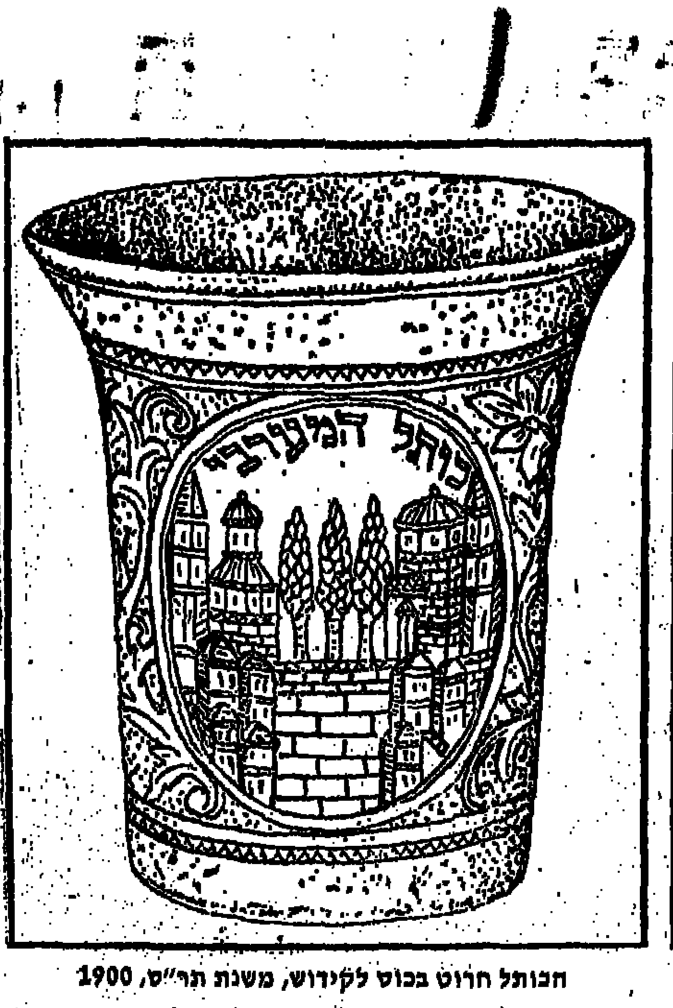

הכותל חרוט בכוס לקידוש, משנת תר"ס, 1900

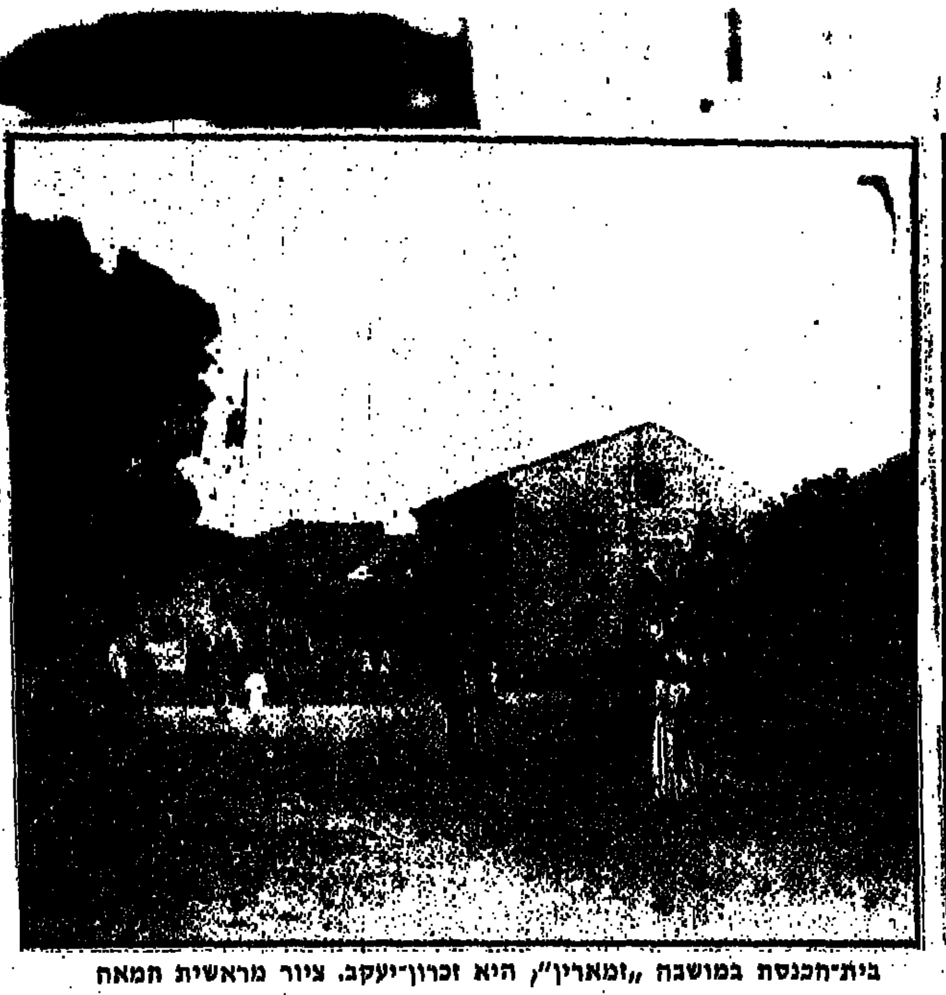

בית־הכנסת במושבה „זמארין", היא זכרון־יעקב. ציור מראשית המאה

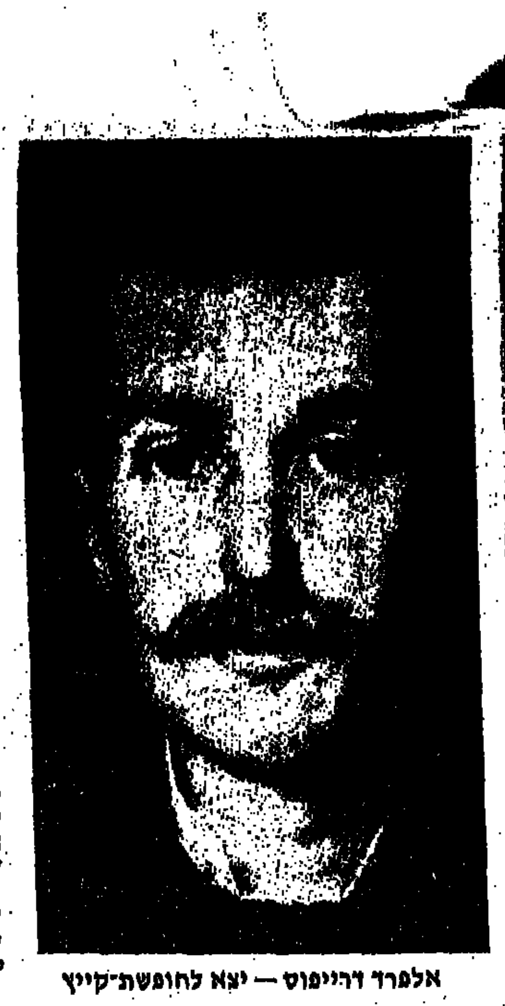

אלפרד דרייפוס — יצא לחופשת־קיץ

חג הפסח לפני 75 שנה, היה בחודש גדוש אירועים ומאורעות: פרופ' לחוכמת הצמחים בא לירושלים עם רעיון להקמת ישוב יהודי בקפריסין; בווארשא מכרו יין וקאניאק מא"י כשרים לפסח (לבד הוורמוטה); עלילת־דם בעיירה קאניטץ, פרוסיה, בה נמצאה גופה כרותת־איברים „ריקה מכל טיפת־דם"; אם ובתה, יהודיות, נרצחו באכזריות בכפר העמינאו; בקיוב אסרו השלטונות לאפות מצות; שני בדואים נדונו ל־5 שנות עבודת־פרך על רצח יהודי בפתח־תקווה; אוניית מלחמה התפוצצה לייד חופי לבנון, „ובין הנטבעים קצוצי־יד, קצוצי־רגל, בלא עיניים, בלא אף"; יהודי בן 64 התאבד בניו־יורק, כדי שאשתו תוכל להינשא לצעיר ממנו; ידיעה ביטחונית נמסרה בפאריז מאשה, „בוגרת" בית משוגעים; דרייפוס נראה נדכה ושבור.

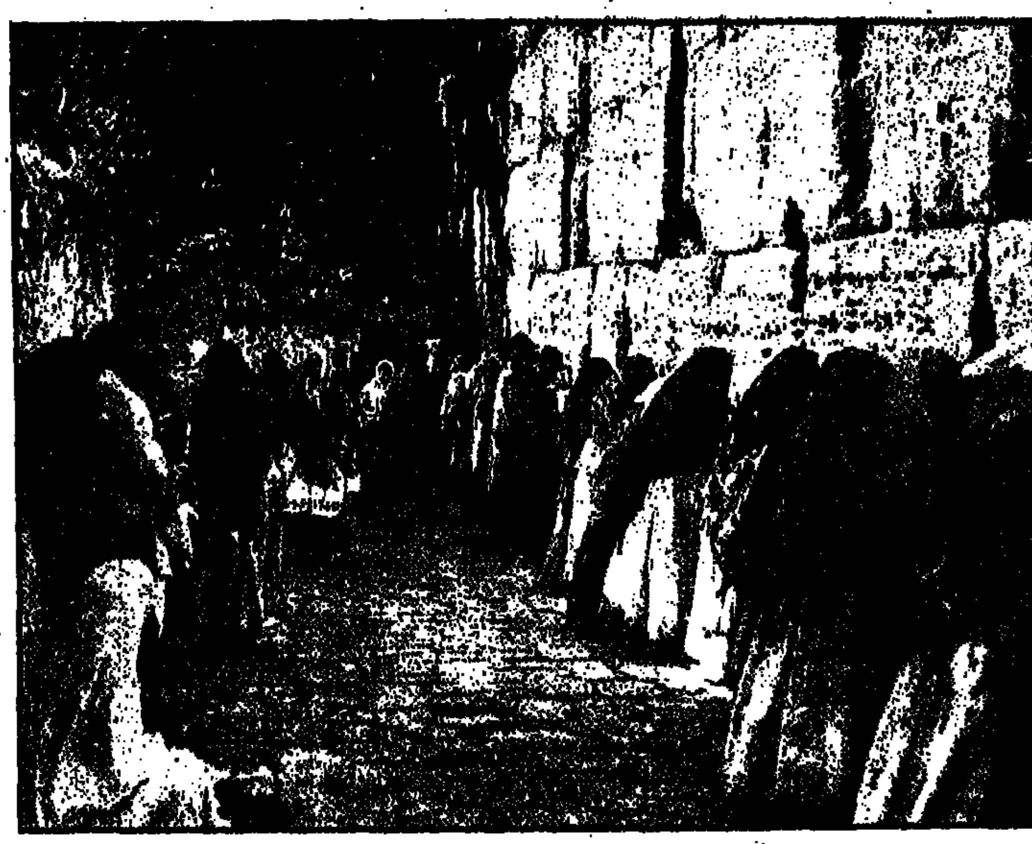

מתפללים ומתפללות ליד הכותל. צילום משנת 1900

פסח תר"ס (1900), תחילת המאה ה־20.

הקדחת הרעה

... בשנים שעברו. כמה אנחות נשמעו מכל צד. כמה דמעות נשפכו מכל האנשים האומללים אשר לא יכלו להמציא לשלם שכר דירתם במוקדם בעד שנה תמימה וישליכום החוצה עם משפחותיהם וכליהם ולעיניהם באו אל תוך דירותיהם אורחים חדשים. גם בבתי מונטיפיורי לא היה המחזה עליז ביותר, כאשר באו בכח הממשלה להוציאם מבתיהם; אחרי עמל רב הצליחו סוף סוף להוציא משם את כל הספרדים מלבד אחד. במשך שבועות האחרונים שררה בעירנו מחלת הקדחת הרעה המכונה „איפליאנצה" במדרגה עליונה. בעירנו נפלו נפשות אחדות חללים תחת חגרת ידה.

יין וקאניאק

כמה חגיגים על משמעות חג הפסח מובאים בגליון „המליץ", מחודש ניסן, תר"ס:

לפני איזה אלפי שנה קרה מקרה בעולם המדיני, אשר אולי לא ידעו בני דורו לערוך אותו כראוי, ואשר היה אחר־כך רב התוצאות לכל ה־עמים הקרובים והרחוקים: שבט „רועי צאן" נגאל מידי מעניו ושב להיות לעם חפשי ב„ארץ העברים"... מקרים כאלה אינם יוצאים מגדר המציאות בדברי ימי עולם ויש לנו דוגמאות רבים מעמים מדוכאים, אשר בחמלת השם עליהם נגאלו מידי לוחציהם באופן זה או אחר. אכן, בכל זאת נבדל הוא המקרה הנ"ל ועומד לנס... בעקב המקרה הזה (יציאת עם ישראל מעבדות לחי־רות) החלה תקופה חדשה בתולדות התפתחות המין האנושי וערכים חדשים נקבעו בעולם בנוגע למוסר, מידות וכו', אשר עד היום הינם כמסמרות נטועים ואין בכח כל ניטשע שבעולם להסיעם ממקומם.

אבל, מחגיגים בלבד לא יוצא פסח. ועל כן, משהו מעשי יותר, ב„הצפירה" וב־„המליץ", שיצאו לאור בוורשה — יין וסי־גריות.

„לחג הפסח. חברת „כרמל" ווארשא, מונופולין לכל ארץ רוסיה למימכר. יין וקאניאק טבעיים מכרמי מושבות ישראל בארץ־ישראל, הנעשים ביקבי הבאראן ראטהשילד. כל היין והקאניאק של „כרמל" כשרים לפסח (לבד הוורמוטה) ונפרשו מהם תרומות ומעשרות כדין וכדת, כפי התעודות אשר בידנו מאת הראשון־לציון החכם באשי, הוא הרב הכולל לכל ארץ־ישראל, הגאון רבי יעקב שאול אלישר שליט"א ומהרב הגאון אב"ד ביפו ת"ו בקיום הרב הגאון רבי שמואל סאלאנט שליט"א, ומהרבנים הגאונים דווארשא שליט"א. כדי להישמר מזיוף הננו מוכרים את היין והקאניאק שלנו רק בבקבוקים חתומים ב־חותם שלנו, וסגורים בפלאמבע עם הפירמא „כרמל". יידעו איפוא חקונים, לחיזהר ולחזור אחרי הסימנים האלה, כי היין אשר אלה אין לו לא לנו הוא.

עין פקוחה

וסיגריות למהדרין לכבוד חג הפסח:

הציגארען והפאפיראססען שהוכנו בהפאבריק שלי לכבוד חג הפסח הבעי"ל מלבד כשרותם (ולא רק בנוגע להדבק של ה־גילזען שהוא נעשה בעזר מכונה מיוחדת, אבל גם ביתר העבודות נזהרו הפועלים מכל חשש חמץ) נעבדו מטאבאקען מיוחדים ה־עולים בטובם וערכם הרבה על ה־טאבאקען הנעבדים במשך כל השנה, ולכן גם המהדרין מן המהדרין יוכלו לעשנם ולהתענג עליהם ביו"ט הן מצד כשרותם וגם מצד טיבם ואיכותם.

יין בפסח התקשר, לא אחת, בהיסטו־ ...

גזירת הסגר

מעשה נורא

היום

רשת א

הגל הקל

גלי צה"ל

טלוויזיה

מחר

רשת א

הגל הקל

גלי צה"ל

טלוויזיה

מירב ומיטב הסיכוי להתקדם

אות ועיתוי לשינויי־ערכים

חייל מילואים
ששרת מעל 75 יום
במלחמת יום הכיפורים
זכותך להירשם ללימודים חינם
עומדת לפוג בחודש מרץ.
נצל זכותך והרשם עכשיו
ללימודי שפות
רק בהתאם לחוק חיילים משוחררים
תשל"ד 1973
הזך ראשי להתחיל לימודיך
במועד שתבחר.

פרטים מלאים אודות זכויותיך לגבי אפשרויות הלימוד וכן התאמת רמת הלימודים במשרדי הייעוץ וההרשמה. קיימות רמות לימודים שונות, בשפות שונות המותאמות לרמת השכלתו של התלמיד.

פי 5 יותר אנגלית וכל שפה לועזית
במעבדה הלשונית מסוג
AUDIO ACTIVE COMPARATIVE
מכון ישראלי לשפות

משרדי ייעוץ והרשמה:
תל־אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337, בין 20.00—8.00.
רמת־גן: שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83, טל. 723406, בימים א'—ה', בין 20.00—16.00.
חולון: יד לבנים, שד' קוגל 11, בימים ב', ג', ד', מ־17.00—18.30, טל. 845055.
חיפה: נורדאו 30, טל. 667040, בין 20.00—8.00.
ירושלים: 1. ההסתדרות 22, טל. 224769, בין 20.00—8.00.
2. בית הפקיד ע"ש מ. שרת, מסריק 10, טל. 66380, 68383, בימים א'—ה', בין 20.00—16.00.
אשקלון: בי"ס אילנות (תיכון) אפרידר, טל. 2773, בימים א'—ה', בין 20.00—16.00.
צפת: עיריית צפת, המחלקה לתרבות נוער וספורט, רח' ירושלים 7, מר בן־פורת, טלפון 4—30461, בין 13.00—9.00.
טבריה: עיריית טבריה המחלקה לחינוך, רח' נצרת, מר ירושלמי יוסף, טל. 6—21911, בימים א'—ה', בין 12.00—9.00.
רחובות: בית יד לבנים, רח' הבנים, טל' 953397, 953891, בימים א'—ה', בשעות 17.00—20.00.
באר־שבע: משרדי שרות ייעוץ לאזרח, רח' הרצל 68 בעיר העתיקה, טל. 73342, בימים א'—ה', בין 19.00—16.00, בימים ד', ו' בשעות 8.00—12.00.
תקופת השרות הקובעת — שרות מ־75 יום מ־6.9.73 עד 25.9.74.

שני ימי הרשמה אחרונים: יום ו' 28.3.75
יום א' 30.3.75 — היום האחרון למימוש זכותך

שבע שנים לקריית ארבע

בערב פסח, לפני 7 שנים, עלו המתנחלים — והרב לווינגר בראשם — לחברון, וערכו בה סדר־פסח ★ כיום, גרות בקריית־ארבע 200 משפחות, ולהן 500 ילדים, ועוד כאלף ומאתיים משפחות ממתינות לתורן להצטרף למקום ★ „שופה של התחלות בכל שטחי ארץ־ישראל", אומר הרב לווינגר, „לנחול את ניצחונה המלא"

מאת
מנחם ברש

הרב משה לווינגר

„אני מאושר"

הארמוניה מושלמת

רמז בפקודת־יום

תנאים קשים

קולה של חברון